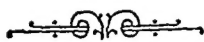

श्री सद्गुरु स्तुति मङ्गलम् ।

श्रीमन्तं ज्ञानवन्तं विशदमतिमतां संमतं चारुमूर्ति ।

सौभाग्येक प्रधानं प्रवरसुखदं सर्वशास्त्र प्रवीणम् ॥

शुद्धानन्द प्रकाशं विबुधजनवरं कर्ममूमिखनित्रं ।

बुद्धयर्द्धिं सूरिययैस्मरत भविजनाः सद्गुरुं दिव्यरूपम् ।

श्री सागराजित्सूरिश्वर

विद्वत्त्वं स्वपरागमेषु पटुतां ध्यात्मविद्यास्वपि ।

माध्यस्थं सततोद्यमित्वमतुलं सल्लेखकत्वं तथा ॥

यस्यग्रन्थशतां प्रमाणयति सद्बृत्तिधियां पाटवं ।

सूरियैच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि वः सोऽन्वहम् ॥

पं. अमोघचरण.

आत्मज्ञान तपोनिधि वरद जे अध्यात्मज्ञानी महा ।

विश्वोद्धारक विश्वबंध विरला गुरुदेव विश्वे अहा ॥

मोघा शारदनंद जे परम श्री श्री योगविद्या भर्या ।

बुद्धिसागर सद्गुरु निवसज्यो मणि अंतरे दिनकरा ॥

पादराकर.

आत्मज्ञान तपोविभूषित महा वैराग्यदिप्त्याच यै ।

पर्यायेण गुणेन बोधयति यो जीवादि तत्त्वानि च ॥

नेत्रं कारुणिकं च राजतितरां यद्ब्रह्मचर्यं व्रतैः ।

श्री सूरिश्वर बुद्धिसागर पदाभ्यांजं नतोऽयं मणिः ॥

पादराकर.

श्री सद्गुरु मंगलम् ।

गुरुवर के गुनमान ।

(राज पीछे त्रिताले)

गुरुवर के गुनमान । प्रान रट । गुरुवर ।

दिव्य ज्ञानपरिपूरित सूरिवर ।

मुकुटमणि धारित योगिवर ।

नय निक्षेप मुलान । प्रान रट ।

अद्वैत भद्र मोह मानका त्यागी, देव समान ।

जगत् गंभीर आगमके, जड चेतन पडियान । प्रान रट ।

मानुषवी मुद्रातुपयोगी, दीया तत्व ठो छान ।

महाम भक्त अजहम महाधीर, अंतर अक निशान । प्रान रट ।

परमप्रेमभर होयन मिलसत, दिलभर हया, न भान ।

महाकवि पंडित वादिविजेता, प्रकाशारी भलवान । प्रान रट ।

ज्ञानकियामंडित, निश्चय व्यवहार उलय के जन ।

मिलसत रगरग अंतरात्मजे, परमतत्व के तान । प्रान रट ।

योगनिष्ठ महाकर्मयोगिवर, शास्त्रविशारद महान ।

ज्ञानभर अयप्रद्योता, मुक्तिपुरि सोपान । प्रान रट ।

अंध अक शत आठ मनोहर, भाला पुष्प समान ।

जगद्गुरु विश्वदयासे, श्रुत्यत श्रीजिनभान । प्रान रट ।

योगिन्यर अवधूत उज्ज्वलत, जैन धर्म जग भान ।

सुरिसआट सकलआगमधर, स्वपर समयके जन । प्रान रट ।

पददर्शनवेत्ता संरक्षक, शाशन सिद्ध समान ।

पाथी भक्त भातन कयमजक, त्रिविधतम विद्याम । प्रान रट ।

गुनपयोय गुनस्थानक, नय कंज पक्ष परमान ।

पंथा पिंजला नाह अनाहृत, जेलन योगि मुलान । प्रान रट ।

अमरधाम के वासीगुरुवर, प्रातःभरखिध नाम ।

सूरिवर श्री मुद्रिसगरल, सरनन इति प्रनाम । प्रान रट ।

भान ! परम उपाकारक परम, त्रिलोक नृप समान ।

मुद्रियाल मनि आवत दिलभर, श्री गुरुवरनके भान । आवरट ।

आदराह्व ।

ધન્યવાદ.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિ ગ્રંથમાળા ગ્રંથાંક ૧૦૯ તરીકે :
ગ્રંથ પ્રકાશને પામે છે. ૧૦૮ મહાગ્રંથોરૂપી પુષ્પોની દિવ્ય આત્મ
જ્ઞાન સુવાસલરી માળાના મેર તરીકે આ ગ્રંથ શ્રીમદ્ ગુરૂદેવ
સમાધિમંદિરમાં તેમની લબ્ય મુર્તિની પ્રતિષ્ઠાના સં. ૧૯૮૨
ફાગણ શુદ્ધ ત્રીજના સુપ્રસંગેજ પ્રકટ થાય છે, એ હર્ષનો વિષય

આ ગ્રંથ પ્રકટ કરવામાં પ્રુદ્ધે તપાસવામાં તથા ઘણી બા
બાંધી મહેનત કરી તે સત્વર પ્રકટ કરવામાં તન મનથી મદદ
નાર ભાઈ મણીલાલ પાદરાકરની ગુરૂભક્તિ પ્રસંશનીય છે. તે
અખંડ મહેનત ન હોત તો આ ગ્રંથ આટલો વહેલો પ્રસિદ્ધ
ન શકત.

ફોટાના પ્લોકો તથા ફોટાઓ તૈયાર કરાવી ઝડપથી
પાડવા બદલ શેઠ મોહનલાલ નગીનદાસ ભાંખરીઆનો ઉ
માનવામાં આવે છે.

આ ગ્રંથમાં નીચે પ્રમાણે આર્થિક મદદ મળી છે, જે ગુરૂ
ઉદારોત્તમાઓની ગુરૂભક્તિનાંજ દર્શન કરાવે છે અને મંડળ તં
તેઓને આભાર સાથે ધન્યવાદ આપવામાં આવે છે.

રૂ ૨૫૦) શેઠ જગનલાલ ખેમચંદ મહેસાણાવાળા

રૂ ૨૫૦) શેઠ નગીનદાસ રાયચંદ ભાંખરીઆના સુપુત્રો

શેઠ અમદાલાલનાં સ્વ.ધર્મપત્નિ બાઈ ચંદન તથા શેઠ ર
લાલનાં સ્વ. ધર્મપત્નિ બાઈ ચંપાના પૂણ્ય સ્મરણાર્થે હા.
અમદાલાલ તથા હાલાલાઈ. મેસાણા.

વક્તાવ્ય.

પ્રાતઃસ્મરણિય સદ્ગુરુદેવ આચાર્ય ભગવન્ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસા-
ગર સૂરિશ્વરજી એમના સ્વર્ગગમનના સ્મરણાર્થે પ્રકટ થતો આ
“ સ્મારક ગ્રંથ ” વાંચકોના કરકમળમાં મુકતાં સંતોષ ઉપજે છે.

ગુરુદેવના સ્વર્ગગમન પછી સત્વરજી આ ગ્રંથ પ્રકટ કરવાના
વિચારો જ્યારે અમે પ્રકટ કર્યાં, ત્યારે તેને માટે આટલું બધું સા-
હિત્ય બહારપ્રજા પુરૂં પાડશે એવી કલ્પનાયે ન હતી. પ્રસંગની પછુ
રાહ જોવી ઇંદ્ર જણાવું અને જ્યાં ત્યાં ગુરુભક્તો તરફથી પાઠકાની
પ્રતિષ્ઠાઓ, મહોત્સવો, સમાધિમંદિરનાં ખાતમુહુર્તો વિ. થવાના
સંભાચારો મલવા લાગ્યા. મહેસાણાએ તો સૌથીએ પહેલ કરી અને
ગુરુશ્રીના સ્વર્ગગમનથી બરાબર પંદરમેજ દિવસે, સ્વર્ગગમનનાજ
સમયે શ્રી ગુરુદેવની પાઠકાની પ્રતિષ્ઠા કરી. તે પછી અમદાવાદ,
પ્રાંતીજ આદિ સ્થળો અને પેથાપુર વિજયપુરમાં સમાધિમંદિરનાં
ખાતમુહુર્તો થયાં અને કામ ઝડપથી ચાલવા લાગ્યાં. દરમીયાન
ગુરુશ્રીના જીવંતસ્મારકની યોજના ઘડાઈ અને મહારા પુત્ર
મણીલાલ પાદરાજે તે બાબત ગુરુભક્તિથી પ્રેરાઈ ઉપાડી લીધી અને
તે બહાર નીકળી પડ્યા અને દુક સમયમાં સારી રકમ મેળવી પાછા
ફર્યા. છતાં કામ તો ચાલુજ હતું. એટલામાં શ્રી સદ્ગુરુ-
દેવનું સમાધિમંદિર તૈયાર થઈ જવા આગ્યું અને કાગણ મુઠ
ત્રીજની પ્રતિષ્ઠા કરી, ત્યારે અમારે આ ગ્રંથ માટે તાબડતો તૈયા-
રીઓ કરવાની ફરજ પડી અને આ કામ ઉપડ્યું જો કે મારી
નાદુરસ્ત પ્રકૃતિના લીધે તે સંતોષકારક તો નહિજ જણાય.

ધારણા હતી કે ૧૫ થી ૨૦ ફર્માનો આ અંક થશે. છતાં
પ્રેસમાં જતાં મેટર તો ૫૦ થી ૬૦ ફર્મા જેટલું થયું. સમય ઘણાજ
દુકા અને મર્યાદીત સમયમાં આ ગ્રંથ પ્રકટ કરવાની ધારણા ?
આમ છતાં અમે તેટલો ખર્ચ કરીને પણ તે પ્રકટ કરવા નિશ્ચય
કર્યો ને કામ ચડુ થયું.

અર્ધી મજલે પોહોંચતાં વડોદરા લુહાણા પ્રેસના ઉત્સાહી મેને-
જર સાહેબે પોહોંચીવળવા માટે લખાણ દુકાવવા ફરજ પાડવાથી
કેટલાયે સજ્જન ગુરૂ લકત મુનિરાએ તથા લાઇઓ અને
ખહેનોનાં લખાણો દુકાવવાં પડ્યાં અને કેટલાંક તદ્દન કાઢી
નાંખવાં પડ્યાં. અમે ખાત્રીથી જણાવીએ છીએ કે અમારી સખત
નામરણ છતાં વખતસર ગંઠ પ્રકટ કરવા ખાતરજ, સમયના અભાવે
પોહોંચી વળવા માટેજ અમારે ન છુટકે આમ કરવા દિલગીરી ભરી
ફરજ પડી છે, અને તે માટે લેખક મહાશયો જેમનાં લખાણો પ્રકટ
ન થઈ શક્યાં હોય, યાતો દુકા થયાં હોય, તેઓ ક્ષમા કરશેજ.

ગુરૂદેવના પદ્મશિષ્ય શ્રી અગ્નિતસાગરજી સૂરિશ્વરજીની
એકલાનીજ વીશ કવિતાઓ અમોએ ઓછી કરી છે, એ પરથી
કેટલું સાહિત્ય કાઢવું પડ્યું હશે તેનો ખ્યાલ આવશે.

આ અંક એટલે ગુરૂદેવના સ્વર્ગગમન તથા તેઓશ્રીના
જીવનનાં અને ગુરૂલકતોની ગુરૂલકિતનાં દર્શન !

જે ગુરૂદેવને વિશ્વની તમામ કામો પોતાના માને, જેમને
માટે વિશ્વસમસ્ત રહે, જેમને સૌ કોઈ પોતાના કહેવરાવવામાં
ગૌરવ માને, તે વિભૂતિ માટે તો કહેવાનુંજ શું હોય ?

ગુજરાત કચ્છ કાઠીયાવાડ, મારવાડ, મધ્યપ્રાંતો, દક્ષિણ આદિ
તમામ દેશોનાં શહેર અને ગામડાંઓના સંઘોએ બહોર સલાઓ
ભરી, હડતાળો પાડી, ઓગ્લયો કરી, શ્રીમદ્ પ્રતિ પોતાનો લકિત-
લાવ દર્શાવ્યો છે. સૌ એ યોગીરાજ જતાં રોયા છે, તેમના આત્માની
શાંતિ ઇચ્છી છે.

અનેક રાજા, રાણાઓ, દિવાનો, પ્રધાનો, સંઘો, આચાર્યો,
પંથાઓ, તથા શ્વેનાંબર ઉપરાંત ન્યાનિકવાસી લાઇઓ, વિદ્વાનો
તથા તમામ હૈમના અસંખ્ય લાઇ ખહેનોએ શ્રીમદ્ના અવસાન
અદ્વ સલાઓ, દરવે, તરો, પત્રો દ્વારા પોતાના શ્રીમદ્ પ્રત્યેના
લકિતસાવ અને પુત્યસાવ અતાવ્યા છે.

વડી બહેર સંસ્થાઓ ઉપરાંત બહુનાં પેપરો ડૉન, વીર-

શાસન, જૈનધર્મપ્રકાશ, આત્માનંદપ્રકાશ, સાહિત્ય, બ્રાહ્મ કોની-
કલ, સાંજવર્તમાન, હિન્દુસ્થાન, મુંબાઇ સમાચાર, પ્રજામિત્ર, પારસી,
વિવિધવિચારમાળા, સયાજીવિજય, નવગુજરાત, ગુજરાતી પંચ,
પ્રજાબંધુ, ગુજરાત સમાચાર, નવયુગ તથા બીજાં મરાઠી, હિન્દી,
ઇંગ્લીશ, દૈનિક, અઠવાડીક, માસીક પત્રોએ પણ કોલમોનાં કોલમો-
બારી, શ્રીમદ્ના સમાચાર વખતો વખત તાળંડતોળ પ્રકટ કરી,
ફાટાએ છાપી શ્રીમદ્ પ્રતિ પોતાની પૂજ્ય લગણીઓ બતાવી છે.
તેમજ વિદ્વાનોએ આ સ્મારક અંક માટે ખાસ લખણો લખી
મોકલ્યાં છે, તેમનો આ સ્થળે અંતઃકરણ પુર્વક મંડળ તરફથી હું
આભાર માનું છું.

શ્રીમદ્ના પટશિષ્ય શ્રી અજિતસાગરસૂરિજીનાં ૨૨ દાખો.
શ્રી જયસાગરજી શ્રી મહેન્દ્રસાગરજી, તથા શ્રી કીર્તિસાગરજી
મહારાજ જેમણે ખાસ લખણો મોકલેલાં તે પણ લઈ શકાયાં નથી.
તેમજ રા. મણીલાલ ડોલતચંદ શાહ બી.એલ.એલ.બી.જવેરી જીવ-
ણચંદ સાકરચંદ, શેઠ વીરપાળ વર્ધમાન, વકીલ નગીનદાસ સાંકળચંદ
પેથાપુરવાળા, રા. ગોરધનભાઈ વીરચંદ, રા. નાથાલાલ ધર્મચંદ મહેતા
રા. મણીલાલ હીરાચંદ, માસ્તર ચીમનલાલ જેચંદલાઈ, રા. મોહનલાલ
ચુનીલાલ ધામી, રા. મોહનલાલ ચુનીલાલ મહેતા, રા. શાંતીલાલ
મંગનલાલ, રા. ત્રીકમલાલ મોતીલાલ રા. દેશાઈભાઈ બુલાભાઈ.
રા. આત્માદામ ખેમચંદ, રા. ઠાણાભાઈ નથુભાઈ, રા. કલ્યાણચંદ
કેશવલાલ, રા. લોગીલાલ અમથાલાલ, રા. ચંદુલાલ ગોકળદાસ,
રા. કેશવ હ. શેઠ તેમજ શ્રીમદ્ના ખાસ ભક્ત અબુમીર, તથા
કાનજી ગઢવી, તથા અંત્યજ બ્રાહ્મણ બજો, રા. ચંદુલાલ, રા.
પોપટલાલ આદિ સદ્ગુરુદેવના પરમ ભક્તોના ઘણા પરિશ્રમે લખી
મોકલેલા ઉત્તમ ભાવવાદી લેખો પણ ન લઈ શકાયા બદલ અમે
દિલગીર છીએ.

આ અંક પોતાના હમેશના નિયમ પ્રમાણે પણ અતિ ટુક
સમયમાં ઘણી અગવડો વેઠી વખતસર છાપી આપવા બદલ વટોઢરા
લુહાણાપ્રેસના ઉત્સાહી મેનેજર અને માલીક ભાઈ અંબાલાલ
વીઠ્ઠલભાઈના પણ આ સ્થળે ખાસ આભાર માનીએ છીએ.

આદિ વચન.

અધ્યાત્મજ્ઞાનના એક દીપકને જુઝાયે આઠ માસ વિત્યા છતાંએ, એ મહાન્ ઉપકારક, સમર્થ સાંહિત્યાચાર્ય, આધ્યાત્મ અને યોગમાર્ગપ્રણેતા, જૈન અને જૈનેતર સમાજમાં જ્ઞાનની ઉચ્ચ પ્રકટાવનાર ગુરુદેવ જાણે હજી સ્વર્ગવાસી થયાજ નથી, પણ દર્શન દેશે એ અમર આશા છુટતીજ નથી. છતાંએ ખાત્રી છે કે એ આશા ઠગારી છે. એમના સ્વર્ગવાસેતો ગુજરાતથી માંડી, કચ્છ કાઠીયાવાડ, મારવાડ, મેવાડ, દક્ષિણ આદિ ભારતવર્ષીય દેશો ઉપરાંત યુરોપ અમેરિકા આદિ દેશોના વિદ્વાનોનેય રહાવ્યા છે.

ગુરુદેવના જૈન સમાજ ઉપરજ નહિ પણ ભારતવર્ષ પર, માત્ર જૈનો ઉપરજ નહિ પણ મોટા રાજા રાણાઓ પ્રધાનો વિદ્વાનો કવિઓ સાહિત્યજકનો, પંડિતો, શાસ્ત્રીઓ, આચાર્યો, સાધુઓ અને નિરક્ષરો પર પણ અનકદ્ ઉપકારો છે ને તે કદી પણ ન વિચરી શકાય તેવા છે.

તેમજાત્રી ડેટલા બધા અમાળ વૃદ્ધ, ઉછરતા મેઘાની યુવોના, અંગ્લવિદ્યાવિદ્વતો તથા જૈનેતરોના માર્ગદર્શક ગણ્યા છે તે કો નથી અજાત છે ?

કે કુરુક્ષેત્રનાં બહોર વ્યાખ્યાનની પહેલ કરનાર, આધ્યાત્મ-સત્યની વર્ણરેણુના કાચા ઉંડા ગંજિર તત્ત્વજ્ઞાનની ઉદ્દેશિયજ્ઞાવહે અવગતે જગતનાર ક્રિયામાં જ્ઞાનને ચોત પ્રેત કરનાર, અર્થિયા અને સંઘ પ્રગટીને પ્રચરનાર, યુવાનો ને બાલકોમાં વ્યાયામકારા કરતાં સેવક અમલદાર, વિગતનાં નવાં રચાયણ દ્વારા મુદ્રાલેખમાં પણ નવાં જીવન પુસ્તકના પ્રગટકરવા જેવા પ્રયત્ન વિષયને પરચરનાર વિગતોને મહત્ત્વ આપનાર, હકે દુઃખર દેવર ક્રોધને સ્ત્રોતો નહિ વિગતના સ્વભાવે સર્વોપદેશકરૂપની અવરે જૈનવર્માના કૃતિ હકે પુસ્તકને હકે સ્વામી દેવ અને જગદગ્રામી જૈન દેવ " નો નાક ને હકે " અને જૈનનો કો અનુદેહ-કેળીટી દારી-અને અનુદેહ હકે અને નહિત્યજ જગતને પ્રતિભા અર્પે.

अष्टांग योगनिष्ठासु बापु प्रह्लादचारी अमल बालि रोसाव,

श्रीमद बुद्धिनाग मुरेश्वरजी.

३२

मुरेश्वर

वे. १९१० मई २८ १० वा. १९१०

म. १९०९ म. १९१० म. १९१०

મીસીસ સ્ટીવનસન અને બીજા નાસ્તીક ક્રિસ્તીયનોના તથા લાલ્લા લાજપતરાયના જેન ધર્મપરના અછાજતા હુમલા સામે જ્યારે શ્રીમદ્ મેદાન પડ્યા અને ખરા જવાબોનાં પુસ્તકો અનેક દાખલા દલીલો આપે લખી પ્રકટ કર્યાં ત્યારે એમની મહાશક્તિ વિશે જોઈ. સ્મરણમાં નથી, લાંબા વર્ષોના ગાળામાં કોઈપણ પંથના આચાર્યે અંસ્કૃત પ્રાકૃત હિન્દી ગુર્જર ગીરામાં લગભગ ૧૨૫ ઉપરાંત ગ્રંથો આટલા હુકા વખતમાં આવેખ્યા હોય અને તે પછુ ગદ્ય પદ્યમાં અને ઉપનિષદ્ ધર્મયોગ આત્મજ્ઞાન અને અષ્ટાંગયોગ ઉપર. વળી સજ્જનગ્રંથકના ૧૧ ભાગો, તથા બીજાં ઉત્કૃષ્ટ કાવ્યોના ગ્રંથો લખનાર એ મહાકવિ ને જમતે પૂરતા ન પિછાન્યા હોય તો હવે પિછાનશે ને રોશેજ.

જ્યાં ગયા ત્યાં શાંતિ સૌખ્ય સંપન્ન અને સમાનતાનાં સોણ-લાંનાજ ઉપાસકને પ્રચારક.

રાંતજો ભક્તો છતાં લઘુતા ? ગિર્વાણના અનન્ય ઉપાસક છતાં બાળજીવોનેયે સમજાય તેવા સાહિત્યનાં આવેખન

જેન છતાં જેનેતરોના પરમ પૂજ્ય ! એ ગુરૂદેવના ઉપકારો કેટલા ગણવા ને સ્મરવા ?

જેન ધર્મની ઉન્નતિ, જેન સમાજનો ઉદય, જેન સાહિત્યનો સર્વત્ર પ્રચાર, જેન કોમની ચઢતીના ઉપાયો અને જેન જનતાના અંગ-આત્મજાગની સતત ચિન્તવના ! એ પરમ યોગીએ આ-જન્મ કરીને તેમાંજ ખપ્યા.

સ્વર્ગગમન પહેલાંથીજ પોતાના ભક્તોને ચેતાવ્યા અને આખર મજલ માટે તૈયારી કરી; પ્રથમથીજ મૃત્યુ જાણે તેજ યોગી, એમણે એ જાણ્યું હતું, પરવાયા હતા-શિષ્યોને ભક્તોને મળી લીધું હતું કાર્યભાગ જણાવી બજાવી દીધા હતા. ને હસ્તાં હસ્તાં મૃત્યુને સત્કાર્યુ-સ્વિકાર્યુ હતું. એનાં શાં ગુણગાન ?

એમનાં જતા એમના ભક્તો જરાયે ડગ્યા વિના તેઓશ્રીની તમામ પ્રવૃત્તિઓ આહુ રાખી રહ્યા છે. તેઓશ્રીના પદ્મશિષ્ય શ્રીમદ્

અછતસાગરસૂરિ ઘણા વિદ્વાન બાહોશ, ભાષાજ્ઞ, વક્તા, કવિ, લેખક, પંડિત, અને શાસ્ત્રજ્ઞ છે. તેમણે પણ સંખ્યાબંધ પુસ્તકો રચ્યાં છે. ગુરૂદેવ એ બાળતમા સંતોષ પામી ગયા છે.

શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ. આ મંડળ ગુરૂદેવ રથાખ્યા પછી અઘાપ સુધી આત્મજ્ઞાનનાં શ્રીમદ્ તેમજ અન્ય પૂર્વાચાર્યોનાં પુસ્તકો છપાવવા, તથા પ્રચાર કરવાના કાર્યને કરવામાં પૂર્ણ દત્તચિત્ત રહ્યું છે. મંડળ તરફથી શ્રીમદ્ના સ્વર્ગંગમન નીમિત્તે જીવંત સ્મારક શરૂ કર્યું છે. ને રા. મણિલાલ મોહનલાલ પાટરાકરે લિન્નલિન્ન સ્થળે ફરી ફરંડની યોજના પ્રમાણે ગુજરાત ને દક્ષિણમાં ઠેક પુતા સુધી ફરી લગભગ ૧૬૦૦૦ જેટલી રકમ ભેગી કરી છે. મંડળે શ્રીમદ્ના મહાઅંથો તો છપાવી પ્રકટ કર્યાં છે ને અઘાપ તે કાર્ય પાટરા ખાતે ચાલુ છે.

મંડળની હેડ ઓફીસ મુંબાઈ ખાતે છે ને ત્યાં એક કમીટી દ્વારા મંડળ હવે વધુ ઉત્સાહથી કાર્ય કરે છે.

સુ૦ પૃ૦ જૈન સ્વે૦ બોર્ડીંગ—અમદાવાદ ગુરૂશ્રીની સ્થાપેલ આ સંસ્થામાં મોટી સંખ્યામાં વિદ્યાર્થીઓ લાલ લઈ રહ્યા છે.

વડોદરા જૈન બોર્ડીંગ—માં પણ ઉત્તમ કાર્ય ચાલે છે.

શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરૂકુળ પાલીતાણા—૧૦૦ આગટો પુર આનંદથી વિદ્યાભ્યાસ કરી રહ્યાં છે

શિવચ ઘણીએ સંસ્થાઓ શ્રીમદ્ની સ્થાપેલી ચાલી રહી છે. શ્રીમદ્ના સ્મરણમાં ઘણું ઠેકાણું પાટકાઓની પ્રતિષ્ઠાઓ થઈ છે. રિશ્તુરમાં ગુરૂમંદિર તૈયાર કરવાનું કામ ચાલે છે. મહુડીમાં પણ સ્મારકમંદિર તૈયાર થાય છે. અમદાવાદમાં શ્રી સુખસાગરજી મહા-રાજની પાટકાની સાથેજ શ્રીમદ્ની પાટકાની પ્રતિષ્ઠા ૨૭ દિવસના મહાન ઉત્સવપૂર્વક થઈ છે. મેસાણામાં પણ દાદાસાહેબ શ્રી રવિસા-ગરજી મહારાજની પાટકાની સાથેજ શ્રીમદ્ની પાટકાની પ્રતિષ્ઠા થઈ ચુકી છે. પ્રાંતજન પણ પાટકાની પ્રતિષ્ઠા થઈ છે. અન્ય સ્થળે પ્રતિષ્ઠા ચાલતી જાય છે.

વિભપુરમાં શ્રીમદ્ને અગ્નિચંદ્રકાર કયો તે થયે શેઠ કંકુચંદ્ર
મૂળચંદ્રની વાડીમાં એક વિશાળ સમાધિમંદિર તૈયાર રહ્યું ગયું છે.
તેમાં પ્રતિષ્ઠા કરવા સારૂ શ્રી ગુલાબચંદ્રજી દંદાજી એમ. એ.ની
માફતે જયપુર ખાતે ગુરૂમુર્તિ તૈયાર કરવા આપેલ. મોટા ખર્ચે
તૈયાર થઈ આવેલી આ મૂર્તિ પરમ સુંદર અને આબેહુળ ગુરૂશ્રીના
પ્રભાણેજ છે. તેની પ્રતિષ્ઠા ફાગણ સુ. ૩ ના રોજ ચંદ્રોદયપ્રહરે થયે.
આ પ્રસંગે શ્રી ગુરૂલકતોનો ઘણો મોટો સમુંદાય મળ્યો. વિભપુર-
વાસીઓને સ્વાગત કરવાનાં લ્હાણુ લેવાની ઉત્તમ તક સાંપડી છે.
સ્વાગતમાં વિભપુર અદ્વિતિય છે. ગુરૂદેવનું જન્મ ને નિર્વાણ
સ્થાન ! એને તો નમનજ !

ઉવટ તમામ ગુરૂ લકતોને એકજ વિનંતી. ગુરૂદેવને, તેમનાં
આદેશો સતકાર્યોને, તેમના આશયોને, ક્રમાંનોને પૂર્ણપણે
વફાદાર રહી, એઓશ્રીના આત્માને શાંતી સંતોષ થાય એમ કરવું,
એ પ્રત્યેકનો પરમ ધર્મ ગણાય.

ધર્મ દેવ ગુરૂ દેશ સંઘ અને ઠામની ઉન્નતિનો ગુરૂ, આદેશ
ધનાદયો ધનથી, વિદ્યાનો લેખકો કવિઓ પંડિતો પોતાની વિદ્યાથી,
ધૃતર જનો અંગણળથી પાળવા કટિણદ્વ થાય.

ગુરૂશ્રીના શિષ્યો ? ગુરૂદેવના પવિત્ર આસનને-આસાઓને-
પ્રાણુ સાટે સંભાળી શાશન ઉન્નતો કરવા મંડી પડે.

લકતો ભકિતથી તેમનાં સ્મરણપૂર્વક ઉત્તમ પવિત્ર જ્ઞાન-
વાગું સાંચુ શ્રવન ગાળવા પ્રયત્નવાન બને.

અને ગુજરાત ! ભારત ! વિશ્વ ! ત્હારા અમોલા સદ્ગત
લાલ માટે અશુ ઢાળી એવા અનેક મસ્ત સાચા યોગીઓ ઉત્પન્ન
કરવા કૃપા કર એજ વિનંતી.

શ્રી ગુરૂદેવના પાદપદમાં અમારાં સદ્ભાવપૂર્ણનાં ભકિતભાવે
સમર્પણ.

વડીલ મોહનલાલ હીમચંદ પાદરા.

હું અને મહારા ગુરુદેવ !

મુરખ અરુર જે કવઈ તે સવિ સુગુરુ પસાય ।
વર્ણમાત્ર જીણે શિશ્વવીરું, પ્રણમુ તેહના પાય ॥

શ્રી કવિયણ.

મહારા ગુરુદેવ ! એમને માટે શું લખું ? અવકતવ્ય તે વકતવ્યમાં કેમ લવાય ? ત્રેવીશ ત્રેવીશ વર્ષના અખંડ પરિચય ! વિસર્ગ કેમ વિસરાય ? આત્માનું ભાન તો એમણે કરાવ્યું.

“જ્યાં લગે આત્મતત્ત્વ ચિન્થો નહિ ત્યાં લગે સાધના સર્વ જીઠી : ” એ સૂત્રનો સાક્ષાત્કાર એમણેજ કરાવ્યો. ૧૯૫૮ ના માગશર શુદ્ધી ૧૦ ના રોજ પાદરામાંજ મને એ લવ્ય યોગીરાજનાં પ્રથમ દર્શન થયાં ને તેજ સમય મહારા સાચા જીવનની ઉપાનો ! ક્રિયાઓમાંજ મુક્તિ માની બેઠેલાઓને સાચાં આત્મજ્ઞાન-લેહજ્ઞાન, જડચેતનનાં ભાન અને ઉંડા ગૂઢ તત્ત્વજ્ઞાનનાં દાન એમણેજ કર્યાં ! હું તો એ જીવ્યા ત્યાં મુધી એમની પાછળ પડેલો. અમારા પાદરાનાં જ્ઞાનમંડળના લાઈ માણેકલાઈ, લાઈલાલલાઈ, પ્રેમચંદલાઈ, મંગળલાઈ, છગનલાલ કારભારી આદિ સાથે ગણત્રીના દિવસો વિત્યે હું તો એમની છાયામાં દોડી જતો, ને તમ્મદિલને એ કલ્પવૃક્ષ પાસે અપૂર્વ શાંતિ મળતી અને એમની કૃતિનાં મોટા ભાગનાં પુસ્તકોનું પ્રકાશન મહારી દ્વારજ થયું અને થતું હોવાથી તે દ્વારા કેટલું બધું જ્ઞાન પમાયું ?

દયાળુ ગુરુદેવે સ્વર્ગગમન પહેલાં આખરની તૈયારી પત્રદ્વારા મને જણાવી. અને મહેં સહકૃદુંજ તેમની સેવાનો લાલ, તેમને અંતિમ આત્મોપયોગ દેવનો લાલ, અરે ! છેવટે તેમને છેલ્લું સ્નાન વિદેપન કરવા મુધીનો અલભ્ય લાલ લીધો ! ને જે નજરે શ્રીમદ્દને ભક્તિલાવે વિશ્વોપકાર કરતાં જોયેલા તે જ નજરે શ્રીમદ્દને ભક્તીભુત થતાં પણ જોયા ! સંસારની તો એ રીતજ છે ને ?

છતાંયે છેવટ સુધીની તેમની સેવાની પ્રાપ્તિનો અંતોષ રહે છે જ.

હવે કાંઈ એ મળવાના છે ? અમારી તો એ દિશાજ શ્રીમદ્ના જતાં હતાઈ ગઇ. હમારા અંશયો હવે ઠાણુ છેદ્યો ? અમને અસાનાંધકારમાંથી પડતા ઠાણુ બચાવી લેયો ? નવાં અભિનવ જ્ઞાનનાં દાન ઠાણુ દેયો ? આ વિચાર તો હવે જીવનનાર દુઃખહલમલાવ રોજને ! ભારતના દ્વારે એવા ભવ્ય ચેતીનો આવી આત્મઆહ્વાક હવે કયાં રૂણાયે ? એ તો ગયા જ ! એમના માટે હું ભાવનાનેજ પ્રાધાન્ય આપનાર શું લખું ? કંઈજ નહિં ! મારો આત્મા તેઓ-થીના ચરણમાં અર્પાઈ, કરવા યોગ્ય સૌ કાંઈ પ્રયાશકિત કરી રહ્યો છે, તેમાં એઓશ્રીનો મહાન્ આત્મા બળ પ્રેરે એજ મહદેચ્છા.

ॐ જય ગુરુદેવ અર્દમ્ શાંતિ

તત્પાદરણુ

વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ પાદરા

અં ૩૧૦ પ્ર૦ મંડળનાં પુસ્તકો મળવાનાં (સેન્ટરો) સ્થળો.

અંસારસમુદ્ર તરવાના જહાઝ સમા ગુરુશ્રીના ઉત્તમોત્તમ અંધો નીચેના સ્થળોએ ફગડ વા પવથી મળી શકે છે.

૧ વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ. પાદરા. ગુજરાત.

૨ શા. ચંદુલાલ ગોકળદાસ વીજપુર.

૩ શા. નગીનદાસ રાયચંદ ભાંખરીઆ. મહેસાણા.

૪ શા. આત્મરામ એમચંદ સાથુંદ.

૫ શા. રવીલાલ કેશવલાલ પ્રાંતીજ.

૬ શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ નૈન સમાજ પેથાપુર.

૭ શા મોહનલાલ નગીનદાસ ભાંખરીઆ, ૧૯૨-૯૪ બજારગેટ

કોટ સુબાઈ.

શાસ્ત્રવિશારદ્ યોગનિષ્ઠ પરમઅધ્યાત્મિક મહાકવિ.

આચાર્ય લગવન્ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજીનું
દુઃક જીવન ચરિત્ર.

આત્મજ્ઞાનની મૂર્તિશા ! સરળ ને શાંતિ સમાધિ ભર્યા !
યોગિરાજ સમર્થ, સત્કવિ, મહા આચાર્ય સાહિત્યના !
દિવ્યાત્મા ગિર્વાણના પ્રખર જે, વિદ્વાન, વક્તા મહા !
ત્યાગી, પૂર્ણ વિરાગની સુપ્રતિમા, ખાખી, સુસાધુ અહા !
અથો આત્મજ્ઞાનકુંજ સરખા, જેણે રચ્યા અણુમૂલો !
સિદ્ધાંતો સ્વાદ્વાદના, રગરંગે રેલી રહ્યા ઢોલ્યાલાં !
મુક્તિમાર્ગ પ્રવાસી, અદ્ભુત સૂરિકરણની મૂર્તિ સમા !
વંદુ સદ્ગુરુ બુદ્ધિસાગર, મણિમય યોગદિવાકરા !

પાદરાકર.

મહાપુરુષોનાં જીવન દોરવાં એ અસામાન્ય બાબત છે.
ગંભીર સાગરમાં ડુબકી મારવા જેવો પ્રયાસ તો લક્ષિતવશ થઈને
જ કરાયને ? ગુરૂદેવનું ચારિત્રલેખન ! તેમના પદરજરેણુ સમાન
ભક્તજનને આલેખવાનો પ્રસંગ આવે છે, એ પણ મહદ્ભાગ્ય ને ?
અસ્તુ.

ગુરૂદેવનાં જીવનનાં આલેખન ! ગહન સમુદ્રનાં ડુબકી !
અલ્પજ્ઞ સામાન્ય જનથી કદીએ થઈ શકે ? એ તો સાગરની
ગંભીરતા માપવા સમાન મહત્કાર્ય ! પદે પદે સ્ખલનનો ભય !
હતાંય—

અલ્પ શ્રુતં શ્રુતવતાં પરિહાસધામ,
ત્વદ્ભક્તિરેવ મુખરી કુરુતે ઘલાન્ભામ્
યત્કોકિલઃ કિલમધૌમધુરં વિરોતિ,
યન્નારવાપ્રકલિકા નિકરૈક દેવ ॥

તેમ આ પ્રયાસ તો બહિતવશ બંની 'કરૂં' છું.

ભારતવર્ષમાં પંડિતપ્રવર ઠવિરત્ન યોગીશ્વર પરમ શાસ્ત્ર-
વેત્તા પદ્મચર્ચનનિપૂણ શ્રીમદ્ ભુદ્ધિસાગરજી મહારાજને કયો
સંસ્કારી જીવત્મા નથી પિછાનતો ? એમનો જન્મ ગુર્જરાધૂના
બ્રુવણસમાં પ્રસિદ્ધ વિભાપુર શહેરમાં, કુર્મકર્ત્રિય (પાટીદાર)
કુળમાં અંબા-શિવદાસ-માતાપિતાને ત્યાં ૧૯૩૦ ના મહા વઢી ૧૪
શિવરાત્રીના રોજ થયો હતો. બે ભાઈઓ અને બહેનોના તે
ભાઈ હતા.

ખેડુત બાલક તરીકેની બાલ્યાવસ્થામાંજ પૂર્વ સ્વત્કર્મસંચય
બળે તેઓશ્રીને આગળ વધવાનો માર્ગ મળ્યો હતો. વર્તમાનકાલીન
વિચરતા સાધુઓના વહિલો જેમને પૂજ્ય માનતા તે પ્રાતઃસ્મરણિય
વિશ્વવંદ્ય શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મહારાજનાં દર્શનને પરિણામે
વિભાપુરીય શેઠ નથુભાઈ મંચડાચંદને ઉદાર અને વાત્સલ્યભર્યો
આશ્રય તેમને મળ્યો અને તે દ્વારા એઓશ્રી વિદ્યા પ્રાપ્તિ કરી શકયા.

બાલ્યાવસ્થાથીજ સંસાર પ્રત્યે અફળિવાળા અને ત્યાગધર્મના
પ્રેમી શ્રીમદ્ને માતપિતાની પરજીવવાની લાલચ ન ગમી અને
મુમત્તિ-મુહિતમાં આશ્રિત તેઓશ્રી સર્વિક સંસારી સ્ત્રી ન જ
પરખ્યા. છતાંયે માતૃવાત્સલ્ય ભાવે, માતપિતાના જીવતાં દિક્ષા ન
લેવાની પ્રતિજ્ઞાવાળા તો બતાવ્યાજ.

અભ્યાસ વધ્યો, વિદ્યાર્થી મઢી અધ્યાપક બન્યા, અને
પાલણપુર પાઠશાળાની પરિક્ષા લેવા જતાં-પોતાના ઉચ્ચાત્માની
પરિક્ષા આપી દેવાઈ. પાલણપુર ઉપાધ્યયમાંજ એક ખુલ્લે પોતે શાંત
ચીત્તે ધ્યાનમાં બેસી ગયા. નિર્લેપ થયો અને કૃતનિર્લેપ બની
શ્રીમદ્ મુખસાગરજી મહારાજ પાસે માતા પિતા જત્ત થવાથી
સં. ૧૯૫૭ ના માગશર માસમાં સંસાર ત્યાગી દિક્ષા લીધી.

તેઓશ્રીના આતુર્ભાવની શરૂઆત મુરતથી થઈ, ત્યાંથીજ
પુસ્તક વખવાની પણ શરૂઆત થઈ. ત્યાંજ ખ્રીસ્તીખંડન પુસ્તક
લખ્યું, ત્યાંથી પાઠરા પધાયો. ત્યાં પણ તેઓશ્રીની ઉપકાર વૃત્તિ

છાની ન રહી અને ત્યાંના વકીલ મોહનલાલ હિમચંદ તથા બીજા જ્ઞાતિ મંડળીને પટ્ટદ્રવ્યવિચાર, આગમસાર, નયચક્રસાર આદિ તત્ત્વજ્ઞાનના ગહન ગ્રંથો ધરાવ્યા અને પટ્ટદ્રવ્યવિચાર ગ્રંથ બનાવ્યો.

હવે શ્રીમદ્દની લેખીની અપ્રતિહતપણે વિચરવા લાગી. વકતૃત્વ-શક્તિ ઉછળવા લાગી અને પાંડિત્ય પ્રકાશી ઉઠ્યું. જૈન જૈનેતરો તેમનાં વચનામૃતોથી ખેંચાતા ચાતકો જે તેમના માટે તત્ત્વસવા લાગ્યા અને પોતે આત્મજ્ઞાનમાં મસ્ત થતા ચાલ્યા.

આ જ્ઞાનસુરભિના પરિમળ શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડના અતંરદ્વારેય પહોંચ્યા, તેમણે શ્રીમદ્દને બોલાવી પોતાની ધર્મશ્રવણની પિપાસા બેબે વાર તૃપ્ત કરી મુગ્ધ બન્યા. આમજ માણસા દરબાર, સાણુંદ દરબાર આદિ અનેક દરબારો રાજાઓ અમલદારો શેઠ શાહુકારો તથા વિદ્વાનો તેમના અનુરાગી બન્યા અને શ્રીમદ્ પાકા ખાખી બનતા ચાલ્યા.

૧૮૬૪ માં શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ તેમના સમક્ષ સ્થાપવામાં આવ્યું. જે મંડળે ૧૦૮ ગ્રંથો શ્રીમદ્દની કૃતિના પ્રકટ કર્યા અને હજીયે અસ્ખલીતપણે ચાલ્યા કરે છે; અમદાવાદની જૈન બોર્ડીંગ, વડોદરાની જૈન બોર્ડીંગ, શ્રી ઘંટાકરણ મહાવીર આદિ અનેક સંસ્થાઓ સ્થાપી, પાલીતાણા ગુરૂકુળ ડગમગતું દેખી તેને પગભર કરાવ્યું. આવાં અનેક કાર્યો કર્યા.

હવે શ્રીમદ્દને શહેરો પ્રતિ અણુગમો થતાં ડુંગરા કૈતરો ઓંઘાં, નદી કિનારા, ગુફાઓ વધુ રૂચવા લાગ્યાં. અષ્ટાંગયોગ, ધ્યાન-સમાધિમાં ઉંડાને ઉંડા ઉતરતા શ્રીમદ્દનું જીવન એક સાચા ખાખી મસ્તયોગીનું બન્યું, અને સ્વાનુભવના આરવાદ લેતા-દેતા છલા છલ ભરેલા અમૃત પાત્ર સમાં પુસ્તકોમાં પણ તેજ અમૂલ્ય સ્વાનુભવ ઉછાળવા માંડ્યો. પ્રભુલક્ષિતના સાચા ભકત, શ્રીમદ્દે ભજનોના કેકા લલકારવા માંડ્યા ને ભજન સંગ્રહના અગીયાર ભાગો જૈન જૈનેતરોએ ઘેરઘેર, ખેતરે ખેતર ને જગેજગે ગાવાં માંડ્યા.

શ્રીમદે સંથડેલાં પુસ્તકો ઉભરાય છે. જે તમામ મોંઘાંમુલાં છાપેલાં, હસ્ત લિખીત, તાડપત્રોપરનાં પુસ્તકો સહિત જ્ઞાનમંદિર શ્રીમદે શ્રી સંઘને અર્પણ કરી દીધેલ છે. આ સમયમાં આવા જ્ઞાનભંડાર ને જ્ઞાન મંદિરનું શ્રી સંઘને સમર્પણ કરી દેવા જેટલી નિઃસ્પૃહ દશા કોઈ રથે જોવામાં આવતી નથી.

શ્રીમદ્દને બાહ્યાવસ્થાથીજ મીઠી પીશાબનો રોગ હતો. જે છેલ્લી હદે પોંચતાં સુંબાઈના પ્રખ્યાત ડૉ. કુપરે વખતોવખત તપાસી મૃત્યુ માટે અમુક મુદત આપેલી. પણ તે મુદત વિશે પાછા ધીમદ્ તો જીવંતને જીવંતજ. ત્યારે કુપરે છેવટે જણાવેલું કે, “તમે સાચા યોગી છો. તમે અમારા મેડીકલ રેકૉર્ડને તોડ્યો છે.” યોગિઓને કાયદા બાંધી શકતાજ નથી.

૧૯૮૧માં શ્રીમદ્ પોતાનાં તમામ પુસ્તકો જલદી છપાવી દેવા આતુર જણાયા. ને મામટા રૂઝ થંચો સાત આઠ પ્રેસો રોકી છપાવવા આપી દેવાયા. શ્રીમદ્ કહેતા કે હવે અવસર થયો છે, પ્રવાસ પૂર્ણ થવા આવ્યો છે. તૈયારી કરો.

અને પછી તો પોતે મહુડીમાં જ વિરમ્યા. આતુરમાંજ માટે અનેક સંધે આવતાં પોતે હસતાને કહેતા કે કોણ ચોમાસુ કરવાનું છે ? પણ કોણ માને ? છેવટે પોતે પોતાના પ્રિયમત વકીલજી મેહનકાલ શ્રીમદ્ પાદરાજાસીને કોઈ લખો પત્ર પંદર દિવસ અગાઉ લખાવ્યો કે હવે હું પરવારવારી ગયો છું, સમય નિકટ છે. તમે પણ ચેતવો તેવો. સહકૃદ્દુઃખ મહુડી જઈ રહ્યાં મેલા. ગુ. નિવ. ના ભાખરીઆ શેઠ મેહનકાલ પણ સહકૃદ્દુઃખમાં હતોજ. મહુડી ગા. મવાસીઓની મહિન તે. હરપરની. વીંતપુનાના શેઠ મેનીલાલ નાનવંદની હરપરિત કોટડી યાંત્રી નિત્ર હતી કે તેઓના મહિન દોડવુંબંદેજ શ્રીમદ્ને વિશ્વપુત્ર એવિયા. જાણ પડેલાં આર દિવસ મુખી કમલવતિ સુશિલકાંઈ કામદે લખ્યો ને પછી કામવાનું બંધ થતું શ્રીમદે પોતાનું કાલ કહી કહેલાંથી પચાસું હતાં. તેમણે કોટડીમાં જોલાની રાજ.

યોગનો યોગ પુછતાં, જોઈ વહી કે સવારે આઠ નેનવના વચ્ચે બતાવ્યો. વિનપુર ચોઠ મોટીલાલ નાનચંદના આગ્રહથી શ્રીમદે પોતાને, ત્યાં ત્રીજના સવારે ૬ વાગે પોચાડવાની શરતે લઈ જવાની સમ્મતી આપી અને પોતાને પાકું થયું હોવાથી હિંચકાને પાટીયે મુવાડી શ્રીમદ્ને ત્રીજના સવારે છ વાગે વિનપુર પોચાડ્યા. ઝં અહંમ ના ઉચ્ચાર સાથે શ્રીમદ્ તેજ સ્થળે કે ત્યાં પોતે ઘણો સમય ગાળ્યો હતો ત્યાં વિરમ્યા. પછી પોતાના ભક્ત વકીલજી ને સંકેત કરતાં પોતાના શિષ્યો તથા સૌ ભકતો, ગ્રાવકોને પાસે બોલાવી અંતિમનો ઉપદેશ આપ્યો, ત્યારેજ સૌ સમજ્યા કે 'વખત ભરાઈ ચુક્યો.' વકીલજી શ્રીમદ્ને આત્માની જાગૃત્તવ્યના ઉપયોગ આપવા લાગ્યા. શ્રીમદ્ની આ વખતની શાંતિ અપૂર્વ હતી. ઠાકટર માધવલાલ નાગરદાસ પ્રાંતીજવાસી લાંબા સમયથી ગુરૂલકિત માટે સાથેજ હતા. શ્રીમદ્ના મુખપર અલૌકિક હાસ્ય ને પ્રકાશ પ્રકટયાં ને નેત્ર મિચ્યાં ને બીજીજ ક્ષણે તે ખુલ્લી ગયાં. બાજી સંકેલાઈ. અનંતપ્રકાશ કરતો ઉજવળ હીપક ધુળયો. યાચનનો પોરી ધર્મ સ્તંભ, ગચ્છાધિપતી, મહાન્ આચાર્ય ભગવાન્ પોતાનું આત્મહિત સાધી અનેકને તારી પથે પડયા. ચાલ્યા ગયા. રહું માત્ર જો-ળીઉં. છતાં મૃત્યુ સમયે ને તે પછી રજ કલાક પથે તે મુખશ્રી પરતું વિલસનું હાસ્ય ને પ્રકાશ કયાંયે ન જણાયલાં એવાં હતાં, એમ ઠાકટર જણાવે છે. આમ આ મહાપુરૂષની જીવન હીલા સમેટાઈ હસ્તે મુખડે મૃત્યુને ભેટનાર આ વીરકેશરી મુલત અનંત ધામમાં પરવયા. -

તેઓશ્રીનાં અંગલક્ષણો સ્મરકારીક હતાં. કપાળમાં ચંદ્ર, કમર મુખી પટોચના હાથ, હાથપગનાં અંગાંગાંમાં ૧૮ ચક્ર (જે સિદ્ધિમુનિજીએ જોયેલા હતા) પુષ્ટ વિશાળ બહુવાન ચાટાઆઠમધુ-નો દેહસ્તંભ, પહાડી અવાજ, એક માથા યોગી વરીકે તેમને વ્યક્ત કરતાં.

તેઓશ્રીએ કરી પણ જારે કપડા કે કામગી વાપર્યા નથી.

આખી જીંદગીમાં કદી કશાને અડેલી એકા નથી, મુખવાસ કદી નથી. સ્ત્રીવર્ગથી પરિચય કે પત્રવ્યહાર કદી કર્યો ન પડ્યો આધા નથી. લેખન વાંચન ધર્મ અચોવિના કર્યો નથી. કોઈની નિંદા વિકથા કે ડાકડમાલમાં વિલાયતી ફવા કદી વાપરી નથી. હમેશાં સરળ હંલ સંપીલું પ્રેમલયું સાત્વિક યોગીજીવન ગાળ્યું છે.

એમનાં ગ્રહસ્થજીવન, કવિજીવન, સાં પ્રેમજીવન, પંડિતજીવન, આધ્યાત્મિક યોગજીવન, ત્યાગીજીવન, સાહિત્યાચાર્યનું તો પ્રથક્ પ્રથક્ અંશે ભરાય. આ ટુંક જી માત્ર જીવન છાંયા ! ન વિસ્તૃત જીવ ત્યાં સુધીતો અની અ છીપાવવી રહી.

તેમના જતાં
દહેશે. બાકી તો જીવં
સ્વરૂપમાં પૂર્ણપણે જીવ
જતાંજ તે બને, ને આમ

શ્રીમદ્દના જીવનપ
બળ ને સદ્બુદ્ધિ મળો એ.

મુરખ અખખર જે
વર્ણ માત્ર જીલ્લી !

આખી જીંદગીમાં કદી કશાને અઢેલી એકા નથી, મુખવાસ કદી વાપર્યો નથી. સ્ત્રીવર્ગથી પરિચય કે પત્રવ્યહાર કદી કર્યો નથી. રસભર પદાર્થો ખાધા નથી. લેખન વાંચન ધર્મ ગ્રંથો વિના અન્ય વ્યવસાય કર્યો નથી. કોઈની નિંદા વિકથા કે ડાકડમાલમાં કદી પડ્યા નથી. વિલાયતી દવા કદી વાપરી નથી. હુમેશાં સરળ દંભરહિત નમ્ર શાંત સંપીલું પ્રેમભર્યું સાત્ત્વિક યોગીજીવન ગાળ્યું છે.

એમનાં ગ્રહસ્થજીવન, કવિજીવન, સાધુજીવન, ભક્તજીવન, પ્રેમજીવન, પંડિતજીવન, આધ્યાત્મિકજીવન, મસ્તકકીરીજીવન, યોગજીવન, ત્યાગીજીવન, સાહિત્યાચાર્યજીવન, આદિજીવનો પર તો પ્રથક્ પ્રથક્ ગ્રંથો લરાય. આ દુઃક જીવનમાં શું લખાય ? આતો માત્ર જીવન છાંયા ! સાદાંત વિસ્તૃત જીવન તો તૈયાર થાય ત્યારે. ત્યાં સુધીતો આ દુઃક જીવન જળની અંજળીથી જાણાસાની તૃષા છીપાવવી રહી.

તેમના જતાં ભારતવર્ષે શું કર્યું તે તો અલ્પાંશે આ ગ્રંથજ દહેશે. બાકી તો જીવંત ચમત્કારસમા યોગી પુરૂષોને જનતા સત્ય સ્વરૂપમાં પૂર્ણપણે જીવતાં કદીયે પીછાની નજ શકે. માત્ર તેમના જતાંજ તે બને, ને આમાં પણ તેમજ બન્યું છે :

શ્રીમદ્દના જીવનપરથી આપણ સૌને તેમના પગલે ચાલવા બન ને સદ્બુદ્ધિ મળે! એજ વાંચના સહિત—

સુરખ અખખર જે દવઠ, તે સુવિ સુગુરૂ પસાય.
વર્ણ માત્ર જીણી શિખવીયું, પ્રણમુ તહેના પાય..

ૐ સદૈમ શ્રી મદ્ગુરૂ નમઃ

પાટણકર.

योगनिश्चयान्म ज्ञान दिवाकर
श्रीमद् बुद्धिमागर मृगिश्वरजी.

जन्म.

मृगेश्वरजी.

मे. १९३० मा १६ वरी १६ बीजापुर

मे. १९८१ मा १६ वरी ३ बीजापुर.

જૈનાચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરજી.

એમના જીવનનો અંતીમ સમય.

અને સ્વર્ગવાસ.

પુણ્યપાદ પ્રાતઃસ્મરણીય અખંડબ્રહ્મચારી શાસ્ત્રવીશારદ જૈનાચાર્ય યોગનીષ્ઠ અધ્યાત્મજ્ઞાનદીવાકર, શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરજી મહારાજ આજકાલ ઠેઠલાઠ વખતથી ગુજરાતના મુખ સ્ત્રીદ્વ અને અતી રસાળ એવા સાગરકાંઠાના પ્રદેશમાં વીચરતા હતા. દરમીયાન ગયા ચૈત્ર માસમાં તેઓશ્રી વીજપુર મુકામે પધાર્યા, ત્યારે ત્યાં તેમના પ્રશીધ્ય સ્થવીર મુનીરાજ શ્રી વૃદ્ધિસાગરજીએ પોતાના નાશવંત દેહનો ચૈત્ર મુદ પ ની રાત્રે ત્યાગ કર્યો. મહુમ મુનીશ્રી અદ્વીતીય ગુરૂભક્ત હતા. તેમની ભક્તીના ગળથી ગુરૂશ્રીએ તેમને અંતીમ આરાધના કરતાં જણાવ્યું હતું કે, બાઈ વૃદ્ધિસાગર ! તું તારા આત્મસ્વરૂપમાં રહેજે. જરાપણ ગભરાઈશ નહીં. હું તારી પાછળજ આવું છું ! સંત પુરૂષો એક વચની હોય છે. તેમના તે વચનને સત્ય કરવાને ખાતર જાણે તેજ સમયથી ગુરૂશ્રીએ આત્મ-જાગૃતિમાં તિનતા વધારવા માંડી. તે સમયે સાધુ સાધ્વી વીગેરે સમુદાય સમીપમાં ગહુ ઓછા હતા, અને ઘણાખરો ભાગ અન્ય સ્થળે વીચરતો હતો, પશ્ચાત્ત હવા તથા શાંતીના માટે પુનઃ ગુરૂશ્રી ચૈત્ર વદી ૧૦ ને રોજ મધુપુરીમાં (મહુડી) પધાર્યા, અને અન્ય જ-નોને તથા સાધુ સાધ્વીઓને પત્રથી ખબર આપવામાં આવી કે હવે આ દેહનો ભરૂસો નથી, અને હું તમોને ઘણા નમ્ર ભાવે ખમાવું છું. જે કે આ વખતે ગુરૂશ્રીની તબીયત સારી હતી, હંતાં ખીમારી-માંથી પસાર થયેલા તેથી શાંતી પુછવાને ખાતર દુર દુર દેશના આવક તથા આવીકાઓ, જેનેતરો અને સાધુ તથા સાધ્વીઓ ગુરૂશ્રીની પાસે મધુપુરીમાં આવવા લાગ્યાં. આ પ્રસંગે મધુપુરી ગામ મટી ચહેર યથ રહ્યું હતું. પરમ ગુરૂભક્ત પાદરાવાળા શેઠ મોહનલાલ હેમચંદ વઢીલજી તથા મહાવીનયવાન શ્રીયુત્ત શેઠ મોહનલાલ ભાંખ-

રીયા મહેસાણાવાલા તો ખાસ પોતાનું ઘર વસાવી ત્યાં ગુરુભક્તીમાં હાજર હતા.

જેઠ શુદ્ધ ૧૩ ના તળીયત સુધારાપર જણાઈ તે દિવસે પણ તેમણે હમેશની માફક ઠજાવલિનાં પ્રુક જાતે તપાસ્યાં, તેમજ ચામી પાસે ફેટલાંક નવિન ઠાવ્યો રચી લખાવ્યાં.

દીવસે દીવસે સુરીશ્વરજીની તળીયત સુધારાપર આવતી હતી. પરંતુ હતવીધીના ચોગથી પુનઃ ગુરુશ્રીની તળીયતે રૂપ બદલવા માંડ્યું. તે દરમિયાન આચાર્ય શ્રી અજિતસુરી તથા પં. મહેન્દ્રસાગરજી વીગેરે મુનીઓ તથા શ્રી લાલશ્રીજી, દોલતશ્રીજી, અમરૂતશ્રીજી વીગેરે સાધવીઓ પણ બહાર ગામોમાંથી જેઠ શુદ્ધ ૧૦ લગલગ આવી ગયાં હતાં. આ વખતે ગુરુશ્રી સામાન્ય બીમારીમાં હતા. તેમની ક્વા વીગેરે સેવામાં પ્રાંતીજવાલા જાણીતા ડોક્ટર માધવલાલ હાજર હતા. તેમજ વીજપુરવાલા જેઠ મોતીલાલ નાનચાંદ પણ ખરી ખંતથી ગુરુશ્રીની ભક્તી કરતા હતા. શ્રી અજિતસાગરસુરી અને પં. મહેન્દ્રસાગરને આવ્યા જાણી ગુરુશ્રીને આનંદ થયો. હવે વખત જતાં બીમારી વધવા લાગી. પરંતુ ગુરુશ્રી તો તેને સમભાવે સહન કરતા હતા અને માત્ર ઐં અર્હેમ મહાવીરના શબ્દ વીના અન્ય બોલવું બહુજ કમી થયું હતું. સેંકડો માણસો આવતા તેમનું વંદન સ્વીકારી વૃત્ત પચખાણુ આપતા અને મંગળીક પણ સંભળાવતા હતા. તેમજ દીવસે જુલાઈ થવાથી પુનઃ તળીયત સારી જણાવા લાગી, છતાં ગુરુશ્રી તો જણાવતા હતા કે ભાઈઓ! મુમાફરી પુરી થઈ ગઈ છે. સમય માત્ર થોડો છે. જે કાંઈ ઇચ્છા હોય તે લઈ લ્યો, નહીતર પાછળ પસ્તાવો થશે. પણ અજ્ઞાનતાના બળથી ગુરુશ્રીનો અ. ય. ય. ટોણ જાણે ? વિજપુરનો સાંઘ વિનંતી કરવા આવતાં પુલંગમથી લો. જાનકાજી જોડીને બોલાવી મુકરત કઢવ્યું. જેઠ વડી ૨ નું મુકરત આવ્યું. ગુરુશ્રીએ કહ્યું ના ? વીજનું મુકરત છે. જોડીએ કહ્યું હા. પણ નહ જુમાં છ વાગ્યા બાદ. તે વખતે ગુરુશ્રી એ જણાવ્યું કે ના. તે પહેલાં મને ગામમાં લઈ જવે. જોડીએ ત્યારે સ્વેચ્છા તે વાત કહી દીધી. પરંતુ જેઠ વડી ૨ ના દીવસે વીજપુર

વિગેરે ગામોના સંધોએ મધુપુરી મુકામે હાજરી આપી, ભાવપુર્વક
 પાતપોતાના ગામમાં શુદ્ધીને લઈ જવાની ભાવના બતાવી, પરંતુ
 શુદ્ધીએ હુર જવા ના પાડી, અને છેવટે વીંતપુર જવાનું કહ્યું.
 વટમાં શુદ્ધીએ જણાવ્યું કે ભાઈઓ ! હું તમારી સેવા કરી શક્યો
 નથી. વખતો વખત મેં તમને બહુ વખત કહ્યું, હશે તે બધાની ક્ષમા
 માગુ છું, અને હવે હું મારી મુસાફરી પુર્ણ કરવા માગું છું. તમે
 મક્કાશયો નહીં. તેમજ સર્વે હળીમળીને ચાલશે. મંધને ઇહશો
 નહીં. તમારી મંભાળ અણતમ્બરી રાખશે અને તે મારી ખામી તમને
 પડવા દેશે નહીં. વીગેરે બોધ આપતા હતા. આજે જાણીતો વડો
 તથા ઠાકટરો હાજર હતા. તેઓ સર્વેએ જણાવ્યું કે હવે શુદ્ધીને
 જ્યાં લઈ જવા હેય ત્યાં તાકીદે લઈ જવાની જરૂર છે. આ પ્રસંગે
 આચાર્ય શ્રી અણતસાગરમુત્રી, પં. શ્રી રિદ્ધિસાગરજી પં. મહેન્દ્ર-
 સાગર ગણી, શ્રી. ઉત્તમસાગરજી અને મુની સમતાસાગરજી, વકીલ
 મોહનભાઈ, ભાંખરીઆ મોહનલાલ તથા રતીલાલ મોહનલાલ તથા
 પોપટલાલ મણીલાલ વિગેરે એમણે તો શુદ્ધીની સેવામાં પોતાના
 કમો ખર્ચાવી નાંખ્યાં છે. ઠરાવેલા સમય પ્રમાણે ત્રીજના વહાણમાં
 શુદ્ધીને મહુડીથી ઘણી સારી સગવડ સાથે વિંતપુર લઈ ગયા.
 સેંકડો માણસો સાથે હાજર હતાં. પં. મહેન્દ્રસાગરજી અને
 સમતાસાગરજી વિગેરે મુનીઓ પણ સાથમાંજ હતા. રસ્તામાં
 શુદ્ધી વખતો વખત પં. મહેન્દ્રસાગરને મુચના આપતા તે
 પ્રમાણે થેલતા અને ચાલતા. એમ કરતાં કરતાં વીંતપુરની
 ભાગોળ આવી. શુદ્ધી તો અર્દમ મદ્દાઈર વીના બીજું બોલતા
 નહિ. ગામમાં પ્રવેશ કરતાં પં. મહેન્દ્રસાગરને બોલાવ્યા અને
 કહ્યું કે ભાઈ ! શાંતિઃ આ શુદ્ધીની વાણીદ્વારા છેલ્લા અક્ષરો
 નીકળ્યા હતા. બાહ વીદ્યાશાળામાં શુદ્ધીનો પ્રવેશ થયો. મુકરર
 એટલે વધોથી જે રથજે તેઓ વખતો વખત બીરાજતા હતા, તેજ
 રથજે સંધારો બીછાવી તેના ઉપર શુદ્ધીને પધરાવ્યા. આ પ્રસંગ
 ખાસ નોંધ લેવા જેવો હતો કારણ શુદ્ધીએ વીદ્યાળદ્રષ્ટિ અને
 ઉદાર ભાવથી વીંતપુર અને તેની આસપાસના તમામ ગામોની
 પ્રજાને પોતાના પ્રેમમાં ચકચુર બનાવી હતી. તેથી કાંઈ મે.ટા

મેળાની માફક જનસમાજ તેમનાં દર્શન માટે ઘણી મોટી સંખ્યામાં આવવા લાગ્યાં. પરંતુ ગુરૂએ તો પરલોકગમનની તૈયારીઓ સંજવા માંડી. પોતાના અંતરભાવમાં લીન બની, શાંત મુદ્રાએ માત્ર આંખ અને મુખની પ્રપુલ્કતા પૂર્વક ભાવિક જનોની ભક્તિને સ્વીકારતા હતા. દરમ્યાન સ્થિતિ ગંભીર હતી. પરંતુ અજીતસૂરિ વિગેરે પાછળ હતા. તેમના માટે થોભતા હોય તેમ શાંત ભાવે થોડો વખત રહ્યા, એટલામાં શ્રીઅજીતસૂરિ આવ્યા. તેમનું વંદન વિગેરે ગુરૂશ્રીએ સપ્રેમ સ્વીકાર્યું. સાધ્વીજી લાભશ્રીજી, દોલતશ્રીજી વગેરે સાધ્વીવર્ગનું વંદન ઝીલ્યું. બાદ શાંત મુદ્રાએ થંભ્યા વકીલ મોહનલાલભાઈ આત્મોપયોગનો ખ્યાલ હવે સતત દેવ લાગ્યા. ગુરૂશ્રીએ ખુબ પ્રપુલ્ક મુદ્રાએ આંખ ઉઘાડી, ઉપયોગ સહીત પંડીતમરણની દરેક વિધિને સ્વીકારવા લાગ્યા અને વ્રત નિયમ સાથે સવાઆઠ વાગે હસ્તે ચહેરે સ્વર્ગવાસ પામ્યા, આ પ્રસંગનો દેખાવ પાવાપુરીમાં થયેલા ચરમનજરાજના નીર્વાણનો વખત ખાસ યાદ કરાવતો હતો. હજારો નરનારીઓનાં નેત્રોમાં અશ્રુ વીના ણીળું કાંઈ પણ જોવામાં આવતું નહોતું. ત્યાર બાદ ગુરૂશ્રીના મૃત દેહને વિધિ પ્રમાણે સ્નાનાદીક સમગ્ર ક્રીયાઓ કરાવીને તુતન વસ્ત્રો પહેરાવી પાટ ઉપર પધરાવવામાં આવ્યું હતું. જેમ જેમ વીજળી વેગે આ મઠા સમાચાર પ્રસરતા ગયા તેમ તેમ જનસમુદાયનાં ટોળે ટોળાં દર્શનાર્થે આવવા લાગ્યાં. અધીક આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે મહુમ ગુરૂશ્રીના દર્શનનો લાભ લેવા ખીલકુલ લેહલાવ વીના બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મભટ, નાગરો, દેશાઈ, વાણીયાઓ, સોની, સુથાર, કડીયા, કાછીઆ, પટેલ, માળી, વહોરા, મુસલમાન, દરજી, ભાવસાર, રંગરેજ, કોળી, વાઘરી અને અંત્યજો મુઠાં આવ્યા હતા, અને ગુરૂશ્રીને જોઈ આંખે અશ્રુ લાવી જોમ ખોલતા હતા કે અરેરે! ગુરૂશ્રીતો પોતાનું સાધ્ય સાધી ગયા છે પરંતુ આવા ઉદાર અને વીશાળદષ્ટીધારક, દયાળુ ગુરૂશ્રીના સ્વર્ગવાસથી જોન સમાજે અરે? ભારત માતાએ એક અદ્વિતીય પ્રતિનીધી, અસાધારણ સુભટ. ઉચ્ચકોટીનો મહાપુરુષ, એક ઉત્તમ યોગી, શુભેન્દ્રક સંત, અવીરજ ઉદ્યોગી, શ્રેષ્ઠ ઠવી, શાસનનો અપ્રતીમ ભક્ત

જમન શાસનનો અરે ? ભારતનો દીપતો ભાતુ, ચાહીત્યનો વીરીષ્ટ વીલાસી, અધ્યાત્મજ્ઞાનનો અપુર્વ નીધી, નીરુદ્ધી છતાં શાસનની દાઝ ધરાવનાર, સફળશુભંઢીત, વીચક્ષુ બુદ્ધિનો સાગર શુભાભ્યે છે, કે જેની ખોટ પુરાવી અશક્ય છે. વળી જે સમયે તીર્થો અને ધર્મોપર અનેક આક્રમણો થતાં જાય છે, તેવા વીપત્કાલમાં આવા ધર્મવીર શુદ્ધીસાગર શાસનસ્તંભો, શાસનસુઘટો, શાસનરત્નો મહાપુરુષો શિવભામી થતા જાય છે. એ જાણી કયા શાસનશુભેચ્છકને દુષ્ટોનાં અક્ષુ ન આવે ? પરંતુ કુટીલ કાળની અને કુદરતની અકળ ઘટના આગળ કોઈનો ઇલાજ નથી, એમ બોલતાં નર નારીઓનો સમુદ્ધ આવતો અને જતો હતો. દેશોદેશ તાર તથા ટપાલદ્વારોએ વિજ્ઞાનીના વેગે આ અતી ખેદલયા સમાચાર પહોંચાડવામાં આવ્યા. શુદ્ધીની પાલખી તૈયાર થવા લાગી. જેમાં કીમતી વસ્તો તથા વસ્તુઓ વાપરવામાં આવી હતી. અગર, કર્પૂર, કેશર, કસ્તુરી, અને મુગધીત ચીજોનો મોટો જથ્થો એકદમ લેજો કરવામાં આવ્યો હતો. ગામમાં બે દીવસની ભારે હલતાળ પાળવામાં આવી હતી. પશુ પક્ષીઓને ઘાસ દાણો અને ગરીબોને લોજન વીગેરેની ગોઠવણો થઈ હતી. બપોરની ટૂંનમાં શેદાણી ગંગાબાઈ શેઠ હલપતભાઈ ભગુભાઈનો વિધવા, શેઠ મણીભાઈ હલપતભાઈ તથા રાત્રે વીરચંદભાઈ ભગત, શકરચંદ હીરાચંદ, ભોળા વિમળભાઈ તથા બીજે દીવસે સવારે મુંબઈથી શેઠ ભુવણચંદ ધર્મચંદ. અમથાલાલ ભાંખરીયા વિગેરે અસંખ્ય માણસો આવી પહોંચ્યા હતા.

બપોરની તથા રાતની ટૂંનમાં હજારો માણસો આવી પહોંચ્યા હતા. રાતના સમયે સમાજ વીદ્યાથાળાના બહારના ભાગમાં એકત્ર થયો હતો, જેમાં પ્રસંગને યોગ્ય આચાર્યશ્રી અલ્પતસાગરમુરીએ બોધ આપી મરહુમ શુદ્ધીની જ્ઞાનખાણ સાથે વીંતપુરના ઉપર તેમનો અપ્રતીમ પ્રેમ તથા ઉપકાર કહી સંબળાવીને તેમના સ્મારક માટે આપણે કાંઈ કરવું જોઈએ વિગેરે કહ્યું હતું. તેજ વખતે શુદ્ધીની અંતીમકીયાના કાર્યોના ચકાવા થયા હતા, જેમાં શુદ્ધીને પાલખીમાં પધરાવવાનો ચકાવો થતાં રૂ. ૨૦૧ મહુડીવાળા શેઠ કાળીદાસ માનચંદ બોલયા હતા.

દેગડી ઉંચકવા માટે પાટણવાલા શેઠ પુનમચંદ ચુનીલાલ રૂ. ૫૨૫
 બોલ્યા હતા. તથા અગ્નીસંસ્કાર કરવાના વીજપુરવાળા શેઠ મોતી-
 લાલ નાનચંદ રૂ. ૧૦૦૧ બોલ્યા હતા. તથા પાલખી ઉંચકવા, પુષ્પ
 કરવા, વાસદેવ પુજા વીગેરેના બુદ્ધા બુદ્ધા મળીને કુલ રૂ. ૪૬૩૧ તે
 વખતે ઉપજ્યા હતા, ત્રીજની રાત્રી ભક્તજનોની મંડળીઓએ
 ભજનો ગાવામાં અને ગુરુભક્તીમાં વ્યતીત કરી. તે રાત્રીમાં બુદ્ધી બુદ્ધી
 વ્યક્તીઓએ બુદ્ધી બુદ્ધી રીતે ગુરુશ્રીના અનેક અમત્કારો બોલ્યા
 એમ જનોદવારાએ લેખકે સાંભળ્યું, અને અનુભવ્યું એ
 વહાણું વાતાં ભારે લોકમેદની જામવા લાગી. તે વખતે બહારગામ અને
 ગામના મળીને આશરે દશ હજાર માણસોની મેદની ભેગી
 થઈ હતી. તે વખતનો દેખાવ એક નોંધ લેવા જેવો થયો હતો
 જેમાં તમામ જ્ઞાતીઓએ ભાગ લીધો હતો. આ પ્રસંગે સુબંધ
 સુરત, અમદાવાદ, વડોદરા, પાદરા, પાટણ, પાલણપુર, મેહસાણા
 સાણંદ, ગોધાવી, પેથાપુર, માણસા, મહુડી, આબોલ, રીંદરાલ
 પુંધરા, લોદરા, લાડોલ, ગવાડા, પામોલ, ગેરીતા, ઉનાવા, વરસોડા
 સંઘપુર, કોરવડા, વીસનગર, પ્રાંતીજ, પેઢામલી, ઇલોલ, આગલોલ
 વીગેરે સંખ્યાબંધ શહેરોના તથા ગામોના માણસોએ હાજર
 આપી હતી અને ગુરુભક્તીનો લાલ લીધો હતો. જેઠ વદી ૪ના બુધ
 વારે સવારે જા વાગે “જય જયનંદા, જયજય ભદ્રા” ના શબ્દોર્ણ
 ગર્જના, ખેંઠ અને જાતજાતના વાજાંત્રોના નાદ અને નીશાન ડંકાર્ણ
 સાથે ગુરુશ્રીનું સ્મશાન યાત્રાનું સરઘસ કાઢવામાં આવ્યું હતું, જેમ
 અમાત્ય મંડળે તથા જઈનેતર, ગ્રામણ, સુસલમાન આદી તમામ
 દેમોએ ભાવપુર્વક હાજરી આપી હતી. સરઘસ વિદ્યાશાળાથી નીકળ
 કર્યાના ચોરા આગળ થઈ વેરાવાસણ, ભાટવાડો, વટાવી કચેર
 આગળ થઈ બજાર અને દોસીવાડો વીગેરે જાહેર રસ્તામાં થઈ
 શહેરની પશ્ચીમ દીશમાં આવેલી શેઠ મગનલાલ કંકુચંદની વાડીમ
 સાડાનવ વાગતાં પહોંચ્યું હતું. ત્યાં પહેલેથી ગોઠવણ થયેલ
 જગ્યાએ (જ્યાં પ્રથમથી ગુરુશ્રીએ રૂમોંચ્યું હતું ત્યાં) ગુરુશ્રીના
 પાલખીને સ્થાપન કરવામાં આવી ને તે પછી તે જગ્યાએ
 હજારો માણસોની મેદની વચ્ચે પરમગુરુભક્ત પાદર

વાળા વહીલ મોહનલાલ દિમચંદે ગુરૂશ્રીના કરેલા ઉપકારોનું સંપૂર્ણ દીગ્દર્શન કરાવતાં ને તેના બદલામાં આપણે કંઈ કરવું જોઈએ, એમ કહેતાં તેજ વખતે હાજર રહેલાઓમાં, ખન્ય છે ! એવા નરને કે જેણે ગુરૂમહતી પ્રદર્શીત કરવાં સૌથી પહેલાં ઉઠીને અંસરકારક ભાષણ કરીને રૂ. ૧૫૧ પોતાના તરફથી જાહેર કર્યા હતા. આ વીર શેઠ વાડીલાલ રાધવજી સાણંદરાળા હતા. લોકોએ ગુરૂશ્રીનું સમાધીમંદીર બંધાવવાની ઇચ્છા પ્રગટ કરીને પોતા-પોતાના તરફથી મોટી મોટી રકમો જાહેર કરતાં, તેજ વખતે રૂ. ૬૬૫૭ જાહેર થયા હતા. પછી તમામ જનસમુદાયના મુખ ઉપર દીલગીરીની લાગણી પ્રસરેલી જણાતી હતી. તે પછી વાઘ સલામી સાથે માત્ર મુખઠ અને મુગંધી પહોંચીથી શેઠ મોતીલાલ નાનચંદે અગ્નિસંસ્કાર કર્યો હતો. અજબ જેવું છે કે અગ્નિસંસ્કારવાળી જગા ઘણા વખત સુધી લીની રહી હતી ને બીલકુલ સુકાતી નહતી. બ્યારે આબુમણુ શીનાથ જરાએ જણાતી ન હતી.

પછીથી શ્રી અણતસાગરસૂરિએ વીધીયુક્ત દેવવંદન સેંકડો માણસો સંગાથે કર્યું હતું. મરહુમની છેવટની વીશ્વતી તેમની ચીતાની જગાએથી ઉઠાવી લઈ મહુડીના શેઠ કાળીદાસ માનચંદે સંઘ સમસ્ત મહુડીના આરે સાબરમતીમાં આડબરચુકત વહન કરી હતી. મરહુમશ્રીની બકતી મહુડીના સંઘે તન, મન, અને ધનથી ઘણી સારી કરી હતી, જેથી બકતાધીન ભગવાનની કહેવત પ્રમાણે ગુરૂશ્રી મહુડીને બહુજ આહતા હતા અને તેમણે મહુડીને પ્રસિદ્ધિમાં લાવવા માટે ઘણાજ આત્મલોગ આપ્યો છે. મરહુમશ્રીના ખેદ બધાં સમાચાર સાંભળવાથી અણતસૂરિના ઉપરનાં તથા મંદળ ઉપર સંખ્યાબંધ તારો તથા પત્રો રાજના રાજ ગયા હતા. ગાંધોગામ હઠતાળો દોરપક્ષીને દાણો, ગરીબોને અનાજ અને મંદોદોમાં પુતળો. મરહુમશ્રીના માનમાં બજારવ માં આવ્યાં હતાં. અને આવશે. વીજપુરના સંઘ તરફથી અઠાઈ એટલે થયો હતો અને મહુમશ્રીના સમાધીસ્થ ન ઉપર બબ્બ મુંઠ ગુરૂમંદીર આંખમાં આવ્યું છે.

અપૂર્વ સ્મશાનયાત્રા

દશ હજાર માણસોની મેદની.

સુપ્રસિદ્ધ મહાન્ યોગેશ્વર જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરજીના સ્વર્ગગમનના સમાચાર ફરી વળ્યા. શ્રીમદ્ એક મહાન્ ધુરંધર જૈનાચાર્ય હતા. તેઓને મહુડી ગામથી વીજપુર લાવવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં આવવા પછી તુરત જ શ્રીમદ્ની સ્થિતિ બગડવાનાં ચીન્હો જણાયાં હતાં. સફળતાના ચુસ્ત અનુરાગી ભકત પાદરાનિવાસી વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ શ્રીમદ્ની પાસે ઘણા દિવસથી સેવામાં હતા. તેમણે તુરત જ ઘટતી વ્યવસ્થા કરી હતી. અને શ્રીમદ્ને આત્મસ્વરૂપમાં લયલીન રહેવાની પ્રાર્થના કર્યા કરતા હતા. સ્વર્ગગમન પહેલાંની એક મીનીટ સુધી શ્રીમદ્ પુણ્ય સાવધ અને આત્મોપયોગની સ્થિતિમાં હતા. છેવટે અહંમ મહાવીર શખ્દોચ્ચાર વચ્ચે શ્રીમદ્ સ્વર્ગસ્થ સ્થિતિને પ્રાપ્ત થયા હતા. આ પ્રસંગે હજારો માણસો સ્ત્રીઓ પુરૂષો સાધુ સાધવીઓ હાજર હતાં. તેમનો તમામ શીષ્ય પરીવાર પણ હાજર હતો. સ્વર્ગગમનના લગભગ ૪૦૦-૫૦૦ તાર રવાના થયા હતા, અને ટુંક સમયમાં અસંખ્ય માણસો પણ રસ્તે તથા રેલમાં આવી પહોંચ્યાં હતાં. જેઠ વદી ૪ બુધવારના રોજ સવારે ૭ વાગે શ્રીમદ્ના મૃતદેહને શાસ્ત્રોક્તવીધીપુર્વક વકીલ મોહનલાલ હીમચંદના હાથે સ્નાન વીલેપન ક્રિયા કરવામાં આવી હતી. ઉપાશ્રયના મધ્યભાગમાં શ્રીમદ્ના શરીરને હમેશાં બેસવાની જગ્યાએ પાટપર પધરાવ્યું હતું. તેમને છેવટનું નમન કરવા આશરે ગામ તથા બહાર ગામના પાંચ હજાર માણસો આવી ગયા હતા. આ પ્રસંગે શ્રીમદ્ના દેહ ઉપર ચોવીસ ઠલાક વીતી ગયા છતાં પણ અપૂર્વ તેજ વીલસતું હતું. જાણે જીવંત મુર્તિ હોય નહીં ? એજ દેહને જરીના કપડાથી મઢેલ તુરતજ નવી બનાવેલી પાલખીમાં પધરાવ્યો હતો, અને ગામના સ્થાનિક મુખ્ય અમલદારો પોલીસ પાર્ટી તથા બેન્ડ સહીત આશરે

૧૦ થી ૧૨ હજાર માણસોનું સરઘસ નીકળ્યું હતું. જૈનો બ્રાહ્મણો મુસલમાનો, પીજરા, પાટીદારો આદી તમામ કૌમના માણસો આકંઠ કરતા ચાલતા હતા. બેન્ડનો ઠગ્ગુ સ્વર ને આ દુઃક-વિદારક પ્રસંગ હાહાકાર ઉપજાવી રહ્યો હતો. ને આંસુ સારવામાં મદદ કરતો હતો. બહારગામથી આવેલામાં મુખ્ય અમદાવાદના ચેઠ મળીભાઈ દલપતભાઈ, તેમનાં માતૃશ્રી ગંગાબાઈ, મુળઈથી ઝવેરી જીવણચંદ ધર્મચંદ, ચેઠ ભાંખરીઆ, મહેસાણાથી ચેઠ વેણીચંદ સુરચંદ, અમદાવાદના ઝવેરી કેશવલાલ લલુભાઈ રાયજી આદી અનેક માણસો હતાં; અસાધારણ મેદની તથા ગરદી હોવા છતાંયે શાંતી અને ગંભીરતા જણાતી હતી. ખાસ નોંધવા જેવી બાબત તો એ હતી કે મુસલમાન ભાઈઓની હાજરી ઘણીજ હતી અને તેઓ સા આંમુજરી આંખે થીમદની પાલખીને ખાંધ આપી ઇવટનું માન આપતા હતા. પાટીદાર-દાકરડા-રજપુત તથા ટેક ભંગી લોકની મંડળીઓએ તો આખી રાત ભજન કર્યાં હતાં. તેઓ પણ ઉપાશયની બહાર આખી રાત એક બાજુએ ભજન કરતા હતા. તેઓ પણ પોતાનાં વાદ્યો સાથે ભજન ગાતા ચાલતા હતા. રસ્તે રૂપાનાણું-તાંબા નાણું ઉછાળવામાં આવતું હતું તથા ગાડામાં ભરેલી મીઠાઈ તથા અનાજ ગરીબોમાં વહેંચવામાં આવતું હતું. આ સરઘસ બનકમાં થઈ ગામમાં ફરી ચેઠ મગનલાલ કંડુચંદવાલી પટવાળી વાડીમાં આવ્યું. (અહીં જ સફળતે પ્રથમ પોતાના ડેહને અગ્નિ દાહ દેવા મુચ્છ્યું હતું.) જુદા જુદા માણસોએ આલેલ લગભગ ૫૫ થી ૬૦ મણ મુખડની ચીંતા તૈયાર કરવામાં આવી હતી. આ મુખડમાં વીંળપુર ઉપરાંત મહેસાણા પાદરા, માણસા, અમદાવાદના ચાંબકો તથા રોનેતરાએ પણ પોતાના તરફથી મુખડ રજુ કરી હતી. અગ્નિ દાહ કીયા થઈ રહ્યા પછી પાદરાવાળા વડીલ મોહનભાઈ દીપચંદ સફળતના ગુણેનું તથા તેઓએ કરેલ સમાજસેવા ઉપકારોનું વર્ણન કરી તેઓથીની પાછળ તેઓના ઉપદેશનું સ્મરણ કરી તે પ્રમાણે આત્મસાન પ્રાપ્ત કરવાને તથા પોતાના આત્માના ગુણે પ્રસન્ન કરવા પ્રયત્ન કરવા તથા સાંમદનુ સમારક બજાવવા ઘણીજ હાજરી કરી

રીતે વીવેચન કરતાં, અર્ધા ઠલાકમાંજ લગભગ છ હજાર રૂપીઆનાં વચનો અપાયાં હતાં. જેમાં બીજી આવે તે રકમ ઉમેરી અગ્નિ સંસ્કારવાલી જગ્યાએ દેરી બંધાવી શ્રીમદ્ની મુરતી પધરાવવા ઠરાવ્યું હતું. દુહી ઉચ્ચકનારે રૂ. ૫૦૧) આપ્યા હતા. તથા અગ્નિ સંસ્કાર માટે રૂ. ૧૦૦૧) આપી મોતીલાલ નકાનચંક ઝવેરી વીજપુરવાળાએ અગ્નિ સંસ્કાર કર્યો હતો. કેટલાક ડબ્બા ધી પછુ ચીતામાં નાખવામાં આવ્યું હતું. આ વખત હાજર રહેલાઓની આંખમાં આંસુ ઉભરાતાં હતાં. સ્મશાનવીધીની ઉછારામણીમાં આશરે રૂપીઆ છ હજાર ઉપજ્યા હતા. મૃત્યુતીથી તથા સ્મશાન યાત્રાના ખર્ચે દીવસે વીજપુરમાં સખતમાં સખત હડતાળ પડી હતી. આવી હડતાળ આ ગામમાં પ્રથમજ વાર પડી હતી. જે પરથી જોઈ તથા જોનેતર તમામ જાતના તમામ માણસોની શ્રીમદ્ પ્રત્યેની અપુર્વ પ્રેમ ભકતી જણાઈ આવતી હતી શ્રીમદ્ને પુસ્તક લખવાનો તથા સરસ્વતી ઉપાસનાનો ભારે શોખ હોવાથી તેમણે ૧૦૮ મહાન્ તત્ત્વજ્ઞાનથી ભરપુર સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, હીંદી, ગુજરાતી ભાષાના ગ્રંથો લખ્યા છે. તે ૧૦૮ ગ્રંથોની માળા શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળે પ્રકટ કર્યા છે. આમ ૧૦૮ ગ્રંથોની સંપૂર્ણમાળા પોતાની હયાતીમાં પ્રસીદ્ધ કરી સદ્ધર્મનો ફેલાવો કરી ઉત્કૃષ્ટ ચારીત્ર પાળી પોતાનું અવતાર કાર્ય પુર્ણ કરી પુર્ણાયુષ્ય થતાં જોઈ કેમ અને ભારતવર્ષના આ મહાન્ યોગીશ્વરે અનેક ભકતોને વીલાપ કરતાં છોડી સ્વર્ગગમન કર્યું છે. તેમના જવાથી ભારતવર્ષે એક ધર્મધુરંધર સ્તંભ ગુમાવ્યો છે. તેમના આત્માને શાંતી મળે.

શ્રી ગુરૂદેવસ્થાપિત.

શ્રી વીજપુર જૈન જ્ઞાનમંદિર.

આ જ્ઞાનમંદિર સદ્ગુરૂદેવ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિપરજીના સદ્-
પદેશથી અને શેઠ વીરચંદ્રભાઈ કૃષ્ણજીની પ્રારંભની તથા, બીજાઓની
મદદથી વિજપુર ખાતે થોડા વખતપર બાંધવામાં આવ્યું હતું. તે પત્થરનું
(શાયરપુક) હોય, તેમાં મોટાં મોટાં કાળા પુસ્તકોથી ભરેલાં છે. ઘણું
શોભાયમાન તથા મનસ્સાનું; મોખરે સરસ્વતીની આરસની મુર્તિથી શોભી
હોયું, બોંયરાંઓવાળું આ જ્ઞાનમંદિર શિષ્ય તેમજ પુસ્તકાલય તરીકેનો
એક સુંદર નમુનો છે. (જુઓ અંચમાંનું ચિત્ર .

શ્રીમદ્ ગુરૂદેવે પોતાનો તમામ જ્ઞાનભંડાર આમાં મુક્યો છે, જેમાં
સંસ્કૃત, માગધી, ગુજરાતી, પાલો, ઈંગ્લીશ વિગેરે ભાષાઓનાં સર્વદર્શનોનાં
છાપેલાં, હસ્તલીખિત, તાડપત્રોપરનાં, સર્વ જ્ઞતના સાહિત્યનાં અનેક પુસ્તકોનો
સમાવેશ થાય છે. ઘણી લાંબી મુદતના પરિશ્રમે આ પુસ્તકો સંગ્રહાયાં છે.

આ જ્ઞાનમંદિરમાંનો અમુક્ય અંચભંડાર સ્વર્ગગમન અગાઉ શ્રી સંઘને
એક દાનપત્ર લખી આપી, શ્રીમદે નિરપૂદપણે અર્પણ કરી દીધો છે. જે
બક્ષિસપત્ર આ પત્રમાં છપાયેલું છે.

આ જ્ઞાનમંદિરનો ઉપયોગ સૌ કોઈ છૂટથી કરી શકે છે અને
સદ્ગત્થીનું આ પણુ અક જીવંત અમર સમારક થાતો અમર કીર્તિ
સ્તંભ છે.

વિજપુરને આ અમુક્ય વારસો મળવા બદલ તે ગૌરવાન્વિત બન્યું
છે. વિજપુરના બાહ્યો તેને સાચવી વાપરી તેમાં વૃદ્ધિ કરે તો જ તેમની
શોભા ગણાય.

શ્રી વિજયપુર જૈન જ્ઞાનમંદિર

શ્રી સંઘને અર્પણ

વિજયપુર જૈન જ્ઞાનમંદિર પુસ્તકભંડાર સંબંધી મારી નીચે પ્રમાણે કેટલીક સુચનાઓ છે અને તે પ્રમાણે વિજયપુરના જૈન સંઘે અમારા સાધુ શિષ્યોના ઉપદેશાનુસાર વિજયપુર જૈનજ્ઞાનમંદિરનો વહીવટ કરવો.

૧ આજસુધી અમેએ આ જ્ઞાનમંદિરમાં લખેલ છાપેલ જે ગ્રંથો પુસ્તકો મુક્યાં છે તેની માલકી સંઘની છે અને જે પુસ્તકો અમારા તરફથી મુકવામાં આવશે તેની માલકી પણ સંઘની છે. ફક્ત અમે છવીએ ત્યાં સુધી અમારી આજ્ઞા પ્રમાણે વિજયપુર જ્ઞાનમંદિર કમીટી અમારાં મુકેલાં પુસ્તકો ભંડારની નીમેલી, અગર નિમવામાં આવે તે વહીવટ કરી શકે. અને તેમાં અમારા સાધુ સાધ્વીના ઉપદેશાનુસાર વહીવટ કરવો.

૨ આ વિજયપુર જૈન જ્ઞાનમંદિરમાં મુકેલો અમારો જ્ઞાનભંડાર સંઘને પહેલાંથી સોંપેલો છે. તેનો કાલાનુસાર ગમે તે ધારા ધોરણે કાયદા ધરીને વહીવટ કરવામાં આવે, પણ મુકેલાં પુસ્તકોની સંખ્યા કાયમ રહે, એક પુસ્તક પણ ઓછું ન થાય, એવી રીતે જ્ઞા. મં. ખાતે સારી આવક થતાં તે અંગે નોકર રાખી લાયજેરી તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવે તો તે મુદ્દો કાયમ રાખીને સંઘની કમીટી વહીવટ કરે. પણ વારંવાર પ્રસંગોપાત એક બીજાને વહીવટ સોંપતાં પુસ્તક ગ્રંથની સંખ્યા ગણી લેવી અને કોઈ નોકર વગેરે ખાનગીમાં પુસ્તક ઉપાડી ન જાય એવી સાવચેતીથી વહીવટ કરવો.

૩ ભવિષ્યમાં જ્ઞા. મં. પુસ્તક ભંડાર ખાતે જે જે કમીટીઓ નિમાય તેણે મતબેદ પ્રસંગે વા સ્વાભાવિક રીતે જ્ઞા. મં. ની પ્રગતિની સારી વ્યવસ્થા માટે અમારા સાધુઓની સલાહ લેવી અને તે પ્રમાણે વર્તવું. અને અમારા સાધુ શિષ્યોનો જ્ઞા. ભં. પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાને પ્રથમ હક્ક સ્વિકારવો; કાયમ રાખવો અને અમારા શિષ્ય સાધુઓ વિષે જેઓ અહિંના જ્ઞાનમંદિરમાં પુસ્તક સંગ્રહિતેઓ તેઓની હાંસી સુધી પોતાની આજ્ઞા પ્રમાણે આવકો પામે અહીં પુસ્તકસંગ્રહ કાયમ રાખીને વહીવટ કરાવવા ઉપદેશ આપે

શ્રીમદ ગુરુદેવે સ્થાપિત.

શ્રી વિજયપુર ઈન માનમંદિર.

અને પશ્ચાત્ તેઓનું શરીર ન હોય ત્યારે વિજ્ઞપુરનો સંઘ આદિ-
ચતુર્વિધસંઘ તેનો સ્વતંત્ર વહીવટ વ્યવસ્થા કરે. એ રીતે દરોહ
કરીને વિ. શા. મં. માં પુસ્તકસંગ્રહ અન્ય સાધુઓ પાસે મુકાવે.
૪ અમારો જ્ઞાનભંડાર, અદ્વૈતી વિજ્ઞપુરનો સંઘ અન્યથા ન મોકલે,
ન આપે અને (વળપુરસંઘની હયાતી સારી રીતે હોય ત્યાં સુધી
અમારા નામ સાથે અદ્વૈત રાખીને સર્વ જૈનોને તથા જૈનેતરોને
કાયદા ધડીને પુસ્તકો વાંચવા આપે અને પાઠાં ભંડારમાં મૂકે.

૫ શા. મં. પુસ્તક ભંડારમાં અન્ય ધર્મનાં તથા અન્ય ઐતિહાસિક વગેરે
પુસ્તકો મુક્યાં છે. તે જૈનો વાંચે અને તેમાંથી સાર ગ્રહણ કરે
અને જ્ઞાનમાં વધારો કરે તથા જૈનોને પ્રસંગે તે ઉપયોગી થાય
એવું જાણીને મુકેલાં છે. કેટલાંક પુસ્તકો એવાં છે કે તેનો યોગ્ય
અધિકારી ઉપયોગ કરી શકે, એવાં પુસ્તકોને અધિકારીની પરિક્ષા કરી
યોગ્ય હોય તો આપવાં અને તે બાબત જાની આચાર્ય સાધુ વગે-
રેની સલાહ લઇને વહીવટદાર કમિટીઓએ વર્તવું.

૬ મુનિ કીર્તિસાગરજી અને શ્રદ્ધિસાગરજીનો, જ્ઞાનભંડાર અદ્વૈત જ્ઞાનભંડારમાં
અમેએ મુકાવ્યો છે, તે એવી શરતે કે જેઓની મરજી હોય તો અદ્વૈત
રાખે અગર બીજા કોણે જ્યાં તેમને યોગ્ય લાગે ત્યાં રાખે, અને
તેઓ છેવટ સુધી અદ્વૈત ભંડાર રાખે તો તેમના સ્વર્ગમન બાદ
તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે પાછળથી સંઘ વહીવટ કરે અને તેનો માલીક
સંઘ ગણાય અને તેનો અમેએ ધોલા કાયદાઓને અનુસરી સંઘ
વહીવટ કરી શકે.

૭ મુનિશ્રી શ્રદ્ધિસાગરજીનો જ્ઞાનભંડાર અમારા સાધુ સિધ્ધોનો સલાહ
લેધને અદ્વૈત રાખવો ધરે તો અદ્વૈત રાખવો અગર જ્યાં શ્રદ્ધિસાગરજીના
નામની યાદી રહે અને જૈનોને ઉપયોગી થાય ત્યાં રાખવો, તેમાં
અજીવસાગરમૂની, પ્રવર્તક શ્રદ્ધિસાગરજી, મુનિશ્રી કીર્તિસાગરજી, મુનિ-
શ્રદ્ધિસાગરજી અને શ્રી જ્ઞાનસાગરજીનો સલાહ લેધને તે જ્ઞાનભંડારમાં
વિજ્ઞપુરના સંઘ વર્તવું.

૮ મારી પાઠગ સંધિ લખેલી મુચનાએને જ્ઞાનમા રાખી તે પ્રમાણે
જ્ઞાનભંડારમાં વહીવટ કરવો, અને અમારા મનુ માધ્યમોની મત્તાદ
આગ્રહી વહીવટ મુજબ વધારા કે ઠીક મંપત યોગ્ય બાને ને સ્ત્રી
કન્યા અને જ્ઞાનભંડારમાં રાખે કરવી.

૧ વિન્દપુર જાવમંદિરમાંનો જાવમંદાર કે જે મેં લેગો કર્યો છે તે સરખો માણીક થી સંધ છે અને તે હું સંધતે સોંપુ છું. અને ઉપરની ચરતે, સુવનાઓ સંધે વધીવટ કરવો.

7

X

X

કન્યેયં ઐ અર્હમ મહાવીર શાન્તિ.

લેખક ભુદિસાગરગૂરિ

વિ. સં. ૧૯૮૧, ચૈત્રસુદિ ૧૦

આ નવલ આત્મકથા સંવત ૧૯૮૧ ના જોડ વદી ૬ ને વાર શુક્ર રવિવારના આગમના ચોપડાના પા. ૨ ગુરૂશ્રીએ પોતાના હાથે પેન્સીલથી લખેલ છે. તેમાં આત્મકથાને કિતારો કરી શા. મોહનલાલ હેમચંદભાઈ પટેલના કેવલ આ નવલ મોકલવાથી છે. દા. ચંદુલાલ મોકલવામાં.

શું ઉઠ્યા ગુરૂદેવ !

કિન્તુ મોરિયા કિન્તુ આગા-

વત્તવ વૃદ્ધે વેદથી ભરી !

પાનરે કામરો પડ્યરીયા !

આ ને જાવદેસે ભરત પારી ?

મને આગળે મજા ન મેલે—

કિન્તુ મોરિયા કિન્તુ આગા-

વત્તવ વૃદ્ધે વેદથી ભરી !

પાનરે કામરો પડ્યરીયા !

૧૯૮૧/૮૨.

આ નવલ આત્મકથા સંવત ૧૯૮૧ ના જોડ વદી ૬ ને વાર શુક્ર રવિવારના આગમના ચોપડાના પા. ૨ ગુરૂશ્રીએ પોતાના હાથે પેન્સીલથી લખેલ છે. તેમાં આત્મકથાને કિતારો કરી શા. મોહનલાલ હેમચંદભાઈ પટેલના કેવલ આ નવલ મોકલવાથી છે. દા. ચંદુલાલ મોકલવામાં.

આ નવલ આત્મકથા સંવત ૧૯૮૧ ના જોડ વદી ૬ ને વાર શુક્ર રવિવારના આગમના ચોપડાના પા. ૨ ગુરૂશ્રીએ પોતાના હાથે પેન્સીલથી લખેલ છે. તેમાં આત્મકથાને કિતારો કરી શા. મોહનલાલ હેમચંદભાઈ પટેલના કેવલ આ નવલ મોકલવાથી છે. દા. ચંદુલાલ મોકલવામાં.

આ નવલ આત્મકથા સંવત ૧૯૮૧ ના જોડ વદી ૬ ને વાર શુક્ર રવિવારના આગમના ચોપડાના પા. ૨ ગુરૂશ્રીએ પોતાના હાથે પેન્સીલથી લખેલ છે. તેમાં આત્મકથાને કિતારો કરી શા. મોહનલાલ હેમચંદભાઈ પટેલના કેવલ આ નવલ મોકલવાથી છે. દા. ચંદુલાલ મોકલવામાં.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

[illegible]

महान् लेखक साहित्याचार्य कवि शिरमणी

श्रीमद् बुद्धिसागर सूरिजीना हस्ताक्षर.

શ્રીમદ્ના અવસાન સમયે આવેલા તારો.

સાધુઓના તારો.

શ્રીવિજયનેત્રી સૂરિશ્વરજી.

આજુશ્રમા.

Received wire, extremely sorry.

તાર મળ્યો. અત્યંત દિલગીર છું.

શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિશ્વરજી. ગુજરાંવાલા.

પંખાળ.

Extremely regret for Sariji's loss.

સૂરિશ્વરજીના સ્વર્ગગમનથી અત્યંત દિલગીર છું.

શ્રી વિજયનીતિ સૂરિશ્વરજી.

વાંઠાનેર.

Extremely Sorry for the death of Buddhisagar Sariji.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિશ્વરજીના સ્વર્ગગમનથી ભારે દિલગીરી થઈ છે.

શ્રી વિજયગોદાન મુદિજી

ખંખાત.

We and Shreen Sangha extremely sorry to hear death of Acharya Shreen Buddhisagarjee Maharaj

આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના સ્વર્ગગમનથી મને તથા અંકાવના સહજ હૃદયે અત્યંત દોઢ થયો છે.

પં. લાભવિજયજી

મુંબઈ.

Sorry for Jainacharya Buddhisagarji Suri's death
done deovandan and worship.

આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી સૂરિશ્વરજીના અવસાનથી ઘણાજ
દિલગીર છીએ. અત્રે દેવવંદન કરવામાં આવ્યું હતું તેમજ પુલ
ભણાવવામાં આવી હતી.

અહસ્થોના તારો.

રાય ખડાદુર રાય કુમારજીહજી.

કલકત્તા.

જેનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીના અવસાનથી કદી ન પુરાય
તેવી ખોટ ગઇ છે તે માટે ઘણાજ દિલગીર છીએ. સભા ભરવાની
નૈયારી કરે છું.

મેઠ કુંવરજી આણંદજી.

ભાવનગર.

આચાર્ય મહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજીના અકાળ અવસાનના
સમાચાર સાંભળી બારે દિલગીરી ફેલાઇ છે.

વડીલ. નંદલાલ લલિતભાઈ.

વડોદરા.

શ્રીમદ્ આચાર્ય મહારાજના અવસાનથી ઘણાજ દિલગીર છું.

મેઠ લલિતભાઈ કનકચંદ દલાલ.

મુંબઈ.

તમારો મો. ચાલવાર દિલગીર છું.

પં. લાભવિજયજી

મુંબઈ

આચાર્ય મહારાજના અવસાન અવસાનથી અવધ
દિલગીર છું.

શેઠ દલસુખભાઈ.

મુંબાઈ.

આચાર્ય મહારાજ ધીમંદુ જુદિસાગરજીના ચોકગ્રનક અવસા
નથી ભારે શોક થયો છે. સમસ્ત જૈન ઠોમને ન પુરાય સેવી જોટ
પડી છે. સદ્ગતના અમર આત્માને ચીર શાંતી મળે એમ પ્રાર્થુ છું.

ગાંધી વલ્લભદાસ ત્રીભુવનદાસ.

ભાવનગર.

આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગગમનથી અપાર દિલગીર છીએ.

શેઠ મોહનલાલ નગીનદાસ ભાંખરીઆ.

મુંબાઈ.

તાર મળ્યો. દિલગીરીનો પાર નથી. અમે અને બીજાઓ
મેલમાં આવીએ છીએ.

શેટ રાઘાભાઈ હીરાચંદ

મુંબાઈ.

આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગવાસથી ઘણાજ દિલગીર થયા છીએ.

શેઠ મનસુખલાલ લલુભાઈ

મુંબાઈ.

આચાર્ય ધીમંદુ જુદિસાગરજી મહારાજના અતિ શોચનીય
સ્વર્ગગમનથી અસહ્ય દિલગીરી ઉપજે છે. જૈન ઠોમને ભારે જોટ
પડી છે. તેમના અમર આત્માને શાંતી મળે.

શેઠ અમૃતલાલ શકરચંદ હીરાચંદ અમદાવાદવાળા.

મુંબાઈ.

શુદ્ધદેવનું સ્વર્ગગમન સાંભળી અપાર શોક થયો છે.

શેઠ કસ્તુરભાઈ મગનલાલ

વલસાડ

આચાર્ય મહારાજના અકસ્માત સ્વર્ગગમન માટે ઘણાજ
દિલગીરી થઈ છે. તેઓશ્રીના આત્માને શાંતી મળે.

શેઠ પુનમચંદ મોહનલાલ મેસાણાવાળા. મુંબાઈ.
આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગવાસનો તાર મળ્યો. દિલગીરીનો
પાર નથી.

શેઠ ચીમનલાલ ડાહ્યાભાઈ મુંબાઈ.
ગુરૂશ્રીના સ્વર્ગગમનથી અતિ શોક થયો છે. શ્રીજીના આત્માને
શાંતી ઇચ્છું છું.

શેઠ હીરાલાલ ચીમનલાલ મુંબાઈ.
શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના સ્વર્ગવાસથી ઘણાજ દિલગીર
થયા છીએ. સમસ્ત વિશ્વના જૈન સંઘને તેમની ખોટ અસહ્ય છે.
તેમના આત્માને શાંતી મળે.

શેઠ રવચંદ વળેચંદ. મુંબાઈ.
આચાર્ય મહારાજનો શોચનીય સ્વર્ગવાસ સાંભળી અતિશય
સંતાપ થાય છે.

શેઠ કેશવજી જગાભાઈ. તળાજી.
આચાર્ય મહારાજના અવસાન શ્રવણથી ભારે શોક થયો છે.
તેમની મોટી ખામી પડી છે. તેમના આત્માને શાંતી મળે.

શેઠ અંબાલાલ નારાયણભાઈ જવેરી. વડોદરા.
મહાત્માજીના સ્વર્ગવાસથી ભારે દિલગીર થઈ છે.

સંસ્થાઓના તારો.

પાલીતાણા. શ્રી યશોવિજય જૈન ગુરૂકુળ.
ઘણાજ દિલગીર છીએ. જૈન ડોમને ન પુરાય તેવી ભારે ખોટ પડી.

વડોદરા.

જેન યુવક મંડળ.

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીના સ્વર્ગગમન માટે ઘણાજ દિવસો રહીએ. જેનોમાં આજે ભારે ખોટ ગઈ છે. દિવસો-રીમાં ભાગ લઈએ છીએ.

વડોદરા.

જેન બોર્ડીંગ.

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના આત્માને શાંતિ મળે.

સેક્રટરી જેન બોર્ડીંગ—વડોદરા.

સંધેના તારો.

કલકત્તા.

શ્રી આનંદવિજયજીના સમક્ષ કલકત્તાનો જેનસંઘ શ્રી બુદ્ધિ-સાગરજી મહારાજના અવસાન માટે ઘણીજ લાગણી ભરેલી દિવસો રી સાથે તેમના આત્માની શાંતિ ઇચ્છે છે.

પ્રાણીવનકાસ જેઠાભાઈ.

આઠેલા.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિશ્વરજીના અવસાન માટે ઘણાજ દિવસો રહીએ. તેમના આત્માને શાંતિ મળે.

સોમચંદ—સંઘ સમસ્ત.

મેસાણા.

આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગગમનથી સકળ સંઘ અતિશય દીવસો રહે આજે અને આવતી ઠાલે હૃદતાવ પળાવી છે.

કચ્છી.

ઘણાજ દિવસો રહીએ. જેન સંઘને આચાર્યશ્રીના દેવગત થવાથી ઘણીજ ભારે ખોટ ગઈ છે.

ચોપટલાલ.

... ..

1. 2. 3.

1. The first step is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.

Don't forget to check the...

41

১৯৩৬ সালের ১২ই জানুয়ারি তারিখের দিন
স্বাক্ষরিত হয়।

715

संघ विलयीत प्रदर्शित भवेत् ।
अभावात् ।

वडाहरा रावपुरा.

આચાર્ય મહારાજના કાળગત થયાના સમાચાર સાંભળી હૃદય
પાર શોક થયો છે.તેમના આત્માને શાંતિ હૃદયે હોય.

पंडितरावरावपुरा-जेनस'ध.

વલસાડ.

આચાર્યશ્રીના અકસ્માત અવસાન માટે જોનસંઘ ઘણોજ દિલ-
ગીર છે.
વલસાડ જોનસંઘ.

वलस।ड.

શ્રી યુદ્ધિસાગરજી મહારાજના ઠવખતના સ્વર્ગગમનથી વલ-
સાડના જેનો ઘણાજ દીલગીર છે.
પુલચંદ.

શ્રીમદ્દના અવશાન સમયે આવેલા પત્રો.

સાધુ મુનિરાજના પત્રો.

પૂજ્ય જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિભયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ આદીકાણાં ૧૨ ના તરફથી તત્ર શ્રી વિભપુર મધ્યે પરમ-પૂજ્ય જત્રારાધક શ્રી સંઘયોગ્ય ધર્મલાલ વાંચશો. શ્રી જુહિસાગર-સૂરીશ્વરજીના અકસ્માત કાલધર્મ પામ્યાનો તમારા તરફનો તાર મળ્યો. ણીના જાણી ઘણી દીલગીરી થાય છે તે સ્વાભાવિક છે. તેઓ યાંત માયાળુ અને આનંદિક સ્વભાવવાળા હોઈ સર્વને કોઈને યાદ આવે તેમ જનવા જેવું છે. બાકી તો આયુધ્યના ક્ષય થવાથી સર્વને માટે એજ રસ્તો છે. એટલે ધર્મસાધનમાં વિશેષ તત્પર થઈ તેમનાં આત્માને શાન્તિમળે. એજ. દા૦

શ્રી વિજયનીતિ સૂરિશ્વરજી,

વાંકાનેર.

સૂરિશ્વરજીના સ્વર્ગગમનના સમાચાર સાંભળી અત્યંત ખેદ થયો છે. માન્દગી વધારે હતી તે અમારા જાણવામાં નહતું મહા-પુણ્યથાળી તેઓ હતા. અત્યારે પણ પુરણ અંતરાય ઘણા વયે મેળો થયો નહીં અને નાની વયમાં અકસ્માત કાળરૂપી રાક્ષસે જળાત્કાર કર્યો અને જૈનકોમમાં આવા સારા માણસની ખોટ પડી હવે એવા ઉત્તમ પુરૂષની ખોટ આવા સમયમાં કોણ પુરનાર છે ?

ધો જીનકૃપાચંદ્રમૂરિજી.

વાલોતરા.

આ. જુ. ૨.

અપરંચ વચ્ચ ૨૦-૬-૨૧ કા આવા. યોગજેને દમારે પરમ સુહદ સુશબ્દે પરમોર્ધામ શાસ્ત્રપ્રેમી યોગનિષ્ઠ સ્વાતિનિરવા-

સ્થાનકવાસી મુનિરાજ શ્રીમદ્ નાગચંદ્રજી સ્વામિ.

અશાઠ શુદ્ધી ૧૨

૪૨૭ કાઠાંકરા.

આજે જૈનપત્ર વાંચતાં આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજીના અવસાનની બીના જાણતાં ભારે ખેદ થયો. મહુંમ મહાત્મા આધ્યાત્મિક જ્ઞાનના પૂર્ણ પ્રણેતા હતા. અરલ શાંત અને પૂર્ણ શુદ્ધ સંયમી હતા. પોતાની સાધુવૃત્તિમાં રહી જીવન ગાળ્યું હતું. જૈન જૈનેતર વર્ગને અનિહિતાવહ વિવિધ વિષયનાં પુસ્તકો રચી મહાન્ ઉપકાર કર્યો છે. ખટખટ પ્રપંચોથી વેગળા રહી હમેશ શુભપ્રવૃત્તિમાં તેમણે જીવન ગાળ્યું હતું. આવા સાધુરત્નની જૈનસમાજમાં ભારે ખોટ પડી છે. એમના અમર આત્માને અમે શાંતિ ધરંછીએ છીએ.

મુનિરાજ શ્રી હંસવિજયજી તથા પન્થાસજી શ્રી સંપતવિજયજી,
વડોદરા.

તારે મળ્યો બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરજીનો સ્વર્ગવાસ જાણી ધણી રીલગીર થયા છીએ. શહેરમાં જૈનજૈનેતરોમાં પાખી પડાવી છે.

સુની શ્રી કાન્તીવિજયજી.

પાલણપુર.

આચાર્ય મહારાજના જાતે અમદવાદ દર્શન થયાં હતાં. તેઓશ્રીના દેવલોક ગયાના સમાચાર સાંભળી અત્યંત રીલગીરી થઈ છે. મરહુમ સુરિજી મહારાજનાં આત્માને શાંતી મળે.

૧. શોમદ્ દલિતવિજયજી મહારાજ મારંદ.

માવસા—મુંબાઈ.

સુરિશ્વરજીજી અવસાનદા મહાવાર મુનદર જનદદ દુષ્ટ દુષ્ટા. રોટ દેવદરજી મુનદો આર દાવોમાર્ગે સ્વર્ગારોહણ મુન વર મહારો આપાલ દુષ્ટા.

દક મુનિપતિ શ્રીદ્ આચાર્યજી શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાંગરજી સ્મર-
જનં આયે. વિધિવશાત્ વિયોગકા અફસોત હો સાથમેં હી
ઉત્પન્ન भया. क्या किया जावे? अशक्य अनुष्ठानसे जोर नहि.
तुम लोकोंके मस्तक पर छत्र थे. प्रारब्धसे उठ गया. अजि-
त्यादि भावनाहिसे चीत्तको व्यग्रताका निवारण भया. तप-
संयममें विशेष उद्यम रखो. आयुष्य का विश्वास नहि हव.

શ્રી વિદ્યાવિનયભ,

શું લખું, એજ વિચારી રહ્યો છું? તેઓનો અને સ્વર્ગસ્થ ગુરુ-
દેવ શ્રીવિનયધર્મસૂરીશ્વરનો ધનિષ્ઠ સંબંધ હતો એ હું સારી પેઠે
જાણું છું. જૈનસમાજની આવી પરિસ્થિતિમાં આચાર્યશ્રી બુદ્ધિમા-
વરભૂતેવા વિદ્વાન યોગી અને નિરભિમાની ત્યાગી મહાત્માનું
સ્વર્ગગમન જૈન સમાજને માટે કેટલું બધું હાનિકર્તા છે? એનો હું
ત્યારે વિચાર કરું છું ત્યારે ખરેખર ભારે દીલગીરી ઉત્પન્ન થાય
છે. તેઓ શુણ્ણતુરાગી હતા, નહિ કે દુરાચલી. તેમની કૃતિયોએ
જૈનસાહિત્યમાં અતુલિત ફાળો આપ્યો છે, હું આ હુંકા પત્રમાં
શું લખું?

તમારો તાર આચાર્ય મહારાજના નામથી આગરા ગયેલો
ત્યાંથી ખીલાણુદી ગયો હતો અને તેનો જવાબ પણ આચાર્યશ્રીએ
આપ્યો છે જેમ મને જણાયું હતું. મને નથી તાર મળ્યો કે નથી
પત્ર. મેં તે બોમ્બે સમાચારમાં સમાચાર વાંચ્યાં હતા, બંને તાર
કે પત્ર ન આવ્યો. માફ! હૃદય તો પેપરમાં વાંચીને રડી પડ્યું હતું.
વિદ્યાર્થીઓને તે પ્રસંગે મારાથી બન્યો. તેટલો ઉપદેશ આપ્યો
હતો. આખી સંસ્થામાં શોક છવાયો હતો. માફ! તો નમ્ર મનન
છે કે મહાત્માની સેવા કરનાર એક પદ્ય વ્યક્તિનો જૈનસમાજની
કલ્યાણે અત્યંત સુચક છે.

વિદ્યાવિનય.

સ્થાનકવાસી મુનિરાજ શ્રીમદ્ નાગચંદ્રજી સ્વામિ.

અશાઠ શુદ્ધી ૧૨

૪૨૭ કાઠાંકરા.

આજે જૈનપત્ર વાંચતાં આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજીના અવસાનની ખીના જાણતાં ભારે ખેદ થયો. મહુંમ મહાત્મા આધ્યાત્મિક રા નંના પૂર્ણ પ્રણેતા હતા. સરલ શાંત અને પૂર્ણ શુદ્ધ સંયમી હતા. પોતાની સાધુવૃત્તિમાં રહી જીવન ગાળ્યું હતું. જૈન જૈનેતર વર્ગને અંતિહિતાવહ વિવિધ વિષયનાં પુસ્તકો રચી મહાન્ ઉપકાર કર્યો છે. ખટપટ પ્રપંચોથી વેગળા રહી હમેશ શુભપ્રવૃત્તિમાં તે મજે જીવન ગાળ્યું હતું. આવા સાધુરત્નની જૈનસમાજમાં ભારે ખોટ પડી છે. એમના અમર આત્માને અમે શાંતિ ઈચ્છીએ છીએ.

મુનિરાજ શ્રી હંસવિજયજી ત્યા પન્યાસજી શ્રી સંપત્તિવિજયજી.

વડોદરા.

તાર મળ્યો બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરજીનો સ્વર્ગવાસ જ્ઞાણી ધણી દીલગીર થયા છીએ. શહેરમાં જૈનજૈનેતરોમાં પાખી પડાવી છે.

મુની શ્રી કાન્તીવિજયજી.

પાલણપુર.

આચાર્ય મહારાજના જાતે અમદવાદ દર્શન થયાં હતાં. તેઓશ્રીના દેવલોક ગયાના સમાચાર સાંભળી અત્યંત દીલગીરી થઈ છે. મરહુમ સૂરિજી મહારાજનાં આત્માને શાંતી મળે.

પં. ધીમદ્ લલિતવિજયજી મહારાજ માદેવ.

માવલલા—મુંવાર.

સૂરિશ્વરજીકે અવસાનકા સમાચાર સુનકર અનહદ દુઃખ દુઃખ. શેટ દેવકરણ મૂલજો ઓર દાણીમાઈસે સ્વર્ગારોહણ સુન કાં થદાદી આવાન દુઃખ.

पलने पापमें समायाय पापुलकी वाली रोमा बलाही
जाया हय पीछे लमयो लमया वाली पलनी हय, पल्लु भावी
भाय बलवाने हय, इत्यादि,

३१० रामपुर.

આંબ સાગરપુરી વિન પં. શ્રી કેશરવિજયજી તથા દેવવિજયજી કાંઈ દિવસથી વિનારપુર ગાંધી સમારવ ગોળ્ય ભગલાલ સાથે તમારે તાર મળ્યો, શુદ્ધિચામરશરીરના જીવના કાલધર્મના માટે સમાચાર લખી ગયા હીતગીર થવા પ્રીતિ. બાવી આગળ પ્રાપ્તિ આલત્ત નથી આરંભ દેશરવજીનાં આંગી પૂજા તમેરે લાજાવવામાં આવેલ છે. આંબ સાગરપુર, કેશરવિજયજી તથા દિવિજયજી.

ਗੰਗੇਰ ਨੀਸ਼ਾਨ ਕੁਪੀਆ.

રાંદેરથી લી૦ જૈનમુનિ હિરસાગરજી. ણીજી' અત્રે તાર
પહોંચ્યો છે. આવા દુઃખદ સમાચાર સાંભળી અત્રે સંઘમાં ત્રીલગીરી
પ્રસરી હતી. સંઘ સાથે દેવવંદન ક્રિયા કરી મહારાજજીના
આત્માને શાન્તિ ઇચ્છી હતી. અને જોમના માનમાં ધામધુમથી
પૂજા લણાવવામાં આવી હતી.

मुनि क्षान्तिविजयञ्च

જામનગર.

શ્રીમદ્ ગુરુસાગરસૂરિશ્વરજીના નિર્વાણ થયાના દિલગીર
લયાં સમાચાર મળ્યા. સંઘ સાથે દેવવંદન આદિ કરેલ છે. તેમની
છાયામાં આરામ મળશે એવી આશામાં એકદમ અસ્તનો તાર મળ્યો.

પન્થાસ શ્રી ધર્મવિજયજી મહારાજ તગા ચીમનવિજય

ਪਾਟਲ.

આચાર્ય માહારાજ કાળ ધર્મ પામ્યા નાણીં અત્રે ધણી દીલ
ગીરી ફેલાઈ છે, દેવવંદન વિગેરે સુકાર્યો કર્યાં છે.

નુનિ જ્ઞાનગ્રામર સાધવી ચણગાર શ્રી આદિ,

ડીસા.

આજરોજે સાંજના ૩ વાગે તારથી દી આચાર્ય મહારાજ આલેખ
શ્રી બુદ્ધિસાગરજી તેવલોક પામ્યા છે તે જાતી ઘણીજ દીલગીરી
ધઈ છે અને ફેવવંદનસાધુ શ્રાવક સાધવીએ વાંધા છે, આવા મહાન
પુરૂષની જોટ પડવાથી જૈનશાસનમાં મોટી જોટ પડી છે શાસનમાં
આવા મહાન પુરૂષોની ખાતી પડવાથી બહુજ દીલગીર થયા છીએ.
એજ. લીં તામિદાર સેવક-ઉજ્જમ સ્વચંદ.

મારતરથી લીં દાનમુનિ. ગઈ ઠાલ આચાર્ય મહારાજ શ્રી
બુદ્ધિસાગરજી પરમ કૃપકારીશ્રીના સ્વર્ગવાસની ખબરથી અકુસોસ,
જૈન શાસનમાં સ ચો હોરો અગર મહંતાધિરાજની ખાતી થઈ પડી
એવા સાધુઓ નિવડવા વિરલ છે. જૈનશાસનમાં ચડતી થવા
સંભવ જણાતો નથી. જ્ઞાનથી ચારિત્રથી તેઓશ્રીનો જશ માણસે
માણસ મુક્તકંઠે નાના મોટા ગામનગરે લોકો ગાતા હતા. સર્વ
નિરાશ થઈ ફિવસં પણ દુઃખના લોકોને થયેલ છે. શું કરવું ?
આપણો કાંઈ ઉપાય નથી. લીં દાનમુનિ

બુદ્ધિસાગરસૂરીવરનો વિરહ.

કાંતિવિં તીલકસાગર

બુદ્ધિસાગરસૂરિ મહારાજના ભજન ભાવથી લોક ગાય છે,
તેનું કારણ કે ભજન ભાવવાળી અને બહુજ પ્રિય છે. સૂરી
મહારાજ બુદ્ધિસાગરજીનો બેવાર મેળાપ. તેમાં પેલી વાર પણ
અમને શાંત રચ આવેલ બીજી વાર મોહન ચલ્લદીના બંગલે સૂરી-
જીના દર્શનનો લાલ થયેલ ત્યારે અમારી ચમુ શાંત ઠંડી થયેલ.

લી. મરહુમ સૂરીવર ૧૦૦૮ બુદ્ધિસાગર માં આં નો કાંતિવિં

જી શાંતિ.

ધો: ॥

શાં જૈં શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિજી મં કે સ્વર્ગ ગમનસે
આપકો કદ્દ હુઆહી હાગા, મગર હમ યાતમેં મેરેકો મો વહુત
દુઃખ હુઆ. પેસે જ્ઞાની-ધ્યાની-ગંભીર-ગુણગ્રાહી-સડ્જન હોને
વઢે મુશ્કિલ હૈ. મેરે પર વહી કૃપા રખતે થે પત્ર વ્યવહારકી
કૃપાથી મગર દર્શનકા અંતરાથ રહા. આયણ શું ?.

મણિસાગર—કોટા.

જૈન ધર્મશાલા—રાજપુતાના.

પન્થાસહીરમુનીજી

વીશનગર.

પરમપુણ્ય પ્રાતઃસ્મરણીય આચાર્યવયં શાસનોત્તતિઠારક
આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરજી મહારાજના
સ્વર્ગમનથી બહુજ દીલગીરી થાય છે. ભારતવર્ષમાંથી અદ્વિતીય
અધ્યાત્મીક હીરો ચાલ્યો ગયો છે, આવા પ્રભાવશાળી પુરુષોથીજ
શાસનની શોભા વધે છે. શ્રીમદના જીવનમાં શાસનને અનેક પ્રકારના
લાભો મળ્યા છે. તેઓશ્રીનું યોગજીવન બહુજ ઉચ્ચ પ્રકારનું
હતું તે સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે. કવી જીવનમાં તે પોતે ભારતવર્ષીય
કવિચક્રમાં ચક્રવર્તિ તુલ્ય હતા. આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગ
પધારવાથી અમને અનહદ ચીંતા થઈ છે અને એક જૈનશાસનમાં
સ્તંભભૂત આચાર્ય મહારાજ ખોઈ ખેઠા છીએ.

મુનમોહનવિજયજી.

વીરમગામ.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરજીના સ્વર્ગવાસના સમાચાર બાણી
પારાવાર દીલગીરી થઈ છે.

મુનીરાજ શ્રીહરીસાગરજી

પાલીતાણા

શ્રીમાન અધ્યાત્મયોગી શ્રી બુદ્ધિસાગરજી સૂરીકી દેવગતી હો
ગઈ. હમ અંશુભ સમાચારસે હમારે હૃદયકો સહસા

દર્શન કર દિયા. મુજે આશા થી કોઈ જવાનમેં ચીમડ
કે દર્શન જરૂર કરંગા, પરંતુ યહ મેરી આશા કુપછાયવત્
અદ્રશ્ય હો ગઈ. આપકે લાલા લક્ષ્મણરાય કો ઉત્તર સ્વરૂપ
પુસ્તક પઢકે જો મેરી પુણ્ય સુધ્ધિ હુઈ. ઓર દર્શનકી લાલ-
મા થી મધ આશા નિરાશામય હોગઈ. મદ્ગત્કી જેસે યોગી
હમ સંસારમેં અવ ન હોવેંગે.

લાલવિજય પ્રેમવિજય

નરૌડા.

આજ રોજ તાર મળતાં સૂરિશ્વરજીના સ્વર્ગગમનના સમા-
ચાર જાણતાં ભારે ખેદ થયો છે અત્રે દેવવંદન આદિ સુકૃત્યો
કરવામાં આવ્યાં છે. આચાર્ય મહારાજ જતાં તેમની ઘણીજ ખામી
પડી છે, ભાવી પ્રબળ છે.

મુ. દર્શનવિજય, જ્ઞાનવિજય, ન્યાયવિજય.

સૂરિશ્વરજી જતાં જૈનશાસન એક વીર હાકલ મારનાર નેતાને
ખેલ બેઠું છે. ગુર્જર સાહિત્ય તેમને માટે આંધુ સારે તેમ બન્યું છે.

લી. મુનિ હીમતવિજયજી તથા દુર્લભવિજયજી તથા કાંતીમુનિજી,
અમદાવાદ,

આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરીજી દેવગત થયા તે સાંભળી હ્રો
ધણા દીલગીર થયા છીએ. અને દેવવંદન કરેલ છે. હાલના સમ-
યમાં એક મહાન પુરુષની ખોટ પડી છે. તે જુલાય તેમ નથી.

શ્રી વિજયભૂપેન્દ્રસૂરિજી.

પાલીતાણા.

મહુમ શ્રી બુદ્ધિસાગરમુરૌશ્વરજી માટે લખ્યું છે જેવાજ
ધ્યાની તથા બાહ્યઆટંબરથી અશ્વચીવાળા તથા ગચ્છાદિ મમત્વથી

એકેએકે મેલ દુર રહેનેનારા બધા. ઉપરની વાત તેઓના અંધેશી
માથુપ પડે છે. મહુમની જાગારની ભુલોનાગરસુરીના સ્વર્ગગમનથી
દો અંધને તમા નેઓના સુખમાદક પુરોને ત્યા વીજગ ભુપેન્દ્રસુરી
આદિ મનિમંડળને પણ મહુ તીગીરી ગઈ. પણ આ રસ્તો બધાને
માટે મોઠો પડે. નેવાના છે. પુત્ર કરમાઈ જાય છે પણ તેની
વારના રહી જાય છે તેવીજ નીતે મહુમની કીર્તિ આ દુનીઆમાં
રહી ગઈ છે.

સાધવીજીઓના નામે.

સાધવીજી મનોહરશ્રીજી તથા સુશિક્ષાશ્રીજી,	મહેસાણા.
સાધવીજી લાલશ્રીજી તથા ખીમ શ્રીજી તથા કંચનશ્રીજી,	ભાવનગર.
સાધવીજી શૃંગારશ્રીજી તથા મુક્તાશ્રીજી,	ડીસાટાકિ.
સાધવીજી તીલકશ્રીજી તથા હેમશ્રીજી આદિ,	રાધનપુર.
સાધવીજી જૈનશ્રીજી તથા પદ્મશ્રીજી,	માંગરોળ બંદર.
સાધવીજી હેતશ્રીજી તથા ઉત્તમશ્રીજી,	સાણુંદ.
સાધવીજી મંગળશ્રીજી તથા કંચનશ્રીજી,	સગરામપરા-સુરત.

જુદા જુદા ગ્રહસ્થાના આવેલા પત્રો.

વડોદરાના નેકનામદાર દિવાન સાહેબ,

અર મનુભાઈ નંદશંકર મહેતા,

હજુર કચેરી,

વડોદરા, તા. ૧૫-૬-૨૫

રા. રા. વહીવટ મોહનલાલ હીમચંદભાઈ, પાદરા.

વિ. વિ. પ્રાતઃસ્મરણીય પૂજ્યપાદ શાસ્ત્રવિશારદ યોગાનંદ
જીનાચાર્ય શ્રીમદ્ જુદિયાગર સૂરિશ્વરજી મહારાજે વીંતપુર ગામે
તા. ૯-૬-૨૫ ના રોજ સ્વર્ગગમન કર્યું. તે સાંભળી ઘણા દીલ-
ગીર છીએ. પ્રભુ તેઓશ્રીના આત્માને શાંતી આપો.

જીવરાતના મહાકવિ શીયુત્ નાનાલાલ દલપતરામ કવિ, જી.મ. જી.

હડીલાઈની વાડી-અમદાવાદ,

તા. ૧૧ જુન ૧૯૨૫

પત્ર મળ્યો વાંચીને એ જાને અવશ્યમેવના પ્રમાચાર જાણ્યા.
નીત્ય નીરખીએ છીએ, જીનું એ જાવી છે, જુદિ, જ્ઞાન ને અનુમ-
વનાં એ હદાપણ છે. પણ હૃદય એ હદાપણનો જોત સ્વીકારવા
ના પાટે છે.

એ તો ખરેખર સાગર હતો.

જીનસંધ આજે જાણતો નથી કે જીનું ઠેકઠું આત્મધન
હરાયું છે.

એવો મધુ નંધને પચાસે વર્ષે. મળે તો નંધના ગજબ જ
એ તો ના.ચે. મન્યાશ્રી હતો.

એના દીલની ઉદારતા ૪૨ વંશદાસીનાને વહીવટી હતી.

પંડિત લાલચંદ્ર ભગવાનદાસ ગાંધી.

વડોદરા રાજ્ય સેંટ્રલ લાયબ્રેરી.

સંસ્કૃત વિભાગ-વડોદરા જેઠ વદી ૪. ૧૯૮૧

આજે એકેએક વજ્રપ્રહારની જેમ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી સૂચિત મહારાજના સ્વર્ગવાસના દુઃખદ ખબર મળ્યા. અતિવ દિલગીરી થઇ. સદગત તો પોતાનું સાધ્ય સાધી ગયા છે, 'પણ તેમના સ્વર્ગ વાસથી જનસમાજે પોતાનો એક અદ્વિતીય પ્રતિનીધી, અસાધારણ મુક્ત, ઉચ્ચ કોટિનો મહાપુરુષ, એક ઉત્તમ યોગિ, મુલેચ્છક સંત, અપિરલ ઉદ્યોગી, શ્રેષ્ઠ કવિ, શાશનનો અપ્રતિમ ભક્ત, જૈનશાશનનો ભાનુ, સાહિત્યનો એક વિશિષ્ટ વિલાસી, અધ્યાત્મજ્ઞાનનો અપૂર્વ નિધિ, નિઃસ્પૃહી છતાં શાશન દાઝ ધરાવનાર, સદ્ગુણમંડિત, વિચિત્ર ક્ષણ બુદ્ધિનો સાગર ગુમાવ્યો છે, કે જેમની ખોટ પુરાવી મુશ્કેલ છે.

જે સમયે તિથો અને ધર્મ ઉપર અનેક પ્રકારથી આક્રમણ થતાં જાય છે, તેવા વિપત્કાળમાં આવા ધર્મવીર બુદ્ધિસાગર શાશન સ્તંભો, શાશન મુખટો, શાશન રત્ન મહાપુરુષો અદ્રશ્ય થતા જાય છે એ જાણી કયા શાશન મુલેચ્છકને દુઃખનાં અશ્રુ ન આવે !

સદગતના આત્માને શાંતિ મળે એમ પ્રાર્થુ છું.

Bhaialal Jain. H. M. B.

Katni, c r.

Municipal Commissioner.

16 June 25.

My Dearest brother Padarakar.

Padra.

The news of the demise of most revered Shree Buddhienger Suriji Maharaj, broke upon me like a thunderbolt. A Most brilliant Jewel of learning has been snatched from the Jains. This is the most irreparable loss. You'll do a most noble service to the country by writing the life of His Holiness. I very much appreciate your nice idea.

શ્રીમદ્ વિદ્યાસાહેબ જીન.

મહારાષ્ટ્રીય સાહેબ કમીશનર.

પ્રિય સાહેબ પાદસાહેબ,

કટની (સી. પી.)

૧૬ જુન ૧૯૨૫.

મહારાષ્ટ્રીય સાહેબ શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિજી મહારાજના સ્વર્ગ
ગમનના સમાચારે મારા હૃદયપર તજપ્રહાર કર્યો છે. એક મહારાજના
અવસાનનું વિદ્રુત સ્વર આપણી પાસેથી ખુંચવી લેવામાં આવ્યું
છે. આપણને તો પુત્રી શક્ય તેવી જોટ પડી છે. પૂજ્યપાદશ્રીય
મહારાજસંનિષ્ઠ લખીને તમે દેશની મહારાજ સેવા બતાવી શકશો.
તમારો તો હૃદય વિચાર અને બાહુચ ગમ્યો.

શ્રીવ્યાપ્તિનારાયણાય નમઃ

મી. જ. જી. રેડ્ડી.

સપ્તમસ્તુત્યં શ્રુતક્રતુદાપતિમ્બઃ વ્યાયક્યાકરણસાત્તિશ્યાદિ
વાચકાસ્થાગિણેભ્યઃ સકૃતિત્ત્વસોત્તમ્યવાસ્તવ્યદ્યોદાયેદ્રાક્ષિ
ત્વાદિતુલ્યભિષ્મઃ સુસૃત્તિત્ત્વસોત્તમ્યવાસ્તવ્યદ્યોદાયેદ્રાક્ષિ
શ્રીવ્યાપ્તિનારાયણાય નમઃ ॥

શ્રીમદ્ મહારાજસૂરિજીના અવસાનના સમાચાર મારા હૃદય
પર તજપ્રહાર કર્યો છે. એક મહારાજના અવસાનનું વિદ્રુત
સ્વર આપણી પાસેથી ખુંચવી લેવામાં આવ્યું છે. આપણને તો
પુત્રી શક્ય તેવી જોટ પડી છે. પૂજ્યપાદશ્રીય મહારાજસંનિષ્ઠ
લખીને તમે દેશની મહારાજ સેવા બતાવી શકશો. તમારો તો
હૃદય વિચાર અને બાહુચ ગમ્યો.

મ્મોર્ષયૈવંતીયૌદાવંદ્યાદાક્ષિણ્યભોજનમ્પામ્મન્યમીદ્રદ્યાદિગુન-
નિધયોઽભિલ્લખિત્વહિતોપદેશપરા દિગ્ગતગોત્રયઃ પૂર્વોક્તો મહા-
ત્માન્ આકાશ્ચિદ્રતયા સ્વયામ્બપદ્ય મુપગીતાઃ

પદ્યદુદ્ધતે દૂરસ્થિતાનામદ્વિધ પરિચય દૃશ્યાનામસ્માદ્દા-
નામપિ ચેતઃ પ્રવર્તે વિશોભયતિ કિં પુના કાશ્ચિન્દિયમાનાયે-
કરણકમલોપાસનનિર્મલાતઃકરણાનામ્ મયાદુશાનામગ્ન.કરણે
વિશોભયે તથ કિમુત-યત્કતદયમ્ । તથાત્પનેજ્ઞાનવ્યગ્નપરિશીલ-
નપરાસ્તુષ્ટાકૃતવિવચનુયા મુદ્ધિત્વવરપદાસ્વિતિવરવોઽયોગન-
શ્ચશ્ચંભાવમાગચ્ચદારાણપરા જ્ઞાનમેવામ્મતાપનમિતિ મગ્ધાનાઃ
મયં ચિત્તં કાલકવલમિતિ સ્વાગ્તં તિર્ધારયન્ત. સ્વહોયં સ્વાગ્તં
જ્ઞાતિવરં વિધાસ્યન્તિ રૂતિ જ્ઞાતં જ્ઞાનાવેદ્ય તથ ચિત્તાનામ્ ।
સ્વાશ્રિતજ્ઞતાનામપિ જ્ઞાનચાર્તાઝાપેન મદમરીચિકાતોયયદ્યં
સંતાર રૂતિ યોધેન ય જ્ઞાતિ વિધાસ્યન્તિ રૂતિ શિષ્યમ્ ॥

સં૦ મોગીનાય કેશવરામ જ્ઞાનૌ.

પદ્યમાપ્ત્યુત્તરમુપમમસ્તુ ભવન્તઃ । તદ્વસ્થિતાનાં પરમર્ષી-
નિષાઞ્ઞાનાં જ્ઞાત્રો માદ્શકર.

પેથાપુર.

તા. ૧૬-૭-૨૫.

પરમર્ષીય-અન્માનનીય-શ્રી વક્રીલજ્ઞ મોહનલાલભાઈ પાદરા.

પેથાપુરથી લી મુભેએક શીવલાલના પ્રેમથી વંદન સ્વી-
કારશે. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીસૂરિચરણના તમારકંઠમાં તેઓ
પુન્ય પરમાત્માના શુભાર્વાદ ગાવાને હું અદ્યપર કંઈ શકતીવાન
નથી. હું તેઓના પુન્યપાદનું પુજન કરી તે પાદને સાધાંગ હંડવત્
કરી તેઓના હારચમંદ મુખનાં હથેન ને વંદન કરી તેઓની શિ-
ક્ષાના તાત્પર્યનું સ્મરણ કરી તેઓના જાતાવેલ પંથે આ જીવંતીમાં
જાકી રહેલી મુસાફરીમાં પ્રયાજ કરતો રહીશ, એજ મારા નીરંતર
હૃદયનું સ્મારક તેઓથીનો સર્વજ્ઞ પવીત્ર આત્મા સ્વીકારશે. એમ
મારી ખાતરી છે.

આપના પુન્ય પ્રયાસ પ્રત્યે મારી સહાનુભૂતી છે. શુભ પ્રયાસ
આપનો સફળ થાઓ.

આપનું હમેશનું શુભ ઈચ્છનાર

શીવલાલના વંદન સ્વીકાયો

કારભારી શ્રી પેથાપુર હરનાર.

ઝવેરી મુળચંદ આશારામ વૈરાટી.

અમદાવાદ.

તા. ૧૬-૬-૧૯૨૫.

તા. ૯ મી નો ગુરૂ મહારાજના કાળ ધર્મ પામ્યાનો પર
વાંચી અત્યંત ગમગીન થયો છું. જૈનપત્ર અને મુંબઈ સમાચારમાં
પ્રગટ થયેલા તેમના ક્ષેટાને જોતાં હૈયું ભરાઈ આવે છે. એ નિર્વેપ
પ્રેમમૂર્તિના વિરહની વેદના કયા કંઈ જાણું શંખેડોમાં જણાવું. સર્વ
જગતને જૈન સમજી ઉપદેશ આપનાર એ જગતયોગિની ખોટ શી
રીતે પુરાશે ? એક વખતે અત્રેના આંગલી પોળના ઉપાશ્રયે ગુરૂ મહારાજના
વંદને ગયો હતો ત્યાં ઉપર એક કુતરો ચઢી આવ્યો અને
મહારાજ સાહેબની નજીક આવી ઉભો. ત્યાં તો એ વિશ્વોપકારી
સદ્ગુરૂનું હૃદય ઉછળવા લાગ્યું અને કુતરાને સંબોધી કહેવા
લાગ્યા કે કુતરસીલાઈ ધર્મધ્યાનમાં મસ્ત રહેજો. આત્માને ભુલી
ના જશો. કુતરો પણ મુગ્ધ ભાવે સામે જોઈ રહ્યો. એ પંદર વર્ષ
પર બનેલી વાત આજે યાદ આવતાં ચક્ષુઓ ભરાઈ જાય છે, તેમણે
લખેલા થયો ભજનો વગેરે તરફ દૃષ્ટિ નાખું છું ત્યાં તો એ જગત
ઉપકારી ગુરૂના જવાથી જગતની ખોટ માટે શી ગણના કરું ? નાના
બાળકો અને અજ્ઞાન ગામડીઆઓ તરફનો તેમનો પ્રેમ હદ ઓળંગી
જાય તેવો હતો. મારી સાથેની એક વખતની ધર્મચર્યામાં જ્યારે તેમણે
યોગના અભ્યાસ માટે આખું જેવા પહાડ ઉપર એક નીર્જન
સ્થાનમાં યોગના અભ્યાસીઓ માટેની એક પાઠશાળા માટેના
વિચારો જણાવ્યા ત્યારે તો થોડી વખત હું દીંગમૂઠ
થઈ ગયો. હું તે તેમને મસ્ત ફકીર લખું કે આહાલેક
જગાવનાર યોગી લખું ? હું તે તેમને કવિ લખું કે વકતા
લખું ? ઇતિહાસજ્ઞ લખું કે તત્ત્વજ્ઞાની લખું ? જગતમાં વસતા
એક સાધુ લખું કે જગતને પેલે પાર ઉભેલા એક યોગી લખું ?
હું તે તેમને વિદ્વાનોના ધર્મોપદેશક લખું કે ભોળા ગામડીઆઓ
ના અને તિર્યંચોના પણ ધર્મોપદેશક લખું ? આમ બધી બાબતો
દૃષ્ટિ નાખતાં કેવળ મનોમુગ્ધતાજ આવે છે. ઇત્યાદિ.

રતીલાલ મગનલાલ દલાલ.

પેરિસ-ફ્રાન્સ.

શ્રી: અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ-મુંબઈ.

શ્રીયુત મણિલાલ પાદરાકર.

જત લાઈ શ્રી નેમચંદલાઈ ઉપર તમારા તરફથી મોકલી આપેલા શ્રીમદ્ ભુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરજીના સંબંધના સર્વ કાગળો મળ્યા. પૂજ્ય ગુરુમહારાજ સાહેબનો રુમારક અંક બહાર પાડવાનો આપનો પ્રયત્ન પ્રશંસનીય છે-અને શિષ્ય તરીકે મારે કાળો આપવો જોઈએ તેવા રૂણાનબંધન અનુસાર આ સાથે સ્વરચિત કાવ્ય મોકલી આપું છું. જે આપ પ્રગટ કરશેજી.

અલખત એમનો રુમારક અંક ગુજરાતી સાહિત્યને તેમજ જનઆવમને અને ખાસ કરીને તેમના અંગતના શિષ્ય મંડળને જાતિ ઉપયોગી તેમજ ઉપકારી નીવડશેજી. જે શક્તિએ સ્વજીવનમાં ૧૦૮ શ્રી પદ્ય વિશેષ પુસ્તકો જન સેવા અર્થે લખ્યા છે. તે શક્તિ પૂજ્ય અર્થે જે જે થાય તે થોડું છે. તેમનો ઉદ્યોગ-તેમની ખંત, તેમની લાવના, તેમની શક્તિ અધ્યાગ હતાં. સાગર તે તો જ્ઞાનનો સાગર હતો-જોલવા બેસે અને વખત વહિ જાય પણ યાદે નહિ. એ મૂર્તિ ગઈ. એ શક્તિ લય પામી-પણ અનેક એવા જીવાત્માઓ છે કે જેમાં એ શક્તિએ શક્તિ-રૂપ ચીનૂંગારી પેદા કરી છે. તે કેમ હોલવાશે ?

હેવટે આપના પ્રયત્નમાં આપ કૃણીભૂતથાવ અને વિશ્વવ્યાપી સાગર શક્તિનું સાહિત્ય-વાંચન વિશ્વમાં ફેલાય એવા સર્વ પ્રયત્ન તમારા તરફથી થાઓ એ અભિલાષાએ હું વિરમું છું.

લી. રનેહાધિન

રતીલાલ મગનલાલ દલાલ. પેરીસ. (ફ્રાન્સ).

॥ १ ॥

॥ २ ॥

॥ ३ ॥

॥ ४ ॥

॥ ५ ॥

મુળચંદ્રલાઈ હરિલાલ.

મુકલતીય

તા. ૧૧ મી ના સયાલ વિજયમાં એકદમ પૂજ્યપાદ મહારાજ
શ્રીના સ્થૂલ શરીર છોડયાના અચકચ અને માઠા સમાચાર વાંચ્યા.
ખરેખર એમના જેવા સમર્થ અને અનુભવી સાચા ચંતની આપણ
સર્વને તેમજ નૈનમમાજને ખોટ પડ્યે. એવા સાચા અને અનુભવી
સમર્થ સંતો આ જમાનામાં કુદત ગણત્રીનાજ હોય છે. એમનો
અદ્ભુત આત્મા જ્યાં હશે ત્યાં શાંતીજ અનુભવતો હશે પરંતુ
આપણે એમના તરફની પ્રેમ ભકતીના લીધે હર હંમેશ એમના
આત્માને શાંતી ધરંછીશું

x

x

x

હું મારા કર્મવશાત્ એમના દર્શન કરવાની ઇચ્છા હોવા
છતાં નજ પામી શક્યો. નીમોણુ ! પ્રભુ મહાવીર એમના આત્મા
ને અનેક ઘણી શાંતી આપો.

શ્રીયુત્ જયંતીલાલ આચ્છવલાલ મહેતા વડોદરા મામાનીપોળ.
બી. એ. એલ. એલ. બી.

ગુરૂશ્રી દેવલોક પામ્યાના દુઃખદ સમાચાર જાણ્યા ત્યારથીજ
દૃઢ્ય કઠળી ઉઠ્યું છે. એન નથી પડતું. દુર રહેતા છતાં એ અમારી
તો સમીપજ હતા. એમના દૃઢ્યના-આત્માના અણદીઠ તારો સર્વ
દીધાઓ ભેદી મારા ઠાનમાં ગુણ રહેતા.

એ સમર્થ હતા કારણ કે યોગી હતા. મને તો એમણે યોગ
તથા વિશ્વ પ્રેમથી તૃપ્ત કરી દીધો છે. મારો સંસાર માર્ગ પણ
તેમણેજ સરળ કરી દીધો છે કારણ કે તેઓથી વચનસીદ્ધપુરુષ
હતા. મારાપરના એમના આર્શિવાદો હંમેશા કળ્યા છે. હું આ
મારો સ્વાનુભવ લખું છું.

ગુરૂશ્રીએ ધાર્યું હોત તો પોતાનો રોગ જડમુળથી ઉખેડી
શકત. શરીર કંચન સમાન કરી દેત એ પણ નકકી. પરંતુ એમના
બળવાન આત્મા માટે એ શરીર એમને નાલાયક તાગ્યુ હશે. કારણ

કે કર્મના લોગો એમણે એ શરીર દ્વારા લોગવ્યા છે. છેલ્લા ત્રણ વર્ષથી એ શરીરના મૃત્યુની વાતો સાંભળતો. મૃત્યુનીવાત (!) અને તે પણ એમનાજ શરીરના મૃત્યુની વાત (!)

શેઠ લોગીલાલ વીરચંદ દીપચંદ જે. પી

મુંબઈ

×

×

×

ગઈકાલ બપોરના આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીના કાળધર્મ પામ્યાના બેઠકારક સમાચાર મળ્યા તેથી ભારે દીલગીરી થઈ છે. તે કાળમાં લખી જાય તેમ નથી. ખરેખર કોહીનુર ખરી પડ્યો. એમના જેવા આચાર્ય ગુરૂ હાલના કાળમાં થવા મુશ્કેલ છે. સ્વપ્નામાંયે ધાર્યું ન હોતું કે એકાએક ગુરૂશ્રી કાળધર્મ પામશે. આપણને તેઓશ્રીની મોટ લાગે તે સ્વાભાવીક છે પણ તેઓશ્રીનો આ દુનીયામાં અમર નામ કરી ગયા છે અને તરી ગયા છે. વધુ લખવા કલમ ચાલતી નથી.

વકીલ નંદલાલ લલ્લુભાઈ.

વડોદરા.

ગઈ કાલ રોજ પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજી દેવલોક પધાર્યાના સમાચાર જાણી ઘણીજ દીલગીરી થઈ છે, અત્રેના સઠળ સંઘમાં શોકની લાગણી પ્રકટી નીકળી છે. અત્રેના સંઘમાં શેઠ તરફથી તથા મામાની પોળેથી તથા મારા તરફથી વીજપુરના સંઘ ઉપર દીલગીરીના તાર ગયા છે. અત્રેના જૈનસંઘ તરફથી શહેરમાં પાખી પાળવામાં આવી છે તેમજ કોહી પોળના દેરે મોટા ઠાઠથી પુજા લણાવી લકતી કરવામાં આવી છે.

ગુરૂ મહારાજે શાસનની જે સેવા બજાવી છે તે અમુલ્ય છે. તેઓશ્રી અખંડ પરીશ્રમથી જે સાહિત્ય જૈનસંઘને વારસામાં

આપ્યું છે તેની કદર હવે પછી થશે. પ્રત્યેક મહાન્ વ્યક્તીની તેની હયાતીમાં જે કદર થાય છે તેના કરતાં તેમના પશ્ચાત્ તેમની ખરી ખુબી માલમ પડે છે.

પટેલ મુળજીભાઈ જેઠાભાઈ.

વડોદરા લાડવાડા.

શ્રીમદ્ જૈનાચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના શરીરનો વિદાય થવાના સમાચાર છાપાદારા મળ્યા. એ મહાપુરૂષના સમાગમનો લાલ મને પાદરે મળેલો, તેથી દેહવિલંબના સમાચાર મળતાંજ તેમના પ્રતિના સફલાવનું પૂણ્ય સ્મરણ થયું અને હૃદયને આઘાત પહોં થયો. આવા સમ્મારીત્રવાન્ વિદ્વાન્ અને ધર્મનિષ્ઠ જીવન ગાળનાર મહાપુરૂષોની દેશમાં ખોટ છે તેમાં અધિક ઉમેરો થયો. તેમના સત્સંગથી ઘણાને ઉચ્ચ જ્ઞાન માર્ગ મળ્યો છે. આત્માનુ દર્શન થયું છે. પ્રભુ તેમના આત્માને શાન્તી આપે.

ડૉ પ્રાણજીવનદાસ મયારામ

આતરમુંબા

આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજને મળવા સાથેજ તેઓ પ્રત્યે પૂજ્યભાવ થઈ જાય તેવો તેમનો પ્રભાવ હતો. તેઓથી જેન કામના જેટલા મહાન્ પુરૂષ હતા તેટલાજ સમસ્ત હિંદુ કામના હતા તેઓશ્રી સાથે પાદરા મુકામે જે જ્ઞાન ગોષ્ઠીનો સ્વાદ અનુભવ્યો છે તે કદીપણ વીસરી શકાય તેમ છેજ નહિ. જેનધર્મ શુરવીર પ્રજાનો ધર્મ છે તે વાતનું પ્રતિપાદન તો તેમના પાસેથીજ પડેલ વહેલા સાંભળેલું. અને તેમની તે વાત પ્રતિપાદન કરવાની ઝેલી તો ખરેખર અનુકરણીયજ હતી. તે મહાન્ આત્માની આપણીપર અમી દ્રષ્ટી હો.

શેઠ હીરાલાલભાઈ

સુમનકાર્યાલય ચોપાટી વાલકેશ્વર

x

x

x

જૈનશાસના પવિત્ર નાયકનો દેહદિપક જીવનયાના સમાચાર
જાણી મને સખત આઘાત થયો છે.

x

x

x

એ મહાત્માના દર્શનથી મને એમ થતું કે આ કોઈ સાધારણ
મનુષ્ય નથી પણ તત્ત્વજ્ઞાની દેવ છે અને ખરેખર એમની છબી
જોઈને હરકોઈ કહેતું કે આ એક પવિત્ર મહાનુપુરુષ છે. એમના ગુણો
લખવાની મારામાં શક્તી નથી. એમણે રચેલા ૧૦૮ ગ્રંથો યાવત્પ્રાંત
દિવાકરો ચીર સ્મરણીય રહેશે. એ મહાત્મા સંસ્કૃત પ્રાકૃત હીંદી
અને ગુજરાતી ભાષાના તો સાક્ષર હતા. આર્યાવર્તમાં ભાગ્યેજ
કોઈ એ મહાત્માથી અજાણ્યો હશે. હું વીંજપુર આવ્યો
ત્યારે જાંજરમાં જૈનેતરવર્ગની હુકાને અને ઘરોમાં આ મહાત્માની
એકેક છબી મેં નજરે જોઈ છે. વિંજપુરની પ્રજા એ મહાત્મા માટે
હાડમાંસ વેચી આપે તો કાંઈ વધારેના કહેવાય, કારણ કે વીંજપુર
માં જન્મ લઈ તથા ત્યાંજ નીવારું પામી તેમણે વીંજપુરને
અમરકીર્તિવંતુ કર્યું છે. એ મહાત્માએ ગુજરાત કાઠીઆવાડમાં
શહેરે શહેરે અને ગામડે ગામડે ફરી અહિંસાપરમોધર્મનો
પડક વ્તરડ્યો છે. હવે એવા મહાપુરુષ ક્યાંથી મળશે ? એક
જાણક જેવા નિર્દોષ પ્રેમાળ સ્વભાવથી તેમણે આખી ગુજરાતને
વશ કરી હતી. ગુજરાતના જૈનો અને ધર્તર કોમો માટે એમણે કાક
ચામ વેચી આપ્યાં હતાં. પછી બાકી શું રહ્યું. એવા મહાત્માની
યાદ ઇતિહાસમાં સુવર્ણ અક્ષરે લખાશે અને તત્ સમયની જૈન
કોમ વાણ્યો અને બોલશે કે એક મહાત્મા થઈ ગયા છે. ખરેખર
એમણે ફકીરી દીધાવા છે. એમના આત્માને પ્રભુ શાંતી આપો.

મુરબી શ્રી મોહનલાલબાઈ.

મહેસાણાથી લી. તાબેદાર શુભેચ્છક વીરપાલ વર્ધમાન
વધીલ. આપનો પત્ર મળ્યો વાંચી ઘણાજ અફસોસ. મહાત્મા અમર
મારુ ધર્મપિતાથી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ હતા, એમાં બે મત હોઈ
શકેજ નહિ આ ખુલ્લુ છે. તેઓ મારા ધર્મપિતા હતા તેટલુંજ
નહીં પરંતુ મેં જે દાંઈ તેમનાથી સાંભળ્યું, તેનો જેટલો ફેલાવો
જે જે ઇસમના પરિચયમાં આવ્યો તે ઇસમના કર્જોમાં મેં કર્યો છે.
અને તેમની મૂર્તિ હંમેશાં મારા હૃદયમાં ખરી છે, ધર્મ શું ચોજ
હ તેવું જ્ઞાન કરાવનાર મારા માટે તેઓ જ હતા અને તે લાભ
અર્થજ મારો આત્મા મારા સ્થૂલ દેહને વહીલાત કરવા પર જૂમીમાં
ઘસડી લાવ્યો હતો. એમજ માફ માનવું છે. એટલુંજ નહીં
પણ વીજપુર છોડી મહેસાણા આવતાં સ્ટેશન ઉપર આથીવાંદ
આપનાર તેઓજ હતા. હું માત્ર ઇમલાચ્ચયાળી હતો કે લેવો
જોઈતો લાભ મેં તેમનાથી પ્રમાદ વચ ન લીધો. પરંતુ તેમના
આત્મમંદીરમાં મારા માટે વીશાલ સ્થાન હતું. આથી આગળ
વધીને હું તો મારામાં તેમની દૃષ્ટિએ જે ઇર્ષ અપૂર્ણ વસ્તુસ્થિતી
સમજવામાં જણાતી હશે તે તેઓ ગયા શીયાળામાં મહેસાણા આવી
ફર કરવાના હતા, અને તેવું વચન તેઓપ્રીએ મને આપ્યું હતું.
કેટલો પ્રેમભાવ(!!) શું લખવું(!!) તેજ હવે મને દૃષ્ટિગોચર થતું નથી.
પરંતુ તેમનો આત્મા સ્વર્ગજુનીમા ગયો તેમ સાંભળતાં હૃદય
ચોંકવાન થવાની સાથે મેં તે મદાન આત્મા સાથે એતપ્રાન થયો
હોય તેમ તેમની પાને મારા કાંઈ અપરાધ થયા હોય અવીનય
થયો હોય તેની યાદા ચાલી હતી અને તેમનો આત્મા મોસ પ્રાપ્ત
કરે તેમ જાવના જાવી હતી અને જે કનાં મારા જેવા ગુરુ આત્મા
નેજ નુકસાન થયું તેમ નહીં પરંતુ હીરનાં હૃદય અસ્ત પામ્યો તેમ
મને જણાયું હતું.

શા વીઠલભાઈ હરીચંદ ત્યા પરમાણુ'દ માધવજી

પરમપૂજ્ય ગચ્છસ્થાનવિધવદ્વર્ય યોગનિષ્ઠ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજી મહારાજ કાળધર્મ પામ્યાના ઓગણીસ સમાચાર જાણી અમે ઘણા દીલગીર થયા છીએ. ખરેખર જો સમાજને એક મોટા વિદ્વાન નરરત્નની ભારે ખોટ પડી છે. તેમ વર્ણન કરવું અશક્ય છે.

મસાલીઆ લહેસ્થંદ મંછાચંદ

રાધનપુર

મહારાજશ્રીના કાળ કર્યાને તાર વાંચી ઘણા દીલગીર થયા છીએ. મહાજન તરફથી ગામમાં હડતાલ પાડી છે.

શા. મનસુખલાલ ડાહ્યાભાઈ

વઢવાણ કાંપ

ધર્મધુરંધર શાસનના સ્થાન મહારાજાની અદ્ભુત યોગી કવિપર યોગનિષ્ઠ આચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિજીના સ્વર્ગગમનના સમાચારથી ઘણીજ દીલગીરી થઈ છે. તે મહાપુરુષ જૈનધર્મની સાચીસેવા સદૈવ બજાવી જૈન શાસનમાં સારું અજવાળું પાડી ગયા છે. અને ઉત્તમ ગ્રંથો રચીને ભવીજીવોને મહાન્ ઉપકાર કરી ગયા છે. એટલે એ મહાત્માનું નામ કદી ભુલાય તેમ નથી. એ ઉપકારી કેાણુ ભુલે.

x

x

x

અત્રે શ્રી સંઘ તરફથી પાખી પાડી થોડ પ્રદર્શિત કરવા આપ્યો છે. પૂજા આદિ સદગતના આત્માને શાંતી અર્થે અને સુકાર્યો થયાં છે.

રમણીકલાલ

પુના.

x

x

x

મુંબઈથી ગુરૂ મહારાજના સ્વર્ગવાસનો તાર મળ્યો અને ભારે આધાત થયો. હવે આવા ગુરૂ મળવા મુશ્કેલ છે. દીલમાં ધલુજ લાગી આવે છે. આટલો વખત પાસે રહ્યો અને આવા વખતે મારા જેવા કમનસીબને ત્યાં રહેવું ના જન્યું. એ દુર્ભાગ્ય છે, શું લખું? હીંમત અને કલમ ચાલતી નથી.

x

x

x

તાર મળતાંજ અહીં અને લશ્કરમાં પાખી પાડી હતી પુત્ર આંગી આદિ સત્કાર્યો ચાલુજ છે. શોકપ્રદર્શન સભા પણ ભરીએ છીએ. શહેરમાં અઠાઈ જોત્સવ શરૂ થયો છે. જૈનધર્મનો મોટામાં મોટો ધાંસલો જતો રહ્યો.

x

x

x

તળેગામમાં પણ પાખી તથા સભા ભરવામાં આવ્યાં છે.

x

x

x

અહિંના લોકોને ધલુજ લાગી આવ્યું છે અને દેવવંદન આદિ ક્રિયા આચાર્ય શ્રી જયસૂરિજીના હાથથી થઈ છે.

શેઠ અમ્રતલાલ સકરચંદ હિરાચંદ.

અમદાવાદવાળા, મુંબઈ, તા. ૧૩-૬-૨૫

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ સાહેબના માનમાં તમામ જનરો, જૈન પ્રસ્થાઓ, પનાલાલ હાઈસ્કૂલ, મુળજી જેઠા માર્કેટ, ચાંદી સોનાના, તથા વાસણ જનર, કે ત્યાં આપણા જૈન ભાઈઓની લાગવગ જોડી છે તે પણ મહારાજ સાહેબના પ્રભાવથી બંધે રહ્યાં હતાં. આવતી કાલે અવારે ભાયખળે મુંબઈ જૈન સંઘની એક જાહેર સભા આ મોટે મજનાર છે. મહારાજ સાહેબના સ્વર્ગવાસના સમાચાર થી ગોડીજીને દેહેરાસરે, મંગળવારે સાંજે એઠવામાં

જાણે છે કે જો કોઈના જીવનમાં કોઈની જોડણી જુદી થાય તો જોર
જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.
જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.
જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.
જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.
જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.
જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.
જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે. એ જોર જોર થાય છે.

શ્રી ૧૧૩૦૦૦૦ ૨૫૩૫૦૦

સુરત સગરામપુરા.

પ્રથમ ગુરૂદીના અવગણની તુલ્યમાં દીક્ષીતીના આધાર
મર્યાદા મહારાજની માયાળુ સ્વભાવ, ઉત્તમ બોધ તપ ત્યાગ
વેરાવ્ય અને ઉત્તમ આત્મજ્ઞાન સાદાક નમ્રતા વીરવે ગુણો મારા
દૃઢ્યમાં કોણસાઈ રહ્યા છે. તેમના આત્માને શાંતી મળે.

વકીલ છોટલાઈ શુક્લાચંદ

સુરત ગોખીપુરા.

અમારા અશુભ કર્મના ઉદ્યમે લીધે થોડા વખતથી ગુરૂ
મહારાજનાં દર્શન કરી શક્યા નહોતા, એ મહાત્માનો આખી
જૈનકોમ તથા અન્ય દર્શનીયો પર ઘણો ઉપકાર થયો છે. અને
તેની કીમત જો કે તેમના દર્શનનો લાભ લેનારને તો હતીજ પણ
હવે તો સર્વ કોઈને લાગ્યા વિના રહેશે નહીં. એ મહાત્મામાં કંઈ
અજળ શકતી હતી. તેમનાં જેટલાં ગુણગાન કરીએ તેટલાં જોઈએ.
આપણુ સર્વને તેમની ઘણીજ જોટ પડશે. બધાનેજ જોટ પડી છે.
એવા ગુરૂ હાલ તો મળવા મુશ્કેલ છે. તેમના પવિત્ર આત્માને
શાંતી મળે.

સદ્ગતના સ્વર્ગવાસના સમાચાર જાણતાંજ અત્રે દેવ વાંદવામાં આવ્યા હતા. તથા ગૃહેરમાં લાઈન્સમાં તથા કતારગામના તમામ દેરાસરોમાં આંગીપુજા કરાવામાં આવી હતી. શ્રી રત્નસાગરજી જેન વિદ્યાશાળા બંધ રાખવામાં આવી હતી. આદીશ્વર ભગવાનને દેરે તથા બીજે અઠાઈ ઓગ્રહો શરૂ છે. ગરીબોને કેરી પુરીનું ભોજન તે દિવસે આપવામાં આવ્યું હતું. આ સંબંધમાં આગળ હીલચાલ ચાલુ છે.

શા. ભોગીલાલ મગનલાલ.

સાબુંદ તા-૨૦-૫-૨૫

શ્રીમદ્ સદગુરુ પરમપુણ્ય આચાર્ય માહારાજ શ્રી બુધ્ધી સાગરજી સુરીશ્વરના સ્વર્ગવાસના સમાચાર જાંભળી હોયો બહુ દીલગીર થયા છીએ. માહારાજ શ્રી જેન કામમાં સ્તંભ રૂપ હતા. તેમની ખોટ પુરાય તેમ નથી.

વસીલ હલપતભાઈ પોપટલાલ

અમદાવાદ

શ્રી મોહનલાલ બાઈ!

ખનાનાની પોળ

પૂજ્ય ગુરુશ્રી બુદ્ધિસાગરજી કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર જાણી મને ઘણીજ દીલગીરી થઈ છે અને તેઓશ્રીનો વિયોગ અસહ્ય થઈ પડ્યો છે.

x

x

x

પૂજ્ય ગુરુશ્રીના મારા પોતાના પગ ઘણાજ દિપકારો થયેલા છે મારામાં મારા પિતા શ્રીએ જેન ધર્મના નાંકકારોનાં બીજ વારંવાર છે પરંતુ વિચાર કરતાં શીખ્યો અને અન્ય ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચતા થયો અને આપણા ધર્મમાં બીજાના પુસ્તકો પણ વાંચતા થયો ત્યારબાદ મારા વિચારો ફાલના કહેવાના મુધારો જેવા થઈ ગયા અને તેમ કરતાં હું જેન ધર્મના માર્ગમાથી ખસી ગયો. તે વખતે અને જેન ધર્મમાં હું કરનાર પૂજ્યશ્રીજી હતા. અને તેવું એક વખત નહિ

પણ ઘણીવાર જાનેશું હતું અને તે જાધાએ વળતે પૂજ્યશ્રી મને લક્ષમાં રાખતા અને મારા વિચારો સુધારતા તથા મને જૈનધર્મમાં દૃઢ કરતા.

x

x

x

મને જે કાંઈ જૈનધર્મનું તત્વ જાણવાની ઇચ્છા થતી હોય અને તેના પર પ્રેમ આવતો હોય તો તે પૂજ્યશ્રીનોજ ઉપકાર છે. અધ્યાત્મ જ્ઞાનમાં મને હાલમાં જે રસ પડે છે તે પણ તેઓશ્રીનોજ ઉપકાર છે.

x

x

x

અધ્યાત્મ જ્ઞાનમાં અને દ્રવ્યાનુયોગમાં તેમનો જોટો મળવો મુશ્કેલ છે. તેઓ હંમેશાં રાજ્યયોગમાં રહેતા એમ માન્ય હું.

તેઓશ્રીની મન વચન અને કાયાના ત્રણેયોગથી પ્રાણી માત્ર ઉપર અત્યંત દયાળુતા તેમજ મૈત્રી ભાવ તેમજ દરેક પ્રાણીનું ભલું કરવાનું તીવ્ર ઇચ્છા જોઈ હું તો અજાયબજ ખની જતો.

તેઓશ્રીને રંગેરંગે જૈનધર્મની લગની લાગેલી હતી. અને જૈનો દ્રવ્યથી હુઃખી ના થાય તથા નકામો દ્રવ્ય વ્યય ના થાય તેને માટે હંમેશાં ધ્યાન રાખતા અને જૈનો તથા જૈનધર્મની ઉન્નતિ માટે હંમેશા મન વચન અને કાયાથી કાળજીવાળા રહેતા.

x

x

x

સંવત ૧૯૮૧ ના ચૈત્ર વદી ૩ ના અરસામાં આપના ઉપર પંદર પાનાનો પત્ર મારી પાસે લખાવ્યો છે હવે મને લાન આવે છે કે પત્રદારા છેવટનો ઉપદેશ પૂજ્યશ્રીએ મને આપેલો. ચોતે પરવારી લઈ જાણે સૌની સાથે છેવટના મળી લેતા હોય તેમ એ પત્રમાં પૂજ્યશ્રીના ઇસારા છે.

પરંતુ તે અજ્ઞાની મનુષ્યની સમજ બહાર હોવાથી કેમ સમજાય ?

જોગજ કરીલાલ ત્રીભોવનદાસ.

પાટણ.

જેનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુધ્ધીસાગરજી સૂરીશ્વરજી માહારાજ સાહેબના અદાલ મૃત્યુના સમાચાર તારથી જાણી અમો અત્યંત દીલગીર થયા છીએ.

અમો અત્યાર કુધીમાં ઘણા મુનીરાજોના પરીચયમાં આવેલા છીએ. તેમાં સ્વર્ગસ્થ સૂરીશ્વરજી માહારાજ પ્રથમ પંકતીના યોગનીષ્ઠ, વીદ્યાન સમર્થ કવિ, નિંદા વિકથા રહીત, અધ્યાત્મ જીવન ગાળનાર અદ્ભુત યોગી હતા. તેઓશ્રીમાં અનેક સદ્ગુણો હતા. તેમજ તેઓશ્રીએ જે જે પુસ્તકો રચેલાં છે તે ખરેખર જૈન તેમજ જૈનેતર કોમને ઘણાંજ લાભકારક છે. માહારાજ સાહેબે જે જે પુસ્તકો રચી છે. તે અમોએ ઘણે સ્થલે લખાવેલી છે. તે ચાંભલી ઓતાજનોને અતી આલ્હાદ ઉપજે છે. માહારાજ સાહેબ ની ખોટ કોઈ રીતે પુરવાર થઇ શકે એમ નથી. અમો તેઓશ્રીના આત્માની શાંતી ઇચ્છીએ છીએ.

શ્રીમુત માવજી દામજી શાહ.

ગુંબાઈ.

બાણુ પનાલાલ દુનમચંદ જૈન હાઈસ્કુલ

શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુધ્ધીસાગરસૂરી માહારાજના સ્વર્ગવાસના સમાચાર વર્તમાન પત્રો દ્વારા જાણવામાં આવતાં ખેદ થયો છે. આચાર્યશ્રીના અવસાનથી જૈનસમાજે જેમ પોતાનું અમુલ્ય રત્ન ગુમાવ્યું છે. તેમજ જૈનેતર દૃષ્ટિએ પણ ઉદાર વીચારવાન શુદ્ધ રત્નજ ઓયું છે.

શા. બાલાબાઈ જેયંદબાઈ.

અમદાવાદ.

ભવેરી બોલાબાઈ વીગલદાસ.

"

માસ્તર કીમલદાસ મગનલાલ.

"

શા. બાલાબાઈ બાપુજી.

"

પુન્ય પ્રાતઃસ્મૃતિય આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગગમનથી અત્રે દાબાકાર વતાંઈ રહ્યો છે; અત્રે વદી ૧૦ થી સતાવીશ દીવસનો મહોત્સવ શરૂ થયો છે. અશાઠ સુદી ૧૦ ને દીવસે અષ્ટોત્રી સ્નાન તથા સુદી ૧૨ ના દીવસે સુરીશ્વરજીના પગલાંની પ્રતિષ્ઠા કરવાની છે.

શા. ઠસ્તુરચંદ વહાલચંદ

પાટણ.

પુન્ય મહારાજજી સાહેબના સ્વર્ગગમનથી અત્રે સર્વત્ર ભારે દીલગીરી ફેલાઈ છે. અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ શરૂ થઈ ગયો છે. તથા મહારાજશ્રીનું સ્મારક ફૂંડ પણ થયું છે

શેઠ પુલચંદ ખેમચંદ.

વળાદ.

સુર્યસમાન ધર્મધુરંધર યોગનિષ્ઠ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરજી મહારાજના સ્વર્ગવાસથી ઘણીજ દીલગીરી ફેલાઈ છે. જૈનધર્મના મહાત્મા પુરૂષની એક મોટી ખોટ પડી ગઈ છે, તેમના આત્માને પરમ શાંતી મળે.

શેઠ તુલસીદાસ જગજીવનદાસ.

મુંબાઈ.

યોગનીષ્ઠ શ્રીમદ્ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરજીનો સ્વર્ગવાસ સાંભળી બહુજ દીલગીર થયા છીએ. મહારાજશ્રીના સ્વર્ગવાસથી મુંબાઈમાં તમામ ધંધા રોજગાર બંધ રહ્યા હતા.

શેઠ. મગનલાલ કકલદાસ. ઢોશી

પાલજીપુર.

ગુરૂ માહારાજના કાળ કર્યાનું જાણી ધણાજ દીલગીર થયા હીયે. અત્રેના શંઘ તરફથી પુનઃ. આરંભ. તથા સભાઓ વીગેરે સુકાયો ચાલુ છે.

શેઠ. બાબુલાલ માણેકલાલ

પુના.

ગુરૂ માહારાજશ્રી બુધ્ધીસાગર મુરીજી - કાલધર્મ પામ્યાના પ્રમાણર સાંભળી અત્રે અંધમાં તેમજ અમને ઘણીજ ઉદાસી થઈ છે. ગુજરાતી, મારવાડી, કચ્છી, કાઠીયાવાડી વીગેરે સર્વેએ મલી આજરોજ બજારમાં પાખી પાલી છે. અઠ્ઠાઇ આરંભ થરૂ કરાખ્યો છે. જૈનકોમમાં આજે ઘણી મોટી ખાતી પડી છે.

શેઠ ભાઈચંદભાઈ જેઠાંદભાઈ તથા દયાચંદભાઈ-તથા શેઠાણી.

મુંગાઈ.

ગુરૂ માહારાજ આચાર્યશ્રી બુધ્ધીસાગરજી મુરીશ્વરજીના સ્વર્ગવત્ પામ્યાના સમાચાર સાંભળી ઘણા દીલગીર થયા હીએ. તેમના અમર આત્માને શાંતી મળે એમ ઇચ્છીયે હીયે.

ઝવેરી. ભુરીયાભાઈ જીવજીવંદ તરફથી

શેઠ. દત્તેચંદ જીવેરચંદ

પૂજ્યપાદ ગુરૂવર્ય શ્રીમદ્ બુધ્ધીસાગરજીસુરિના સ્વર્ગવાસના સમાચાર સાંભળી અત્યંત ખેદ થયો છે.

સાહીત્ય ક્ષેત્રમાં જીવનપર્યંત સતત કાર્ય કરી જૈનપ્રજા ઉપર તેમજે કરેલ ઉપકાર જૈનસમાજ ભવિષ્યના દીર્ઘકાળ પર્યંત સ્મરણ થયો કર્યો. સહુ જીવનમાં લોકોપકાર માટેની પ્રવૃત્તિ શરીરની દરકાર કર્યાંથીના ચાલુ રાખવી એ મહાન આત્મા સ્વીકાર બની ચકનું નથી.

શેઠ સારાલાઈ ડાહ્યાલાઈ.

અમદાવાદ.

શ્રીમાન્ પરમ પૂજ્ય સર્વોત્તમ શ્રમણગુણસંપન્ન આચાર્ય મહારાજશ્રી જુહિસાગરજીનું અવસાન થયાના ખબરથી લક્ષ્મણનોના હૃદયને ભારે આઘાત થયો છે. લક્ષ્મણના પુજ્યશ્રીના ગુણોનું મનન કરતાં શ્રવણ અને હૃદયને વજ્રાઘાત થાય તેમાં કાંઈ વિશેષ અતિશયોક્તિ નથી. મારા જેવા જીવને એ ભગવાનશ્રીના દેહનાં દર્શનનો લાભ લેવાની તક ન મળી, તેમાં દુર મુંઝાઈ હોવાનું કારણ બન્યું, અત્યારે શ્રીમાન્ શ્રીના આત્માને સર્વોત્તમ શાન્તિ મળે એવી ઇચ્છા રાખી હું વિરમુદ્ધ.

દાઠ બાલાલાઈ ગટાલાઈ

લલ્લુભાઈ ગુલાબચાંદ અવેરી.

મુંબઈ.

પૂજ્ય ગુરુવર્ય શ્રી શ્રીમ. જૈનાચાર્ય શ્રી જુહિસાગરજીના અકાલ દેહોત્સર્ગના ખેદજનક સમાચાર અંગે ગઈકાલે સાંજના સાંભળી અમે ઘણા દોડગીર થયા છીએ-તેઓશ્રીએ દેશના બુદ્ધિ બુદ્ધ ભાગોમાં વિહાર કરી પોતાની અમૂલ્ય વાણીથી અનેક શહેરો અને ગામોના સંઘો ઉપર અનહદ ઉપકાર કરેલા છે તેઓશ્રીની ધર્મને અંગે સાહિત્ય અને અધ્યાત્મજ્ઞાનને અંગેની સેવાઓ અત્યંત પમ છે. અને તે માટે જન સંઘ હંમેશા તેઓશ્રીનો પરમ આભારી રહેશે. તેઓશ્રીની “અહિંસા” માટેની લાગણી પણ નવોત્તમ હતી. તેઓ સ્વયં સ્વયં માંસાહારી તેમજ અન્ય કામચલાણને વિહાર દરમિયાન પ્રતિજ્ઞા કરતા હતા. તેઓશ્રીના દેહોત્સર્ગના ખેનસમાજને અત્યંત ખેદ થઈ છે અને તે પુરાવી અશક્ય છે નહીં. પરંતુ જેટલો સંજોગ મળે તેટલોજ કામ આપીશું.

શેઠ અમૃતલાલ કેવળદાસ.

ગુજાઈ તા. ૧૦-૬-૨૫

ગીરગામ સેન્ડરસ્ટ્રેટ.

મોરારજી ગોકળદાસ બીકિંગ

શ્રી આચાર્ય મહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગરજીના એકદમ દેવગત થયાના સમાચારજાણી અમે તથા અમારા ઘરમાંથી પણ ગ્રામે ઘણાંજ દીલગીર થયાં છીએ. અમેએ દીન ૨ પહેલાં કાગળ પણ લખીને તથાચીતના સમાચાર પુછાવ્યા હતા. અમેને આવી ખબર હોત તો દીન ૨-૩ પહેલાં ત્યાં આવી જત તો અમેને છેવટનાં તેમનાં દર્શનનો લાભ પણ થાત. વળી અમેને ગઇ કાલે આંજે ખબર મળી હતે તો રાત્રે અત્રેથી મેલગાડીમાં નીકળી બપોરે ત્યાં આવત તો તેમના અગ્નિદાહ વખતે પણ અમેને ત્યાં હાજર થવાનો લાભ પણ મળત. મહુડીના મહાજને ગઇ કાલે અત્રે અમેને તારમાં ખબર આપી હતે તો અમે તરત ત્યાં આવીને જે લાલ લેવાનો હોત તે લઈ શકત. બનવા કારણ આગળ કોઈનો ઉપાય નથી. અમેને છેવટની વખતે કંઈપણ લાભ મળી શક્યો નહીં. તેના માટે અમેને ઘણુંજ લાગી આવે છે. આવા મહાત્માજીની એક મોટી ખામી પડી છે તે ખોટ કોઈ રીતે પુરી શકાય તેમ નથી. તેમના ગુણો વિશે જેટલું લખીયે તેટલું થોડું છે.

લી. સેવક અમૃતલાલ કેવળદાસ.

શેઠ ગુલાબચંદ આણંદજી.

ભાવગનર.

પરમ ઉપજારી ગુરૂ મહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરજીનો સ્વર્ગવાસ થયાની ખબર સાંભળી બહુ દીલગીરી થઈ છે. આવા સમર્થ સાધુ આકાશમાં બહુજ જુજ છે તેમાં જે જ્ઞાન સંપન્ને પડે છે તે ન પુરાય તેવી છે. તેઓ વિદ્વાન્ સાક્ષર ચારિત્ર શુદ્ધ રીતે પાલન કરનાર શુરવીર આદર્શ મુનીમહારાજ હતા. એમણે કાળે તથા પુરનકોનો પ્રચાર કરવામાં બહુ સારો લાભ આપેલ છે. ગુરૂકુલની સંસ્થાને નવું આદર્શ જીવન આપવાની તેમના દૃઢ્યની શુભલાગણી

ને અને પ્રેરણા અત્યુત્તમ હતાં. એવાં એવાં અનેક શુભકાર્યો તેમણે કરી આ દેહના અંત સમય સુધી જીવન કૃતાર્થ કર્યું છે. તેમના પ્રેરેલાં આદરેલાં બતાવેલાં કહેલાં જે જે કાર્યો છે તે તમામ ને વધુ બલ મળે અને સદ્ગત્ પરમ ઉપગારી શુદ્ધહારાજને પરમ-શાન્તિનો માર્ગ નજીકમાં મલે તેમ હું ઇચ્છુ છું એજ વિનંતિ.

લી. સેવક શુભાભચંદ આણંદજી ની ૧૦૦૮ વાર
વંદણાસ્વીકરશેજી.

મોરવી

યોગલિખીતંગ મોરવીસે નગરશેઠ વિક્રમચંદ્ર અમૃતલાલ. વજ્રપાતરૂપ જૈનસમાચારદ્વારા ચઢેલાં સુત્રો કી ઓચાર્ય સૂરિશ્વર બુદ્ધિસાગરજીકા સ્વર્ગવાસ હો ગય. કેસા ગજવ ક્રિયા કે પેસે ૨ રત્ન પુરુષોંકો ઉઠા ૨ કે અપની કચહરી ભરતે હૈ ! તો કયા ફીર ખી તેરે પાન કમી રહ ગઈ કે ઉત્તમ ૨ રત્ન સમાન પુરુષોંકો તો લે ગયા, ઓર કોઈ જગતકા ઉદ્ધાર કરને વાલે ઓર જૈનધર્મકો લીપાનેવાલે અનુભવી રહે તો ઉ-સકો ખી નહીં છાંડતા હૈ પેસા અન્યાય અવ તુજે નહીં કરના ચાહિય ! ઇતનેમે પાલનપુરસે યુમતા હુવા આપકા પત્ર મિલા.

લિખી. નગરશેઠ વિક્રમચંદ્ર અમૃતલાલ.

મણીલાલ નથુભાઈ દોસી.

અમદાવાદ.

ગઈ કાલે સયાજીવિજય વાંચનાં “જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી નો સ્વર્ગવાસ” એવું મથાજી નજરે પડ્યું. કેટલાક વખતથી તેમની તબીબત નરમ હતી એમ મારા સાંભળવામાં આવ્યું હતું પણ હું તેમને મળી શકું તે પૂર્વે તો તેમના કાલધર્મ પામ્યાના સમાચાર મળ્યા એટલે તેમને સ્થુલ્લદેહ મલવાની ઇચ્છા તો મનમાં જ રહી ગઈ. જે વસ્તુ આપણા કાયદામાં નથી. ત્યાં નિયતિને વશ થયા વિના છુટકો નથી, તેમના અવસાનથી જૈનપ્રજાએ એક હીરો

ગુમાવ્યો છે. સાહિત્યને પોતાના એક બાકતની ખોટ પડી છે. તેમના અનેક મિત્રોને આના સલાહકારની ખાત્રી જણાઈ છે. જૈનધર્મ પ્રત્યે બધી કોમના મનુષ્યોનું વલણ થાય તે માટે તે રાત દિવસ મધી રહ્યા હતા. અને પોતાના ક્ષાયમાંથી કલમ તો કવચિત જ ઊઠતા હતા. જૈનપ્રજ્ઞના બાવી કલ્યાણને વાસ્તે અનેક વિચારો કરતા હતા. પણ ત્યાં ત્યાં કુસંપે દેખી તથા લોકોની તેમની સલાહ પ્રમાણે ચાલવાની મંદતા જોઈ ઘણીવાર નીરાશના ઉદ્ગાર તેમના મુખમાંથી નીકળી પડતા હતા. એટલે છેવટે સ્વગુધારણા તરફ તેમનું ચિત્ત વધારે ખેંચાયું હતું. છતાં જૈન કોમના ઉદ્દયના પ્રયત્નો કોઈ અર્થનું હોય તો તેમાં તે સ્વભાગે ભાગ લેતા હતા. તેમની ઘણી ઉચ્ચભાવનાઓ મનમાં ને મનમાં રહી ગઈ. આપણે ખરા દુઃખથી એવીજ પ્રાર્થના કરીશું કે તેઓથી જન્મ લે ત્યારે એવા અંજોગોમાં તેમનો જન્મ થાય કે જ્યાં તેમની બધી ભાવનાઓ સફલ થવાનો પ્રસંગ મળે, આપણે કહેવું જોઈએ કે તેમણે તેમના કર્તવ્ય ક્ષેત્ર પ્રદેશમાં તેમનાથી બનતું કર્યું છે. અને પોતાના આત્મ પ્રગતિને માટે રાતદિન પ્રયત્ન કર્યો છે. આપને હું શું લખી શકું? આપ ઘણા વર્ષથી તેમના નીકટ પરીચયી હતા. આપના એ ગુરૂવચન હતા. તે તો પોતાના કેટલાક અપૂર્વ ગુણોને લીધે તથા લખેલાં અંખ્યાબંધ પુસ્તકોને લીધે પોતાનું નામ અમર મૂકતા ગયા છે, છતાં પાછળ રહેલા તેમના બકતો શિષ્યો તથા અનુયાયીઓની ફરજ છે કે તેમણે તેમનું નામ ચિરસ્થાયી રહે તેવું કાંઈ સ્મારક કરવાને પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

લી૦ સેવક મણિલાલ નથુભાઈ દોશી બી. એ.

અમદાવાદ હાજ પટેલની પોળ.

પાછીઆની પોળ તા. ૧૦-૬-૨૫

અમદાવાદથી લીં બાલાલાઈ અંમરતલાલ બીજું ગઈ કાલ રોજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ શ્રી દેવગત થયાનું જાણી અતરે જૈનભાઈઓને અને બેનોને ઘણીજ દીલગીરી થઈ છે અને આ હકીકત બે કલાકમાં અમદાવાદ શહેરમાં પસરી ગઈ હતી જો કે શ્રી બુદ્ધિસાગરજી જેવા વિરલા પુરૂષો હવે આ કાલમાં ભાગ્યેજ થઈ આવશે. જો કે મહુમના દર્શનની આતુરતા આજ લગભગ ૧૫ દિવસથી થયેલી પણ મારા કમનસીબના ભાગ્યેજ તેમના દર્શન માં અંતરાય પડેલો. લીં બાલાલાઈ અમૃતલાલ (અમદાવાદ)

મુંબાઈ

ભાંખરીઆ ભાઈઓ !

તા. ૧૦-૬-૨૫

મુંબાઈથી લીં શાં મણીલાલ અમથાલાલ એન્ડ પ્રથમ ભાંખરીઆ. ગઈકાલ રોજ તાર સાંજના ચાર વાગે મળ્યો હતો. શાસ્ત્ર વિશારદ યોગનિષ્ઠ આત્મજ્ઞાનદિવાકર જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજના કાલધર્મ પામ્યાના સમાચાર જાણીને અત્યંત દીલગીર થયા છીએ. ને જૈન કેામમાં એક મોટી ખોટ પડી છે. પણ આપણા ઉપાય નથી. સર્વે બન્નરોમાં બખર આપવામાં આવી હતી. ને અમારા ભાઈ અમથાલાલ ગઈકાલ રોજ મેલમાં નીકળી તમારી તરફ આવેલા છે. આજરોજ, ચાહ બન્નર, કરીઆણા બન્નર, ખાંડ બન્નર, ત્રાંબા કાંટો તથા સોના ચાંદી બન્નરો બંધ રાખવામાં આવેલ છે. આવતી કાલે મારકીટ તથા સરાફ બન્નર બંધ રહેશે તા. ૧૮-૬-૨૫.

લીં શાહ ચંદુલાલ નગીનદાસ.

૨૧. મુરખી ધર્મનિષ્ઠ વકીલ સાહેબ મોદનલાલભાઈની સેવામાં હાલમાં હું અહીંયાં છું. આપે આપેલાં પુસ્તક પૈકી માત્ર એકજ “યોગ દીપક” વાંચી રહ્યો છું. બીજાં પણ અવકાશ મળે તેમ શાંતિથી વાંચવાની ઉમેદ છે “યોગદીપકના” વાંચન પછી મુનિરાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી પ્રત્યે માદો જે આદર ભાવ હતો તેમાં એટલેા બધો વધારો થયો છે કે હવે તો તે આત્મવિલાસી યોગીને મળી રૂબરૂ વધુ લાભ મેળવી લેવાની તીવ્ર છાયા થઈ છે. ઇશ્વર પ્રસંગ આપશે ત્યારે સહજ તેમ થશેજ.

લી૦ એવક દયાળુ હા. દેશાઈના પ્રણામ.

મુંગધથી લી૦ અમરતલાલ સુકરચંદ.

મહારાજ સાહેબના કાલધર્મ પામ્યાના સમાચાર જાણી જીવને અત્યંત ખેદ થયો છે. અને તે નીમીત્તે અતરેના ગોડીજીના દહેરાગરમાં મુરતના મહારાજન તરફથી પૂજા ભજાવવામાં આવી હતી. એજ

ચેક જગાલાઈ દલપતભાઈ

અમદાવાદ.

મારાથી કાગળ લખ્યા સિવાય બીજા કંપાય નથી ને શું લખવું તે સૂઝતું નથી તે છતાં લખું છું તે ક્ષમા કરશો. હું આપને પહેલાં મળ્યો પછીથી અગિયારથી આજુગયો હતો ત્યાં મહીનો રહ્યો ને પછી અંબાજી અને કુંભારીઆજી અને પાલણપુર બે દિવસ રહી ઘેર આવ્યો છું. મારા ઉપર અત્રેથી મારા ગુમાસ્તાએ મહારાજ સાહેબનો કાગળ હું તથા મળીલાલ ક્યાં છીએ તે જાણત આવ્યો હતો. તે સમાચાર મને આજુથી આવ્યાબાદ અંબાજી ગયા પહેલાં મળ્યા. તરતજ મેં મહારાજ

સાહેબને કાગળ લખ્યો. પણ તે વખતે મને કાંઈ પણ ખબર તેમના મંદવાડની નહોતી તેથી મારા કમનશીબે મેળાપ પણ થઈ શક્યો. તે વાત સંભાળેથી શું થાય છે તે હું જ નાણું છું.

લી. જગાભાઈ.

મંગળદાસ તથા સારાભાઈ

મુંબાઈ.

ગુરૂશ્રી આચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સ્વર્ગગત થયાથી હોમોને દરરોજ દીલગીરી થયા કરે છે. એવા મહાન પુરુષ જેવા નામ તેવા ગુણવાલા આલોક કે પરલોકની અંદર હોમને ફરીને મલવા મુશ્કેલ છે. હોમાઈ તેમજ અમારા ગામનું તેમજ દરેક જૈન બંધુઓના છત્રરૂપ હતા. વળી હોમારા કમનશીબે તેમનાં દર્શન કરવા પણ અમો શક્તિમાન થય નહી જ્યારે જ્યારે જે જે ટાંછમે શ્રીમદ્ આચાર્ય શ્રીબુદ્ધિસાગરજીનું નામ યાદ આવે તે વખતે દીલગીરી થયા કરે છે. તે હવે પળે પળે યાદ આવ્યા કરે છે. એવા દેવ જેવા ગુરૂનો સમાગમ થયો હવે મુશ્કેલ છે.

મંગળદાસ તથા સારાભાઈ

મશાલી આ લહેરચંદ મંછારામ

રાધનપુર.

ખીલું મહારાજ સાહેબના કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર અત્યારથી મળેલ હતું. વાંચી ઘણાજ દીલગીર થયા છીએ. દેવનંદન ઉપાશ્રયે થયું હતું ખીજે દિવસે મહાજન તરફથી પાખી પાળી હતી

ચંદુલાલ ડાહ્યાભાઈ

કલકત્તા

પૂજ્ય મુનિ મહારાજ શ્રી. આચાર્ય મહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ દેવલોક પામ્યાની ખબર નાણી ઘણીજ દીલગીરી ઉપજી છે. અને સમસ્ત જૈન સંઘે એક અમૂલ્ય રત્ન ગુમાવ્યું છે.

અમરત સંઘ ઉપર તેઓથીએ કરેલા અનહદ ઉપકારો તથા શ્રી
બ્રધની ઉન્નતિ માટે કરેલા અત્યંત પ્રયાસો અત્યારે તેઓથીની
ગેરહાજરીમાં દરેકને યાદ આવે તે વાસ્તવિક છે.

ચંદુલાલ ડાહ્યાભાઈ

સૂરેશ

મુંબાઈ.

અમારા પરમપૂજ્ય ગુરુશ્રી મહદંપકારી આચાર્ય ભગવાન્
શ્રીમદ્ બુધિસાગરજી મહારાજશ્રી કાલધર્મ પાખ્યાના સમાચાર
મારા પ્રવાસમાં છાપાદારા જાણી ઘણો ખેદ થયો છે.

પાટણથી શેઠ નગીનદાસ મંગળચંદ તથા દલપંતચંદ તથા
અમારી માતાજી, ચંદ્રવિજયજી મહારાજશ્રીએ દેવ વંદાવ્યા
હતા. બાદ આજરોજ પાટણ શહેરમાં પાખી પડાવી છે, તથા
ચકલે ચકલે ગાયો વિગેરે ઠારોને ઘાસ નંખાવ્યું છે. એજ

દા. નગીનદાસની વંદણા.

આનંદ પ્રેસ

ભાવનગર.

ગઈ કાલે પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રીબુધિસાગરજી મહારાજ
ના સ્વર્ગગમનના સમાચાર જાણી અત્યંત દીક્ષગીરી થઈ છે. સ્વર્ગ
સ્થતું જ્ઞાનધ્યાન અને ચારિત્રનું સ્મરણ ? એ વિશે કંઈ ઓછું કહી
શકાય તેમ નથી. ખરે તેમનાજેવા મહાપુરુષનો વિયોગ જૈનકોમને
ગ્લની કર્તા છે, એક રત્ન ગુમાવેલ છે. પૂજ્ય ગુરુમહારાજના
પવિત્રાત્માને અખંડ શાન્તિ મળે તેવી મારી પ્રાર્થના છે.

લી૦ સેવક શુભાળચંદ લલ્લુભાઈ.

જવેરી મોહનલાલ હેમચંદ

બોમ્બે.

મુંબાઈથી લીં શા. મોહનલાલ હેમચંદ. આજે અત્યારે આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીના કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર જાણી અમે ઘણા દીલગીર થયા છીએ. એવા મહાન પુરૂષની શાશનમાં એક જોડ પડી છે.

લીં શાહ મોહનલાલ હેમચંદ.

જવેરીભુવન વલસાડ.

લલ્લુભાઈ ગુલાબચંદ જવેરી.

પરમ પૂજ્ય પરમ ઉપકારી શ્રીમદ્ જૈનાચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરસુરીશ્વરજીએ ગઈ કાલે કાલકર્યાના સમાચાર અત્રે અમોએ ગઈ કાલે સાંજના સાંભળ્યા. પરમ પૂજ્યપરમ ઉપકારી શાંતમૂર્તિ આચાર્યશ્રીના દેવધર્મ પામવાથી જૈનસમાજને ઘણી મોટી જોડ પડી છે. આ ખેદકારક સમાચાર સાંભળી અમોને તથા અત્રેના શ્રી સંઘને અત્યંત દીલગીરી થઈ છે. અત્રેથી દીલગીરી પ્રદર્શિત કરનારો તાર આજ રોજ સવારે રવાના કર્યો છે. જે મળ્યો હશે.

લલ્લુભાઈ ગુલાબચંદ જવેરી

જવેરી કેશવલાલ ઘેલાભાઈ. નેમચંદ તથા મોતીલાલ

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી વિન્નપુર મુકામે જેઠ વદ ૩ ને સવારે આઠ વાગે કાળ કર્યાનું જાણી ઘણા દીલગીર થયા છીએ. જૈનકોમમાં મહાપુરૂષની ખામી પડી છે મુંબાઈ સમાચાર પત્ર ગુકપોષ્ટથી આપના ઉપર મોકલ્યું છે.

લીં જવેરી કેશવલાલ ઘેલાભાઈ અમદાવાદ.

સ્વચંદ્રભાઈ

આણરમા.

વિશેષ ગુરૂ મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ આરો-
ગ્યના કાલ કર્યાના દીક્ષગીરી શરેલ સમાચાર જાણી ધણાજ દીક્ષગીર
થયા છીએ. આ ખબર મળવાથી જાગમાં પાખી પડાવી છે. તમા
કાલે સતરમેદી પુત્ર બચાવવા નહીં કયું છે.

લી૦ સ્વચંદ્ર.

આગરા

લી૦ આગરાથી પેથાપુરવાળા શાહ સોમચંદ ગોવિંદરામ
તથા પરી દાદાભાઈ માણેકચંદ. આચાર્ય મહારાજ કાલ કરી
ગયાનો વીજપુરથી તાર હતો ને સાંભળી અમે ધણા દીક્ષગીર થયા
છીએ. લી૦ શા. સોમચંદ ગોવિંદરામ—આગરા.

આકોલાથી લી૦ પેથાપુરવાળા. બાદ ગુરૂ મહારાજ શ્રી
બુદ્ધિસાગરજીના કાળ કર્યાના સમાચાર જાણી ધણાજ દીક્ષગીર
થયા છીએ. તેમના આત્માને શાંતી મળે તેમ ઇચ્છીએ છીએ.

શા૦ ન્યાસચંદ્ર કૃતેચંદ, શા. કૃષ્ણચંદ છનાભાઈ તથા શાહ
દેશવલાલ મનમુખરામ-પટવા શરપચંદ હાથી તથા બુધાલાલ
મંછારામ.

રાજનગર.

જેતાનશ્રી રાજનગરથી શાહ પોપટલાલ શામળદાસ હીમત-
લાલ અમીચંદ શાહ. રતીલાલ વાડીલાલ, ચમનલાલ સુખલાલ,
રતનચંદ મનમુખરામ તથા શાહ લાઈલાલ નાનાલાલ જત પોગ-
નીષ્ટ બાલ પ્રભાચારી શ્રી ૧૦૦૮ સુરિન્દરજી બુદ્ધિસાગરજીના
અવસાનના સમાચાર સાંભળી અમે સર્વે અત્યંત દીક્ષગીર થયા
છીએ. તેમના આત્માને શાંતી યાચું. એવું અમે અંતઃકરણ
પુરવક ઇચ્છીએ છીએ.

ઝવેરી ચંદુલાલ મુળચંદ

પાલનપુર.

આને પૂજ્યપાદ ગુરૂ મહારાજ સ્વર્ગ સીધાવ્યાના માઠા સમાચાર સાંભળી ઘણા દીલગીર થયા છીએ. જૈનોના એક મહા પુરુષની ખોટ પડી ગઈ છે, તેથી વારંવાર ખેદ થાય છે, પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતી આપે તેવી પ્રાર્થના છે.

લી૦ ઝવેરી ચંદુલાલ મુળચંદ.

મોહનલાલ ચુનીલાલ.

મુંબાઈ.

ખીન્દું અમે સાંભળી ઘણા દીલગીર થયા છીએ કે શ્રીમાન શ્રી જુદ્ધિસાગરજી આચાર્ય મહારાજ કાલધર્મ થયા. તે સાંભળ અમેને ઘણો આઘાત થયો છે. અમે આજસમાં મળવા રહી ગયા છીએ. પાંચમાં આરામાં હાલના વખતમાં એક વીદ્વાન ગુરૂ ગુમાવ્યા છે.

પરીખ નગીનદાસ મનમુખભાઈ.

અમદાવાદ.

જત ગઈ કાલરોજ ગુરૂદેવ યોગનિષ્ઠ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરજી કાલધર્મ પામ્યાના અતિશય દુઃખ સમાચાર સાંભળી દુઃખને પારાવાર દુઃખ ઉત્પન્ન થયું છે. છેવટના ટાઈમે દર્શનનો લાભ પણ હું ન લઈ શક્યો. તે દુઃખને સાહ્યાં કરે છે. ભાવી પ્રબલ છે સર્વને માટે તે રસ્તો એક દિવસ છે. એમ ધારી પૂજ્ય મહર્ષિમ ગુરૂદેવ તેમના જીવનના ધ્યેય સત્ચિત્તઆનંદરૂપ સત્યસ્વરૂપમાં લીન થઈ દેવસ્વપ્ન પ્રાપ્ત કરી અખંડ આનંદ અનુભવો અને તેમના અમરાત્માને પરમશાન્તિ પ્રાપ્ત થાઓ એમ ઇચ્છુ છું. આજે બાર વાગ્યા પછી ખબર પડી કે દહન ક્રિયા ગર્બોરે બે વાગે થવાની છે અને અત્રેથી ઘણા માણસો ગયા છે. આ ખબર પણ સવારમાં મલી-હોત તો સવારની ગાડીમાં અત્રેથી આવી શકત અને પૂજ્ય ગુરૂદેવનાં મૃત દેહનાં પણ દર્શન કરી શકત પણ તે ખબર મોડી મલવાથી દુઃખને અત્તીશય ખેદ થયો છે. આ કલીકાલમાં તેમના જેવા યોગી ગુરૂપો મલવા દુર્લભ છે. અનેક લોકજનો યાતો આવકોને તો આ બનાવથી દુઃખ થાય પણ જેનેનર પ્રજાને પણ પ્રભુવીરના શાસનનો આસ્તંભ દૂટી પડતાં અત્યંત દોષ થયો છે. પણ તેમાં ઉપાય નથી. પ્રભુ તેમના પરમપવિત્ર આત્માને શાન્તિ અર્પે એમ જ શાન્તિ.

દા. સેવક નગીન.

મુંબાઈ.

મુંબાઈ બંદરથી લીંબ પરી નવગંધ વગેરે તથા બધા ઓટાકાલ તથા બાઈ અંબાલાલ તથા બાઈ બહેચરકાલ વીગેરે બીજું દીલગીરી સાથે જણાવવાનું કે પૂજ્ય યોગનિષ્ઠ પરમપુજ્ય આચાર્ય મહારાજ કી...થી બુદ્ધિસાગરનિષ્ઠ મહારાજ મયા કાલે સ્વારે આઠવાગે કાલધર્મ પામ્યા છે. નાભની બેઠા પણ દીલગીરી પામ્યા છીએ અને દીલગીરીને પ... નથી

અમો કાંઈ કાગળમાં વિશેષ લખી શકતા નથી એજ સંવત ૧૯૮૧
ના જેઠ વદી ૪

લી૦ રવચંદ વજેચંદ તથા લાઈ છોટાલાલ

મુંબાઈ.

મુંબાઈથી લી૦ મોહનલાલ ચુનીલાલ ઝવેરી. વિશેષ
લખવાને ઘણીજ દીલગીરી થય છે, જે પૂજ્ય ગુરૂ મહારાજશ્રી
બુદ્ધિસાગરજી સૂરીશ્વરજી સ્વર્ગવાસ પામ્યા, તે ખબર જાણી હું
ઘણીજ દીલગીર થયો છું. એચિન્તુ ગુરૂ મહારાજને શું થઈ ગયું?
મને જો વખતસર આપના તરફથી સમાચાર મળ્યા હોય તો જરૂર
ગુરૂજી પાસે આવીને દર્શનનો લાલ લેત પણ હું કમલાગ્ય જેથી શ્રી
ગુરૂ દર્શનનો છેવટમાં લાગ લઈ શક્યો નથી. ગુરૂજી મારા પરમ
ઉપકારી હતા, અને તેઓ મારા ઉપર અત્યંત કૃપા રાખતા હતા.
સંદેહો તેઓને પૂછીને હર કરતો હતો. તેની આપસાહેબને ખબર
છે. છતાં મને તેમની નરમ તબીયતના સમાચાર આપના તરફથી
મળ્યા નહીં તે ઘણુંજ દુઃખનું કારણ થઈ પડ્યું ને લાવી બનવાનું
બની ગયું. લી૦ મોહનલાલ ચુનીલાલ મુંબાઈ.

ખંભાત.

ખંભાતથી લી૦ દીપચંદ પાનાચંદ, ખડેરદાસ રતીલાલ વીગેરે

પત્ર મળ્યો વાંચી ઘણીજ દીલગીર થયા છીએ પરમ પૂજ્ય
આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી કાલધર્મ પામી સ્વર્ગે સિધાવ્યા તે
વાંચી મનને ઘણીજ આઘાત થયો. લાચાર તેઓશ્રી જૈન કોમના
એક અનુપમ સાક્ષર વિદ્વાન્ હતા. તેમના અવસાનથી કોમમાં
ખરેખર ખોટ પડી છે. આવા પુરૂષોની ગેરહાજરીથી જૈનની પડતી
જણાય છે. કાલની ગતી ગહન છે તેમાં ઉપાય નથી. લાંબા વખ
તથી જણાય છે કે ગયેલા પુરૂષોની જૈન કોમમાં ખોટ પુરાતી નથી
પરંતુ આચાર્યશ્રીજીની ખોટ તો ભારે પડી છે.

॥ શ્રીદરિ ॥

વસો શ્રી હરીમંદીર તા. ૧૧-૬-૨૫

માસ્તર વ્યાસ ગોરધન હરદુરામ. ગર્ધ કાલે શ્રી બુદ્ધિ-
સાગરજી શુદ્ધેવ શ્રી દરિ યયા તેવા માહા સમાચાર મલવાથી
વસોમાં ભારે ગમગીની દેવાઈ હતી ને હડતાલ પાડવામાં આવી
હતી. મહારાજ શ્રી મહાન્ બુદ્ધિશાલી હતા તેમજ પક્ષા વિદ્યા
વિદ્યાસી હતા તથા દરેક જગ્યાએ સફળોદય આપી ઘણાંઓનાં મન
જીતી લીધાં હતાં. એવા મહાન્ પુરુષ આ પૃથ્વીમાંથી ઉપડી જવાથી
ભારે ખોટ પડી છે.

સુખાઈ

શુદ્ધ મહારાજ ચોગીનિષ્ઠ બાલ પ્રાસચારી આચાર્ય શ્રીમદ્
બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના દેવગત્વના સમાચાર સાંભળી હું નહી
પણ આજો જોન સમુદાય દીલગીર છે. જોન દેશમાં મહારાજ
આદેખની મોટી ખોટ ગર્ધ. જાનરે ભાયખલે પન્યાસજી શ્રી લક્ષ્મીત-
વિજયજીના પ્રમુખપણે સઘ તરફથી બહોર સલા બરી તેમના
શુભગાન ગર્ધ દીલગીરી જનાવી હતી ને જીવ હયાની ટીપ થઈ
જેના હું જીવ છોડાવી આ -યો હતો ને જપોરે પૂજા ભણાવી હતી
જો મહેજે જાણુવા લખું છું.

લીંઠ ડાઘાલાઈ ન્હાલચંદ

ગાંધી આત્મારામ

સાચુંદ,

આચાર્ય શ્રીના સ્વર્ગ મગનના મનાચારથી થયેલી દીલગીરી.
આચાર્ય મહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગર -નીચરજી મહારાજના દેહોત્સર્ગની
ખબર મળતાં ગાયેને ઘાસ નાખવામાં આચાર્ય હનું અને શ્રી પદ
પ્રમુજ મહારાજના દેશમરે ત્રણ દીવસ પુજા ભણાવવામાં આવી હતી.
અત્રેથી શુદ્ધીના અગ્નિ સંસ્કારની કીયામા ભાગ લેવાને મોટી

સંખ્યામાં માણસો ગયા હતા. જેઓએ ગુરૂશ્રીની પાલખી તેમજ સ્મારક કુંડમાં બાવીસો રૂપિયા ભર્યા હતા. સ્વર્ગગમન નીમીત્તે શ્રી પદ્મપ્રભુજી મહારાજના ઢેરાસરે જે ૧૧ થી અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને વસરણની રચના કરવામાં આવી હતી, દરરોજ ગુરૂશ્રીની બ પુજાઓ લણાવવામાં આવતી હતી. પુજામાં આચાર્ય શ્રી વિવેક સીધ્ધી સુરીશ્વરજી તથા મનહરવીજયજી ગણી તથા શ્રાવકો સાધવીઓ તથા શ્રાવીકાઓ મોટી સંખ્યામાં હાજર રહેતાં દરરોજ જાતજાતની આંગીઓ બનાવવામાં આવતી હતી, આમ રચવા માટે અમદાવાદથી મોતીલાલભાઈ આવેલા હતા, ગામને ઉત્સાહ અપૂર્વ હતો. તેઓશ્રીના સ્મરણની વાર્ષિક તીથીએ કાચમ પુજા લણાવવા તથા તે દિવસે સાગર ગચ્છને જમણુ આપવા અત્રેના આશારામ ઘેલાભાઈએ રૂ. ૨૫૦૦) શ્રી સાગરગચ્છને અર્પણ કર્યા છે. અષ્ટાન્હિકામહોત્સવમાં બેન્ડવાજુ પણ લાવવામાં આવેલ હતું. ઘણી લઙ્કિતપૂર્વક પૂજા લણાવવામાં આવતી હતી.

લી૦ સેવકો.

ગાંધી આત્મારામ ખેમચંદ.
મહેતા દલસુંખભાઈ ગોવીંદજી.

વરસોડા.

વિ. સદ્ગુરૂ મહારાજના સ્વર્ગવાસથી અત્રેના સંઘમાં અત્યંત દીલગીરી થઈ હતી, અમારો મુખ્ય આધાર ગુરૂ મહારાજ ઉપર હતો, અત્રે અકાંઈ ઓચવની અશાડ સુદી ૨ થી શરૂઆત અને અશાડ સુદી ૧૦ પુર્ણાહુતી થઈ છે. તે પ્રસંગે અત્રે સંઘે અમારા ગામના પ્રમાણમાં બહુ સારો ભાગ લીધેલ હતો. અમારા જેવા અવિવેકી અને અજ્ઞાનોને ગુરૂ મહારાજે વખતો વખત પધારી ને ને ઉપદાર કર્યા છે તે બૂલી શકાય તેમ નથી. ગુરૂ મહારાજને આ ગામ પ્રિય હતું. લી૦ નાથાલાલ.

જાહે. તા. ૧૪-૧-૨૫

પ્રથમ પવિત્ર શ્રીમાનુ જ્ઞાનાય મહારાજ શ્રી જુદિસાગરજી સુદીપરજી દેદમુકત થયાનો પત્ર જ્ઞાપ્યો તેથી આ અત્તાની છરને ઘણીજ દીલગીરી થઇ ને તે નિમિત્ત પ્રથમ કૃપાત્મક પરમાત્માનું 'ગાન' ધરી આત્માને શાંત પાડ્યો. અત્રેના અમારા રમેદી જર્મમાં અમાર્યાર જજ્ઞાવર્તા અરવે જે દીલગીર થઇ ઘણીબર પ્રબુધ્યાનમાં ચીત્ત પરોવ્યું. અદ્યત્ત જુદ મહારાજે અમાર ઉપર તમા પ્રાંતિજ્ઞતા અંધપર ધજોજ ઉપકાર કયો છે. પ્રબુ સરખા જુદ મહારાજ નીરંતર ખર્ષ લાલની આશીશ દેતા આંલખ્યાંજ કરે છે.

મધુરશાઈ.

નડીઆદ નાગરવાટો તા. ૨૪-૬-૨૫

પૂજ્યપાદ શ્રી જુદિસાગરજી મહારાજના દેહોત્સર્ગના સમાચાર સાંભળી પારાવાર ખેડ થયો છે. જેવાએ જુદ હતા; તેવા ત્યાગી છતાં મહાત્મા હતા. માશ પ્રતિ સામિજ્યનું મમત્વ ? મને દર્શન આપવા પારાવાર કષ્ટ વેઠી નડીઆદ રસ્તામાં આવે તેવો તેમણે કરેલો વિહાર અને છેડલા મને તેહાવવાના પોતે લખેલા પત્રો એ તાબ-પ્રસંગો જ્યારે માહ આવે છે ત્યારે તેમના અંતિમ દર્શનનો મને લાલ ન મળ્યો ત્યારે એમ લાગે છે કે કર્મ કરતાંય પ્રારબ્ધ બલવત્તર છે. આ પત્ર લખું છું ત્યારે તેમની પવિત્ર છાયા આંખ આગળ તરવરે છે. સં. ૧૯૧૧ પછીના બધા પ્રસંગોનું સમરણ કરાવે છે.

નયન્તિલાલ મોરારજી

બાલાલાઈ ભાઈલાલ

એકા.

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીના સ્વર્ગવાસનો પત્ર વાંચી અત્રેનો સંઘ ઘણો દીલગીર થયો છે અને સંઘે સારી રીતે પાળી પાળવામાં સારો આદર બતાવ્યો છે. હટતાલ જેવી પાળી પાળી છે. આચાર્ય મહારાજ જેન ધર્મના મુગટ સમાન હતા એઓ આંધેબની ખોટ હાલના જમાનામાં જેન સંઘમાં કોઈ પણ પુરનાર નથી. એજ

તા ૦ ૬-૬-૨૫

મહુધા.

વિ ૦ કોણ ધારતું હતું કે આમ એકાએક અણધારેલા અશુભ સમાચાર અત્રે આવી પહોંચશે. માનનીય પૂજ્ય સદ્ગુરુશ્રીના કાલ ધર્મના સમાચાર આજે મળ્યા. દિલગીર છું પણ ઉપાય શું કરું ? તેમના જેવા પવિત્ર આત્માને માટે બીજો વિચાર શું કરાય ? તેમના આત્માની શાન્તિ અર્થે જે બને તે કરવું એજ

લી ૦ મણીલાલ.

પુના ચીટી લૉ કાલેજ

દેસાઈ સુનીલાલ દુર્લભદાસ

શ્રીમદ્ આચાર્ય પ્રબુજી બુદ્ધિસાગરજીસૂરીએ અમરાપુરવાસ કીધા પછી મારો દૈન તત્ત્વ જ્ઞાનના લાભનો ઝંરો એકાએક વહેતો બંધ થયો છે. દૈન દીલોસોરીના ઉદાર અને દયા સુજા ચિદાન્તોએ તે પ્રબુદ્ધોના સત્સમાગમથી મારા દુઃખ ઉપર ઉડી શુભ અસર કરી છે. હવે તેઓશ્રીના ઉત્તમ વિચારો ॥ છાપની અક્ષર હરદમ ચાલુ રાખવા તેઓશ્રીનાં પવિત્ર પુસ્તકો છે. એમ દુઃ નમૃતા પૂર્વક માત્ર છું.

[વસ્તુપત્ર]

પાટણ.

અત્યંત દીલગીરી સાથે મનમાં ઘણુંજ દુઃખ થાય છે. આચાર્ય ગુરૂ મહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી દેવલોક થયા. તે ઘણાજ દીલગીર થયો છું, પણ એમના આત્માને પરમેશ્વર મુખી અને સંતોષીત રાખે. એમણે એમના દેહનું સદા કર્તાવ્ય બબડું છે, એજ

શા. ડાહ્યાભાઈ ઘેલાભાઈ

મુંબાઈ.

ગઈ કાલ સાંજના ચાર વાગે શેઠ નગીનદાસ રાયચંદ ઉપર આચાર્ય મહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજી કાલ કર્યાના સમાચારનો તાર મળ્યો જે સાંભળી અમે ઘણા દીલગીર થયા છીએ. ને તે દીલગીરીનો વળતો તાર ગઈ કાલ કીધો છે. વળી અમે મહારાજ સાહેબ કાલ કર્યાના સમાચાર સાંભળી આજે ખાંડબજાર તથા મુડીબજાર તથા તાંબાકાંટો તથા કરીઆણા બજાર વગેરે ઘણાં બજાર ખંધ છે.

દા. ડાહ્યાભાઈ ઘેલાભાઈ.

ચીમનલાલ ડાહ્યાભાઈ.

તાંબાકાંટા મુંબઈ નં. ૩

આચાર્ય શ્રી યોગનીષ્ઠ શ્રીમદ્ ગુરૂ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિશ્વરજી સાહેબના કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર મલવાથી અમેને આજે ઘણીજ દીલગીરી ઉત્પન્ન થઈ છે, આજે અમેના મુતર બજાર તેમજ બીજાં બજારો ખંધ રાખી પાળી પાળવામાં આવી છે. તેમજ પૂજા ભણાવવામાં આવી છે, તથા પ્રભાવના આંગી વિરોધે ધર્મકાર્ય વધારવામાં આવ્યાં છે. મહાન્ ગુરૂશ્રીની આજે જોડી ખેડ પડી છે તેનાં માટે ઘણીજ દીલગીરી થઈ છે. આજે તાર પણ કીધો છે.

પ્રતાપ મુનીલાલ.

ભુરીઆભાઈ જીવજીવંદ તથા શેઠાણી તથા લાયચંદભાઈ તથા હયાચંદ તથા દીપચંદ.

વિશેષ આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મુરીશ્વરજી કાળધર્મ પામ્યા તે સમાચાર સાંભળી અમે ધણા દીલગીર થયા છીએ. અમેને તથા જૈન કેમને મોટી ખોટ પડી છે એમના આત્માને શાંતિ મલે. લીં ભુરિયાભાઈ જીવનચંદ.

મોરળી જેઠ વદી ૬

મોરળીથી લીં શ્રાવીકાળાઈ મળી તથા મોંઘીબાઈ રંલા બાઈ તથા વેલી વગેરે

મહારાજ સાહેબ બુદ્ધિસાગરજી કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર નીતિવિનયજી આચાર્યના મુખથી સાંભળી બહુજ દીલગીરી થઈ છે જૈનનો ઉગતો સૂર્ય આથમી ગયા જેવું થયું છે—

પ્રિયા ટાઉનથી.

. જેઠ વદી ૪ ની બપોરે ૩ વાગે તાર આવેલો તે વાંચતાંજ મારી આંખો અંધારામાં આવી ગઈ અને હાઈયુ બરાઈ આવ્યું. ઓચીન્તો આવો બનાવ એકદમ બની ગયાથી દીલગીરીનો પાર નથી મહારા પ્રત્યે તેઓ સાહેબની લાગણી પુરેપુરુરી હતી. હું બે વર્ષ ઉપર વીજપુર ગયેલો ત્યાર પછી મહારા કમનસીબે દરગઝન પહોંચ્યાં નહીં તેથી બહુજ લાચાર છું. જૈનધર્મમાં ખરેખરી ખોટ પડી. તેમાં વળી પાલજીપુરવાળાને દીલગીરીનો નથી માગું છું કે તેઓ ધોનાઆત્માને શાંતિ મળે તથાસ્તુ:

શાહ હવરાજ રવચંદ તથા લાઈ હીરાલાલ.

માણસા.

બાદ અત્રે આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ ગુલ્દિસાગરજી સૂરીશ્વરજી કાળ ધર્મ પાસ્યા એવા સમાચાર ફરી વળવાથી અમોને અતીશય દીલગીરી હત્યન્ન થઇ છે. જેન કોમમાંથી એક થાંભલો જતો રહ્યો છે. અમોને દીલગીરીનો પાર નથી કંઈ જેન પડતું નથી. એજ સંં ૧૯૮૧ ના જેઠ વદી. ૫

લીં શાહ. હવરાજ રવચંદ તથા લાઈ હીરાલાલ

શાં તારાચંદ ગાહેચરદાસ

મું પાટણ

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ ગુલ્દિસાગરજી સૂરીશ્વરજી કાળ ધર્મને પાસ્યા તેવા સમાચાર શ્રેક નગીદાસ ઉપરના તારથી લાવી મને ઘણી દીલગીરી થઈ છે. ગાચમા ગારામાં આવ્યા મહારાજ પુરુષ મળવા સદા દુર્લભ છે. એક અગદતો લીને ગુન થયો છે. લાવી જનવા વરતુ ગાચા કરે છે. એજ

ગુલામચંદ વિદ્યાભાઈ

પાલીનાપુર.

વિશેષ દીલગીરી સાથે લખવાનું કે આજરોજ મું મળ્યા મળતા દેવદેવ પાસવાના મહારાજ સાંભળી અમો મો વધુ દીલગીરી થઈ હોય. ઘણું પેટનું થયું. પાંચસદામાં આવ્યા મહારાજ પુરુષી વૈનચરિત્રો રૂ. ૩૧ જેટલું વદી. ૫ નું કાલની વદી ઘણી વિચિત્ર છે. એજ

શ. ૧૧ પુલકાંત સુભાંત

કદાચંદ

પુલકાંત સુભાંત શ્રીમદ્ ગુલ્દિસાગરજી સૂરીશ્વરજી કાળ ધર્મને પાસ્યા તેવા સમાચાર શ્રેક નગીદાસ ઉપરના તારથી લાવી મને ઘણી દીલગીરી થઈ હોય. ઘણું પેટનું થયું. પાંચસદામાં આવ્યા મહારાજ પુરુષી વૈનચરિત્રો રૂ. ૩૧ જેટલું વદી. ૫ નું કાલની વદી ઘણી વિચિત્ર છે. એજ

મુંબાઈ.

મુંબાઈ બંદરથી લીઠ તલકર્નાદ કેવળ માનુસાવાળા તથા
અંદુલાલ કુંગરશી વીજપુરવાલા વિગેરે

વિઠ્ઠલજીવાનું કે પરમ પૂજ્ય મહાન ઉપકારી ગુણસિન્ધુ
રત્નનાથદાસ આચાર્ય મહારાજ સાહેબ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી સૂત્રી
શ્રવણ કાલધર્મ પાખી ગયા તેથી મારા દુઃખમાં દીલગીરીનો
પાર નથી. તેમ અત્રેના સકલ સંઘને મહાખેદ હતુપ્પન થયો છે.
આ કાલમાં આવા યુગપ્રધાન મહાત્માની મોટી ખોટ ગઈ છે. હવે
આખા ગુજરાતમાં કોઈ પણ માણસને તલ માત્ર પણ વીચરમન
ધવા પામશે નહિ. મહારાજશ્રીના મહાન ઉપકારો શાન્તવૃત્તિ
અખંડ ધ્યાનયમ અદ્વિતીય હતાં. તેમના આત્માને ચિરંજીવી શાંતી
રહો. તેઓશ્રી પરમાત્મ પદવિના ધણી થયા હશે. તેમના વીરોમાં
હું એક અલ્પ બુદ્ધિવાળો તૃણ સમ ગુણ ગાવાને સમર્થ નથી પણ
મારી મનોકલ્પના એ મને જાણ્યું. એજ.

ગુરૂ મહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગરજી સાહેબના એકાએક કાળ ગમન
ધયાના ગમગીની અને દુઃખદાયક સમાચાર તાર મારફતે સાંભળી
અમારા જીવને તથા અમારા વડીલ ભાઈ મોતીલાલભાઈને તથા
અમારા ઘરમાં સરવે ગૈરાં છોકરાંઓને ઘણુંજ દુઃખ થયું છે. ને તે
સમાચાર સાંભળી અમે તુરત સંઘ લેગો કરવાની ખટપટમાં પડ્યા
હતા ને સંગ લેગો થયો હતો ને સંઘમાં સખત પાખી પાડવાનો
ઠરાવ થયો હતો ને રાતના મહુમના માનમાં ડોશીવાડામાં લેગા
થઈ ચોક્ક પ્રદર્શન કરીને શહેરમાં પાખીનો બાહણ ફેરવ્યો હતો.
ને શહેરમાં જેઠ વહીજ બુધવારે સખત પાખી મહુમના માનમાં
પાડી હતી ને ઢારોને પુકળ ઘાસ નંખાવ્યું હતું. વડી મહુમના
માનમાં પંચાસરે અઢાઇ એસ્થવ માંડવાનો ઠરાવ થયો હતો.
શ્રીમદ્દની વિદ્વતા તથા તેમના ત્યાગીપણાનાં અત્રે ઘણાં વખાણ
થાય છે ને મહુમની ખોટ કોઈ રીતે પુરાય તેમ નથી.

મહુમના એકાએક દેવલોક પામ્યાના સમાચાર સાંભળી
અમારા જીવને ઘણી દીલગીરી થયા કરે છે. ને કાળગમનના માટે
આપણે કાંઈ ઉપાય ચાલતો નથી. મહાન્ પુરુષની ખોટ કોઈ રીતે
પુરાય તેમ નથી. ગુરૂ આચાર્ય મહારાજ બુદ્ધિસાગરજી કાલ
કરવાથી ઘણીજ દીલગીરી થઈ છે. અને સંઘે પાખી વગેરે બદો-
બસ્ત સારો કર્યો હતો.

દેવવાંદવા વિગેરેની વીધિ પણ સાગરના ઉપાશ્રયે સારી રીતે
થયો હતો. નેમવિજય મહારાજ હજી ચાલુરમે છે. અહીંયાં
આવ્યા નથી પણ અઠવાડીયા પછી આવવાનું સંલગાય છે.

મુંબાઈ.

વિશ્વનું રત્ન કુદરતે હરી લીધું જાણી અમે ઘણા જ દીલ-
ગીર થયા છીએ ને તેને બદલ શું લખવું તેની સમજ
પડતી નથી.

બધેકા.

ગુજરાત પુરાતત્વ મંદિર.

ગઈ કાલે મહારાજશ્રીના કાલધર્મના સમાચાર વાંચ્યા અને
સાંભળ્યા. અત્યંત દીલગીરી થઈ. જૈનસમાજનો એક સ્તંભ
ગયો હવે આપણે તેમના ગુણનું અનુકરણ કરવું રહ્યું અને
તેમના આત્માની શાન્ત ઇચ્છવી.

લીજ આપનો બાલશંભુજી.

પાટણ.

લીળાસાથ ગોવિંદરામની વિનંતિ છે જે સમર્થ ગુરુ આચાર્ય મહારાજ એમનો વિયોગ અમારા જેવા સંસારીને દુઃખદ છે. ગાગમાંથી ખીલેલું ફૂલ ચૂટી લેવાય છે તેમ થયું છે. એજ વર્માંચાર્યની ખોટ પડી છે. તેનો વધુ બોલો આપણા ઉપર આવી પડ્યો છે. વડાસદગુરુશ્રી સુખસાગરજી મહારાજ શ્રી રવિસાગરજી મહારાજ અદ્રશ્ય થયા છે. તેજ પ્રમાણે શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજનું નિર્વાણ થયું છે.

જામનગર.

જામનગરથી લીં નગનાથ જેઠા તથા હઠીસંગ ત્યાં હાથીલાલ ત્યાં છોટાલાલ તથા કેશવલાલ તથા ચમનલાલ તથા મગનલાલ ત્યાં કેશરી ત્યાં ઠ ચાલાલ ત્યાં જયચંદલાલ વગેરે શ્રીમાન્ આચાર્ય મહારાજ બુદ્ધિસાગરજી દેવ થયાના સમાચાર વાંચીને અમે ઘણાજ દીલગીર થયા છીએ. એક આપણી નૈન કેમમાં આપણો રતન સમાન હીરો ગુમાવ્યો છે. અમે ત્રણ દિવસ હતાલ પાડી છે ધર્મધ્યાન થયું હતું.

લીં નગનાથ જેઠા—જામનગર.

ખીમેલથી લખીતંગ સીરદારમલ જીવરાજ હમરીમલ ગુલાબચંદ ખીમરાજ. મહારાજશ્રીના સમાચાર સાંભળી અતરે ગામમાં રાવલ સાથે હેલો પડાવ્યો હતો અને આઠમને દિવસે ઉપવાસ આંખીલ સહ ચક્રિત માફક દીધાં હતાં. બિડે મંદિરે પૂજા બધાવી હતી, અને જે દિવસ આગી રચાવી હતી.

જુદા જુદા શહેરોના સંઘોના પત્રો.

શ્રી સંઘ સમસ્ત,

કલકત્તા બંકર.

શાન્ત દાન્ત ધીર વીર, પંચસમિતી, ત્રીગુણિત સુમંડીત, યોગનિષ્ઠ
આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્, બુદ્ધિસાગરજી સુરિશ્વરજીના સ્વર્ગવાસના
હૃદયલેદક સમાચારનો તાર મળતાં, કલકત્તા શહેરમાં સર્વત્ર ભારે
દીલગીરી પ્રસરી રહી છે અને ગણકાલે પન્યાસ શ્રી આનંદવિજયજી
ગણીના અધ્યક્ષસ્થાને સમસ્ત શ્રી સંઘની, શોક પ્રદર્શિત સમા
મળી હતી. તે વખતે સદગત આચાર્યશ્રીના ગુણાનુવાદ થયા બાદ
શોક પ્રદર્શિત તાર ઠરવાનો અને દિલસાપત્ર લખવાનો પ્રતાપ
સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો જે નીચે પ્રમાણે છે:—

સાંપ્રતકાળમાં એક સમર્થ વિદ્વદ્વર્ય આચાર્ય પુંગવનો
વિરહ થતાં સમાજના હૃદય ભાગ્યે, તેમની ખોટ પુરે તેવા વીર
સ્ત્રોતનો પ્રાહુલાંવ દ્રષ્ટિગોચર થતો નથી, એ સમાજની હીલુદસ
સુચક છે આવા સમયમાં સુદીશ્વરજીનું સ્વર્ગગમન તે સમાજને
એક નહીં પુરો શક્ય તેવી ખોટ છે. ભાવી પ્રબળ છે. સદગતના
આત્માને શાન્તિ છૂટકીએ છીએ.

કંસાવ.

Shree Jain Singh of Calcutta assembled under
the Presidency of Anandji Gadi deeply mourn
the death of Acharya Shree Bhatrajji Sar
and his cause of sorrow. My be
cause of sorrow.

Shree Jain Singh of Calcutta assembled under

પન્થાસજી શ્રી આનંદવિજયજી ગણીના પ્રમુખપણા હેઠળ મળેલો કલકત્તાનો શ્રીમદ્ભરત જૈન સંઘ, આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરમુરિજીના અતિ ખેદજનક અવસાન બદલ પોતાનો અવહાનિય ખેદ જાહેર કરે છે. સદ્ગતના મહાન્ આત્માને અમર મામમાં ચિર શાન્તિ મળે.

ચેક પ્રાણજીવન જેઠાભાઈ.

શ્રી જૈન સંઘની જાહેર સભા,

ભાયખલા, મુંબઈ તા. ૧૪-૬-૨૫

અત્રેના જૈનભાઈઓની એક જાહેર સભા જેઠ વડે ૮ તા. ૧૪-૬-૨૫ રવીવારના રોજ સવારના ૮ વાગે ભાયખલા, ઉપાધ્યક્ષમાં પન્થાસજી મહારાજ શ્રી લલિતવિજયજીના પ્રમુખપણા નીચે સદ્ગત યોગનિષ્ઠ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર મુરુશ્વરજીના દાગધર્મ પાઠ્યા બદલ દીલગીરી દર્શાવવા મળી હતી. તેમાં નીચે પ્રમાણે ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ.

મુંબઈના જૈન ધર્મનાંબર ભાઈઓની આ સભા પૂજ્યપાદ યોગ-નિષ્ઠ શાસ્ત્ર વિચારક જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર મુરુશ્વરજી કાળ ધર્મ પાઠ્યા તેને માટે પોતાના હૃદયની ઉંડી દીલગીરી જાહેર કરે છે શ્રીમદ્ ઉત્તમ ચાલિત્રવાન શાન્તગુણી, દક્ષિ, વફતા, તથા અધ્યા-ત્મિક પુરુષ હતા તેમણે ઘણા ઉત્તમોત્તમ સ્વરચ્ચિત્ર પ્રયોજી બહાર પાડ્યાં છે. જેમના ભજનો આભાસ વૃદ્ધ યજ્ઞાજ પ્રેમથી ગાય છે, જેમની શ્રીમંત સરકાર ન વકરે તે પણ મુજબ કદે પ્રચલિત કરી

છે. તેવા આપણામાં મહાન્ ગણતા આચાર્યના કાળધર્મ
વાથી આપણને ભારે ખોટ પડી છે.

દા: લલિતવિજયજી. સુરિજીકા અવસાનકા
સુળકર અળહદ દુઃખ હુવા.

મકનજી જે. મહેતા, ઍરિસ્ટર

ઑ. સે. શ્રી જૈનશ્વેતાંબર કા

વીરચંદ પાનાચંદ શાહ

ઑ. સે. જૈન એજ્યુ ખાડં.

મણિલાલ સુરજમલ જવેરી

ઑ. સે. જૈન એસો. આફ્ર ઇન્ડીઆ.

મોતિચંદ ગીરધરલાલ કાપડીઆ સાલીસીય

ઑ. સે. જૈન મહાવીર વિદ્યાલય

હિરાભાઈ રામચંદ મલખારી

અમ્રતલાલ વાડીલાલ શાહ

ઑ. મંત્રી જૈન સ્વચંસેવક મંડળ.

લલ્લુભાઈ કરમચંદ દલાલ

ઑ. સે. જૈન યશોવિજયજી ગુરુકુળ

મકનજી જે. મહેતા. ઍરિસ્ટર

ઑ. સે. જૈન માંગરોળ સભા.

શ્રી સંઘ સમસ્ત

ધ્રોળ.

શેઠ લગવાનજી પાનાચંદ

x

x

x

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી કાળ કરી ગયાતેથી
અત્રે જો દિવસ હડતાલ પાડી છે. ખરેખર જૈન દેશને ઘણીજ
મોટી ખોટ પડી છે.

પ્રાંતીજ લેન સંઘ.

પ્રાંતીજ

આલે દુહયને અત્યંત આઘાત પહોચાડનાર દુર્ગદ સમાચાર મળ્યા ગુરૂશ્રીનો વીયોગ સહાને માટે થયો આપણને દીક્ષાસો આપનાર તેમજ વ્યવહારીક તથા તાત્વીક ધુઓ પણ ટાળનાર સાચો સાર-થીક હવે ક્યારે ફરી મળશે ? ખરેખર જીનોનો સાચો હીરો ગુમ થયો. અત્રે મહાજન તરફથી હડતાળ પાડવામાં આવી છે.

જૈનસંગ સુમસ્ત

જામનગર

પ્રથમ પુત્ર્ય આચાર્ય મહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ સ્વર્ગવાસ થયાનો અત્રે તાર મળતાં જામનગરના સંઘમાં ઘણીજ દીક્ષીર ફેલાઈ છે. અત્રે ત્રણ દીવસ અમારી પડહ પાળવામાં આવ્યો છે. આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગવાસથી જે દીક્ષીરી થાઈ છે - તે કામગીમાં લખી લય એમ નથી.

જૈન કોમે એક અસાધારણ રત્ન ગુમાવ્યું છે. આવા પ્રખર વિદ્વાન સમર્થ યોગી તદ્દન સરળ સ્વભાવી પૂરણ પ્રભાવી અધ્યાત્મ રસમાં મગ્ન શાસ્ત્ર વેત્તા ઉચ્ચ ચરિત્રવાન મહાન્ કવી અને છાંદગી ભર જેણે વૈરાગ્યજ ધાર્યો આવા અનેક ગુણો જેણે ધારણ કરી જૈન અને જીનેતર પ્રજાને જે ઉપકાર કર્યા છે એ કોઈ દીવસ વીસરી શકાય એવું નથી. આચાર્ય મહારાજશ્રીની જોડ કોઈ રીતે પુરી પડે તેવું નથી.

સંઘ સમસ્ત

ગોધાવી.

આચાર્યશ્રી કાળધર્મ પામ્યાથી સકળ સંઘને ઘણી ભારે દીક્ષીરી થઈ છે.

ધી પામ્યા જન મંડળ

વડોદરા

સંઘ સમસ્ત

આણુંદણ કલ્યાણુ

શ્રી સંઘ સમસ્ત,

જૈન સંઘ સમસ્ત

શેઠ આણુંદણ કલ્યાણુ

જૈન સંઘ સમસ્ત

જૈન સંઘ સમસ્ત

વડવાણ

૬૪

વડવાણ

સામા

ધર્મ

પાટણ

આચાર્ય મહારાજના કાળધર્મથી અત્રેના સંઘને ઘણું જ
આઘાત થયો છે. તેઓ અત્રેના સંઘના ખાસ ઉપગારી હોઈ
શ્રી વીર વિદ્યોત્તેજક સભાના સંસ્થાપક હોઈ તેઓશ્રીની દીક્ષા પદ
અત્રે થાઈ હતી તેમના જવાથી ભારે ખોટ ગઈ છે.

સંઘ સમસ્ત

વસે

શ્રીયુત બાલાભાઈ જોઈતારામ.

સુરીશ્વરજી મહારાજના સ્વર્ગ ગમનથી અત્રેના સંઘ ઘણું જ
દીલગીર થયો છે. આચાર્ય મહારાજના સ્વર્ગવાસથી જૈન કોમે
એક હીરો ગુમાવ્યો છે. તેમના આત્માને શાંતી મળે.

ગામમાં હડતાલ પડાવી છે.

પાનસરના યાત્રાળુઓ તરફથી

શેઠ ડાહ્યાભાઈ છગનલાલ પાટણવાળા

પાનસર

પુન્યપાદ ગુરૂ મહારાજ યોગનિષ્ઠ આચાર્ય શ્રી પુદ્ગિસાગર
જી કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર સાંભળી અત્રેના અમો સર્વ યાત્રા-
લુઓને ઘણું જ ખેદ ઉપજ્યો છે. સદ્ગતના આત્માની શાંતિ અર્થે

તૈન સંઘ

છોટી સાદહી (મેવાડ)

તા. ૧૧ જુન સને ૧૯૨૫

શ્રીમાન્ આચાર્યવર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી સૂરિશ્વરજી મહોદય
રાજગુરુ સ્વર્ગારોહણ સાંભળી અત્રેનો શ્રી સંઘ ઘણો ખેડ દર્શાવે
છે. પૂન્યપાદશ્રીએ ઘણો ઉપકાર કર્યો છે. અને સંઘમાં એ
સમર્થ આચાર્યની જોડ થઈ છે. મહુમના આત્માને શાન્તિ મુક્તિ
તૈન પાડશાસ્ત્ર દન્યાશાળા લાઇબ્રેરી બંધ રાખવામાં આવ્યા છે.
અને પ્રભુ પ્રાર્થના કરવામાં કરવામાં આવી છે કે, મહુમશ્રીના
આત્માને શાન્તિ મહે હાલ એજ.

જોડાણ.

શ્રી જોડાણશ્રી શ્રી સંઘ સમસ્ત તથા સેવક મણીશાલ જોડાણ
પાસનાં લખવાનું કે અમેએ આજરોજ સાંભળેલું જે ગુરુમહોદય
રાજ સૂરિશ્વરજી બુદ્ધિસાગરજી મહોદય સાહેબજી દેવલોક પામ્યા
તે સન્માની અમે ઘણાજ દાસગીર થયા છીએ. અમે પરમાત્મા
પરમેશ્વરની કૃપાએ છીએ જે ગુરુ મહારાજના આત્માને શાન્તિ
મુક્તિ મળી અમે અત્રે રહેતા સમાચાર સાંભળી તરતજ
પ્રાર્થના કરી મહુમશ્રીના ગુણો અમેને
જણાવવાનું આજરોજ કરે છે

શ્રી સેવક મણીશાલ જોડાણ

વેરાવળ.

વેરાવળની તરફ અમેને તથા ૬૦૨૦ મુશાલનાઈ કામ
મહોદય સૂરિને દેવલોક મળે એવી પ્રાર્થના કરી છે કે
આજરોજ મહોદય સૂરિશ્વરજી મહોદય પામ્યા તે
સન્માની અમે ઘણાજ દાસગીર થયા છીએ. અમે પરમાત્મા
પરમેશ્વરની કૃપાએ છીએ જે ગુરુ મહારાજના આત્માને શાન્તિ
મુક્તિ મળી અમે અત્રે રહેતા સમાચાર સાંભળી તરતજ
પ્રાર્થના કરી મહુમશ્રીના ગુણો અમેને જણાવવાનું
આજરોજ કરે છે

જુદી જુદી સર્યાઓના પત્રો.

મુંબાઈ માંગદોળ જૈન સભા.

મુંબાઈ.

શ્રી મુંબાઈ માંગદોળ જૈન સભાની ગીટીંગ તા. ૧૬-૬-૨૫
ના રોજે મળી નીચે પ્રમાણે ઠરાવ કયો છે.

ઠરાવ.

આચાર્ય ગાહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરિશ્વરજીના કાળ
પરમ પામ્યાના સમાચારથી આ સભાની મેનેજિંગ કમીટી ઘણીજ
દીલગીર થાય છે.

દેવકરજી મુળજી.

પ્રમુખ

જૈન ઓફિસ.

ભાવનગર તા. ૧૧-૬-૨૫

તાર મળ્યો. પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી ગાહારાજના
સ્વર્ગવાસની ખબર જાણી. જૈન સમાજ માટે એક સ્તાંભ હુટી
પડ્યો હોય તેમ દુઃખ થાય છે. પ્રાથુ છું કે સદ્ગતનો સ્વર્ગીય
આત્મા પુણ્ય ભૂમિમાંથી પણ શાસન તરફ અમી દષ્ટિ વરસાવે.
આ મહા પુરુષની ખોટ કોઈ રીતે પુરાય તેમ નથી. પરંતુ ભાવી
પાસે આપણે નિરૂપાય છીએ તા. સકર

લી. શ્રી સંઘનો સેવક દેવચંદ કામજીના જયજીનેન્દ્ર

જૈન ઓફિસ

ભાવનગર.

ગઈ કાલે પરમ પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગર સુરિજીના
સ્વર્ગવાસની ખબર મળતાં આપણને એક રત્ન ગુમાવવા માટે ખેદ
થાય છે. સદ્ગતનો ઉચ્ચ આત્મા દેવદ્યને વરો એમ પ્રાથું છું.

જૈન આત્માનંદ સભા.

ભાવનગર.

તા. ૧૧-૬-૨૫. આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ સ્વર્ગવાસ પામ્યાના સમાચાર સાંભળી આ સભાને પારાવાર દીલગીરી થઈ છે. પૂજ્ય ગુરુમહારાજના સ્વર્ગવાસથી જૈન કૌમનો એક સ્થંભ ટુટી પડ્યો છે. તેમણે નીષ્કલંક ચારિત્ર જૈન સમાજ ઉપર પરમ ઉપકાર કરવાની તીવ્ર આકાંક્ષા હૃદયની સરળતા મીલનસારપણું વિદ્વત્તા આદિ અનેક ગુણોથી વિભૂષીત ગુરુ મહારાજની જૈનસમાજને પુરેપુરી ખોટ પડી છે. છેલ્લી ઘડી મુકી જે મહાત્માએ જૈન સમાજ ઉપર ઉપકાર કરવા નીમીત્તે પુસ્તકોતું અને લેખન કાર્ય કર્યાં કર્યું છે. એટલુંજ નહિ પણ અનેક ગ્રંથો લખી જૈન સમાજને માટે પાછળ જે જ્ઞાનનો અમૂલ્ય વારસો મુકી ગયા છે તે ઉપકાર જૈન સમાજ કોઈ રીતે ભુલી શકે તેમ નથી. તદ્ ઉપરાંત પોતાના સંજમ માર્ગમાં જ્ઞાન ધ્યાન સજ્જત વીગેરે કીયાઓ કરવા સારા સારા ઉપયોગી ગ્રંથોનું તૈયાર કરવાનું કરેલું સત્કાર્ય પણ જૈન સમાજ ઉપર પુરેપુરો ઉપકાર કરી આશ્ચર્ય ચકિત કરી નાખે છે. તેઓની ખોટ પુરી શકાય તેવી નથી. ગુરુરાજ અનેક રીતે પોતાની પાછળ અમર કીર્તિ મુકી ગયા છે.

શ્રી વિજયધર્મપ્રકાશક સભા

ભાવનગર.

જૈન સમાજમાં આંગળીના ટેરવે ગણાતા આદર્શ મહાત્માઓની નામવલીમાંથી એક ચળકતું રત્ન આપણે ગુમાવ્યું છે. જેની ખોટ અધ્યાત્મની દુનિયાને આજની ઘડીએ તો ન પુરાય તેવી છે. એક વર્ષે આચાર્ય શ્રી વિજયધર્મસૂરિ ત્રીજે વર્ષે શ્રી વિજયવીરસૂરિ ત્યાં તો ચોથે વર્ષે શ્રી બુદ્ધિસાગરજીસૂરિ આજ્યા ગયા, આમ સમાજનાં પુજ્ય આચાર્યશ્રીનો થતો સ્વર્ગવાસ ભ્રમ અમારું તમારું અને પ્રત્યેક શાસ્ત્ર બાળનું હૃદય કુદિત થાય છે. ગુરુદેવના સ્વર્ગવાસનાં નાખી થયેલી સભા દરાવ કર્યું.

ઠરાવ

જૈન સંઘના સ્થાન શાસન પ્રભાવક અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રચારક અને જીવન પર્યાતના સાહિત્યસેવક પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિ-સાગરસૂરિજીના દુઃખદ સ્વર્ગગમનથી સાધુસમુદાયના આદર્શ મહાત્માઓની નામાંવલીમાંથી એક ચમકતું રત્ન ઓછું થયું છે, અને જૈનસંપ્રદાય, અધ્યાત્મરસીક જનો, સાહિત્યજનો અને ગુર્જર દેશે એક જીવનભરનો મહાન અને સાચો ઉપદેશક, વિચારક અને કાર્યકર્તા ગુમાવ્યો છે, તે બદલ સભા સાચા હૃદયથી દીલગીરી અને દીલસોજી દર્શાવે છે.

ઠરાંચી

તા. ૧૯-૬-૧૯૨૫

શ્રી જૈનયુવકમંડળ

રણછોડ લાઈન ઠરાંચી.

પરમ પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી સુરીના કાલધર્મ પામવાના હૃદયલેહક સમાચારનો તાર મળતાં હમારા હૃદય ઉપર ભારે આઘાત થયો છે. અત્રેના જૈન સંઘની જેનેજાગ કમીટીની મીટીંગ બોલાવી એક બહાર સભા બોલાવવાની તૈયારી ચાલે છે. સાધુ વાસ્વાનીજીને વાત કરતાં તેઓ પણ ઘણું દીલગીર થયા. પૂજ્ય શુદ્ધીના કાલ ધર્મથી જૈન ઠેકાને એક નં પુરી શકાય તેવી ખોટ ગઈ છે.

ચોપટલાલ ત્રીભોવનદાસ શાહ.

સે. જૈન યુવક મંડળ.

નાગોરીશરાફ, અમદાવાદ.

શ્રી જૈનચેતાંજર મૂર્તિપૂજક બોર્ડિંગ

આ બોર્ડિંગના સંસ્થાપક હિતેશુ યોગનિષ્ઠ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરિન્દરજીના કાળધર્મ પામ્યાથી આ બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓ ઘણા હીલગીર થયા છે. તેઓશ્રીના સદ્દેશ અમૃત-થીજ આ બોર્ડિંગ હયાતિમાં આવી છે, તેઓ સાહેબે તે સ્થપાઈ ત્યારથી આજ સુધી અમી ભરી દ્રષ્ટિએ નિહાળી છે. તેથી આજ રોજ વિદ્યાર્થીઓની એક મીટીંગ મળી મહારાજ સાહેબના આત્માની શાન્તિ ઇચ્છનાર નીચે પ્રમાણે ઠરાવ કયો છે.

નાગોરીશરાહ, અમદાવાદ.

શ્રી જૈનશ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક બોર્ડીંગ

આ બોર્ડીંગના સંસ્થાપક હિતેચ્છુ યોગનિષ્ઠ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરિશ્વરજીના કાળધર્મ પામ્યાથી આ બોર્ડીંગના વિદ્યાર્થીઓ ઘણા હીલગીર થયા છે. તેઓશ્રીના સદ્દેશ અમૃત-થીજ આ બોર્ડીંગ હયાતિમાં આવી છે, તેઓ સાહેબે તે સ્થપાઈ ત્યારથી આજ સુધી અમી ભરી દ્રષ્ટિએ નિહાળી છે. તેથી આજ રોજ વિદ્યાર્થીઓની એક મીટીંગ મળી મહારાજ સાહેબના આત્માની શાન્તિ ઇચ્છનાર નીચે પ્રમાણે ઠરાવ કયો છે.

શા. હીરાચંદ કંકલભાઈ
જૈન કન્યા વિદ્યાશાળા

અમદાવાદ.

એક સમર્થ વ્યક્તી શાંત મુર્તિનો જૈન ઠામમાં અભાવ થયો છે. એ જોનાના કમ ભાગ્ય શીવાય બીજી કંઈ નથી. બધુંયે મલી શકે છે. પણ વીશાળ દીલના મહાત્મા મલવા આ કલીકાળમાં દુર્લભ છે. આપણે માથે ફાંખનો ડુંગર ડુટી પડ્યો છે.

શુદ્ધ મહારાજ સ્વર્ગવાસ પામ્યાનો તાર વાંચી ઘણા દીલગીર થયા છીએ. પાંડ્યાળામાં રત્ન પાકવામાં આવી હતી અને શહેરમાં પણ હલતાળ હતી.

શ્રી ધર્મોવિજયજી જૈન શુદ્ધજી.

સ્થળ પાટીતાલુ.

શુદ્ધેશ્વરીના સ્વર્ગવાસ સંબંધી સમાચાર દેશાતં અહીંનાં શુદ્ધેશ્વરીના વિરહ માટે પરમ દિલગીરી દેવાણી છે. આપના આ સેવકને પણ હૃદયમાં પુરતી દીલગીરી હતી અને થઈ છે.

આચાર્ય મહારાજશ્રીની જૈનસમાજ તેમજ જૈનેતર સમાજ ના કન્યાશુ માટેની પરમ ભાગણી કોઈપણ વ્યક્તિથી અમળી નથી. એ મહાત્માને દરેક ઠામ સરખીજ રીતેજ પીછાણતી હતી. અદારે વરણના લોકો એ મહાત્માના વચનપુષ્પોને બીલના હતા અને એ વચન પુષ્પોથી સુંઠડો પ્રાણીઓએ પોતાના જીવનમાં અઘોષિક મુગંધી પ્રગટાવી વર્તમાનમાં જન સમુદાયને એ મુસેવાનો લાભ આપી રહ્યા છે. આવા એક સમર્થ મહાપુરુષનો વિરહ થતાં જનતાના તમામ પ્રાણીઓને સ્વાભાવિક દીલગીરી થાય એ નિર્વિવાદ છે. શુદ્ધ મહારાજશ્રીજીનું અગ્રાધ જ્ઞાન, એઓની શાસ્ત્રનિયતા, તેઓની ચેહી, કાવ્યની રમીકતા. વચનની મધુરતા અને યોગની એકાગ્રતા એવા અનેક દિવ્ય ગુણોની પંક્તિ એવાં અન્ય એવા દિવ્ય પુરુષ દામ હોય તેમ નથી. શુદ્ધ મહારાજ શ્રીએ રાજ મહારાજશ્રીને તથા કાકડા વિગ્રાદા-

રોને પણ અનુપમ ઉપદેશ આપી અહિંસા ધર્મના આરા-
ધક બનાવ્યા છે. એવા શાશનના સ્તંભ તુલ્ય ગુરૂમહારાજ શ્રી
સ્વર્ગમાં જતાં તેઓની ખોટ કોઈ રીતે પુરી શકાય તેમ નથી. આપ
સાહેબે અંતીમ અવસ્થામાં ગુરૂ મહારાજશ્રીની અનુપમ સેવા
બજાવી છે એ અમૂલ્ય સેવાનો અને તેઓ શ્રીના શુભ આશીર્વા-
દનો પરમ લાલ આપે મેળવ્યો છે. એ માટે હૃદયમાં ઉચ્ચ ભાવના
પ્રગટ થાય છે. આચાર્ય મહારાજશ્રીના અલૌકિક ગુણો અને એ-
ઓનો ઉજવણ પ્રેમ એ વારંવાર યાદ આવતાં હૃદય ભરાઈ આવે છે.

ૐ શાન્તિઃ લી૦ શેઠ ત્રિભુવનદાસના કોટીશ વંદના

પાલીતાણા તા૦ ૧૪-૬-૨૫ રવીવાર જેઠ વદી ૮

શ્રી યશોવિજયજી જૈન ગુરૂકુળ

રા. શંકરલાલ રાઘાભાઈ કાપડીઆ,

પાલીતાણા.

સુપ્રી. જૈન ગુરૂકુળ

ગુરૂ મહારાજના સ્વર્ગવાસના સમાચાર સાંભળી સર્વને
ઘણાજ ખેદ થયો છે. સમાચાર મળતાંજ વિદ્યાલયનું કામકાજ
ભંધ કરી વિદ્યાર્થીઓ અને ઓટીસ સ્ટાફ વગેરેની એક મોટી
સભા ભરવામાં આવી હતી. જેનો રિપોર્ટ જૈનપત્ર ઉપર મોકલ્યો
છે. સદગત સુરિશ્વરજીને હારદીક પ્રેમ નીખાલસ દીલ અને જ્ઞાનની
ગંભીરતા સ્મરણમાં આવતાં ચક્ષુ આંધુથી ઢ્રવે છે. ગુરૂમહારાજના
સ્વર્ગવાસ થયાના સમાચાર મળતાંજ પટેલી ખોટ માટે આખા
જૈનસમાજને ગમગીની થાય એ સ્વભાવીક છે તેઓશ્રીના અમૂલ્ય
કોરૂકથી જૈનસમાજમાં અસાધારણ ખોટ પડી છે. ઉગતી પ્રગતના
ઉદાર અર્થે સમાજને અનુસરીને જૈનસમાજની અભીવૃદ્ધિ કરવા
ઓશ્રીના જેટલા ભારતે પ્રયત્ન કરનાર પુરુષરત્ન વિશ્વમાં
વિરલ હશે. ગુરૂશ્રીનો અનુપમ હોખન શેલી, વાક્યાનુર્થ, કાવ્ય પદ્યના
મહાકવિને હોત ચમટે છે. ગુરૂશ્રીના ભદ્રિયા વચન પ્રભાવથી

અને સીદાંત સમુદ્રના અનગાદનથી રીતસમાજ વચ્ચે બીન્નબીન્ન
દેશના મહાન્ વિદ્વાનોએ ગ્રંથગતને શ્રી સાત્તવીશરૂઢ નામન
અનુપમ બીરૂઢ અર્પણ કરેલું જેને શ્રીમદે ઉદ્ધવા દમ સુધી
લીખાવ્યું છે. શુદ્ધીએ રીતસાસન માટે સેક્ટો પુસ્તકો રચીને જે
અમૂલ્ય વાચકો સુકથો છે તેને માટે રીતસમાજ રૂઢાને માટે તેમની
રૂઢી છે આવા એક ત્રિવિધીય અલૌકીક અને અસાધારણ
શક્તિવાળા મહાપુરુષનું અવસાન માંજળામાં અને સર્ગનાં દુઃ-
ખમાં ભારે વ્યથા ઉત્પન્ન થઈ છે.

આ સંઘાના જન્મદાતા પરમપિતાસ્વરૂપ સૂરિશ્વરજી આ
જગતમાથી ચાલ્યા જતાં શુદ્ધજાને મોટી ખોટ પડી છે. તેઓશ્રીનું
મળતાવડાપણું આખંડ પ્રહાર્ય અને પુસ્તકો લખવાની અપુર્વ
શક્તિ અવસોદતાં હજી ચિના ચાલતુ નથી કે રીતસમાજે એક સમયે
મહાપુરુષ શુભાવ્યા છે. જેનોમાંથી પ્રાયઃ નષ્ટ થયેલી યોગ
વિદ્યા તેમજ અધ્યાત્મવિદ્યાનો પુનરોદ્ધાર કરવા અર્થે તેમજ
અર્થે દર્શનમાં જેન દર્શનની અસ્તવતા વધે તેવી રીતની લેખન
તેમજ વ્યાખ્યાન શૈલીની ફાલના વખતમાં પહેલ કરનાર આ મહા
પુરુષજ હતા. એ મહાત્માના અગર આત્માને ચાન્તી મળે.

શંકરલાલ ટાટાભાઈ કાપડીઆ
શુદ્ધજા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ.

શ્રી વિદ્યાર્થી આશ્રમ

સુરત

આપણા દુઃખ વહલભ નેત્રમળી પરમ પ્રિય છત્રીસ શુભ-
મંમુન્ન પ્રહાર્યનીશુ પે ૧ શ્રી સામન ઉદ્ધારક આચાર્યપદ
વીશ્રુપિત મહારાજાની સાક્ષરવર્ચ નાતીત્યવર્ધક પરમ પુત્ર્ય
શ્રીમાન્ શુદ્ધિનાગર સૂરિશ્વરજીના ખેદજનક મૃત્યુથી આ આશ્ર-
મના વિદ્યાર્થીઓને ગવર્ધનીય ખેદ ઉત્પન્ન થયો છે તે જાહેર
કરવા વિદ્યાર્થીઓ ની એક નજા મળી હતી અને નીચેનો ઠરાવ
કયો હતો.

સુરત વડા ચીટા જૈન વિદ્યાર્થી આશ્રમની સલા સદ્ગત
આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજીના અવસાન માટે હારદિઠ શોક જાહેર
કરે છે અને મરહુમના આત્માને શાન્તી ઇચ્છે છે. એમના
અવસાનથી જૈન સમાજને ભારે ખોટ ગઈ છે.

શ્રી પાર્શ્વજીન મંડળ

રાવપુરા, વડોદરા.

સમસ્ત જૈનાચાર્યોમાં અગ્રગણ્ય યોગનિષ્ઠ ગુરુ મહારાજ શ્રીમદ્
બુદ્ધિસાગરજી માહારાજ કાળધર્મ પામ્યાના સમાચાર અમારા
મંડળને મળતાં અતિશય દીક્ષગીર થયા હીએ. વડોદરા શેહેરના
સંઘ સાથેનો તેમનો સહવાસ ઘણો હતો તેમજ અત્રેના ઉપાશ્રય
ઉપર તેઓશ્રીનું હૃદય ઘણું કૃપાવંત હતું. તેથી જ્યારે જ્યારે
તેઓ અત્રે પધારતા ત્યારે મામાની પોળના ઉપાશ્રયજ વિશેષ
સ્થીરતા કરતા અને સઘળાને દર્શનનો લાભ આપતા, તેથીજ
અત્રે તેઓની પ્રતીમા જાણે ખડી હોય એમ લાગે છે. તેમની
હાજરીમાં દરરોજ રાત દિવસ અત્રેના રહીશો તેમજ અન્યદર્શની
વિદ્વાનો અને તેઓશ્રીનાં લજનો પ્રેમથી ગાનાર મંડળ આ ઉપા-
શ્રયમાં આવી અતિ ઉલ્લાસથી તાંબુરા વિગેરે સાહિત્ય સાથે
લજનની ધૂન મચાવતા. આવા તેમના પુન્ય સમાગમને લીધે જો
કે તેઓશ્રીને અત્રે આવે વરસો થઈ ગયા છતાં તેઓશ્રીની મુર્તિ
અત્રે ખડી હોય તેમ લાગે છે. તેમના આત્માને શાન્તિ મળે.

શા. મંગળદાસ તારાચંદ. પ્રમુખ

શા. વાડીલાલ હીમનલાલ

શા. ચીમનલાલ મનસુખરામ

સેક્રેટરી.

શ્રી.

શ્રી અમદાવાદી દશાશીમાળી વલ્લિક બોર્ડિંગ

રાવપુત્ર, મામાનીપોત્ર વડોદરા

શ્રીમદ્ આચાર્ય મહારાજ શ્રી અણ્ણતસાગર સૂરિજીની પવિત્ર મેવામાં શુભ સ્થિત પ્રાંતિજ્ઞ યોગ્ય શ્રી અમદાવાદી દશા શ્રીમાલી વલ્લિક બોર્ડિંગની મેનેજીંગ. કમીટીના મેંબ. રોની વંદના ૧૦૦૮ વાર અવધારગ્રોજી વિ. વિ. જે અમારી બોર્ડિંગની આજે મળેલી મીટીંગ યોગનિષ્ઠ અધ્યાત્મજ્ઞાનદિવાકર પરમોપકારી શાસ્ત્રવિચારક મહાન્ કવિરાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરિંચરજી કે જેઓ આ બોર્ડિંગના આદ્યપ્રતિષ્ઠાપક હતા એમના સ્વર્ગગમનથી અમે ધણાજ દિલગીર થયા છીએ અને અમે સ્વર્ગસ્થના આત્માને ચીર શાંતી મળીએ છીએ અને કમિટીએ આ બોર્ડિંગના મહાનમાં શ્રીમદ્ને સારો હેટો તૈયાર કરી મુકવા ઠરાવ કર્યો છે. સંવત ૧૯૮૧ ના અષાઢ વદ ૭ રવીવાર તા. ૧૨-૭-૨૫ સેવક.

રાધાબાઈ મગનલાલ પરીખ

શા. ત્રીલોચન છોટાલાલ.

બી. એ. જીલ. એલ. બી

પ્રમુખ.

આ. સેક્રેટરી.

શ્રી યથોવિજયજી જૈન ગુરુકુળ.

ખેડજનક અવજ્ઞાન

પાલીતાણા તા. ૨૧ મી.

વિજયપુર ખાતે શાસ્ત્રવિચારક યોગનિષ્ઠ શ્રીમદ્ જૈનાચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી સુરિંચરજીના કાળધર્મ પામ્ય ના સમાચાર મળતાં ગુરુકુળના સ્વતઃ બાગદો અને કાર્યવાહકો આયત્ન દીલગીર થયા નરનર વિચારીવ બધ કનવાના આજુ અને બપોરે આશરે ત્રણ વાગે એવેસાની દીલગીરીમાં એક સજા ભરવામાં પાવી. ગુરુકુળના સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ શ્રી ક. લલાપ તથા પડિત શ્રી ત્રિભુવન દાસજીએ હકમા એન્ડ. પાનું જીવન રહેણી કનવો શાસ્ત્રપ્રત્યે

અમૂલી સેવા અને ધર્મ પ્રત્યેના પ્રેમ વિગેરે જાણતોતું અસરકારક વિવેચન કરી સચોટ અસર ઉપજાવી હતી. એ ઉપરાંત રાત્રે સુતી વખતે દરેક વિદ્યાર્થીઓ એક એક નવકારવાળી ગણી હતી. એમના અમર આત્માને પ્રભુ શાંતી સમર્પો એજ અભ્યર્થના.

એઓશ્રી મહાન્ યોગનિષ્ઠ, શાન્ત અને પ્રમાવિષ્ટ હતા તેમજ સંપૂર્ણ ત્યાગી અને જાળ બ્રહ્મચારી હતા. એમના જવાથી જેન આલમમાં ન પુરી શકાય એવી જગજગસ્ત જોટ પડી છે. એમના જવાથી જેન દોષમનો દીવો બુઝાઈ ગયો છે. એમનો અભ્યાસ, એમનો જોતોપર પ્રેમ એમનો યોગ અને એમનું શુદ્ધ ચારિત્ર એ સર્વને આશ્ચર્યમુગ્ધ બનાવત, એમની વાણી તો અમૃતજ હતી. લેખક તરીકે પણ એઓશ્રીએ સમસ્ત વિદ્યના ઠલ્યાણાર્થે કેટલાંએ અત્યુત્તમ લેખનય પ્રદીધો રચેલા તે લેખો બોધબોધાર ગણુટ ગયો છે. એ જેનપ્રજાને એક વારસો મળ્યો એમ માનવાનું છે.

મહાન્ પુરૂષો દુનિયામાં જવલ્લેજ જન્મે છે અને તે પણ જાન એકાએક આવ્યા જાય એથી જાનામાં હૃદય દેમ ના પડે! એમની દીક્ષાગીરીનું વર્ણન કયા ગ્રંથોમાં કરવું? અરે! આ પ્રપંચી દુનિયાનાંયે અન્યારે તેઓશ્રીએ પાતાની જીવનસીમા કુમેટી લીધી. ફક્ત એ હાજ સમયના સંદર્ભે નો દિવ્યજીવન લેખી નાખ્યું. એ પં.ટનો સાંકે મળી શકાય તેમ નહીં. એઓશ્રી તો વાણી સર્વગાં મવા હશે. અને ત્યારેક પણ જનનાર શુદ્ધકર્મને નંગાવતા હશે. જમન એ લેખીને ? લેખે દુનિયામાં વિચરેલે વાણીના ધર્મનો રહસ્ય સમજાવે છે. એઓશ્રી નવજગતના નામની પ્રધાનતા છે કે એઓશ્રીના અનન્ત અભ્યર્થના દર્શનને વાળવું.

૩૧

વિદ્યાર્થી નવજગતના નામની

વર્ણન છે. વિદ્યાર્થી નવજગતના નામની

શ્રીમદ્ના સ્વર્ગગમન સંબંધે

વર્તમાન ખોના ઉત્તર

લેન તા. ૧૪-૬-૨૫

સ્વ૦ આચાર્ય શ્રી જુહિસાગરજી,

લગભગ ત્રણેક માસ ઉપર યોગનિષ્ઠ આચાર્યશ્રી જુહિસાગરજીની માંદગીએ ગંભીર રૂપ પકડ્યું હતું. સદ્ભાગ્યે જાણે કે મેડીતની સાથે લડીને પુનર્જીવન પામ્યા હોય તેમ ઉઠીને, કેસા થયા, તેમના બદતો, અનુયાયીઓ અને અનુરાગીઓના મોં ઉપર પ્રપ્રુ-ક્ષ્ણતા છવાઈ, પણ એ પ્રપ્રુક્ષ્ણતા ઠગારી હતી અને નિષ્કુર કાળધર્મે ને આશા પ્રેરી હતી તે પાછી નિરાશામાં પરિવૃત્તિ આવવા અર્થે હતી. તેથી તો કલ્પના પણ ભાગ્યે જ દોષ કરી શકે. અગે અમે જાણીને મનોદત્ત થયા છીએ કે આકલિતના મહારથી, યોગના અનન્ય ઉપાસક અને લેન શાશનના સમર્થ આરાધક આચાર્યશ્રી જુહિસાગરજી ગીતાપુરમાં ગયા મંગળવારે સ્ત્રવારના આ મુરમાંદગીના પરીણામે દેવદોષના જઈ વર્યા છે? જુહિસાગરજી મહારાજ એટલેજ આકલિતની સ્ત્રીના. યોગની પ્રેરણા અને નિરપેક્ષપણાને નિવાસ, શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય અને શ્રી હનિસદ્રમુરિ સમા દેવી શક્તિમંધનનું પુર-ચોની સિગ્નનગરી પ્રતિજ્ઞા અને અખંડ જુહિગોરવ નિરપેક્ષ આપણે ધરીને આશ્ચર્યગુણે જઈ જઈએ છીએ અને પાંતુ આ દીપ્તિ સજ્જાતા કાળમા શ્રી જુહિસાગરજી નદ નજરે, નેકનિષ્ઠા અને આત્મનાથી લેન નેકલિતની જે નવ. ડની છે તે લેનસમાજના કલિદાસમાં લગભગ અઢારે આઠેજ એ ને વિષે અનંત દેશ મત પણ મંકા નથી પ્રમાણ કલિતના મુર્ચના ગિતને વીજ સમાવડી બાપમા જોરવની જાનવરને નેકે જે પણ કહ્યું હતું અને ને. પણ પાત્રવા હે દેવના પદવા દત્ત તેનું શ્રી જુહિસાગરજી મહારાજની કલિત્ય પ્રવૃત્તિ લેન સમાજને પણ વિના રહતું નથી. જેનેવર

ગયો. વીળપુરના ધર્મપ્રેમી શેઠ નયુભાઈ મંછાજીદે આ બાળકનું તેજ જોઈ તેને પોતાનો કરી લીધો અને મહેસાણામાં શ્રી યશોવિજયજી જૈન પાઠશાળામાં આગળ અભ્યાસ વધારવા માટે દાખલ કરી દીધો.

ઠહે છે કે બેચર પટેલ નાના હતા ત્યારથી તેમને ઠોઠ વ્યસન કે વિલાસ નહોતાં. માણસામાં એક ભાઈને ત્યાં (શેઠ વીરચંદ કૃષ્ણાણને ત્યાં, જન્મવાને નોતરવાથી નવી નવી રસવતીઓ કરી પીરસી. બેચરભાઈ આ સંવે 'જુદી જુદી' વાનીઓ એકઠી કરી ઉપર પાણીની અંજલી રેડી શીરાવી ગયા. જમાડનારે આમાં પટેલવૃત્તિ માની; પરંતુ અંતે પુછપરછ કરતાં ખુલાસો થયો કે 'આને આવા રવાદ આપું તો કાલે જીલ લાલચુડી બને'

આ નિર્લેપ બાળકના વેશવાળની માળાપે વાત કાઢી એટલે ત્યાંથી છુટી મહેસાણા પાઠશાળામાં બેચરભાઈ અધ્યાપક તરીકે આવી રહ્યા અને સાગરગચ્છના શિવોમજી શ્રીમદ સ્વીસાગરજી મહારાજનો સમાગમ કરી ત્યાગના મૂળ ઉંડા નાખ્યાં.

સં. ૧૯૫૪ માં ગુરૂશ્રી સ્વર્ગે સંચર્યા તેનો ઘા હજી રૂઝાયો નહોતો એટલામાં સં. ૧૯૫૬ માં તેમનાં મામાપ કુટુંબે ગાળે ગુજરી ગયાં. એ બનાવે તેમની અનિત્ય ભાવનાને ખુબ વધારી દીધી. પછી તેમના પુણ્યપ્રસંગો ગ્રાચવીને સં. ૧૯૫૭ માં ખાલણપુરમાં જઈ શ્રીમન્ મુખસાગરજી મહારાજ પાસે માગસર શુક ૧ ને દિને દીક્ષા લીધી.

બેચર પટેલમાંથી બેચરભાઈ પંડીત અને પછી સુનિશ્ચી બુદ્ધિસાગરને રથાને પહોંચેલા આ આત્માનો જ્ઞાનદીપક હવે ઝળહળવા લાગ્યો, તેમણે પોતાનો વિહાર સુરત તથા મુંબઈ સુધી અને ગુજરાત કાઠિયાવાડમાં કરવા સાથે અભ્યાસમાં આગળ વધી શાસ્ત્રવિશારદના વિરલપદે પહોંચ્યા. અને સં. ૧૯૬૯ માં ગુરૂના સ્વર્ગવાસ પછી તેમણે સાગરગચ્છના શિવોમજી પદને અલંકૃત

તેમની લખવાની યત્નિનું માપ એટલા ઉપરથી થઈ શકે કે તેમણે અધ્યાત્મ અને આત્મજ્ઞાન, ધર્મગતિ, ઇતિહાસ, કાવ્ય અને તત્ત્વવિચારણા આદિ હરેક વિષય ઉપર એટલું તો સાહિત્ય લખ્યું છે કે તેનો મુકાબલો વર્તમાન કાળમાં ભાગ્યે જ દેાઈની સાથે આપણા સમાજમાં થઈ શકે છે. જેમ માળાના ૧૦૮ મણકા હોય તેમ અત્યાર મુામીમાં તેમના ૧૦૮ પ્રયો તો બહાર પડી ચુક્યા છે, અને તે પછી એક એકથી વધતા અને સાહિત્ય સમૃદ્ધિમાં ખજાના રૂપ અંકાય તેવા તેમના બજનોના ૧૧ ભાગ એ અંતઃસ્ફુરણામય હજારો બજનોનો ખજનો છે, આનંદ-ધન કાવ્યના અર્થ લખનાં ૮૦૦ પાના બધાં. પત્રથી ઉપદેશ આપતાં ૬૦૦ પાનાં, ગદ્યમાં ઉપદેશ આપતાં ૧૦૦૦ પૃષ્ઠ, કર્મચોગમાં દેતવો તો ભગવદ્ગીતાની ભાવના ઉપર ૧૦૦૦ પૃષ્ઠ બધાં. પરમાત્મ જ્યોતી પ્રાટાવતાં ૫૦૦ પાના અને પરમાત્મ હર્ષન કરાવતાં તેટલાં જ બીજાં લખી નાખ્યાં ! સાગરમતી નદીનું વર્ણન કરવા બેઠા તો જાણે અનેક આત્માઓને તેના પ્રતાપે તારી દેવા બેઠા હોય તેમ સ.ગરમતીના ગુણચામનો છેડો જ ન આવે !

ઇતિહાસમાં ઉનચો ત્યાં તો સેંઠડો શીલાલેખો અને તેનાં હાઈ તથા ઇતિહાસ સાથે પરસ્પરનો સંબંધ ચીતરતા જાણે તે કાળમાં ભગી રહેલ એક મુસાફર જેઈ લ્યો આવા ૧૦૮ મણકા જન સમાજના સન્મુખ ધરીને તેનો મેર ગુંથવા કઠ્ઠાવલિ સુબોધ શરૂ કર્યો અને મૃગાશરના અઠેક સ્વરવ્યંજન ઉપર આત્મરમણ કરતાં છ હજાર કાવ્ય લખી નાખ્યાં. આ ગ્રંથના હજુ તો ‘જ’ ના કાવ્યે પહોંચ્યા ત્યાં પચીશ ફરમાં થઈ ગયાં અને તેટલામાં આજે આ મહાન વિભૂતિ સ્વર્ગે સંચયોના ખગર જાણી અપાર ખેડ થયો !

જેમ તેઓ લેખક અને કવી તરીકે પ્રખર પુરૂષ હતા તેમ વકતા તરીકે પણ તેમની વાણી અનેક જીવોને ઉપકાર કરી ચકતી. જાહેર ભાષણની પ્રથા મુનિઓ માટે તેમણે જ શરૂ કરેલી સં. ૧૯૬૫ માં ના ગાયકવાડ સરકાર મળ્યા ત્યારે તેમણે

કરેલ ઉપદેશ શ્રીમંતે અંગ્રેજીમાં અનુવાદ કરાવી છપાવી રાખ્યો અને ફરી રાજમહેલમાં જોડાવી ધર્મચર્યા કરી ત્યારેજ તેમને શાંતિ થઈ.

આ બધું છતાં તેઓ દેશકાળને ભુલ્યા નહોતા. અમદાવાદ જેવા શહેરમાં જૈન બાળકોને ઉંચી કેળવણી લેવા માટે ઉભા રહેવાને આશરો નહોતો. તે જોઈ શેઠ લલ્લુભાઈ રાયજીને ઉપદેશ કરતાં જૈન બોર્ડીંગની સ્થાપના થઈ. પાલીતાણામાં જૈન ગુરૂકુળના પાયા હયમચતા જોઈને શેઠ જીવણચંદ ધરમચંદ તથા શા. લલ્લુભાઈ ધરમચંદને જોડાવી જણાવ્યું કે “ કોમના નિરાધાર બાળકોને આજે મુંજવણમાં જાણી, માફ કાળજી કપાઈ જાય છે. તેને તમારા આધારની જરૂર છે. તેમને તમારા બાળક સમજીને કાઢે વળગાડો તોજ મને શાંતિ થાય ! ” તુર્ત તેઓ પાલીતાણે આવ્યા અને આજે જૈન ગુરૂકુળ તેમના આશિર્વાદથી ૧૦૦ બાળકોના આશિર્વાદ લઈ જૈન સમાજની આગર દીપાવી રહ્યું છે ! એ સર્વ તેમની પ્રેરણાનાં ફળ છે

આવી રીતે શાસન સેવાનાં બીજ તો અનેક સ્થળે વેરેલ અને ઉગી પણ નીકળેલાં. પરંતુ તેમાં કયાંય ન મળે દખલ કે ન મળે નામનાનો આગ્રહ ! એજ તેમની અધ્યાત્મભાવના સૂચવે છે.

સં. ૧૯૬૪ માં તેમના ઉપદેશથી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળનો જન્મ થયો અને તે દ્વારા સેંકડો ગ્રંથો પ્રકાશને પામ્યા. તે પૈકી ૧૦૮ મણકા તો તેમના એકલાનાજ હતા. છતાં ન મળે પ્રેસની પંચાત કે ન મળે ભાવ-તાલનું ભાન ! આટલી તટસ્થતા આજે આત્મીક ત્યાગ વિના બીજે કયાં શોધી જડે ?

સ્વદેશીના તેઓ પોષક હતા, શુદ્ધિને પીછાણી તેમણે ખાદીજ વાપરવી શરૂ કરેલી અને તેમના ઠાવ્યમાં પણ ‘ સ્વદેશી વસ્તુ વાપરશો ’ તથા ‘ ખાદીના સ્ત્રીકાર ’ ને નથી ભુલ્યા.

મહીકાંઠામાં તેમનો અંતિમ વિહાર હતો. દરમ્યાન અજ્ઞાન દોડો વહેમમાં ધર્મ ચુકતા જોઈ, વીજપુર પાસે મહુડીમાં જનાલય

તયા તેની નજીક ઘંટાઈથી મહાવીરની પ્રતિષ્ઠા કરાવીને સેંકડો દોકોને મિદ્યાત્વથી ખચાવી લીધા.

આ અંકમાં પ્રકટ થયેલું તેમનું છાયાદર્શન (ફોટો) પણ તેમના અધ્યાત્મ જીવનનો ખ્યાલ આપે છે. તેમને ફોટો લેવાની વાત સદા કાંટારૂપ લાગતી, તેથી પ્રસંગ જોઈ તેઓ ઠંડે ગયેલા ત્યારે અમદાવાદના એક ભાવનગરી ફોટોગ્રાફર સાધનો લઈ પાછળ ગયા અને જાડની જોડે કેમેરા ગોઠવી બેઠા આચાર્ય શ્રી પાછા જઈ વળ્યા એટલે માર્ગમાં આ તૈયારી જોઈ દુર બેસી ગયા. એ જોઈ ટાપ-ટીપ માટે ખોટી ન થતાં ઠંડવાની તરખણી (જળપાત્ર) સાથે ફોટો ખેંચી લેવાયો. જટા અને આસપાસના ખેતરોના પધારા ઉપરથી તે બધું ૧૫૫૮ સમજી શકાય તેવું છે. (આ લેખ ફોટો સાથે છપાયેલ છે)

The Bombay Chronicle

22-6-25.

LATE JAIN ACHARYA BUDDHISAGARJI.

The death of Acharya Shree Buddhisagarji Maharaj, a well-known Jain preceptor, which took place at Vijapur in Baroda State on the 9th instant has caused an irreparable loss to the Jain community. Born in a Patidar's family at Vijapur on Maha Vad 14th Samvat Year 1830, the Acharya took to the study of Jain scriptures at an early age of 7 years. His childhood betrayed a very strong inclination towards asceticism.

After completing his course of studies, on Magshar Sud 6th Samvat Year 1 57 he was initiated in the order of Jain ascetics at Palapur by Shreeamad

Sukhsagarji disciple of Shreemad Ravisagarji of the Sagar section. The deceased lead the life of a perfect Brahmachari (celebrate) throughout his life. He had studied Jain and various other scriptures and was well versed in Nyaya, Vyakaran, Yoga etc. Those who came in contact with him were impressed by his simple life. He had written over 108 books on various subjects including Yoga, Adhyatma, Vairaga, etc. Some of those books have been recommended by the Baroda and British Governments for prizes and library purposes and some have been published in Sanskrit, Gujrati and Hindi. He has written "Bhajans" which are recited everywhere. By his death the Jain community has lost one who was a pillar of Jainism.

About Rs. 15,000 have been subscribed towards a Samadhi Mandir which is proposed to be erected in his memory.

(આ લેખ ફોટો સાથે છપાયેલ છે)

ધી ખોમ્બે કોનિકલ, ૨૨-૬-૨૫.

વિવિધ વિચારમાળા પુ. ૨ અં. ૧૧ મો.

આચાર્યશ્રી બુદ્ધસાગરસૂરી.

જૈન ધર્મના વાર્તામાનિક અનેક પ્રભાવક આચાર્યો પૈકીના એક આચાર્યશ્રી બુદ્ધસાગરસૂરિના તા. ૯ મી જુનના દિવસે મહુડી ખાતે થયેલા સ્વર્ગવાસના સમાચાર પ્રકટ કરતાં અમને પારાવાર ખેદ થાય છે.

મરણ પ્રકૃતિ: જીવનં વિકૃતિ: આ નિયમનો આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ ખ્યાલ કરીએ તો કોઈના પણ મૃત્યુ માટે આપણને ખેદ નવ

થવો જોઈએ, પરંતુ જે સમયે જૈનસમાજનું નાવ ભરફરિયામાં ટોલાયમાન થઈ રહ્યું છે, જે વખતે જૈનધર્મની વાસ્તવિકતાનો પ્રચાર કરવાનો સામુદ્રીક સમય હાથ આવ્યો છે; જે સમયે જનસમાજમાં છિન્ન ભિન્નતા, નિર્નાથતા અને અર્થહિન સ્વતંત્રતાનો પવન પુકાઈ રહ્યો છે, તે વખતે આચાર્ય શ્રીબુદ્ધિસાગરજી જેવા વિદ્વાન, ઉદાર, સમયજ્ઞ અને લેખક આચાર્યના સ્વર્ગવાસથી જૈન સમાજની પ્રત્યેક વ્યક્તિને મર્મહત વેદના થાય, તો તેમાં લગારે આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી.

આચાર્ય શ્રીબુદ્ધિસાગરજીનો જન્મ તેજ વિજાપુર ગામમાં થયો હતો કે જ્યાં તેમનો અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. તેઓનો જન્મ કણ્ઠી કુટુંબમાં થવા છતાં પૂર્વ જન્મના મુસંસ્કારોના લીધે બાલ્યાવસ્થાથીજ જૈનધર્મની શિક્ષા તરફ તેમનું દિલ વળ્યું હતું અને પ્રારંભથી તેમને શિક્ષાની જોગવાઈ પણ જૈન સંસ્થામાંજ થઈ હતી. બાલ્યાવસ્થાથીજ તેમની બુદ્ધિ બહુ તેજ હતી, અને તેના પરિણામે તેમણે જૈનધર્મનો આદેશ અભ્યાસ કર્યો હતો. આગળ જતાં અભ્યાસ અપેક્ષાએ પણ લેખન પ્રવૃત્તિએ એમનો પ્રધાન વિષય થઈ પડ્યો હતો અને તેનુંજ પરિણામ એ હતું કે તેઓ એક પછી એક અનેક મૌલિક તેમજ વિવેચનાત્મક ગ્રંથો લખી શક્યા હતા. તેમનાં બજનપદ સંગ્રહો પૈકી અધ્યાત્મના પદો વાંચવા અને સાંભળવા પ્રમાણે-તેઓશ્રીને અધ્યાત્મના વિષય તરફ ઘણી સારી અભિ-રૂચિ હતી.

આમ એકંદર આચાર્ય શ્રીબુદ્ધિસાગરજીસૂરિજી મહારાજે પોતાની વિદ્યા, જ્ઞાન ધ્યાન અને યોગિક ક્રિયાઓથી જૈન અને અજૈન વર્ગમાં સારી ખ્યાતિ મેળવી હતી. તેમના બજનોમાં એટલો બધો રસાસ્વાદ રહેલો છે કે-એ બજનો ઠાણ જૈન કે ઠાણ અજૈન તમામને ઉપયોગી હોવાથી બધાએ રસપૂર્વક તેનો લાભ ઉઠાવે છે.

મહુંગ આચાર્ય શ્રી બહુ પ્રેમીલા સ્વભાવના હતા ખટપટોથી

ફર રહેલા અને પોતાનો સમય લખવા વાંચવામાંજ વ્યતીત કરતા. તેમણે ઘણા ગ્રંથો લખીને જેમ સાહિત્ય વૃદ્ધિમાં ફાળો આપ્યો છે, તેવીજ રીતે અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ જેવી ઉપયોગી સંસ્થાઓ સ્થપાવીને પણ જૈનસમાજ ઉપર મહાન્ ઉપકાર કર્યો છે.

સાહિત્ય-વડોદરા. બુલાઈ

૧૦૮ મહાન્ ગ્રંથ રચયિતા મહાન સાહિત્યાચાર્ય—શાસ્ત્રવિશારદ

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરનો સ્વર્ગવાસ.

ધર્મ, સમાજ સેવા, અધ્યાત્મજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન આદિ ગહન વિષયો પર સંસ્કૃત પ્રાકૃત હિંદી અને ગુજરાતી ભાષામાં ગદ્યપદ્યમાં ૧૦૮ મહાન્ ગ્રંથો લખી પોતાની હયાતીમાંજ પ્રકટ કરાવી વિશ્વને ઉન્નતિ પદમાં દોરનાર મહાન્ પંડિત પ્રવર, ઠવિવર, પ્રખર વક્તા, વિચારક અને તત્ત્વજ્ઞાની જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી વિજયપુરમાં ગઈ તા. ૬-૬-૨૫ ના રોજ સ્વર્ગવાસી થયાના દુખદાયક સમાચાર ફરી વળ્યા છે. સદ્ગત ઘણીજ ઉંચી કોટિના યોગાભ્યાસી જ્ઞાની સંત હતા. પ્રેમાનંદની પેઠેજ ગુર્જર ભાષાની ઉત્કૃષ્ટ સેવા બજાવવાની ભીષ્મ પ્રતિજ્ઞાવાળા આ મહાત્માએ ગુર્જર ભાષામાં સેંકડો ગ્રંથો લખી ગુર્જર સાહિત્યમાં વૃદ્ધિ કરી છે. તેમણે ચોથી સાહિત્ય પરિષદમાં પોતાનો નિબંધ મોકલી આપ્યો હતો. તેઓ સં. ૧૯૩૦ માં શિવરાત્રિને દિવસે વિજયપુરમાં જન્મ્યા હતા. કુર્મ દ્વિત્રિય જાતના પાટીદાર હોઈ તેમના પિતા મુખી અવસ્થામાં હતા. સંસારી નામ બહેચરદાસ હતું. આજન્મ બ્રહ્મચર્ય વ્રત ધારી ૧૯૫૬ ના માગશર શુદ્ધ ૭ ના રોજ દિક્ષા લઈ ૧૯૭૦ ના મગશર શુદ્ધ ૧૫ ના રોજ પેથાપુરના આચાર્યપદ પ્રાપ્ત કરી ૧૯૮૧ ના વૈશાક વદ ૩ ના રોજ નિવૃત્તિ પામ્યા છે.

તેમણે પોને નવીન રચેલાં ગ્રંથ તથા અધ્યાત્મજ્ઞાનના ઉચ્ચ કોટિના ૧૦૮ ગ્રંથો પ્રકટ થઈ ચૂક્યા છે. કોઈ આચાર્ય પોતાની

હયાતીમાંજ ૧૦૮ અંશોની માળા પૂર્ણ કરી હોય, જોવાં આં આ-
ચાર્ય જેવા યોગીજ્ઞ દાખલા ઇતિહાસ બતાવે છે. આવા અદ્ભુત
અમલકારી સાહિત્યના ઉચ્ચ કોટિના ઉપાસક, આધ્યાત્મ જ્ઞાન
યોગનિષ્ઠ યોગીશ્વરના આત્માને પ્રભુ શાંતિ આપો.

શ્રી બુદ્ધિસાગરજીના સ્વર્ગવાસથી શુજરાતને અને જેન
લાઈઓને મોટી ખોટ પડી છે

જૈન ધર્મપ્રકાશ-અપાદ.

આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજીનો સ્વર્ગવાસ.

આ અધ્યાત્મપરાયણ, યોગનિષ્ઠ જૈન સાહિત્યની વૃંદ
માટે સતત ઉદ્યોગી મહાત્મા જેઠ વહિ ૩ ને સોમવારે વીજપુર
ખાતે સ્વર્ગવાસી થયા છે. જોમનો જન્મ સંવત ૧૬૩૦ માં વીજ-
પુરમાં શીવદાસ નામના કૌટુંબિકને ત્યાં થયો હતો, નામ બહેચર
પાઠ્યું હતું. પૂર્વના સંસ્કારથી લઘુવયમાંજ જૈનધર્મ સંબંધી
અભ્યાસનો યોગ થયો હતો, શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મહારાજનો
સંયોગ બન્યો હતો, અને તેને પરિણામે સં. ૧૯૫૭ ના માગસર
શુદ્ધિ ૬ કે શ્રીમાન્ સુબસાગરજી મહારાજ પાસે આશ્રિત ગ્રંથ
કર્યું હતું તેઓ આદેશ ક્રમેક્રમે જ્ઞાન, ક્રિયા બંનેમાં વધતાં
આચાર્ય પદની પામ્યા હતા અને ગદ્યપદ્યાત્મક નવા નવા ગ્રંથો યા
બુકોના ૧૦૮ મણના બનાવ્યા હતા. જે બધા છપાઈ ગયા છે.
હજી તેમની કૃતિ છપાવરી બાકીમાં છે, તે બધા જીવેને એકાંત
ઉપકારક છે, શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળની સ્થાપના એઓ
આદેશજ કરી હતી. એઓ તદ્દન સાદાં ને સ્વદેશી વસ્ત્રોજ વાપ
રતા હતા. વૈરાગ્ય રસમાં વૃદ્ધિ પામતા હતા, તેઓ સદેખનો
અંત સમય બહુજ સુખ્યો છે, જેનગંધુઓએ પણ મોટી સંખ્યામાં
બહારગામથી વીજપુર આવી તેમની અંતક્રિયામાં ભાગ લીધો હતો.
જે પ્રસંગે ઉપજ પણ બહુ સારી થઈ હતી, આવા મહાત્માઓની

ખાલી પડેલી જગ્યા પુરાતી નથી, અને તેમના મુખ્ય શિષ્ય શ્રી અનિલસાગરસૂરિ તેમની ખામી જણાવા નહીં દેય એમ ઇચ્છીએ છીએ, અને મહુમના આત્માને શાંતિ ઇચ્છીએ છીએ.

પ્રજ્ઞાબંધુ તા. ૧૪-૬-૨૫

જૈન આચાર્યનો સ્વર્ગવાસ—મુખ્યસિદ્ધ જૈન આચાર્ય શ્રીમદ્ બુધ્ધિસાગરજી સુરીશ્વરજી મહારાજ ગયે મંગળવારે સવારના વિંતપુર ગામમાં ટુંક ખીમારી ભોગવી સ્વર્ગવાસ પામ્યા છે. આ સમયાર અત્રે મળતાં બીજે દિવસે તેમના માનમાં શેરબળ્તરો, ખાંડીબળ્તર, કપડબળ્તર, મસ્કતી મારફેટ, ઠંદોઇઓળ, ગાંધીબળ્તર, ઠંસારાબળ્તર, ઝવેરીબળ્તર, ચાંદલાઓળ, દાણાબળ્તર સોનાચાંદી બળ્તર, શ્રી જૈન વિશા ઓસવાળ કલણ, શ્રી જૈન ધર્મ વર્ધક સગા, શ્રી વીરચંદ દીપચંદ લાયગ્રેરી વીગેરે બાંધરહ્યાં હતાં. મહુમ મહાન યોગનીષ્ઠ, ઉત્તમ ચારીત્ર્યવાન અને કવિ હતા. મહુમે ભજન પદ-સંગ્રહ, કર્મયોગ તથા બીજા આધ્યાત્મીક ૧૦૮ પુસ્તકો લખીને જૈન ધર્મની સારી સેવા બજાવી છે. મહુમ પોતાના મળતાવડા સ્વભાવથી જૈન ધર્મ સિવાયના બીજા ધર્મોવાળાઓને પણ ધણા પ્રિય અને પૂજ્ય હતા. મહુમે જૈનોમાં સૌથી મોટામાં મોટી ગણાતી આચાર્યની પદવી પ્રાપ્ત કરી હતી અને તેમણે દેહલાક શિષ્યોને દીક્ષા આપી સારી રીતે તૈયાર કર્યાં છે. મહુમ ન્યાને કહાણી હતા. તેમ છતાં પોતાના આત્મબળથી અને અન્યાસથી આવી ઉચી પદવી પ્રાપ્ત કરવાને શક્તિમાન થયા હતા. તેમની ઉંમર આશરે ૫૦ વર્ષની હતી. મહુમ ઘણો વખત રતનપેળા ઝવેરીવાડમાં આંગણ-લીની પોતાના જૈન અપાશરમાં રહેલા તેથી તેમના દેહત્યાગના સમાચાર સંબંધિત તેમના હર્ષનાર્થે અત્રેથી સંખ્યાબંધ જૈનો વિંતપુર ગયા હતા. મહુમની વાદગીરી કાવચ રાખવા સહુ વિંત-પુરમાં મેદું દોર ઉઠા કરવામાં આવ્યું છે.

જેનાચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીનો સ્વર્ગવાસ.

યોગનીષ્ઠ શાસ્ત્રવિશારદ જેન આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજીનો સ્વર્ગ-ગમન વિજયપુરમાં જ્યેષ્ઠ વદી ૩ મંગળવાર તા. ૬ મીએ પ્રાતઃકાળે સવારે થયું છે. મરદુમ એક અત્યંત વિદ્વાન, જીવન ધર્મશુર હોવા છતાં તેઓએ વૈદિક અને બુદ્ધ સંપ્રદાયોનો તેમજ ઇસ્લામ અને ખ્રીસ્તી ધર્મનો ચારો અભ્યાસ કરેલો હોવાથી તથા તેમનો ઉપદેશ વિશાળ હોવાથી જીવન અને ઈતર હીંદુઓ ઉપરાંત ધણા મુસલમાન, પારસી અને ખ્રીસ્તીઓ પણ તેમને શીખ્ય ભાવથી માન આપતા હતા. શ્રીમદ્ છેલ્લા બે માસથી મહુદ્રી ગામે હતા. દરમિયાન પાંચ છ દીવસ ઉપર તળીયત વધુ બગલવા માંડતાં વીજપુરના સ પે આચ-હુપુર્વક વિનંતી કરવાથી મહારાજશ્રીએ માગણી કબુલ રાખી સવા-રના છ વાગ્યા પહેલા લઈ જવાની મુચના કરી હતી. તે મુજબ તેઓશ્રીને લાવવામાં આવતાં સેક્ટો સી-પુરૂષ અને બાળકો મહારા-જશ્રીનાં દર્શન માટે લેગાં થયાં હતાં.

મહારાજશ્રીનો જન્મ સં. ૧૯૩૦ માં વીજપુરમાં પાટીદાર જ્ઞાતિમાં થયો હતો. પ્રાથમિક અભ્યાસ પુરો કરી ૧૭ વર્ષની વયે તેઓશ્રીએ જૈન શાસ્ત્રનો અભ્યાસ શરૂ કરી ત્રીજ બુદ્ધિ, મજાનુત અહલ્યશક્તિ અને સમોટ સમરણ શક્તિને હીંપે ધર્મશાસ્ત્રો ઉપરાંત ન્યાય, વ્યાકરણ, કાવ્ય આદિ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરી શક્તિ પારંગત થયા હતા. મહુદ્ર જ્ઞાન ઉપરાંત તેમની વચનત્રિદિનો પણ ધણાને અનુભવ થયો છે મરદુમના માનાર્થે બે દીવસ દડગ લ પાળી હતી. અમદાવાદ, મુંબઈ વગેરે રથજીએ તારથી ખજર આપ-વાથી ધણા ભક્તજનો બીજેજ દીવસ કાઢી પહોંચ્યા હતા. તે પછી મહારાજશ્રીના જત્ દેહને જાડી સંસ્કાર વિધિ થયો હતો.

अंतरेभिः.

सद्गुरु विरह काव्यो.

ॐ

श्रीसद्गुरु-स्मरणम्.

स्रग्धरावृत्तम्.

श्रीमन्तं ज्ञानवन्तं विशदमतिमतां संमतं चारुमूर्ति,
सौभाग्यैकप्रधानं प्रवरसुखदं सर्वशास्त्रप्रवीणम्;
शुद्धानन्दप्रकाशं विबुधजनवरं कर्मभूमीखनित्रं,
बुद्धश्चिन्धि सूरिवर्यं स्मरत भविजनाः !

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ १ ॥

अव्यक्तार्थप्रबोधं विमथितमदनं धर्मतत्त्वप्रदानं,
विद्यारण्याम्बुधारं समधिगतसुखं साधितार्थप्रमाणम्;
सच्चिदानन्दगेहं जननमृतिहरं मृत्युपारं प्रयातं,
बुद्धश्चिन्धि सूरिवर्यं स्मरत भविजनाः !

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ २ ॥

रे ! रे ! भव्यात्मलोकाः ! श्रयत पदयुगं यस्य सिद्धान्तभाजः,
मोक्षस्वगार्थिदायं विविधसुखमयं सर्वसंपत्तिराजः;
छिन्नानर्थप्रतानं कषिकुलतिलकं मूरिलोकप्रगीतं,
बुद्धश्चिन्धि सूरिवर्यं स्मरत भविजनाः !

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ ३ ॥

श्रीमद्विद्यापुरस्था नरयुवतिगणाः कीर्त्तिपीयूषसारं,
पीत्वा पीत्वा निकामं सुखरतिमगमन् दिक्षु लोकाश्च यस्य;
लोकालोकप्रभायं सदतुलविभवं सिद्धशर्मैकधाम,
बुद्धश्चिन्धि सूरिवर्यं स्मरत भविजनाः !

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ ४ ॥

गीता गीतार्थयुक्ता श्रितनिगमनया येन सा कृष्णगीता,
विद्वद्भर्येण सारा विलसती वसुधामण्डले मोदमाला;

योगाज्ञानविज्ञा सुरचितघटना भिन्नकर्मप्रभावा,
बुद्धबन्धि सुरिष्य स्मरत भविजनाः ।

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ ६ ॥

दर्श दर्श प्रभावं भवभयहरं यस्य मूर्तिश्वरस्य,
आर्ष भार्य यदीयां भजनविरचना निर्भमप्रायेषोद्यम,
स्मारं स्मारं च शैली गुणगणविदितां तुष्टिमस्तः समस्तानां,
बुद्धबन्धि सुरिष्य स्मरत भविजनाः ।

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ ७ ॥

सारं सारस्वतं यो मनवि कलितयानक्षतं शुद्धबुद्धया,
स्यायं नस्यानधीनं स्मृतिविषयमरं अविद्यानग्नभाषः,
येदागतं येदमारं भजनपदतया व्याघृणादक्षतार्थं,
बुद्धबन्धि सुरिष्य स्मरत भविजनाः ।

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ ७ ॥

मूतानां भूरिभाष्याद् गुरुगुणनिलयं यं धरती धरित्री,
रत्नादद्या कीर्तितेयं जनहृदयहरं कल्पयल्लीप्रभावम्,
देयं सगं प्रपन्नस्तद्विलज्जलताऽभाष्यमेयाधुनाऽसौ,
बुद्धबन्धि सुरिष्य स्मरत भविजनाः ।

सद्गुरुं दिव्यरूपम् ॥ ८ ॥

॥ इति समाप्तम् ॥

अजितसागरसूरेः कृतिः ।

गुरुविरहाष्टकम्

ललितछन्दः.

भवभयातिहं ते पदाम्बुजं भुवि सुदुर्लभं सुरिपुद्गव । ।
गुरुहृपानिधे । बुद्धियारिधे । देहि दर्शनं कामदं धरम् ॥१॥
स्मरणमुत्कटं ते मुनीश्वर ! मोक्षशर्मदं भवतपल्लभ ।
वरद ! त्वभ्यस्तारकोत्तम ! देहि दर्शनं कामदं धरम् ॥२॥
कलिमलापहं मद्रकीर्तनं, तव पिभा । क्षितौ शीणकर्मणः ।
भुतमहोदधेस्तत्त्वयेदक । वितर दर्शनं बुद्धियारिधे । ॥३॥

तव विभूतयः सर्वतः स्थिता, मतिमतां मनःसञ्चानि प्रभो !
 कलयितुं न कोऽप्यस्ति ताः भ्रमो, वितर दर्शनं बुद्धिवारिधेः ॥५॥
 तव समाधिना नाथ ! केवलं, शयनमङ्गिनां दुर्धशः खलु ।
 विधिवशादिदं जातमक्षयं, वितर दर्शनं बुद्धिवारिधेः ॥६॥
 विशदभूतिमाँल्लौकिको गणो, तव गुरो ! क्व च संपदा सदा ।
 तदपि तावकं दर्शनं वरं, नहि जनः प्रभो ! विस्मरत्यहो ! ॥६॥
 मधुमतीजनक्षेमदायक ! विविधतत्त्वतो गीतगायक !
 विगतमन्युना संघपालक ! सद्गुरो ! शुभं दर्शनं तव ! ॥७॥
 भवति शोभनस्त्वद्रतो जनो निखिलसिद्धिमान् दुर्गतस्तथा ।
 परमभावतः प्रेमभाजन ! वितर दर्शनं बुद्धिवारिधेः ! ॥८॥
 भग्नोरण्ये भ्रान्ता जननमरणव्रातविधुरा

अनेके संयाता ध्रुवपदमखण्डात्मविभवाः ।

अयं ते मद्भावः समजनि महामोदजनक

इदानीं स्वयांतः, किमु गुरुवर ! क्षेमसदन ! ॥९॥

अजितसागरसूरेः कृतिः ।

ॐ

शास्त्रविशारद-योगनिष्ठ-जैनाचार्य-श्रावुद्धिसागरसूरीश्वर ।

“ गुणस्तुत्यष्टकम् ”

॥ शार्दूलविक्रीडितम् ॥

सिद्धश्रीनिलये च गूर्जरधरालङ्कारिणि स्वर्णिभे-
 ऽनेकश्रीदमहेशजिष्णुकलिते विद्यापुराख्ये पुरे ।

यो जन्माऽश्रयत पतापभवनं प्राच्यामिवाहर्मणिः

सूर्यिच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि वः सोऽन्वहम् ॥१॥

विख्याते शिवदासकार्युककुलाकाशे विभास्वानिव

दोषोच्छेदकरोऽपसारिततमाः सच्चक्रहर्षप्रदः ।

यो जन्माऽऽप खवन्धिनन्दवसुधावर्षे शुभे वासरे (१९३०)

सूर्यिच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि वः सोऽन्वहम् ॥२॥

यो बाल्येऽपि हि धर्मकर्मनिरतः संत्यागवैराग्यभाग्
निर्दम्भः सुविशुद्धधीर्भयभयोद्दिप्तो दयालुर्गुणो ।
शान्ताक्षमकृतिः कृतात्मरमणः सन्मार्गयानोन्मुखः
मूर्तिर्यच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि यः सोऽन्वहम् ॥३॥

विद्वान् स्वपरागमेषु पटुतामध्यात्मविद्यास्वपि-
माप्स्यस्य सततोद्यमित्थमनुलं सल्लेखकत्वं तथा ।
यस्य ग्रन्थशतां प्रमाणयति सद्बुद्धिं धियां पाटवं
मूर्तिर्यच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि यः सोऽन्वहम् ॥४॥

मूर्तिर्यजितसंस्कृतिः परिगलद्वातःस्थितिर्यस्य वै
स्पष्टं निस्पृहतामपि स्वयंपुत्रि व्याचष्ट इष्टार्थिनः ।
धाद्वेपितपत्रसंहतिररं वैराग्यरत्नं तथा
मूर्तिर्यच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि यः सोऽन्वहम् ॥५॥

कारुण्यामृत चारित्र्यमुनिपतेर्यस्योपदेशादिह
वर्ध स्वयंमुपेयिषद् गुरुकुलं श्रोपादलिप्तं पुरे ।
घालान् शिक्षणपद्धतिं च नयते दीनांस्तथा पोषणं
मूर्तिर्यच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि यः सोऽन्वहम् ॥६॥

यस्य क्वापि कदापि नैव ममता नाहङ्कतिशेत्तसि
नां ग्राह्यं विषयादिमाधनविधौ नैव प्रमत्ता दशा ।
चारित्र्यं न कलद्भितं च मनसा भेदो न भक्त-द्विषोः
मूर्तिर्यच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि यः सोऽन्वहम् ॥७॥

भूकामादुषसुधरापरिमिते (१९८१) ययं शुभे वैक्रमे
शुभेः शुक्रदले निशापतिदिने रम्ये नृतीयातिथौ ।
यः स्वर्गं नमलञ्जकार सुमना दित्वा तनु मानवीं
मूर्तिर्यच्छतु बुद्धिसागर इति श्रेयांसि यः सोऽन्वहम् ॥८॥

धीबुद्धिसागर इति स्तुतिमार्गमेव
नीतां मया प्रवरभक्तिभृता मुनीन्द्रः ।
माक्षानिकारणममांषकलां दद्यान्
धेयः धियं दुरिततातिमपाकरोन्

॥९॥

पं. अमोघचरणस्य कृतिः ।

શબ્દાર્થ:-સ્વભાવીક લક્ષ્મીનું ઘર, ગુજરાતનો અલંકાર, અને અનેકદાના (પક્ષે ધની) મોટા મોટા શેઠ (પક્ષે મહાદેવ) અને જય મેળવનારા લોકો (પક્ષે ઇંદ્ર) થી યુક્ત સ્વર્ગસદૃશ વિજયપુર નામના નગરમાં પ્રતાપના સ્થાન સૂર્યની પેઠે જેમણે જન્મ ગ્રહણ કર્યો, તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને હમેશ કલ્યાણને આપો ! (૧)

દોષોનો (પક્ષે રાત્રીનો) નાશ કરનાર પાપને (પક્ષે અધ-કારને) દુર કરનાર, અને સત્પુરુષોના સમૂહને (પક્ષે સારા ચક્રવાક પક્ષીઓને) હર્ષ આપનાર જે સં. ૧૯૩૦ ના શુભ દિવસે શિવદાસ પટેલના કુળરૂપ આકાશમાં સૂર્યની પેઠે જન્મ પામ્યા તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને હંમેશાં કલ્યાણને આપો ! ' (૨)

જે બાલ્યપણમાં ધર્મકાર્યમાં તત્પર, સારા ત્યાગ વેરાગ્યવાળા કપટરહિત, શુદ્ધ બુદ્ધિવાળા, સંસારના દુઃખોથી ઉદ્ધિગ્ન દયાવાન શુણવાન ઇંદ્રિયોથી અને સ્વભાવથી શાંત, આત્મામાં રમણ કરનાર, અને શુદ્ધ માર્ગગમનને સન્મુખ હતા, તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને કલ્યાણ આપો ! (૩)

જેમની સ્વમત પરમતના શાસ્ત્રોમાં નિપુણતા, અધ્યાત્મ શાસ્ત્રોમાં પરંગતતા, મધ્યસ્થતા, હમેશાં અત્યંત ઉદ્યમીપણું સમર્થ લેખકપણું, શુભ મનોવૃત્તિ અને બુદ્ધિની તિશ્ણતા તે શ્રીમદ્ના બનાવેલા સેંકડો ગ્રંથો જ પુસ્તક કરે છે તે શ્રી બુદ્ધિ-સાગર સૂરિ તમોને હમેશાં કલ્યાણ આપ્યો ! (૪)

જે ઇષ્ટ (મોક્ષ) ના ઇચ્છક મહાત્માની આડંબરથી રહિત મૂર્તિ અને આમતેમ વિખરાયેલ વસ્ત્રોની સ્થિતિ, પોતાના શરિરની નિરપૃકતા સ્પષ્ટપણે જણાવે છે અને શ્રાવકો ઉપર લખેલા પત્રોને સમૂહ અત્યંત વેરાગ્યનો રંગ પ્રકટ કરે છે ! તેથી બુદ્ધિસાગરસૂરિ હમોને હમેશાં કલ્યાણ આપો ! (૫)

તે ઇરણના સમુદ્ર મુનિરાજના ઉપદેશથી મનજીન ધરેલું પાલીતાણું શ્રી યશોવિજય ગુરુદેવ બાળદેને શિક્ષણ આપે છે

જને નિરાધારીનું પોષણ કરે છે, તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને
હમેશાં કલ્યાણ આપો । (૬)

જેને ક્યાંએ કદીએ મમતા નથી ? મનમાં અહંકાર નથી ।
વિપયોના સાધનોમાં આશક્તિ નથી, પ્રમાદ દયા નથી ।
ચારિત્રમાં કલંક નથી અને ભક્ત તથા દેવી જનોમાં મત ભેદ
ભાવ નથી । તે શ્રીબુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને કલ્યાણ આપો. (૭)

વિ. સં. ૧૯૮૧ના જોક સુદી ત્રીજી સોમવારના જેમણે આ
મનુષ્યદેહનો ત્યાગ કરી દેવલોકને અલંકૃત કર્યો, તે શ્રી બુદ્ધિસાગર
સૂરિ તમોને કલ્યાણ આપો । (૮)

એવી રીતે અત્યંત ભક્તિવાળા ભારી વડે સ્તુતિ કરાએલા
‘ શ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરિ ’ તમોને મોક્ષ પ્રાપ્તિના કારણ રૂપ એવી
અનિષ્ઠળ કલ્યાણની લક્ષ્મી આપો, અને પાપના સમૂહનો નાશ
કરો । (૯)

પં. અમોઘચરણ.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિકી પવિત્ર સ્મૃતિમે ।

હા ! અંધેર ! અવાર દુઃખ ! હા ! હૃદય વ્યથાસે ફૂટા ।
યોગિરાજ અન્ધમસ્ત કોર હા ! કાલ યાજ ને લૂટા ॥૧॥
જિસકી સુતકર ગિરા મધુર થા સુખમય હૃદય દમારા ।
હા ! હા ! મહના ઉસ પ્રિય કોરકા કિસ પાપીને મારા ॥૨॥
દમકી દે અપ્યારમ અમિય અનુપમ અજ્ઞાન મિટાયા ।
પૂરણ થદ પીયૂષકર હા ! કિમ રાહુને જાયા ॥૩॥
અંધકાર હા અધકાર ! સંસાર હુઆ સય સ્ના ।
જો વિજ્ઞાન પ્રભાકર અસ્તાચલ પર ગયા પ્રવીના ॥૪॥
હાય હૃદય જલતા હૈ જનમેં લગી ક્લેશકી જવાલા ।
દુઃખ દેવારિ હૈ લગી મયાનક ચંદુ દિશ લિપટે માલા ॥૫॥
નનો મેં નહિ નોર જીમ દો ગઈ અચલ નહિ ઊઠતી ।
રોના હૈ જો છોડ નહીં ફટતી છાતી પરચર કી ॥૬॥

શબ્દાર્થ:-સ્વભાવીક લક્ષ્મીનું ઘર, ગુજરાતનો અલંકાર, અને અનેકદાના (પક્ષે ધની) મોટા મોટા શેઠ (પક્ષે મહાદેવ) અને જય મેળવનારા લોકો (પક્ષે ઇંદ્ર) થી યુક્ત સ્વર્ગસદૃશ વિજાપુર નામના નગરમાં પ્રતાપના સ્થાન સૂર્યની પેઠે જેમણે જન્મ ગ્રહણ કર્યો, તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને હમેશા કલ્યાણને આપો ! (૧)

દોષોનો (પક્ષે રાત્રીનો) નાશ કરનાર પાપને (પક્ષે અધઃકારને) દુર કરનાર, અને સત્પુરુષોના સમૂહને (પક્ષે સારા ચક્રવાક પક્ષીઓને) હર્ષ આપનાર જે સં. ૧૯૩૦ ના શુભ દિવસે શિવદાસ પટેલના કુળરૂપ આકાશમાં સૂર્યની પેઠે જન્મ પામ્યા તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને હંમેશાં કલ્યાણને આપો ! ' (૨)

જે બાલ્યપણમાં ધર્મકાર્યમાં તત્પર, સારા ત્યાગ વેરાગ્યવાળા કપટરહિત, શુદ્ધ બુદ્ધિવાળા, સંસારના દુઃખોથી ઉદ્વિગ્ન હયાવાનું શુભવાનું ઇંદ્રિયોથી અને સ્વભાવથી શાંત, આત્મામાં રમણ કરનાર, અને શુદ્ધ માર્ગગમનને સન્મુખ હતા, તે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને કલ્યાણ આપો ! (૩)

જેમની સ્વમત પરમતના શાસ્ત્રોમાં નિપુણતા, અધ્યાત્મ શાસ્ત્રોમાં પરંગતતા, મધ્યસ્થતા, હમેશાં અત્યંત ઉચ્ચનીપણું સમર્થ દેખકપણું, શુભ મનોવૃત્તિ અને બુદ્ધિની તિગ્ગણતા તે શ્રીમદ્ના બનાવેલા સેંકડો વધી જ પુરવાર કરે છે તે શ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરિ તમોને હમેશાં કલ્યાણ આપો ! (૪)

જે ઇંદ્ર (મે.સુ) ના ઇચ્છક મહાત્માની આકાંક્ષાથી સ્થિત મૂર્તિ અને આમનેમ વિચરણેક વસ્ત્રોની સ્થિતિ, પાતાના શરિરની નિસ્પૃહતા સ્પષ્ટપણે જણાવે છે અને શ્રાવકો ઉપર દર્શિતા પાત્રેના સમૂહ અત્યંત વેદાન્યને રંગ પ્રકટ કરે છે ! તેથી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તમોને હમેશાં કલ્યાણ આપો ! (૫)

તે કલ્યાણના સમૂહ મુનિરાજના કિરકેરથી નજરમાં આવેલું પાદીનાથ હં. શ્રી. સ્વ. વિજય સુરેશ્વર આપો તે પ્રિયમુ. અને જે

अध्यात्मज्ञान मस्त योगीराज
श्रीमद बुद्धिमागर सूरिजी.

वज्रपात ! हा ! वज्रपात ! दुर्दैव किया क्या तूने ।
 जो सौराष्ट्र सरोवर का सुख हंस हर लिया तूने ॥७॥
 नहीं नहीं सरवर का जीवन तूने सकल जलाया ।
 नर नारी सरसिज गण तूने पलमें सबकु म्हालाया ॥८॥
 बुद्धि उदधि अरु विद्यासागर ज्ञान कला गुण आगर ।
 कहाँ मिलेगा अब पृथ्वी पर बल विवेक मति आगर ॥९॥
 काव्य कलानिधि सदा बहाते भक्ति सुधा की धारा ।
 हुआ वंद आनंद स्रोत जैनों का प्राण अधारा ॥१०॥
 वेद तथा उपनिषद् विज्ञ अलि तत्त्व ज्ञानरस पाला ।
 छोड़ गये अध्यात्म विपिन तज ग्रंथ सुमन की माला ॥११॥
 हे साहित्य त्रियति के विधु गुजराती सुवन सप्ते ।
 पोंछो अब माता के आँसू हुई बेर बहु रोते ॥१२॥
 महावीर की मंजुल मूरति के अनुपम अनुगामी ।
 मंदिर भी तजि चले अचानक ऐसे हुए विरागी ॥१३॥
 साधु शिरोमणि सत्यव्रती साधू समाज के कोकिल ।
 छोड़ गये रोते हमको यों हुए हाय निर्मोहिल ॥१४॥
 भारत मां के लाल हाय सौराष्ट्र सुवन सुखकारी ।
 मातृभूमि को छोड़ चले क्यों ऐ स्वदेश व्रतधारी ॥१५॥
 वे आनंदकंद शुभ मूरति योगी परम विरागी ।
 तम पाखंड प्रभाकर मिथ्या वेणु विनाशक आगी ॥१६॥
 संशय तरु छेदक त्रिशूलवर नीतिधर्म धुरधारी ।
 प्रज्ञाचक्षु चले दुख दे क्यों नीति अहिंसा धारी ॥१७॥
 या तुम गये स्वर्गमें हमको छोड़ समुझकर दोषी ।
 पंचकोष की देह छोड़ या हुए निपट निर्दोषी ॥१८॥
 प्रभुने हमको दिया दुःख पर यही प्रार्थना करते ।
 वसी शांति आनंद युक्त तुम अमरलोकमें रहते ॥१९॥

भैयालाल जैन.

H. M. B.

म्युनीसीपल कमोशनर,

कटनी-(सी. पी.).

अध्यात्मज्ञान मस्त योगीश्वर
श्रीमद बुद्धिमागर मूर्तिर्जा.

ગુરુદેવ ! પ્રભુ પ્રભુતા ભર્યા, આનંદધન અવતાર શા !
 ચિત્ત ચિદાનંદ વિલાસી. ખ્યાસી મુકિતના ઉડી ગયા ! ધ
 હિન્દુ સુસલમાન પ્રાણજ્ઞો ને પ્રકૃતિ રોતાં રહ્યા !
 અમ હૃદય જગવી વિરહજવાળા, સ્વામિ ! સ્વર્ગ સીધાવીઆ. ધ
 કયાં દેખવા એ પ્રદક્ષિણી, ભગ્ય યોગીરાજ હા !
 દિવ્યાત્મજ્ઞાની સરસ્વતીનંદન હવે ન લળાય હા ! ધ
 ગૌતમ ગરજને સારતા, સૌ શંશયોજ નીવારતા !
 સિદ્ધિ અને લળિધ ભર્યા, ગુરુદેવ હા ! ચાલી ગયા ! ધ
 મળીઆં જઈ રવિ અંશમાં, સુખસાગરે શાશ્વત ઠર્યા !
 કે અમરધામ સુહાવવા, ગુરુદેવ હા ! ચાલી ગયા ! ધ
 અજિત આપ હતા જગત્માં, રિદ્ધિ કિર્તિ અજય રહ્યા !
 શ્રી ચરણ હેમ મહેંદ્ર ઉત્તમ ભાનુ તિલક સમાય હા ! ધ
 બહાલા હૃદયના પ્રાણ અર્પણ આપ ચરણ કરાય શું !
 પશુના કર્યા અમ માનવી, ઉપકારી કંઠ ધરાય શું ? ધમ
 અમ હૃદય અશ્રુ પુષ્પમાળા, ભક્તિ ભાવે ધરાય હા !
 મણિમય સ્વિકારો અમરધામે, દેવ ! જગત્ દયાળ હા ! ધમ
 રૂદનતીથિ] પાદરાકર.

મહા યોગીરાજ ! યોગવિભૂતીવિલસીત ગુરુદેવ ! ના દિવાત્માને

ભક્તિ પુષ્પાંજલિ

(અરણિક મુનિવર ચાલ્યા ગૌચરી-રાગ.)

બુદ્ધિસાગર સૂરિવર કયાં ગયા ! પરમ સુજ્ઞાની ધીર રે !
 આનંદમૂર્તિ અનાહત નાદની ! આત્મગુણે ગંભિર રે ! બુદ્ધિ.
 નિજ ઉપયોગે રે સ્વાનુભવી સદા, વર્તે તરતમ યોગે રે !
 સ્વ પર પ્રકાશક જ્ઞાને શોભતા, આતમના ઉપયોગે રે ! બુદ્ધિ.

નિશ્ચય ને વ્યવહારે વિચરતા, શિરમણિ ચતુર મુખધુરે !
 યોગીશ્વર એ અદ્ભુત વિશ્વના, ઉત્તમ ભારત ભાષુરે ! બુદ્ધિ.
 જળહળ જ્યોતે વિશ્વ પ્રકાશતા, દિવ્ય જ્ઞાનનાં પૂરેરે !
 મસ્ત અલખ એ અધ્યાત્મી ખરા, ઉછાળતા શાંતુરે ! બુદ્ધિ.
 મહાકવિ પંડિત અનુપમ ભારતે, અંશરવ્યાપ્ત આઠરે !
 આત્મજ્ઞાન રસ સાગર રેલતા, એ જસ-લેખીની ઠાઠરે ! બુદ્ધિ.
 પ્રભુ ભજનોના રસગંગાજળે નવરાવ્યુ ગુર્જરાષ્ટ્રેરે !
 મસ્ત અલખનાં ગાને જુલતાં મરૂ, મહારાષ્ટ્ર સૌરાષ્ટ્રેરે ! બુદ્ધિ.
 હંસ દેશ વિકથાથી વેગળા મ્હારૂ ત્હારૂ ન લેશરે !
 પરમ કયાળુ પ્રભુ પ્રેમી પુરા. વિચરે આત્મ પ્રદેશરે ! બુદ્ધિ.
 સાગર ગુણનો શા શા હું રમરૂ આનંદધન અવતારરે !
 ઓ અહમ મદાયોર ધ્વની દિવ્યત્હે, છેડ્યાહ્લયસિતારરે ! બુદ્ધિ
 પદ્મચંદ્રનમ્રબોધક સદ્ગુરૂ, સંશયછેદક નાથરે !
 યોગી ધ્યાની ખાખી અણ્મૂલા, ભકત તણા વિશ્વામરે ! બુદ્ધિ
 દેવ ! અમરધામેજ સિધાવતાં, હાહાકાર છવાયરે !
 પ્રભુતાલર દિવ્યાત્મા કેમ રહે ! નગણા જગમાં હાયરે ! બુદ્ધિ.
 બહાલા ગુરૂજી કેમ હવે ગોઠશે ? આપ વિના પજ વારરે !
 કયાં જઈ વિરમી શંકય પછથું ? ઠોણ હવે આધારરે ! બુદ્ધિ
 પાખંડી અંધારા વિશ્વમાં, માર્ગ ખરો ઠોણ દેશેરે !
 અજ્ઞાનીને આયડતાં હવે, ઠોણ બચાવી લેશેરે ! બુદ્ધિ
 પીરવચનના મર્મ જ દોહાલા, અત્ય ધર્મ સિદ્ધાંતરે !
 આપ જતાં હા ! ઠોણ સમજવશે, ભાંગી મનની ખાંતરે ! બુદ્ધિ
 આજ ઉઠ્યો આનંદધન ઉજળો. ચિદાનંદ યશ ચાહ્યારે !
 દેવ ! અંદ્ર જતાં દગ દિશમાં, નિમિર પીછેટો ઢાળ્યોરે ! બુદ્ધિ
 ઉન્નત ગિરિવર વ.સી હંમલા, ઉડ્યો પામર લોભરે !
 જ્ઞાન મોતી ચારો ચરીસચકો, આજ હુણ્યો જળ સોમરે ! બુદ્ધિ.
 મુકદ્દાપૂજક એ ગુજરાત ! રો ! જેનાલમ પણ જોરેરે !
 છવંતાં ન પીછાન્યા દેરને ! હવે પીછાની રાનેરે ! બુદ્ધિ.

विद्यापुरना रत्न अमुदय ओ ! विश्व प्रशसित दीधुं रे !
 त्याग तपस्या संयम ज्ञानथी, शीवपुर साधी दीधुं रे ! बुद्धि.
 ण्डाला समझीतदायक गुड्वरा ? बुद्धि तथु। ल'डार रे !
 तम यरखे प्रभु लेटन शी धर ? विश्व समस्त असार रे ! बुद्धि.
 तनमनधन तो छे प्रभु आपना, आपन जवनमूल रे !
 अमर धाममां अर्पण तो धटे, अणि अंतरीमां डुल रे ! बुद्धि.
 श्रीर विरह समय पाहराउरे.

॥ श्री ॥

श्रीपार्श्वजीनप्रणम्य, शांत, दान्त महंत त्यागी, वैरागी,
 साधुना सत्ताविषगुणेकरी सुशोभित श्रीविजयविद्योम्भोनिधि,
 श्री १००८ श्रीबुद्धिसागरसुरिश्चरजी, आचार्यमहाराज.

॥ कवित ॥

विद्यापुरी जन्मभोमि, विद्याको विनोदि पर्म ।
 पूर्वजन्मसिद्ध यातें सिद्धताइ पुरि हें ॥
 मानें जैनधर्मको प्रमाणे वेद मार्ग आप ।
 योग काव्य कलाहिमें नेक न अधुरी हें ॥
 तपागच्छ हें प्रतच्छ लच्छ अच्छ स्वेताम्बर ।
 सागर हें साख ज्याकी रीति अति रूरि हें ॥
 पद्धि आचारज पाप, पाप मान ठोर ठार ।
 बुद्धिके समंद बुद्धिसागरजी सुरि हें ॥

॥ १ ॥

गुनि गुन जानें मन मानें ऐसो ज्ञान देत ।
 ज्याका देखवे तें रहें दुष्ट जन दुरि हें ॥
 ग्रंथके करैया धिरवीरता धरैया श्रेष्ठ ।
 रीतीनिती राह ज्याकि नेक न अधुरि हें ॥
 मंगल तनुज ज्याको महिमा अनंत जग ।
 प्रित धर्मपंथ ज्याकी सोहें पर्म पुरि हें ॥
 अमित अनंतकारी छंद पथगामी सदा ।
 बुद्धिके समंद बुद्धिसागरजी सुरि हें ॥

॥ २ ॥

दौलतराम मंगलजी कवि.
 विजापुर, निवासि.

શ્રી ગુરુદેવ,

ગજલ-સોહિની.

ઉદ્યાનમાં શુભાસની કોમળ કલિકા જોઈ છે;
 મૃદુ કુંદ સૌમ્ય શિરીયને મધુ માલિકા પણ જોઈ છે. ઉદ્યાન-૧
 કોમળપણની રસભરી, યૌવન દશા નિરખી અતિ;
 પણ આપના ત્યાં હૃદયની, મૃદુ ભાવના દેખી નથી. ઉદ્યાન-૨
 જન પતિત પાવની ખોલતા, તે જોઈ છે ભાગીરથી;
 મોહન તંબૂી યમુના તથા, અતિ રમ્ય જોઈ સરસ્વતી. ઉદ્યાન-૩
 તાપી તથા આ નર્મદા ને, જોઈ છે સાબરમતી;
 પણ આપના શુભ ભાવની, રસવાહિની દેખી નથી. ઉદ્યાન-૪
 ચળકાટ કરતી ચન્દ્રિકા, આકાશમાં દેખી ઘણી;
 પ્રાતઃસમય પૂર્વ વિષે, કિરણાવળી દેખી ઘણી. ઉદ્યાન-૫
 વિદ્યુત્ તણા ચમકારની, મહેં દેખી છે જ્યોતિ અતિ;
 પણ આપના ત્યાં જ્ઞાનની, જ્યોત્સ્ના કદી દેખી નથી. ઉદ્યાન-૬
 ત્રિન્ધુ તણીય અગાધતા, આકાશની ઉંડાણતા;
 હિમગિરિ તણી ઉંચાણતા, જળ ગિન્દુઓની પ્રમાણતા. ઉદ્યાન-૭
 એ સર્વ મહેં દેખ્યાં છતાં, ગુરુ આપના સરખાં નથી;
 એનન્ય સમ જડ વસ્તુમાં, પ્રૌઢત્વ મહેં દેખ્યાં નથી. ઉદ્યાન-૮
 આકાશના તારા તણી, ગણના કદીક બની શકે;
 વર્ષાદના જળ ગિન્દુની, ગણના કદાપિ થઈ શકે. ઉદ્યાન-૯
 પણ ગુરુ તણા ગુણની કદી, ગણના સુણી દેખી નથી.
 ગુરુદેવ સમ મહેં દીવ્યતા, જન અન્યમાં દેખી નથી. ઉદ્યાન-૧૦
 શિલે કદેલી ગર્જના, ગજમૂઢને ભય આપતી;
 ને સૂર્યનો જ્યોતિઃ તિમિરના, પુંજનેજ હઠાવતી. ઉદ્યાન-૧૧
 એરી ગુરુની ગર્જનાએ, પાપ તાપ પ્રવળતી;
 ગુરુ ગજના સમ ગર્જના, બીજે મહદ્ દેખી નથી. ઉદ્યાન-૧૨
 ॐ જય ગુરુદેવ ?

સ શાંતિઃ ૩

આચાર્ય ધી અજિતસાગર સૂરિજી

સદ્ગુરુ વિરહોદ્ધાર.

સોરઠા.

અંતરનો આરામ, અમૃત મહારી દ્રષ્ટિનો.
ગરવા ગૌતમસ્વામ, ગુરુવર વિષ્ણુ હુનો કવિ.
દીધાં અઢળક દાન, અંતર અમ અજવાળીઆં.
જડ ચેતનનાં જ્ઞાન, દેવ દયાળ કરાવીયાં.

હતા હાથ મુઠહાલ, હાલ નિરક્ષરના છતાં.
માલમી મોઘો માલ, કવિ કયો સર્વસ્વ દધ.
મુજ રાંકાનું રતન, જગ ઉદ્ધારક કેશરી.
બળવતાં બહુ જતન, કર કાળજીંટવી ગયો.

દહોને રોડિ દેમ ? રડવાંયે રોગાર્થ ગયા.
અંતરીઆમાં ચેન, દેમ પટે ગુરુ તમ વિના ?
ઓઘ હતી અણુદીક, બાળ શિષ્ય-ગુરુ જોડલી.
અંધીત યાતાં અચીત, બીજી ન લાધે બેડલી.

હોયે સારમ સ્નેહ, એક જતાં બીજું પટે.
ગોઝારો આ દેહ, પુટયો ન મળનો ગારવો.
સમરમ થયે સખ, દુઃખ શૂન્ય જડવત બન્યું.
જન છતાં ગઈ વાદ, બુદ્ધિ વચુ જગ બાપડા.

સદ્વિદ્યા કવિમાન, પાન્યો જેલ દયા થકી.
શું રોગાયાં રાન ? પે.કાટું બેઝી, મગ્ગાજુનાં.
અસ્તર ધર્મનાં અંગ, વીરે બહુઆં દુષ્ટમા.
જતાં મુઠ નીલંગ, સુવ્યવસ્થા અથન્યા ?

કો દિવસે દરિયાવ, આનંદધર્મનો આ વંચો !
જર નાજરતું નાવ, બુદ્ધિસાગર ચાલીયા !
દિશાંનર સફળતા, પ્રવલિત નિર્મલ જલ.
દિવ્યભેદ નર, જલદિવ્ય જાનાં નય !

જાલે તારલા કોડ, ચન્દ્ર ઠળા બહુ વિસ્તરે,
સહસ્રરશ્મિ જોડ, મરતાં અન્ય ન સાંપડે.
અંતરીઆં આધાર, પંશુડીયાની લાકડી.
ગુફવર જાતાં તાર, તુટયા હૃદય સિતારના.

આવાઆવાગુફદેવા! આશ ભરી દ્રગ આભમાં—
ઠરી ન દીલભર સેવા સર્વ સમર્પણ ચરણ હૃદય !
મોંઘા મૂલા મોર, ટહુકયો ટહુકા અણમૂલા.
ઘડિ એકની દેર, મીઠો ટહુક ન સાંભળ્યો.

તૃપા ભયો આ પ્રાણ, ભવભવનો વ્યાકુળ અરે.
વહી ગયો અણજાણ, મીઠો મહેરામણ ખરે.
પગલાં પડયાં પવિત્ર, ભસ્મ થયો તે ભૂમિમાં.
લોકડીયાંની રીત, પંખાળી ય પ્રભાળતા.

જગઉદ્ધારણ નાય, અંગ અમુલ્ય દોહલાં.
કરી શકયા કેમ ખાખ ? રાખ ઉઠાડી રગ રંગે ?
અમૃત ભરીયાં નેન, મુખ મલપંતુ પલપલે.
અગ્નિ ઠેરાં દેન, શેં દેવાયાં (મૃદુ) કાળજે ?

હાથ હતા કે પ્હાણ ? હૈયું વળ મઢયું હૃદય ?
ડુબાડયો જગભાણ, હાથે કરી અસ્તાચળે !
ગયાં ઘડીપણ દાવ, બુદ્ધિસાગર પરવયાં.
મણિમય મનના લાવ, મનમાં રહ્યા ગુફજી જતાં.

પાદરાકર.

લેખકને ગુફદેવનાં છેલ્લાં હથેન કમનસીબે ન થયાં. સંતાપીત
હૃદયના આ આત્મોદ્ધાર છે.

લેખક.

શ્રી બુદ્ધિસાગરછતે.

હરીગીત

લેન શાસન ગગન રવિ સમ બુદ્ધિસાગર શ્રી મુરો;
 આજ અસ્તાચળ જતાં હા । ફક્ત અંતરનું ભૂરિ;
 યોગ જ્ઞાન ક્રિયા વિષે, અપ્રમત્ત રહિ પરમાર્થમાં,
 ગાળ્યું છવને બ્રહ્મચારિએ, શિશુવય થકી નિઃસ્વાર્થમાં. ૧
 કાવ્યસાગર રેલગ્રે શાસન તણા સાહિત્યથી,
 વ્યાખ્યાન વીર નાણો વિશે, બહુ ચોક્કસ સાહિત્યથી,
 પ્રતિબોધવા આ જગતને, સન્માર્ગ માંદિ સ્થાપવા,
 કીધા પ્રગટ. રસી ઇંચ એકસો આઠ સઠંટ કાપવા. ૨
 ખટપટ થકી રહી વેગળા, ચારિત્ર્ય નિર્મલ પાળીને,
 આચાર્ય પદવી ઉઝિત તે છત્રીસ ગુણ અજવાળીને;
 ગૌરવ થકી જો દે ગુરૂ તોયે લઘુતા ધારીએ,
 હા ! આજ સ્વર્ગ સીધાવનાં, ધા વગથી પણ કારી એ. ૩
 ઉત્તમ પુરુષોત્તુ છવન ને મરણ પણ સદ્બોધ દે,
 રહે મરત આરાધન છવન બર, મરણ કેરી શોધ એ;
 બુદ્ધિસાગર શ્રી મુરોજ ચરણમાં મમ વંદના,
 હો શાંતિમય એ વંદના હો કર્મ કેરી નિકંદના. ૪
 શા. લીખાસાઇ છગનલાલ.

ક્યાં શોધુ ?

(આશાવરી-રાગ)

હવે હું શોધીશ દલા અંત મોગી

એને છવનથી જાગ-એની-હવે હું-૧

જાગ છવે એના અધમ નિવાસી

એને જાગ દરે મન મેલી-હવે હું-૨

જ્ઞાનનો દરિયો, શક્તિથી ભરિયો.

ત્યાં તો ભક્તિની ભરતી ઉભરેલી-હવેહું-૩

ત્યાગ અનુપમ, અનુપમ ભાવના

જેના જીવનમાં સેવા જડેલી-હવે-હું-૪

મંદ મંદ હસતો, પ્રિતિ પ્રસરતો

જાણે વિશ્વ પ્રેમ મૂર્તિ ઘડેલી-હવેહું-૫

લેખક, કવિ, જ્ઞાની યોગી.

વિશ્વકર્માની શક્તિ સજેલી, હવેહું-૬

બુદ્ધ્યબિંદુ ભાવે, બુદ્ધ્યબિંદુ ખેલે

રતિ-બુદ્ધ્યબિંદુ સૃષ્ટિ સજેલી-હવેહું-૭

પેરીસ-ક્રાન્સ.

શ્રી રતિલાલ.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સુરીશ્વર.

[લેખક:-વૈદ્યકવિ દુર્લભ શ્યામધ્રુવ. જ્ઞાનોક્તિ, પોસ્ટ ઈયાપુર; વરાહ]

કવિત્ત-મનહર. ધ્રુપદ-ચોત્તાલ

દયાના નિધાન સત્યશીલ શુદ્ધ જ્ઞાનવાન,
મનના મહાન્ હતા, સુરીશ્વરજી ખરા;
નામ બુદ્ધિસાગર, બુદ્ધિના સાગર હતા;
સાચવી યથાર્થ જોણે, નામની પરંપરા;
પૂર્વના પ્રકટ થયા, ? પુનઃ પૂજ્ય હેમાચાર્ય!
સુંદર સંસ્કાર વડે, જોણે શોભાવી ધરા;
એકસો ને અષ્ટ ગ્રંથ, ગુંથ્યા ગદ્યપદ્યાત્મક;
મધુર જણાય જેમાં, શબ્દ સુધાના ઝરા!
યોગનિષ્ઠ એવા ક્યાંક હોય તો દહેવાય નહિ,
શારદાના ઉપાસક અતિ જે ગણાયા છે;

એક શીઘ્ર કવિતાના કરનારા કોઈ એવા;
 હૃતેન્દ્રિય વચનમાં શિદ્ધ એ જણાયા છે;
 અનેરો પ્રભાવ એમાં અનાયાસ આવ્યો હતો,
 સમતાના પદો જેણે પ્રેમ વડે ગાયાં છે;
 મહા શોભા ! એવા ધીર વીર કયાં અદ્ય યયા ?
 જેણે એવા તેણે જેને, હગરથી આદ્યા છે.
 અન્ય સ્થળે ઉપદેશ આપવા વિદાય થયા,
 અથવા એ કયાં સિધાવ્યા ? હવે કેમ બાળિયે ?
 વારંવાર યાદ આવે, પ્રસન્ન વદન એનું,
 ગુરના વિરહવાળું મન કેમ બાળિયે ?
 સંસારના તાપ વડે તપેલા આ હવડાને
 શાન્ત કરનાર વિના દિવસ કયાં બાળિયે ?
 કહી ગયા, લખી ગયા, ગાઈ ગયા, બોલી ગયા,
 જેટલું પળાય હવે તેટલું તો બાળિયે !

એતો ગયા ! કોણ કયા ? બુદ્ધિસાગર મુરૌશ્વરજી ? ના, ના
 એ નથી ગયા. એમનો દેહ ગયો, પ્રાણ ગયો. આત્મારૂપે તો અક્ષરમાં
 અક્ષર રહ્યા છે. એમના લખેલા એક સો આઠ ગ્રંથોમાં એમનું શબ્દ
 શબ્દમાં, વાક્યે વાક્યમાં અને પાને પાને સ્થાન છે. એમનો આત્મા
 તો બોલીજ રહ્યો છે. હવે એ પ્રત્યક્ષ આપણી જોડે વાતો વાતો નહીં
 કરે. કશુંય કહેયે નહિ. મીઠુંય નહિ કહે અને કડવું પણ નહિ
 કહે. જે કહેવાનું હતું તે તો કહી ગયા છે. એમની એટલુંજ કહે.
 વાની ઇચ્છા હતી. એ અવધી પૂરી થઈ એટલે એ તો ગયા. કોઈ
 દેવી બળની એથી વિશેષ કહેવાની એમને આજ્ઞા નહોતી; પરંતુ
 એ જે કહી ગયા છે તે અપરિમીત છે. બુદ્ધિનાસાગર જેવડું છે,
 આ સાગર ક્ષારજલથી ભરેલો નથી હો ! અમૃતથી ભરેલો છે.
 એમાંથી પીવાય એટલું પી લ્યો. એમણે તો હવી જાણ્યું અને મરી
 પણ જાણ્યું હવે આપણે માટે હવવાનું અને મરવાનું રહ્યું.

એમનો એજ સંદેશ હતો કે જો જીવો તો આ પ્રમાણે જીવે
અને જો મરે તો આ પ્રમાણે મરજે.

કથનારા તો કથી ગયા; પણ પાળનારા કયાં ? ભલે ન્યૂનાધિક
અંશમાં પણ ગુરૂના આદેશો અંતઃકરણમાં તો ઉતારવાજ જોઈએ.
જીસાસુને સુસુષ્ઠ થવાની જરૂર અને પામર અને વિષયીની
તો વાત કયાં કરીએ ? આવા મહાનુભાવનો ઉદ્દેશ તો સૌમ્ય
પ્રકૃતિવડે સમાજ સેવા કરવાનોજ હોય. આજ શોય કયો
અને ઠાલ ભૂલ્યા. એ પ્રમાણે વર્તવાનું નથી. મહાપુરૂષનો
સંદેશ તો આ પ્રકારનો હોય છે. જો આપણે આ સંદેશ
પ્રતિ સંપૂર્ણ લક્ષ આપીશું તોજ આપણી પ્રગતિ થશે અને
આપણે જેમના શબ્દનો સત્કાર કરવા તૈયાર ગયા છીએ
એમના પ્રતિનો આપણે પૂજ્યભાવ યોગ્ય રીતિયે સફલ થઈ શકશે.

સ્વાર્થસાધના સખ કરે, નિજ મતિ, ગતિ અનુસાર;
પરહિત કરના પન કઠિન, કઠિન દેશ ઉદ્ધાર;
કઠિન દેશ ઉદ્ધાર, કઠિન હોના વ્રતધારી;
કઠિન આત્મસંતોષ, કઠિન રહના અવિકારી;
સમભાવી મુતશ્યમ, દાનવ સેલી ના ડરે.
નિજ મતિ, ગતિ અનુસાર સ્વાર્થ સાધના સખ કરે.
પદાર્થમે આનંદ હે, હે અંતર આનંદ ?
વાકા સ્થલ, સાધન ક્ષણી, જાને નહિ મતિમંદ !
જાને નહિ મતિમંદ, બાહ્ય રામગ્રી શોધે;
કર્મ, જ્ઞાન, ચિદ્ જિના, કોનકો કોન પ્રભોધે ?
સચ્ચા કહ દો રયામ, દોને કયા મુખકંદ હે ?
હે અંતર આનંદ, પદાર્થમે આનંદ હે, ?

શુદ્ધ વિરહે તમ દિલની. શાંતની શોધ.

ગઝલ.

અરે ઓ કારમી કુદ્રત, અને સૌ બાળ કુદ્રતનાં.
 હૃદય ચીરા તણી સરજત, શુદ્ધ જાતાં હમારી છે
 હાગર ને પ્રાણ તનમન ને રંગેરંગ શાંતિ વાંચ્યા છે.
 મિત્ર્યાં નયને રહેવા ઘો, રૂઢન સ્થિતિજ પ્યારી છે.
 પરિ-દાઓ સખર કલરવં, બધાંએ ત્યાગી દો બાપુ.
 ધખેલા ઉરને શાંતિ, થવા દો ધાવ કારી છે.
 પ્રકાશીત વિશ્વને કરતા, થહો ઓ વ્યોમના વાસી.
 ચક્રીત કરશે ન ન્યોતિથી, દષ્ટિ આ દીન બીચારી છે.
 જગત્ ને હલમલાવે કાં-અનિલ થંભી ધડિ જાને.
 શુદ્ધવિરહે ગતિ આજે અનાથન શો અમારી છે.
 શૈલ શ્રંગો નિલાંબરધર, સમેટીલ્યો ઘુતિ સઘળી.
 વન શ્રી ત્યાગી દો શોભા, અમાગી દષ્ટિથી આજે.
 ઝરણુ, રસ રેલતાં, મૃગ બાળ વિલસે લોલ લોચનથી
 ધડિક થંભી જાને વહાલાં, મળે ને શાંતિ દિલબળતે ।
 અનંતી વ્યોમ લીલાઓ, ધડિક શાંતિ ધરી ભસો
 વ્યથિત આત્મા અરે શાંતિ, અનુભવ લેશ લેવા ઘો.
 ગયા એ શાંતિ દેનારા, શાંતમૂર્તિ શુદ્ધ દેવા.
 મણિમય બુદ્ધિસાગરજી વિના શાંતિ હવે કયાંથી ?

ખાદરાકર

શ્રી સદ્ગુરુ સ્મરણાંજલિ

(આધવજી સંદેશો—રાગ)

બુદ્ધિસાગર સુરિવર સ્વર્ગે સંચયાં.
 પંચમહાવૃતધારી મુનિ સીરદાર ને.
 યોગી ધ્યાની ત્યાગી તપ જ્ઞાને ભયાં.
 અંતર જેવું પ્રભુથી એકાકાર ને.

શુ

કથની તેવી રહેણી નિત્યે રાખતા.
 સર્વ ધર્મના જાણે પુરા મર્મ જો.
 શમતાસાગર ગુણગણઆગર દોહવા.
 જગ ઉદ્ધારણ જેવું છે સત્કર્મ જો. ૫૦

સર્વ ક્રિયાઓ કરતા સત્સાચારથી.
 જ્ઞાનધ્યાનમાં રહેતા નીશદીન લીન જો.
 ઉપદેશક જે શુદ્ધ પ્રભુના માર્ગના.
 તારક ભવિજન સાચા જે નીશદીન જો. ૫૦

અંથ એકશો આઠ રચ્યા મહામૂલના,
 શાશનસેવાના સાચા સિરદાર જો.
 સંત ત્યાગ તપ ઉત્તમ ગુણને ધારતા.
 બજવ્યા જેણે અંતર જ્ઞાન સિતાર જો. ૫૦

અધ્યાતમ જ્ઞાને આનંદધન સાંભરે.
 ચિદાનંદજી જેવા યોગીરાજ જો.
 દેવચંદ્રજી દ્રવ્યાનુયોગે ખરા.
 જેને અંતર સત્ય ધર્મની હાજ જો. ૫૦

મહાવીર પ્રભુનો જાપ જાપ્યો જીવતાં સુધી.
 મરતાં પણ જસ મુખે અહીં નામ જો.
 વીસનગર વાસી અજ્ઞાની ખાલીકા.
 અર્પે રમરણાંજલિ સદ્ગુરૂ સૂરધામ જો. ૫૦

જહેન લાડકી વિશ્રામસાધ
 વીસનગર.

“એક સમસ્યા”

દર્શીન.

મુખર અધિંસા સૂત્ર આનું શિખવતા ચાન્નિ મરો,
અજ્ઞાન વર ઉપદેશી અજ્ઞાનિનું દેતા હરી.
છલછલ ભરી જેના દુઃખમાં અજ્ઞાન દુઃખદારો રયા,
બુદ્ધિતણા આગર મહા બુદ્ધિ મુખા મિંચી ગયા.
જેનાવલંબી મુદ્ધિત પાયો ધર્મને લીધો ચણી,
ચત આઠ મણકાની જનાવી માળ શુભ પુસ્તક તણી.
આત્માતણા જોગસૂ થકી અજ્ઞવાળી જાલમ જોતની,
માવન પરમતત્ત્વો મહીં ચીરંજીવીજ ગયો બળી.
વક્તા પ્રખર પંડિત અને મૂરતી મનોહર યોગની,
જેના વિમળ ઉજવળ જીવનમાં ઝાંખી ના દેં ચોકની.
આશર, સમાજ સુધારણામાં સરસ ફાળો રદ્ય ગયા,
શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ પદવી પરમ એ દિપવી ગયા,
નહિ દેવ જેને અન્ય ધર્મો પર હતો તલમાત્ર પણું,
યોગિ છતાં જેને ઘણું દિવમાં હતું બહાણું વતન.
નિજ ધર્મના શુભ વિજયપથે મુગમ સદ્ય હતા શ્રદ્ધા,
ત્યાગી ગયા નિજ દેહ તોયે અમર અવનિએ રહ્યા.
દે ત્યાગ, દે કવિતા, મુપંડિતાઈથી દે પૂજયો,
તવ મુખદ્ એ સંભારણે દે, મધુર શુંજન શુંજયો,
વિણા તણા દે દિવ્ય તારો આવજો રે છિડવા
દે આવજો જન ઉરમાં દેં જ્ઞાન અમૃત રેડવા.

ઉત્સાહી.

ૐ અહં મહાવાર.

શ્રીમદ્ બુદ્ધી સાગરજી પ્રત્યે.

ભુજંગી છંદ.

શુદ્ધશ્રી સદા આત્મમાં માણનારા.
વળી જ્ઞાન જાળથી ઘણું જાણનારા.
રહી જગત્માં ત્યાગને ધારનારા.
હયા દ્રષ્ટિથી પ્રાણીને તારનારા. ૧

કદી ક્રોધ નહીં અંતરે લાવનારા.
અરિ ઉપરે પ્રેમ દેખાડનારા.
મહા મોહનીકમ્ નીવારનારા.
અલોભી અમાની વહે પ્રેમધારા. ૨

દુઃખીને દિલસો દઈ પુછનારા.
રહી શાંતીમાં શાંતીને આપનારા.
સદા સર્વ સુખી રહો, ઇચ્છનારા.
ભવીને દઈ શીખ ઉદ્ધારનારા. ૩

ગયા દેહ છોડી સૂરિ દેવદારા;
થશે કેમ અમ અંતરોના સુધારા;
વહેવરાવશે ત્યાં થકી પ્રેમધારા,
રહો આશ ધારી શુદ્ધવર્ચ મારા. ૪

રતનપુર મહાલકરી.

}

હાથાભાઈ નાથભાઈ

દેસાઈ.
વીજાપુર

ઉપકાર સ્મરણ !

નિકા વ્યાપી હતી મોહની । શુદ્ધ ત્યાં ચાલી જણાયે ?
સ્વાત અમીનો ંહેતો કરીને । નવ જીવનમાં જમાડે !—

વિબુધ આત્મ બનાવે
હવે એ દયા ઢાલુ બતાવે !

વિષમ માર્ગ અધકાર ભરેલો । જરા ન પગથી જણાતી ।
દિશિ જ્ઞાનની મુજને આપી । કયો માર્ગ પ્રકાશી—

પરી હવે દીપજયોત એ ઝાંખી ।
અરેરે ! તેજ એ લાવીશ ક્યાંથી ?

પ્રોત્સાહન દેતા ત્યાં યાત્રુ । જરા ન ઉમિં જણાતી ;
અંતરમાં રુપરણ ત્યાં ભગે । કથની ક્યાં એ કથાતી !—

નહિ હવે વાણી એહ મુણાતી ।
ધરં હું કણ સપ્રેમ ત્યાપી !

નિરાધારતા હે શુદ્ધ દેવા । તુમ વિરહે મુને અર્પી ।
નથી ચોક રોક્યો રોકાતો । અથુધાર રહી સરતી ।

ના સ્મરણ બુસાયે મનથી
ભક્તિ ભળી આપની અર્થા.

‘ જીવિસાગર ’ તુમ ગર્જન । સંગિત સૂર આલાપે ।
નથી મુર એ નથી નીર એ, મૌન ભયાનક વ્યાપે—

હેમુહા, જગે વિરહ પરિતાપે.
ધીરજ હવે ધરવી ઢાલુ પ્રતાપે ?

શિનાર.

ગોરધનભાષ વીરચંદ.

મહાનૈનાયાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગર સુરીશ્વરજીના સ્વર્ગવાસની હીલગરીની મુંબઈની જન પ્રજાની બહેર સભા.

ગતૂ જોઈ વદી ૮ ને તાં ૧૪-૬-૨૫ ને રવીવારના રોજે સવા-
રના (મું ૦ ૮૧૦) ૮ વાગે લાયખલા ખાતેના શેઠ મોતીશાના
આદીશ્વર દાદાના દેરાશરજીના ઉપાશ્રયમાં પન્યાસજી મહારાજ
લલીતવીજયજીના પ્રમુખપણા નીચે ઉપલી સભા મળી હતી. હોલ
શ્રોતાઓથી ચીકાર ભરાઈ ગયા હતા. શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગર સુરીશ્વ-
રજીના બે ફેટાઓ બે બાજુ ટેબલ ઉપર ગોઠવવામાં આવ્યા હતા.
આ વખતે હાજર રહેનારાઓમાં નીચલા ગૃહસ્થો મુખ્ય હતા:—
શેઠ જીવજીયંદ રતનચંદ ખીમચંદ, શેઠ દેવકરજી મુળજી, શેઠ
મોહનલાલ હેમચંદ, શેઠ મણીલાલ મોતીલાલ મુળજી, શેઠ મોતી-
ચંદ ગી. કાપડીયા, શેઠ હીરાલાલ બકોરદાસ. શેઠ ઓતમચંદ
હીરજીની પેઢી તરફથી શેઠ લાધાલાઈ કરશનજી, તથા શેઠ કલ્યા-
ણચંદ ખુશાલચંદ, કોટના ચાહવાળા શેઠ અમથાલાલ નગીનદાસ,
શેઠ લખમાજી કેશાજી, શેઠ પરતાપજી વીગેરે.

શરૂમાં પન્યાસજી મહારાજ લલીત વીજયજીએ મંગળાચરણ
કર્યા બાદ તેમણે સ્વ.જૈનાચાર્યને માટે બોલતાં જણાવ્યું કે તેઓ એક
ઉંચ કોટીના સાધુ પુરૂષ હતા. તેમણે મુંબઈમાં ચોમાસું કયું હતું
તે વખતે તેમણે અનેક શાસનોપયોગી કાર્યો કર્યા હતાં. તેમણે
આચાર્ય શ્રી આત્મારામજીની પેઠે ઘણું પુસ્તકો રચ્યાં છે. તેમણે
બનાવેલ લજને ઘણું લોકપ્રીય થયાં છે. તેમને ને મહારા સમાગમ
પ્રથમ શેઠ મોતીલાલ મુળજીના સંઘમાં પાલીતાણે થયો હતો, બાદ
પેશાપુર ને મેસાણામાં થયો હતો. મેસાણામાં ત્યાંના સુબા ગોવીંદ-
લાઈ હાથીલાઈની સાથે શ્રીમદ્ ચર્ચા કરતા હતા ત્યારે તેમની
અદ્ભુત શક્તીનું મને જ્ઞાન થયું. તેઓ જઈનેતર વિદ્વાનને
જૈનધર્મના ઉંડારહસ્યનું જ્ઞાન ઘણીજ સાદી ભાષામાં પણ સચોટ

રીતે આપતા હતા. તેમનાં રચેલાં પુસ્તકો શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડની શાળાઓમાં તથા હાયદ્રાબાદમાં આપે છે. તેમના ગુરૂ શ્રી મુખસાગરજી તથા તેમના ગુરૂ શ્રી રવીસાગરજી વીગેરે ચુસ્ત કીયાપાત્ર હતા, તેમજ ઉચ્ચ ચારીત્રવાન હતા. શ્રીમદે પણ તેમનાં પંગલે આવી, ઉત્તમ ચારીત્ર પાળ્યું હતું. તેમનું ચારીત્ર નિષ્કલંક હતું. વળી તેઓ આધ્યાત્મિક હતા. તેમાંજ મસ્ત રહેતા હતા, તેમનાં ચારીત્રથી ખાત્રી થાય છે કે તેઓ પોતાના “ તારણકાર ” બન્યા હતા. બાદ તેમણે શ્રીમદ્ના પવીત્ર આત્માની શાંતી સ્વાધી હતી.

એક મોતીચંદ ગી૦ કાપડીયાએ જણાવ્યું કે શ્રીમદ્ના સમાગમમાં હું ઘણી વખત આવ્યો છું, તેઓ ગુજરાતના જૈનકવિ હતા. આધ્યાત્મિક જ્ઞાનમાંજ આનંદ માનતા હતા. તેમણે સંસ્કૃત નો ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો હતો. શ્રીમદે હમણાં “ ઉપનીષદ્ ” ઉપર ટીકા લખી બહાર પાડી છે. આ પુસ્તકને માટે ભાવનગરના નાન્દીવાનં શ્રી. પટની સાહેબ કે જેઓ વિદ્વાન છે, તેમણે મને જણાવ્યું કે ખરેખર જૈન સાધુ “ ઉપનીષદ્ ” ઉપર ટીકા લખે છે તે પુસ્તક સર્વમાન્ય ગણાય, તે એમની ઉત્તમ શક્તિ પુરવાર કરે છે.

બાદ નીચેનો ઠરાવ તેમણે મુક્યો હતો.

ઠરાવ.

“ મુંબાઈની શ્રી જઈન સ્વેતાંબર ભાઈઓની આ સભા પુન્ય-પાદ યોગનીષ્ઠ શાસ્ત્રવીશારદ જઈનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગર મુરારીશ્વરજી “ કાળ ધરમ ” પાઠ્યા તેને માટે પોતાના દૃઢચની ઉચ્ચ રીતગીરી બહાર કરે છે.

શ્રીમદ્ ઉત્તમ ચારીત્રવાન, શાન્તગુણી કવી, વક્તા તથા આધ્યાત્મીક પુરૂષ હતા. તેમણે ઉત્તમોત્તમ ધણાં પુસ્તકો સ્વચ્છીત બહાર પાડ્યાં છે. તેમનાં ભજનો આજાલ વૃદ્ધ ઘણાજ પ્રેમથી

ગાય છે, તેમની શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડે પણ મુક્ત કરે પ્રશંસા કરી છે. તેવા આપણામાં મહાન્ ગણાતા આચાર્યોમાંના એક મહાન્ આચાર્યના કાળ ધરમ પામવાથી આપણને મોટી ખોટ પડી છે. આશા છે કે તેમનો શીષ્ય સમુદાય શ્રીમદ્દના પગલે ચાલશે.

છેવટમાં તે પવીત્ર આત્માને “ પુરણ શાન્તી ” મલો તેવું આ સલા અંતઃકરણ પુરવઠ ઇચ્છે છે.

ઉપરના ઠરાવને ટેકો આપતાં શેઠ લહેરૂચંદ્ર ચુનીલાલ કોટવાલે જણાવ્યું કે શ્રીમદ્દની ત્યાગવૃત્તી અપુર્વ હતી. તેઓ બાળ પ્રહસ્યારી હતા. તેમને શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડે લક્ષ્મીવીલાસ પેલેસમાં બોલાવી તેમનો ઉપદેશ સાંભળ્યો હતો ને તેમના વચનામૃતથી ખુશ થયા હતા.

સ્વયંસેવક મોહનલાલ ચુનીલાલ મહેતાએ છેવટમાં તેમના પવીત્ર આત્માને પુરણ શાન્તી મલો તેવું ઇચ્છી ઠરાવને અનુમોદન આપ્યું હતું.

પ્રમુખશ્રીએ જણાવ્યું કે મંગળાચરણમાં કહેવામાં આવે છે. કે “ આચાર્યો શાસનની ઉન્નતી કરનારા છે. ” શ્રી હિરવીજય સૂરિશ્વરજી તથા શ્રીમદ્દ હેમચંદ્રાચાર્યજીએ શાસનની ઉન્નતીના ઘણા કામો કર્યાં છે. આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્દ આત્મારામજી મહારાજે પંજાબમાં જૈનશાસન ઉન્નતી કરી છે. તે કૌઇથી અજ્ઞાત નથી તેવીજ રીતે શ્રીમદ્દે અનેક શાસનોપયોગી કાર્યો કર્યાં છે. છેવટે આ ઠરાવમાં સર્વની સંમતી મારું છું. બાદ ઘણીજ ગમગીની વચ્ચે ઉપરનો ઠરાવ સર્વાનુમતે પાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

મી. અમૃતલાલ વાડીલાલ શાહે નીચેનો ઠરાવ મુક્યો હતો:—

ઉપરના ઠરાવની એક નકલ તેમના સંઘાડાના આચાર્ય મહારાજ શ્રી અજીતસાગર સૂરીશ્વરજી ઉપર મોકલી આપવાની તથા સલાનો હેવાલ તથા ઠરાવ જાહેર પત્રોને મોકલવાની સત્તા સલા બોલાવનાર કાર્યવાહકોને આપવામાં આવે છે.

ઉપરનો ઠરાવ સર્વાનુમતે પાસ થયો હતો.

શ્રીમદ્ના માનમાં જીવદયાની ટીપ કરવામાં આવી હતી જેમાં રૂ. ૨૭૧ ના આશરે તે વખતે ભરાઈ ગયા હતા, તે રૂપીયામાંથી જીવો છોડાવવાનું કામ મી. ડાહ્યાભાઈને સોંપવામાં આવ્યું હતું. બપોરે “ રૂપી મંડળની પૂજા ” પંચાસજી લલિત વિજયજીની હાજરીમાં ભણાવવામાં આવી હતી જેમાં પ્રભાવના પણ થઈ હતી. રાત્રે આંગી પુજા તથા ભાવના ષેડી હતી, જેનો હબરો માણસોએ દર્શનનો લાભ લીધો હતો.

સાંજવર્તમાન.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સુરીશ્વરનો જીવન સંદેશ.

અમદાવામાં જંગી બહેર સભા.

ચોઠું કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ પ્રમુખસ્થાને

અમદાવાદનો અમારો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ગઈ તા. ૬-૮-૨૫ રવીવારે સવારે ૮ કલાકે જવેરોવાડાના ઉપાધ્યયના વીશાળ હોલમાં બાળીતા વહતા અને કવી રા. મણીલાલ મો. પાદ-કરનું “ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરનો જીવન સંદેશ ” એ વીધયપર બહેર વ્યાખ્યાન હોવાથી સભાનો ગંભીર હોલ સવાર-થીજ સી પુરુષોથી ઉભરાઈ રહ્યો હતો. ઉચ્ચાસનપર શ્રીમદ્નો ચિત્રપટ તથા શ્રીમદ્ની કૃતીના ૧૦૮ પ્રયોગો ત્રમુહ ચોક્ષી રહ્યો હતો.

શ્રીમાન જવેરી વહંતીની દરખાસ્ત અને ચોઠું ચક્રચંદ હીરા-ચંદના દેશાધી વડી ધારાસભાના સભાસદ અને અત્રેના બાળીતા આગેવાન મીલમદેક અને ચહેરી ચોઠું કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ કલ-પત્રભાઈ (તે મનુ રોન કોનવેનેશનના પ્રમુખ) એ પ્રમુખસ્થાન સ્વીકાર્યા બાદ બાળીતા “ સંસ્કૃતિઆર્ષ ” શ્રી પ્રાણમુખભાઈએ રા. પાદર.કે.ન કૃત “ મન વદ હરવર કે મુનમન ” એ દીર્ઘ આશાની

તરજનું ગીત વાળુ ત્રો સાથે સુલલીત કહે ગાઇ સંભળાવતાં સભા-
જનો ગુરૂ ભકતીરસમાં તરખોળ ખની રહ્યા હતા. આ પછી શેઠાણી
ગંગાભાઈ કન્યાશાળાની બાળાઓએ “ ભકતીપુષ્પાંજળી ”
નામની કવી રા. પાદરાકર કૃત ગદ્ય સોહીની ગાઈ સંભળાવ્યા બાદ
પ્રમુખ સાહેબે પોતાનું વક્તવ્ય શરૂ કરતાં જણાવ્યું કે આજનું
પ્રમુખસ્થાન તો કોઈ વીદ્વાનનેજ શોભે, પણ ગુરૂભકતીથી પ્રેરાઈ
તે સ્વીકારવા મેં હીમત ધરી છે. આચાર્ય શ્રીમદ્ ગુરૂ મહારાજ
બુદ્ધિ સાગરજીનાં ગુણોનું વર્ણન અને માપ કોઈ વીરલોજ કરી
શકે તેમ છે. ધર્મના સંસ્કાર બાળ વયમાં જ પડે છે તેની અસર
ઉંડી અને ઘણે ભાગે ચીરસ્થાયી રહે છે. આચાર્ય મહારાજ શ્રી
બુદ્ધિસાગરજી આ રહસ્ય ઘણીજ સરસ રીતે સમજ્યા હતા અને
તેમનો ઉપદેશ પુખ્ત ઉમરના માણસોમાં ફેલાયો હતો તેથી પણ
વધુ પ્રમાણમાં બાળક અને યુવાન વર્ગને સચોટ અસર કરી રહ્યો
હતો. બાળકોનો એવો તો પ્રેમ તેમણે સંપાદન કર્યો હતો કે તેઓ
શ્રીને બાળકોના એ મહારાજ કહેવામાં આવતા. એ તો આપ
રહેજે સમજી શકશો કે નાની ઉમરમાં ધર્મના સીદ્ધાંતોનું જો
બીજ રોપવામાં આવે તો મનુષ્યને પોતાની જીવનમાં તે એક દીપ-
કરૂપી અવળે રસ્તે જતાં અટકાવે છે, અને આપણે આશા રાખીશું
કે મહારાજશ્રીના મુખ્ય શીષ્ય અજીતસાગરજી મહારાજ બાળ
વર્ગને બોધીત કરવામાં કટિબદ્ધ થશેજ. શ્રીમદ્ આચાર્ય
મહારાજ સાગરગચ્છના શીરોમણી શ્રીમદ્ સ્વીસાગરજી મહારાજના
શિષ્ય હતા, અને પોતાના તિવ્ર જ્ઞાન તપ અને અધ્યાત્મભળ
વડે તે ગચ્છને દીપાવ્યો છે. તેઓએ ધર્મના સીદ્ધાંતોનો ઉઠો
અભ્યાસ કર્યો હતો અને સામાન્ય વર્ગ સમજી શકે તે સાડ સરળ
ભાષામાં ૧૦૮ પુસ્તકો રચી બહાર પાડ્યાં છે. પોતે દુરઅંદેશી
હોઈ જઈને બાળકો વ્યવહારીક તેમજ ધાર્મીક કેળવણી પ્રાપ્ત
કરે તે સાડ બોરડીંગ અને ગુરૂકૃણ સ્થપાવવામાં ઉત્સાહપુર્વક ઉપ-
દેશ કરતા અને તેમનેજ આધારે આજ આપણે અને જોન ચેતાન
બોરડીંગ અને સીધ્વદેવ જોન ગુરૂકૃણ સારા ધોરણપર સ્થપાયેલને

આણતાં ભેષ શકીએ છીએ. આવા સમર્થ વીદ્યાન્ યોગવીદ્યાવી-
ભુષીત મહાત્માના સાચા સ્મારક માટે તો પાછળ મુકેલા જ્ઞાનનો
પ્રચાર કરવો ઘટે. તેમના આત્માને યાતી મળે.

પ્રમુખ સાહેબના બાલ્યા પછી મુખ્ય વક્તા રા. પાઠરાકરે
મંગળાચરણ કર્યો બાદ શ્રીમદ્વના ત્યાં મુકવામાં આવેલા ૧૦૮
સંસ્કૃત પ્રાકૃત હિંદી તથા ગુજરાતી ભાષાના ગદ્યપદ્યમાં યોગ
આધ્યાત્મવીદ્યા તત્ત્વજ્ઞાન, ધર્મ તથા સમાજ સુધારણા પરના મહા
અર્થો તરફ સંબંધિત લઘુ ખેંચી આવા મહા સમર્થ વીરલ વીદ્યાન્
ત્યાગીના જીવનચરિત્ર અવલુચ્છી આપણા જીવન ઉંચ બને છે તો સર્વ
એક ચીતે અવલુ કરશે તથા કદાચ પોતે સદ્ગત પ્રતીના બકતી-
ભાવથી પ્રેરાઈ શ્રીમદ્વના જીવન કથનમાં સહસ્રાષાત કરે તો રોકવા
વીનંતી કરી હતી. શ્રીમદ્વનો જન્મ ૧૬૩૦ ના મહા સુદ ૧૪ શીવ-
રાત્રીએ થયો હતો. તેમજ વીજાપુર નીવાસી માતા અંબા તથા શીવ-
દાસ પીતાના કષ્ટાળી કુટુંબમાં જન્મ્યા પછીથી બાલવયમાંથીજ તેમને
તીવ્ર તપ ત્યાગ વર્ધરાગ્ય જ્ઞાનવીલાસ તથા અંશાર તરફ અચ્ચીથી
માંડી, બાળવયમાં જાદી વર્ષની વયમાં તેમના માતૃશ્રી તેમને ટોપ-
લામાં ખેતરમાં લઈ જઈ ટોપલો મુકી પાણી લેવા ગયાં ને પાછાં
આવી જોતાં તે ટોપલાની આસપાસ લયંકર નાગ કેમ વીંટળાઈ
શ્રીમદ્વ પર દષ્ટા કરી રહ્યો તથા એક જોગીએ શ્રીમદ્વ ભાવીમાં
મહાપુરુષ થવાની આગ્રાહી આપી વીજેરે જણાવી તેમણે કરેલો
જ્ઞાનાભ્યાસ, માતા પીતાની હયાતીમાં રીક્ષા ન લેવાની પ્રતીજ્ઞા તથા
પાતનપુરમાં હાથીને ઝોળે ચઢી લીધેલી રીક્ષા તથા તે પછી ગરસ્વતી
મંત્ર આરાધી મેળવેલ મહા આધ્યાત્મ તથા યોગ વિદ્યાનું ઉત્કૃષ્ટ
જ્ઞાન તથા મેળવેલો આત્માનુભવ તેમજ તેજ આત્માનુભવે જન્મજન્મ
એક માટે લણા પરીધને પુસ્તક રૂપે ૧૦૮ મહાઅર્થો રચી જન્મને
કરેલું તેનું અર્પણ તથા મૃત્યુ અગાઉ જે રીવસ મુખી અંચ લેખન
તથા શાશ્વત લેખનું આશુ રાખેલ કાર્ય, પોતાના લાખ રૂપીઆથી
વધુ કૌમિવના દાન મંદીરનું બોલપુર શ્રી સંઘને સમર્પણ, તે પછી
પોતાનું મૃત્યુ બદ્ધી પખવાડીના અગાઉ પોતાના જાતેને પોતાના

મૃત્યુની આપેલી ચેતવણી, પોતે પરવારી જઈ મૃત્યુ માટે કરેલી તૈયારી, મૃત્યુ પહેલાં બે કલાકે સાબરમતી તીરે મધુપુરીથી વીજપુર આળ્યા પછી આત્મધ્યાન તથા સ્વરૂપમાં લીન રહી હસ્તે મુખે કરેલો મૃત્યુનો સત્કાર, તેમના ભકતો તથા શિષ્યોને અંતીમ ઉપદેશ તથા એકજ ક્ષણમાં હાસ્ય ભાવે થયેલું સ્વર્ગગમન. મૃત્યુ પછી ૨૪ કલાક સુધી મુખપર વીલસી રહેલ દિવ્યપ્રકાશ. દસહજાર માણસે હીંદુ મુસલમાનો તથા અઠારે કોમના મનુષ્યોએ લીધેલો સ્મશાન યાત્રામાં ભાગ તથા તેમનો છાતીફાટ વીલાપ. મુસલમાનો, બ્રાહ્મણોએ પણ શ્રીમદ્ના મૃતદેહની શીળીકાને ખાંધ આપી તથા અંત્યજ વર્ગે કરેલાં ભજનો તથા તેમાં લીધેલો ભાગ તે પછી શ્રીમદ્ના મૃત્યુ પછી તુરતજ ઘંટાકરણ મહાવીરનો મધુપુરીમાં ખંધ ખારણે વાગેલો ઘંટ તથા પોતે સ્વર્ગમન પછી સદેહે કેટલાકોને દર્શન દઈ આપેલો પરચો, આ સૌ વિસ્તારપૂર્વક પોતાની હિંમેશની રસીલી બુદ્ધિસાદાર શૈલીમાં લગભગ દોઢ બે કલાક સુધી સંભળાવી હવે તેમના પછી તેમણે વારસામાં મુકેલ અખુટ જ્ઞાન ભંડારને સાચવી તેનો પ્રચાર કરવો તે કામ ઉપાડી લેવા સોને જણાવ્યું હતું.

મુંબઈ સમાચાર તા. ૨૪ જુન ૨૫

મહાન્ આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગર સુરીજી.

તેમના અવસાન બાદ દીલગીરી જાહેર કરવા સાણંદ જાહેર સભા.

સાણંદનો એક ખબરપત્રી પોતાના ગઈ તા. ૧૬ મીના પત્રમાં લખી જણાવે છે કે ગઈ તા. ૧૪ ના રોજ અત્રેના શ્રી પદમ પ્રભુ મહારાજના દેરાસરના વીશાળ ચોકમાં અત્રેના તમામ શહેરીઓની એક મંત્રવર જાહેર સભાના ઠાકોરશ્રી જયવંતસીંહજીના પ્રમુખ-પણ નીચે લેવામાં આવી હતી. શરૂઆતમાં મુસ્લિમોની નમસ્તે નામતું રા. પાદશાહર કુન સુંદર રસમથ કાવ્ય સભા આગળ ગઈ સંતોષાવવામાં આવ્યું હતું.

અત્રેના ઠાકોરશ્રીએ તે બાદ ઉભા થઇ નીચે પ્રમાણે દીક્ષા-
રીનો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો. તેમજ શાંતી માટે યોગ્ય શબ્દો સભા
પાસે રજુ કર્યા હતા. જે ઠરાવ સભાએ ઉભા થઇને મુકયો હતો
જે સર્વોનુમતે પસાર થયો હતો. તે નીચે મુજબ હતો.

ઠરાવ.

-પરમ પવિત્ર બાલપ્રદાચારી શાસ્ત્રવીશારદ જ્ઞાનાચાર્ય યોગ-
નીઠ અધ્યાત્મજ્ઞાની કવિરત્ન શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરજી
મહારાજશ્રી શ્રી વીજપુરમાં સંવત ૧૯૮૧ ના જેઠ વદ ૩ને મંગળ-
વારના રોજ ચઢતા પહોરે કાળધર્મ પામ્યા તેને માટે સાલુદના
શહેરીઓની આ બહોર સભા અંતઃકરણ પૂર્વક દીક્ષારી બહોર કરે
છે અને તેમના મવીત્ર આત્માની શાંતી માટે પરમ કૃપાળુ પ્રભુ
પ્રત્યે પ્રાર્થના કરે છે.

ઠરાવના ટેકામાં ઠાકોરશ્રીએ મહારાજશ્રીના જીવનપરત્વે ઘ-
ણુંજ જાણવા યોગ્ય અને અનુભવગમ્ય વીવેચન કરતાં જણાવ્યું
કે આપણે તેમના પગદે સાલવું જોઈએ. તેમનું જીવન ઘણુંજ
ઉચ્ચ અને સર્વેને પ્રેમ ઉપજે તેવું હતું. તેમને અને હમારે પરી-
ચય થતાંની શરૂઆતમાં ટેટલાંક પુસ્તકો આપ્યાં હતાં. તેમાં
સાબરમતીગુણશીક્ષણ કે જે સાબરમતી જેવી જડ વસ્તુમાંથી
પણ અનેક બોધક જુદાં જુદાં પાત્ર રસથી ગોઠવી કાવ્યરસથી અલં-
કૃત કરી કાળે રચ્યાં છે, તેથી અનેક રીતે બોધ શકવા યોગ્ય છે.
તેમજ તેઓશ્રીમાં એક એવી અજબ શક્તી હતી કે તેમના સમા-
ગમ માત્રથી હરદોષ મનુષ્ય પોતાનું જીવન સુધારી શકે. આપણે
સારાં સારાં કાર્યો કરીએ અને તેમના કહેવા પ્રમાણે વરતીએ
તોજ તેમનો આત્મા આપજાપર પ્રસન્ન રહે એમ જણાવી
પોતાનું બાપણ પુરું કર્યું હતું.

વેદ વ.સુદેવ ગણપતરામે જણાવ્યું કે મહારાજશ્રી બુદ્ધી-
સાગરજી પોતાના જન્મે વંશમાં અંદ્રમાદ્ય ઉજ્જવળ કીરતી સંપા-
દન કરી ગયા. આપણે તો તેમને માટે શું બોલી શકીએ ? પરંતુ

તેમનીજ પ્રસાદીરૂપ ભજનો ગાઈ આનંદ સાથે જ્ઞાન મેળવીએ અને તેમના ઉદ્દેશાનુસાર વરતવા ઇચ્છીએ એજ સારામાં સારો મારગ છે. મહારાજશ્રી પોતાના આત્મામાં સદા આનંદથીજ રહેતા હતા જેથી તેમને તો કંઈવલ્ય પદ શીવાય બીજી દશા હોયજ નહીં અને તેમના આત્માની વૃત્તિઓ પણ ઇશ્વર સાથે તાદાત્મ્ય હોઈ તેમનો અમર આત્મા અમરધામમાં આલ્યો ગયો અને શરીરજ કેવળ કાળ-ધરમને પામ્યું છે. મહારાજશ્રીને સર્વ ધર્મ પ્રત્યે સમદૃષ્ટિ જ હતી.

ભટશ્રી મણીલાલ ભોગીલાલ ભાઈએ જણાવ્યું કે મહારાજશ્રી સર્વને યોગ્યતાનુસાર ઉપદેશ આપતા તેમજ તેમનો જાહેર ઉપદેશ સંરણ અને સર્વમાન્ય હતો. તેમના સમાગમમાં આવેલ માણસને એમજ થાય કે આપણે ફરીથી સાંગરજીનો લાલ લઈએ તોજ ઠીક અને આચાર્યના સર્વ ગુણો તેમનામાં હતા.

છેવટમાં ભોગીલાલ મગનલાલે જણાવ્યું કે મહારાજશ્રી પોતે બાળકો તથા વૃદ્ધ મનુષ્યો સાથે પ્રેમથી વરતતા હતા. તેમનો સાણુંદ અને ગોધાવીપર ઘણોજ ઉપકાર છે. તેઓ સાચા સુધારક હતા, તેમ તેઓ ન્યાયનો ઉચો અભ્યાસને કરીને પ્રવીણ બનેલા હતા. તેમના અવસાનથી એક પ્રભાવક આચાર્યની ખોટ પડેલા છે.

બાદ વીસરજન થઈ હતી.

મુંબાઈ સમાચાર.

સ્વ. જૈનાચાર્ય બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરજી.

મહેસાણામાં શોક પ્રદર્શક ગંજવર સભા.

એક બખરપત્રી લખી જણાવે છે કે આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સુરીશ્વરજીના સ્વર્ગગમનના શોક નીમીતે મહેસાણામાં જેઠ વદ ૧૧ ને બુધવારે સવારે આઠ વાગે શ્રી સંઘ તથા નાં જજ સાહેબ તથા ગામના બીજા આગેવાનો વીગેરેની હાજરીમાં જૈન ઉપાશ્રયમાં એક જાહેર સભા મળી હતી. એક ઉંચી પાટ ઉપર સદગત આચાર્યશ્રીનું મોટું સુંદર ચિત્ર શેઠ ભાંખરીયા તરફથી મુકવામાં આવ્યું.

હતું. બહાર ગામથી શ્રી પાદરાકર તથા શેઠ વેલ્લીચંદ મુરચંદ તથા ગવૈયા પ્રાણસુખ તેમજ બીજી મંડળી આવી પહોંચી હતી. જેઓ નદી આવી શક્યા તેમના દીલસાના તાર આવી પહોંચ્યા હતા. આ આ સભામાં ખાસ ભાગ લેવા મુનીમહારાજ શ્રીમદ્ મોતીવિજયજી ચોતાના શીષ્યે સાથે તથા વીળપુત્રી પંન્યાસ મહેન્દ્રસાગર ગણી. તમાં શ્રીમાન્ કીરતીસાગરજી તથા શ્રી હેમેન્દ્રસાગરજી વીગેરે આવ્યા હતા.

ગવૈયા પ્રાણસુખે રા. પાદરાકરદ્વન “શ્રી જુદિયાગર મુરી ગયા” એ નામનું નીવાપાંજલીવાળું ગીત ગાઇ બતાવતાં સમગ્ર સભા ચોકમાં દુબી ગઇ હતી.

શ્રીમદ્ મોતીવિજયજી મહારાજે ઉચીત વિવેચન સાથે મંગળાચરણ ગાઈ સંભળાવ્યું હતું. શેઠ કુલચંદભાઈએ સભાને હેતુ કહી સંભળાવ્યા બાદ પં શ્રીમહેન્દ્રસાગરજીએ સંસ્કૃત કંવાલી મુંદર રીતે ગાઈ સંભળાવ્યા બાદ માસ્તર દુર્લભદાસે રાં પાદરાકર દ્વન “શ્રી જુદિયાગરસૂરિ કયાં ગયાં” એ ગીત ઘણી મુંદર રીતે ગાઈ સંભળાવતાં તે ગીત આખી સભાએ ઉપાડી લીધું હતું, અને સર્વત્ર ચોક છવાઈ રહ્યો હતો. કહી પ્રાંતનાં મેં જગજગ તાવડેકર સાહેબે સદ્ગતના અંગત પરીચયમાં આવેલા હોવાથી તેમના અદ્ભુત ગુણો આધ્યાત્મીક શક્તી, અદ્ભુત યોગબળ અને તપ ત્યાગ ઉપર લંબાણુ વીવેચન કરતાં તેઓ શ્રી દેવ કે પ્રભુ હતા અને આપણને છોડી ગયા છે, એ આપણા દુર્ભાગ્ય છે, વીગેરે કહી બેસતાં રા. પાદરાકરે શ્રીમદ્દ્વન જીવન ચરીત્ર લંબાણુ દોઢ ઠલાક સુધી અસરકારક ભાષામાં કહી સંભળાવ્યું હતું.

શ્રી કીરતીસાગરજી મહારાજે સદ્ગતના ગુણો ચમત્કારો અને ઉચ્ચ તત્ત્વજ્ઞાન આદી ઉપર બોલતાં તેમનો કંઠ રૂંધાઈ આવ્યો હતો, અને વધુ બોલી શક્યા નહિ હતા.

માસ્તર દુર્લભદાસે સદ્ગતની અદ્ભુત શક્તી અપુર્વ જ્ઞાન નિરપૃહપણું આકારવિહારમાં નીરમોહીપણું, અદ્ભુત, શ્રંધ લેખનશક્તિ આદી ગુણો ઉપર વીવેચન કર્યું હતું.

પટલા અંબાલાલ લલ્લુભાઈએ ગુરૂશ્રીનાં ગુણગાન કરી
ખેસતાં અત્રેની સેવા સમાજના પ્રમુખ પટેલ રામદાસભાઈએ શ્રી
ગુરૂદેવ પટેલ હોઈ પટેલ કેમતું ગૌરવ વધાર્યું છે, માટે અભીમાન
લેતાં પોતાની સમગ્ર ઠોમ તરફથી રાત્રે એક મહાસભા ભરવાનું
તથા તેમાં સૌને પધારવાનું આમંત્રણ કર્યા બાદ સભા વિસર્જન
થઈ હતી. સાંજવર્તમાન.

મહેસાણામાં પાટીદાર ભાઈની શોકદર્શક પ્રચંડ સભા.

ગઈ રાત્રે અત્રેના પાટીદારવાડામાં વિશાળ શોકમાં શ્રીમદ્
બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના મરણ માટે શોક દર્શાવવા એક ગંભીર
સભા મળી હતી. જેમાં લગભગ પાંચ હજાર સ્ત્રી પુરૂષોએ હાજરી
આપી હતી.

ધુપ દીપ સાથે ઉચાસને શ્રી ગુરૂદેવનો મોટો ચિત્રપટ ખિરા-
જમાન કર્યો હતો.

શરૂઆતમાં મંગળાચરણ થવા બાદ બુદ્ધિ બુદ્ધિ વક્તાઓનાં
દિલસ્પર્ષિ વ્યાખ્યાનો થયાં હતાં જ્યાં રા. પાદરાકર લગભગ દોઢ
કલાક બોલ્યા હતા તથા રા. દુર્લભદાસ કાળીદાસ મહેતાએ લંબાણ
વિવેચન કર્યા બાદ સેવાસમાજવાળા પટેલ રામભાઈએ એટલું
ખંધુ લંબાણ ને હૃદયભેદક વર્ણન કર્યું હતું કે સભા સ્તબ્ધ થઈ
હતી. મોડી રાત્રે સભા વિખરાઈ હતી.

પાદરામાં જંગી શોક પ્રદર્શક સભા.

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજે સ્વર્ગગમન
કરવાના સમાચાર મળતાંજ અત્રે દેરાસરજીના વિશાળ આરસના
વ્યાખ્યાન હોલમાં રાત્રે એક ગંભીર સભા ભરવામાં આવી હતી.
સી પુરૂષોની પ્રચંડ હાજરી હતી.

પ્રારંભમાં હામોનિયમ સાથે મહારાજ શ્રીના ગુણાનુવાદની રા.
પાદરાકર કૃત સ્મરણાંજલિ ગવાતાં સભામાં કંઈક છાંય છવાઈ

ગઈ હતી, આ પછી રા. પાદરાકરે ગુરૂશ્રીના જીવનપર વિવેચન કરતાં લગભગ બે કલાક સુધી જુસ્સાદાર શૈલીમાં બોલતાં હોયુ મર્યાદા આવતાં રોઈ પડ્યા હતા અને સભા પણ રોઈ પડી હતી. તેઓ બેસવા પછી અત્રેના વયોવૃદ્ધ ગુરૂભક્ત વકીલજી મોહનલાલ હીમચંદ જેઓ ગુરૂશ્રીને અગ્નિદાહ કર્યા પછી પાછા ફર્યા હતા અને ગુરૂવોરહ આઘાતથી સખત માંઢગીમાં હતા તેઓથી ઉભા નહી રહી શંકવાથી ખુરસી પર બેસી રોતાં રોતાં ઘણું લંબાણ વિવેચન કરી પોતાના શ્રીમદ્ માટેના અનુભવો કહી સંભળાવ્યા હતા. તે પછી મોડી રાત્રે સભા વિખરાઈ હતી.

મુંબાઈ સંભાચાર

પ્રાંતીજમાં પ્રચંડ જાહેર સભા.

આચાર્ય શ્રીમદ્ અષ્ટતસાગરજી પ્રમુખસ્થાને.

૨૧. આચાર્ય શ્રીમદ્ જુહીસાગર મુરીનું જીવનવૃત્તાંત.

૨૨. પાદરાકરનું જાહેર ભાષણ.

ગઈ તા. ૧૦-૮-૨૫ સોમવારે સવારે ૯ વાગે પ્રાંતીજમાં “ શ્રીમદ્ જુહીસાગરજી મુરીના જીવનવૃત્તાંત ” ઉપર જાણીતા કવી અને પ્રસીદ્ધ વક્તા રા. મણીલાલ મોહનલાલ પાદરાકરનું જાહેર ભાષણ દોવાથી સભાસ્થાન ધ્વજ, વાવટ, તોરણ, કમાનોથી સજ્જ-ગારવામાં આવ્યું હતું. સવારમાં વહેલાંથીજ સભાસ્થાન ખોલા શ્રી ગુરૂપ તથા સાધુસમુદાયથી ઉભરાઈ રહ્યું હતું.

પ્રારંભમાં દારમોનીયમ સહીત ગુરૂગુણગાન-સંગીત સવાજન આચાર્યશ્રીના મંગળાચરણ પછી આજના મુખ્ય વક્તા રા. પાદરાકરે પોતાનું વ્યાખ્યાન ચરૂ કરતાં ગુરૂદેવના સ્મરણનું મંગલકાવ્ય ગાઈ, સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવ બીનાના આ મુન્ય સ્થાન તથા ગામમાં આવના પાતાને થયેલ દુઃખ વર્ણવતાં શ્રીમદ્ના સ્મરણથી સભામાં પ્રમુખથી માંડી સર્વ આજાળ વરૂદ શ્રી પુરૂષોત્તમ જેજીમાં યાવજ

ભાદરવા જેવાં અશરૂ ઉલટયાં હતાં. વકતા પોતે પણ રૂઢન થઈ આવતાં બોલવા અશકત થવા પછી ધીરે ધીરે તેમનો વાણીઓત આગળ વધતાં તેમણે જણાવ્યું કે, તમે તો શ્રીમદ્ના એટલા બધા સહવાસમાં હતા અને શ્રીમદ્નો તમે અને તમારા ગામ પ્રતી એટલો બધો દયાભાવ હતો કે એટલો લાભ અમને કે હમારા ગામને મળ્યો નથી. છતાંયે તેમના જીવનની વીશીષ્ટતા તમને સંભળાવીશ, એમ કહી શ્રીમદ્ના જીવનના ખારીકમાં ખારીક પ્રસંગો વરણવી, શ્રીમદ્ કદી સમસ્ત જીવનમાં અઢલી બેઠા નથી, દીવસે નીંદ્રા લીધી નથી. સ્ત્રી જન સાથે પત્ર વ્યવહાર કદી કર્યો નથી. ઉપાશ્રયમાં વ્યાખ્યાન શીવાયના વખતે સ્ત્રીજનનો પ્રવેશ થવા દીધો નથી. મુખવાસ પાનસોપારી વીગેરે જીવનભરમાં વાપર્યાં નથી કીમતી કામળો આદી વસ્ત્રો વાપર્યાં નથી અને મૃત્યુના સમય પર્યંત માત્ર લેખન, વાંચન અને ધર્મધ્યાન શીવાય અન્ય કાર્યો કર્યાં નથી. જ્ઞાતી, સંઘ કે અન્ય છઠ્ઠાઓમાં કદી પડયા નથી. તેમનો વ્યવહાર માત્ર પરહી-તાર્થે, જ્ઞાન આરાધના અર્થે જ હતો વીગેરે જણાવી તેમનાં લખેલાં પુસ્તકો, તેમની વ્યાખ્યાન શરૂલી, તીવ્ર વધરાસ્યં, ત્યાગ તપશ્ચર્યા, આધ્યાત્મજ્ઞાનવિલાસ, મસ્તકકીરી, સર્વ ધર્મના માણસો સાથે અદ્ભુત કુરુણાલયો પ્રેમ, સમાનદ્રષ્ટી આદી ગુણોપર વીવેચન કરી, તેમના શીષ્ય રત્ન શ્રીમદ્ આચાર્યશ્રી અજીતસાગર સુરીજીમાં પોતાની અખંડ આશાઓનું સ્થાન બતાવી તેમને પગલે તેમને ચાલવા તથા પોતાના ગુરૂની પાટ સંભાળવા વીનંતી કરી. આવા મહાન્ ગુરૂશ્રીના પાછળ મુકેલા અમોઘરત્નરાશી સમાન વારસાનું રક્ષણ કરવા જણાવી, તેમનું જીવંતસ્મારક શી રીતે રહે તે સુચવતાં તેમના જે ગ્રંથો નથી મલી શકતા (out of print) તેનો તથા તેમણે પાછળ મુકેલા સાહીત્યનો પુનઃ ઉદ્ધાર અને પ્રચાર કરવા કરીબંધ થઈ તેમના આત્માને અખંડ શાંતી આપવા જણાવી શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળે (પાદરા) તૈયાર કરેલી તથા હંબરૂ, અમદાવાદ આદી સ્થળોના નેતાઓએ સ્વીકારેલી જીવંત સ્મારકયોજના ઉપાધી દેવા તથા તેમાં જોડાવાની અપીલ કરનાં

મુખ્ય શેઠ સાહેબ તેમાં જોડાતાં ઘણાક ભાઈઓ તથા બેનોએ
પેત્રનો તથા લાઈફ મેમ્બરો તરીકે જોડાઈ પોતાના નામો મોંઘાવ્યાં
હતાં તે પછી સડનો આમાર માની રા. પાદરાકર બેસતાંજ પ્રમુખ-
શ્રીએ ખુલ્લ અવાજે પોતાના ગુરૂશ્રીનાં મુકત કંઠે ગુલુગાવન કરતાં
જણાવ્યું કે રા. મણીભાઈએ આપણને પ્રથમથીજ સેવસાગર છે,
ગુરૂદેવના યા ગુણો ગાઈએ ને યા બાદી રાખીએ ? આ પછી
લંબાણ વિવેચન કર્યું હતું.

સાંજવર્તમાન

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગરજીનો પર્યુષણનો
સંદેશ.

ગુરૂતમાં રા. પાદરાકરજી બાપણ.

ગયા રવીવારે સવારે ૯ કલાકે ગોપીપુરા શ્રીમદ્ મોહનલા-
લજી મહારાજના ગંજલર ઉપાશ્રયમાં શ્રીમદ્ પં. પદ્મગુનીજી
મહારાજના પ્રમુખપણા નીચે શ્રી ગુરૂપોના ગંજલર સમુદાય સમક્ષ
જાણીતા કવિ રા. પાદરાકરે “ સદ્ગત શ્રી બુદ્ધીસાગરજી સુરિશ્વરજી
નો પર્યુષણનો સંદેશ ” એ વિષય ઉપર એક સુંદર વ્યાખ્યાન
પોતાની હમેશની રસભર પણ જુસ્સાદાર ભાષા શૈલીમાં આપ્યું
હતું.

ઉચ્ચાસને શ્રીમદ્ની કૃતિના ૧૦૮ મહાઅધ્યાયો તથા મોટા-
ચીત્રપટ સર્વજી લક્ષ જેથી રહ્યા હતા.

પ્રારંભમાં વિશ્વવંદ્ય પ્રખરવક્તા, મહાપંડિત, કવીશ્રેષ્ઠ જાણ
બ્રહ્મચારી ૧૦૮ મહા અધ્યાયોના લેખક શાસ્ત્રવિશારદ યોગનિષ્ઠ
દેવનાચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગરજી સુરિશ્વરજીના જન્મથી માંડી
તેમનું યોગમાર્ગનું, આધ્યાત્મિક માર્ગનું તત્વજ્ઞાની વીચારક
પાંડીત્ય માર્ગનું તથા સ્વાનુભવ માર્ગનું, ત્યાગ, તપ, સંયમ,
વેરાગ્ય માર્ગનું, આમ બીન્ન બીન્ન માર્ગનાં જીવન ઉપર બોલતાં
રા. પાદરાકરે લંબાણ વિવેચન કરતાં શ્રીમદે પોતાના જીવન પર્ય-

તના સ્વાનુભવના જીવતા ઉદ્દગારો તથા વિચારો પુસ્તકો મારફતે મુકયા છે. આવાં પુસ્તકો જેમાં અષ્ટાંગયોગ, કર્મયોગ, ઉપનીષદ, આધ્યાત્મજ્ઞાન ભજનો, સમાજ સુધારણા આદી વીષયોપર સંસ્કૃત જુજરાતી, હિંદી, લાપામાં ગદ્યપદ્યમાં ૧૫૦ અંથો છે.

તે ઠહી બતાવી બેસતા શ્રીપદમુનિજી મહારાજે શ્રીમદ્નાં મુક્ત કંઠે વખાણ કરતાં યોગ્ય વિવેચન કર્યા બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

હિન્દુસ્થાન

પુનામાં જાહેર વ્યાખ્યાનો.

સાંજવર્તમાન.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી જીવંત સ્મારક માટે પુના ગયેલ ડેપુટેશન

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી જીવંત સ્મારકની યોજનાના પ્રચાર માટેનું એક ડેપુટેશન મુંબઈથી ઉપડી પુના તા. ૨૨-૪-૨૫ ના સવારમાં આવી પહોંચ્યું હતું.

પ્રારંભમાં શ્રી દશાશ્રીમાળીના ગંભીર ઉપાશ્રયમાં જાણીતા આચાર્ય શ્રી જયમુરીજી તથા તેમના વીદવાન શીષ્ય શ્રી પ્રતાપ મુનીજીના સમક્ષ, શ્રી પુરૂષોત્તમ વીશાળ સમુદાય સમક્ષ ડેપુટેશન તરફથી રા. પાદરાકરે આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજના જન્મથી માંડી સ્વર્ગગમન સુધીનો તથા તેમના સાહિત્ય નો તેમજ તેમના યોગ તથા આધ્યાત્મિક સ્વાનુભવી જીવન પર પ્રકાશ પાડતાં જુસ્સાદાર રસભર શબ્દોમાં લાંબાણ વીવેચન કરતાં મેખ્ખરો નોંધાવવા શરૂ થયા હતા હજી નોંધાય છે.

તે પછી શેઠ મોતીચંદ લગવાનની ધર્મશાળામાં તથા જોસવાળ દેરાસર એ બે ઠેકાણે જાહેર વ્યાખ્યાનો આપવામાં આવ્યાં હતાં. જ્યાં શ્રી તીલકવીજયજી વીગેરે મહારાજો હાજર હતા.

શ્રી પ્રતાપ મુનીજી તથા શ્રી તીલક વીજયજીએ સદ્ગત આચાર્ય મહારાજ માટે ઘણીજ લાગણીથી મુક્ત કંઠે તેમના

આત્મજ્ઞાન, સ્વાનુભવ, તપ, ત્યાગ, ઉદારતા તેમજ નૈન સાહિત્ય માટે ભગીરથ પ્રયત્ન તથા પ્રખર વીરતા, પાંડિત્ય તથા ઠવીત્વ માટે પ્રસંશા કરતાં સઉને પોતાની લક્ષ્મીનો સઉપયોગ કરી ઉક્ત સ્થાને તન મન ધનથી મહદ કરવા માટે ખાસ લક્ષ આપવા સુચના કરી હતી.

પુના નીવાસીઓએ આ ડેપુટેશનનો સારો સત્કાર કર્યો હતો.

શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગર સુરીશ્વરનાં પુણ્ય સ્મરણો.

લાલબાગમાં રાઠ પાદરાકરનું ભાષણ.

શ્રી મુંબઈ ગાંગરોળ નૈન સભા તરફથી ગઈ કાલે જાણીતા વક્તા અને ઠવી રા. મણીલાલ મોહનલાલ પાદરાકરનું “શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગર સુરીશ્વરજીનાં પુણ્ય સ્મરણો” ઉપર જાહેર બ્યાખ્યાન દોવાથી હાલ શ્રીપુરુષોથી ઉભરાઈ રહ્યો હતો. પરમપુત્ર્ય પંઠ મહારાજ શ્રીમદ્ લલાતવીરજી મહારાજ પ્રમુખ સ્થાને ખીરાજ્યા હતા. જાને જાણુએ અદ્વગત્ યોગીશ્વરજી શ્રીમદ્ બુદ્ધીસાગરજીનાં રંગીન ચીત્રપટો ચોક્કી રહ્યાં હતાં તથા તેમની કૃતીના ૧૦૮ મહાઅંથોનો ચોક્ક લોકોનું ધ્યાન ખેંચી રહ્યો હતો.

સભામાં હાજર રહેલાઓમાં મુખ્ય નીચેનાઓ હતા—ચેક ડેવકરજી મુળજી, મોતીચંદ ઠાપડીઆ સોલીસીટર, ચેક રણુછાડભાઈ રાયચંદ મોતીચંદ. સુનીલાલ વીરચંદ, નવીનચંદ્ર હેમચંદ અમરચંદ, વીકલદાસ ઠાકોરદાસ, લલ્લુભાઈ કરમચંદ કલાલ, વીરચંદ કડેશ્વાજી, શાંખરીઆ અમથાલાલ તથા મોહનલાલ. ઠાકરાભાઈ પેલાભાઈ, ભગુભાઈ હરજીવનદાસ, વીરચંદ કેવળદાસ, વાડીલાલ સાકળચંદ, વાડીલાલ રાઘવજી, મગનલાલ નાનચંદ, પુનમચંદ મોહનલાલ ગાંધી વીગેરે.

અરજાતમાં ચેક લલ્લુભાઈ કરમચંદ દલાલના પ્રારંભ પછી ઠવી જોગીલાલે ૨૯ પાદરાકરની બનાવેલી તથા છાપી વહેંચાયેલી

“બુદ્ધિસાગરસૂરિ ગયા” નામની સોહિની ગઝલ ગાયા બાદ આજના વકતા રા. પાદરાકરે પોતાની જુસ્સાદાર પણ રસભરી શૈલીમાં શ્રીમદ્નું સંસ્કૃત મંગળાચરણ કરી જણાવ્યું કે સદગતનો પુણ્યપરીચય આપતાં આપને તેમના જીવનના જુદા જુદા પ્રસંગો કહેવા પડશે. તે પછી શ્રીમદ્ની બાલ્યવસ્થા, વૈરાગ્ય, તીવ્ર તપ ત્યાગ પછી સામાન્ય કણુખીજન્મી શ્રીમદ્ રવીસાગરજી મહારાજના સમાગમ તથા આશીર્વાદની પ્રાપ્તિ, પોતે લીધેલી દીક્ષા તથા તે પછી તેણે આરંભેલી સાહિત્ય સેવા, ધર્મ, દેશ, આત્મા તથા શ્રી મહાવીર પ્રભુની સેવા તથા તે પછી મહા પંડીતોએ તેમને આપેલી શાસ્ત્રવીશારદ જૈનાચાર્યની પદ્મી તથા તે પદ્મી પછી તે કેવી રીતે દીપાવી, તથા પોતે આખું જીવન યોગધ્યાન અધ્યાત્મ તથા આત્મતત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્તિ તેનો પ્રચાર તથા આત્મારાધનમાં વીતાવેલું જીવન અને તેજ મહાગૂઢ ગંભીર વિષયો ઉપર પોતે ૧૦૮ મહાગ્રંથો કેવી રીતે રચ્યા તથા તેમણે ૧૭ વર્ષ પર સ્થાપેલા શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળે (પાદરા) તે પુસ્તકો પડતરથીયે ઓછી કીંમતે વેચવાનું પ્રચાર કરવાનું કાર્ય કરી શ્રીમદ્ના આ અધ્યાત્મ જ્ઞાનના ભંડારોને કેવી રીતે વિશ્વમાં ફેલાવ્યા તે જણાવતાં શ્રીમદ્ના સમસ્ત જીવનનું કાર્ય વર્ણવી બતાવી છેલ્લા વર્ષમાં એક સામટાં ૨૭ ગ્રંથો કેમ પ્રેસમાં ગયા તથા મહારાજશ્રીએ કેટલાં પ્રયાસે તેનાં પ્રુક્ષે વીગેરે તપાસી પ્રકટ કરાવ્યા. તેમજ સ્વર્ગગમન પહેલાં માત્ર ચારજ દીવલ અગાઉ સુધી પુસ્તક લખવાનું કાર્ય ચાલુ રહ્યું હતું. તે જણાવ્યું હતું.

તેમના પ્રિય શિષ્ય વૃદ્ધીસાગરજીના સ્વર્ગગમન સમયે શ્રીમદ્ પોતાનું મૃત્યુ નજીક જાણી પરવારી સૌને તે જણાવી ચુક્યા હતા. તેમજ તેવા સમાચારના પત્રો પણ લખી નાંખ્યા હતા. છતાં તેમના પરના ભકતીભાવે કોઈ તે માનતું નહીં. સારી તબીયતમાં મૃત્યુ પહેલાં બેજ દીવસે વીજપુરના સંઘે પોતાના ત્યાં પધારવા આમંત્રણ કરતાં મહારાજે તે કણુલી મૃત્યુ પુર્વે માત્ર બેજ કલાક

પહેલાં વીજપુર ગુરૂશ્રીનું પધારતું તથા પુણ્ય સમાધીમાં આત્માપ
 યોગમાંજ હસતે મુંબડે પોતાના શીષ્ય સમુદાય વચ્ચે ઠેવી રીતે સ્વર્ગ-
 વાસ પામે છે. તેમજ તેમના સ્વર્ગગમન પછી ૧૦ હજાર માણસો
 અઢારે વર્ષના ઠેવી રીતે આકાંઠ કરી રહ્યાં હતાં તે તથા મુસલમાનો
 પાટીદારો, પ્રાણીઓ તથા અઢારે વર્ષના માણસોએ તેમના શબ્દને
 ખાંધે લઈ મુંબઈ વીગેરેથી આવેલા મોટા સમુદ્ધ વચ્ચે ચંદનાડી
 કાપ્ટોની ચીતામાં તેમને અગ્નીસંસ્કાર કર્યો ત્યાં સુધી શ્રીમદ્ના
 મૃત દેહના મુંબપરતું તેજ હાસ્યઆદી તથા તેમના સ્વર્ગ-
 ગમન પછી મહુડીમાં ઘંટાકરણ મંદીરમાં બધે બારણે વાગેલો
 ઘંટ તથા પોતે મૃત્યુ પછી તરતજ લોકોને સહેદે આપેલાં દર્શન
 વીગેર વરણવતાં ગ્રામામાં ગમગીની તથા અશ્રુસાવ થયો હતો.
 આમ શ્રીમદ્ના જીવનના જન્મથી માંડી સ્વર્ગગમન તથા તે પછીના
 તેમના અમતકારો વરણવી બેસતાં ૨૦ લક્ષુભાઈ કરમચંદ હલાલે
 શ્રીમદ્ના સ્મારક માટે વીગતે બોલતાંજે યોજના શ્રી અધ્યાતમજ્ઞાન
 પ્રચારક મંડલે તૈયાર કરી છે તે કહી બતાવતાં ૨૦ મોતીચંદભાઈ
 ગીરધરભાઈ કાપડીઆ સોલીસીટરે યોગ્ય શબ્દોમાં શ્રીમદ્ માટે
 વીવેચન કરતાં સુંદર શૈલીમાં પોતાનું વ્યાખ્યાન કરતાં આ યોજનાને
 ઉપાડી લેવા જણાવતાં પોતે પેદ્રેનમાં નોંધાવતાં સભામાં હાજર
 રહેલા જૈન કોમના ભુપણસમા શેઠ દેવકરજીભાઈ મુલજી, શેઠ હીરાલાલ
 બકૈરદાસ, શેઠ રણછોડભાઈ રાયચંદ વીગેરે સંખ્યાબંધ શેઠીયાંઓ
 પેત્રનો તથા લાઈફ મેમ્બરો થયેલા બહુર થયા હતા.

તે પછી પ્રમુખ શ્રીમદ્ પંડીત લક્ષીતવીજયજી મહારાજે
 ઉપસંહાર કરતાં પોતે પ્રથમ બાયબલામાં કરેલી મીટીંગનું સ્મરણ
 કરાવી આજના વક્તા માટે પ્રથમ કરતાં હિંદીમાં બોલ્યા કે
 વક્તા ભાઈ મળીલાલકી વ્યાખ્યાન શૈલીકી રસમયતા તથા વીવેચન
 શક્તી જોર દુસરોકે છાપ પાડનેવાલી પ્રભાવીક શક્તી મુજે બહોત
 મારી લગતી હય. પહેલે દશ વર્ષ પર યાત્રી હાથીચંદરજીકા એસાજ
 સુલલીત વ્યાખ્યાન મુન કર મુજે બહોત આનંદ હુઆ થા, ઇસ

ના જન્મથી માંડીને અભ્યાસ, અપુર્વ ત્યાગ વૈરાગ્ય, તથા સદાચાર-
 રવાણુ બાલજીવન તથા ગુરુશ્રી મળ્યા પહેલાં લગ્ન કરવાની માતા
 ખીતાને પાડેલી ચોખી ના તથા તે પછી દીક્ષા લઈ સમસ્ત જીવન
 જ્ઞાન યોગ સમાધી ધ્યાન ધરમઉપદેશ ત્યાગ પરોપકાર અંધ-
 શ્રેષ્ઠનમાં કેવી રીતે વીતાવ્યું તથા પોતે આત્માનો સાક્ષાત્કાર કેવી
 રીતે કર્યો તથા તે પછી યોગની સ્ત્રીધીઓ મેળવી, જગત્માં કેવા
 ઉપકારો કર્યા. એક શ્રેષ્ઠસ્થ જેઓ વૈશ્નવ હોઈ જવેરીનો ધધો
 કરનાર રા. મયુરદાસ છગનલાલ (કાલકાદેવી મોરારજી ગોકલદાસ
 ચાલી રૂ. નં. ૩૯) જેઓ હાલ મોતુદ છે તેઓ બંને આંખે અંધ
 થયા પછી મુંબઈ મીરજના હાકટરોની સારવાર છતાં આંખો ન
 ખુલી તે શ્રીમદે આંગળી અડકાવી કેમ દેખતો કર્યો તથા બીજા
 એવા અનેક ચમત્કારો વર્ણવી યોગીઓ જાતે ચમત્કાર રૂપ છે તે
 સાબીત કરી તેમણે સ્વર્ગગમન મુખી કરેલી ધર્મ સમાજ દેશ અને
 આત્માની સેવા તથા તે દ્વારા મનુષ્ય માત્રને પુર્વ જન્મના સંસ્કારો
 લઈ બીજા જન્મ મળતો હોવાથી ઉત્તમ કર્મોવાળું જીવન ગાળવાનો
 ત્યાગનો વૈરાગ્યનો દયાનો, ધર્મ પ્રચારનો સ્વદેશપ્રેમનો તથા
 સતજ્ઞાનપ્રાપ્તિ વટે આત્મા પરમાત્માની એકતાનો વીશ્વનો
 સંદેશ કેવો આપ્યો છે તે પર લંબાણ વીવેચન કરી મહુમે જી-
 ગીમાં ગુજવાસ પાનસોપારી આખ્યાં નથી, નીરસ આહારજી વાપર્યો
 છે, ભત્તિ કે ટેકે હટેલીને કદી બેઠા નથી, દીવસે કદીપણ ઉઘ્યા નથી
 એકજ ટંક જમ્યા છે, ઈંમિલી વસ્ત્ર કદી વાપર્યું નથી તેમજ શ્રીઓ
 સાથે કદીપણ પર વ્યવહાર કર્યો નથી. આહાર માટે જે સમયે જે
 ખોરાક હાથમાં આવતો તે ક્રમિક ખોરાક વાપરી આત્મચીન્તનમાં કેમ
 લીન થઈ જતા તથા ગુફા ડુંગર ઠાણમાં આત્મયોગ સાધવા બેઠી
 જતા તે ચીજે જણાવી ઉપજંદારમાં આવા મહાન ધર્મ યોગીઓ
 જેને ઠાગમાં પાડે એ જાવનાની સાથે બેસતાં રહ વાદીલાલ
 શાપજી આંખીએ શ્રીમદના ચમત્કારીક જીવનપર બોલતાં
 ગોષાવોના પોપટ ગરાસીઆને શ્રીમદે બાંખેણું બવિધ્ય કેમ જોગ
 વણું પડ્યું ચીજે જણાવતા તેમના જીવનનો પરિચય આપતાં

તેમના જીવન્ત સ્મારકની યોજના સમજાવતાં કવી ભોગીલાલે કવિ-
તામાં આ કાર્ય માટે સૌને વિનંતી કરતાં પ્રમુખશ્રીએ પોતાનું
નામ પેટ્રનમાં નોંધાવતાં પેત્રનો તથા લાઘક મેખરો નોંધાયા હતા.
શેઠ વીરચંદલાઈ કૃષ્ણાજીના પ્રસંગાનુસાર વિવેચન પછી પ્રમુખ
શ્રીએ મહુમના ઉત્તમ ગુણોપર વિવેચન કરી તેમના આકર્ષો
આપણા જીવનમાં ઉતારવા સૌને લક્ષમણ કરી, રજુ થયેલી ઉપ-
યોગી યોજનાનો લાભ લેવા વિનંતિ કરી ખેસતાં સૌ શ્રીમંત્રની
અનુપમ કૃતિનાં ત્યા મુંઠેલા સેંકડો ગ્રંથો જોવા મંડી ગયાં હતા.
મોડેથી સલા નિખરાઈ હતી.

હાજર રહેલાઓમાં શ્રી વર્ગ ઉપરાંત શેઠો મુંદરજી, ઉત્તમચંદ
હીરજી, કલ્યાણચંદ ખુશાલ, પ્રેમજી નાગરદાસ, કેશવજીલાઈ, રૂઢનાથ
મુળચંદલાઈ, ગોવીંદજી માધવજી, હરખજી મકનજી, ભાંખરીયા
મોહનલાલ તથા અમથાલાઈ, વીરચંદ કૃપણજી, રાયચંદ કમરા
લાઈ, ભગુલાઈ હરજીવનદાસ, વાડીલાલ રાઘવજી, વાડીલાલ
મગનલાલ, મોતીચંદલાઈ વીજેરે મુખ્ય હતા.

આદર્શ સાધુ !

મહાન સાહિત્યાચાર્ય !

ધોગનિઠ, આધ્યાત્મજ્ઞાનગગનદિનમણિ, કવિરત્ન, પંડિત-
પ્રવર, શાસ્ત્રવિશારદ, ૧૦૮ મહાગ્રંથપ્રણેતા, આચાર્ય
ભગવત ૧૦૦૮ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીની જીવનગાંધી !

(કેપક-નત્પાદરેણુ--પાદરોદર.)

“ તેઓ સાચા સાધુ છે. આવા યોદ્ધા વધુ સાધુઓ હોય તે
જ્ઞાનવર્ષનો ઉદાર હાયમાં છે. ” શ્રીમંત્ર સયાજી ભ ગાયકવાડ

The most brilliant jewel of learning has been
extracted from the Jains. ”

—Bhaishali Jain H. M. B.
Municipal Commissioner Kaini.

“ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી ! એ તો ખરેખર સાગર હતો ! એવા સાધુ સંઘને પચાસે વર્ષે એ મળે તો સંઘનાં સદ્ભાવ્ય ! એ તો સાચો સન્યાસી હતો.....આનંદધનજી પછી આવા અવધૂત યોગી થયા હશે....એમની ભવ્ય મુર્તિ એમના આત્મસ્વરૂપ જેવીજ ભવ્ય હતી....ઇ.

—મહાકવિ ન્હાનાલાલ દલપતરામ એમ. એ.

શ્રી બુદ્ધિસાગરજીના સ્વર્ગવાસથી ગુજરાતને....મોટી ખોટ પડી છે
—સાહિત્ય માસિક.

“ The death of Acharya Shree Budhisagarjee Maharaj has caused an irreparable loss to the Jain Community. ”

The Bombay Chronical. 21 June 25.

“ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ એટલેજ સાહિત્યની સરીતા, યોગની પ્રેરણા અને નિરપેક્ષણનો નિવાસ ધૃમ

—જૈન પત્ર. ૧૪ જુન ૨૧

શાર્દૂલવિકીટીત.

આત્માનંદવિલાસની સુપ્રતિમા, અધ્યાત્મમાને ભયા પૂરા સ્વાનુભવી, નિબલ્ભરસના ભોગી, સુ સાધુ ખર ત્યાગી પૂર્ણ વિરાગને અલ્પખની મુર્તિ હતા એ નયં નેત્રોમાં અમિસાગરો પળપળે દેવિ દયાના ઝયં આયુ વિન્ધ સમસ્ત જ્ઞાનરસની ગંગા વિપે જે તથં આલેખ્યા અદ્ભૂત ઝંથ ગરવા અગણિત તત્ત્વે ભય દ્રષ્ટિ દિવ્ય વિશાળ, શાશ્વતરશી, હા ! હા ! દયા સાગર સાલ્યા સ્વર્ગ પથે ‘મણિમય’ અહા ! બુદ્ધિધિ સૂરિ

સરસર હંસ ન હોત, ગળે ગળે મૌજીક નહિં !

બુદ્ધિસાગર સ્રોત, ચંદન સમ ઠર ઠર નહિં !

બુદ્ધિસાગરજી ! કયો સંસ્કારી જીવાત્માએ પ્રચંડ, પ્રભાવીક, આત્મખળી, મહાન્ સાહિત્યાચાર્ય, અવધૂત, જ્ઞાની મહાપુરુષને નથી પિછાનતો ? સાગરનાં પિછાન ? જવલંત જ્યોતનાં દર્શન ! ઉજવળ ચરિત્ર્યવાન અદ્ભુત યોગીશ્વરની અલખ ધૂનના પરિચય ! સાચા આદર્શ સાધુના સોણલાંના સાક્ષાત્કાર ? મહાન્ કર્મ-યોગી મસ્ત ત્યાગીના પ્રભુ પ્રેમના તનમનાટ કરતા હૃદય તારના રણુકારનાં ગુંજનનાં શ્રવણ ? કોણ અજાણ છે એનાથી ? એ સૌથી ?

એ તો માત્ર જૈનોનાજ સાધુ ન હતા, હતા સમસ્ત વિશ્વના ! અંઢારે કોમના ! એમનો ઉપદેશ ઉપાશ્રય માટે જ નહતો નિર્માયો. વિશ્વનાયોકમાં એનો આહલેક ગજર્યો, છવાયો—ને હજીયે એના પડખા તો વિરમ્યા નથી. એમનાં સત્ય—આત્મજ્ઞાન-સ્વાતુલ્ય—ને પ્રભુ સાક્ષાત્કારનાં અનેરાં ચેતન ભર્યાં જીવન એતો ભારતવર્ષનો—યુગયુગનો અનેરો ઉલ્લાસભર્યો—નવચેતન ભર્યો આદર્શ ! એનાં ગંભિર પણ ઉંઠા તત્ત્વ જ્ઞાનની મિમાંસાથી ઉભરાતાં વચન પુષ્પો ! તો સાધુઓના અંતરદ્વારે પણ સુરભિ પ્રસરાવનાર મહારસાયણ ! એનાં મસ્ત લખ અલખની એંધાણ આપતાં—પદે પદે અમૃત સાગર ઉછાળતાં—પ્રભુને થે ઘડિલર પોતાની વચ્ચે બોલાવતાં, કૈાઈ દેવદૂત-દ્વિસ્તાની પુંકો સમાન મહાકાવ્યો, જ્ઞાન સાહિત્ય અને સ્વાતુલ્યની મહિષરોને ડોલાવવા મુરલીની ગરજ સારતાં ! અરે એની ભવ્ય મુર્તિ મસ્ત આનંદધનજી, ચીદાનંદજી, દેવચંદ્રજીનેયે ભૂતકાળમાંથી સ્તૂતિપટે તારવી દેતી ! એનાં ગૂઢ પણ વિશાળ ગ્રંથાલેખન ! સવાસો મહા ગ્રંથોના આલેખન ! મહાન્ યોગીશ્રી યશોવિજયજીનો યે સાક્ષાત્કાર કરાવતાં ! કહો ! કહો ! શું લખીયે ! કેટલું લખીએ ! એ મહાન્ આદર્શના અવતારને માટે ? આવા મહાન્ શાશન-ધર્મ—કોમ-સાહિત્ય અને સ્વદેશભક્તની કીર્તિની ઉપમા સૂર્યનીએ પેલે પાર જાય તો આશ્ચર્ય શું ? એનાં યશ સૌરભ-કીર્તિ દિરછો—મહાન્ કાયોના

પ્રથમ સૂર્યપ્રકાશથી પામર-જ્ઞાન-કુપમંદુકોનાં નેત્રો અંજલિ ।
પરશુમે દુઃખી મુકબાલોનાં નેત્રો મીચાય તો શું આશ્ચર્ય ?

વડોદરા ! શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડનું વડોદરા રાજ્ય ।
કવિ પ્રેમાનંદ વડોદરામાં, કવિ દયારામ તથા શ્રીમદ્ કવિરાજ યશો-
વિજયજી (કોષાધના) વડોદરામાં તથા કવિરાજ શ્રી જુહાપુર તા. વડોદરામાં થયા. આમ વડોદરા ખરેખર કવિરત્નોની
ખાણ બરમાળીજ ગણાય.

એ દયાસાગર પોતાના જન્મથી વડોદરા રાજ્યના વિદ્યાપુર
નગરને એક કણધી-કુટુંબને સં. ૧૯૩૦ ના શિવરાત્રીના રોજ
અજવાળ્યું હતું. જન્મદિવસ પણ શિવરાત્રી ! પિતા પણ શિવજી !
માતા અંબા ! જન્મ ભૂમિ વિદ્યાપુર ? ને પોતે જુહાપુર ! એ
શિવ-નિર્વાણ-પામેજ ! એમાં શું નવાઈ ?

બાલ્યાવસ્થાથીજ મહાન થવા સૂઝાયેલા એમણે પરણી સંસારમાં
મગ્નકોળાવા સાફ નાજ પાડી, પોતાના ઠરાવમાં મક્કમ રહ્યા.
બાલ્યવસ્થાથી રહ્યા હતા. મુમતી સુકુળીને વર્ષો હતા, મુક્તિ સ્ત્રીને
ઉવટે પામ્યા ? ૫૦

એ વર્ષનીજ વયમાં જેનરમાં નાગફણાવડે છત્ર કરાયેલા એ
મહાન પુરુષ યશો એવી તો આગામી કુદરતે આપેલી. તે સત્યની વડી.
વર્તમાન કાળે વિચરતા તમામ સાધુવૃંદોના વડીલો એકઠાળે
જેમના પ્રતિ બહુમાન અને પૂજ્યભાવ ધરાવતા એવા મહાન
પ્રાનરમરણીય શ્રી જુહાપુર તા. વડોદરામાં તથા શ્રી મુખસાગરજી રૂપી વૈરાગ્ય
સાગરમાં શ્રીમદ્ સ્નાન કરવા બાવળાળી બનેલા અને એજ સ્નાનના
પરિણામે એઓ સંસાર ત્યાગી બહુચરતાઈને બહાર જુહાપુર
સં. ૧૯૫૭ માં પાલજીપુર મુકાને થયા.

૧ વડોદરા ! શ્રીમંત સયાજીરાવ મહારાજડ વડોદરા ! કવિઓની
ભૂમિ ! કવિ પ્રેમાનંદ વડોદરામાં, કવિ દયારામ તથા શ્રીમદ્ કવિરાજ
યશોવિજયજી (કોષાધના) વડોદરામાં તથા કવિરાજ શ્રી જુહાપુર તા. વડોદરામાં
થયા. આમ વડોદરા ખરેખર કવિરત્નોની ખાણ બરમાળીજ ગણાય.

સાધુધર્મનું પ્રતિપાલન ? તેમાંયે મહાન્ કઠીન આચારવાળા સાગરગચ્છમાં ? મહાન્ ક્રિયોદ્ધારક શ્રી રવિસાગરજી મહારાજ અને શ્રીસુખસાગરજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે રહેવું એ કઠીન હતું. છતાં આચાર પ્રતિપાલન, સદ્બોધ દ્વારા લબ્ય જીવોને પ્રતિબોધવા, અધ્યયન યોગસાધના સ્વાનુભવનાં પુસ્તકોનાં આલેખન ! આ સૌ કરનાર આ આદર્શ સાધુને પેથાપુરના શ્રી સંઘે કાશી ખનારસ વડોદરા મુંબઈ આદિ સ્થળોના મહાપંડિતો સમક્ષ ૧૯૭૦ માં આચાર્ય પંદ્રી આપી.

પોતાની લવિજીવને પ્રતિબોધવાની શક્તિ, વિશાળ દષ્ટિ તથા સમાન દષ્ટિ, પાંડિત્ય, પ્રખર વકતૃત્વ, રાજ્ય કવિત્વશક્તિ નિરપૃહીપણું તથા વિશ્વવ્યાપી પ્રેમ કયાં છુપાં રહે ? એમણે તો સ્થાનકવાસીમાં લાંબા સમયના દિક્ષિત અમીધરજી (હાલ આચાર્ય શ્રી અંજિતસાગરજી મહારાજ. શ્રીમદ્ના પદ્મશિષ્ય) આદિ કેટલાયે સાધુઓને પોતાના પ્રેમથી ખેંચ્યા ને તેઓ શ્રીમદ્ને હાથેજ તર્યા.

આખા જીવનમાં જ્ઞાનચર્યા-ગ્રંથાલેખન, યોગસાધન ધર્મોપદેશ ! શાસ્ત્ર પઠન પાઠન, તથા વિશ્વોપકાર આ સિવાય અન્ય કાર્યમાં લક્ષજ નથી આપ્યું. કદીયે અઢલીને ખેઠા નથી. દિવસે દ્રા લીધી નથી. સુખવાસ વાપર્યો નથી. કોઈનાયે ઝઘડામાં કદીયે પડયા નથી. નિજાત્મનું ભુલી પરમાં માથું માર્યું નથી.

શ્રી ગાંધીજી, લાલા લજપતરાય, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર. શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ, મહાન્ આચાર્યો ઇંડ જેવા મહાન્ પુરુષો સાથે ગુઠ ચર્યાઓ ચલવનાર, છતાં બાલક સાથે બાલક સમા નિર્દોષ ! નદીનાળાં કેતર કે ગુફા ડુંગરાને જોતાંજ તે તરફ દોડી જઈ ધ્યાનમાં ખેસી જનાર ! સાડાઆઠ મણુ વજનવાળા બાળપ્રદ્મ ચરી યોગીશ્વરનાં દેહનાં દર્શન કરનાંજ એ યોગીને પીછાની શકે ?

માત્ર ચોવીસજ વર્ષમાં લગલગ સવાસો ઉપરાંત મહાગ્રંથોનાં લેખન ! તે પણ કર્મયોગ આનંદધનપદલાવાર્થ, અગીયાર લજનસંગ્રહના લાગો, જેવા ગ્રંથો લખી નાંખનારની શક્તિનાં શાં વર્ણન ?

ઉત્કૃષ્ટ કવિત્વશક્તિ ? વાતવાતમાં સરસર વહેતી ગંગાની નિરંકુશ ઓત સમી હઝારો કહીઓનાં કાવ્ય, ભજનો સ્તવનો જે મુખમાંથી, કલમમાંથી સરીખે પડે । તેમાં વિદ્વાનો પણ મુગ્ધ બને । એમાં આધ્યાત્મજ્ઞાનનાજ પરિભ્રમ ફેરે ? એ કવિત્વ શક્તિ ?

અખર વકતૃત્વ ! જે વકતૃત્વે શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારને પણ મુગ્ધ કર્યો । એકજ શ્લોકપર આઠ આઠ માસ મુંબઈ લાલ-ભાગમાં વિવેચન કરવા છતાં તે અપૂર્ણ રહે ? એ વકતૃત્વના યોતા-ઓનેજ એની ખબર ?

તેમના ભક્ત દશા । તેમના ગ્રંથોમાં જળકે છે તેવીજ તેમના જીવનમાં જળકી છે.

વૈરાગ્ય ભાવાધ્યાત્મ દશા । મસ્તદશા । પ્રેમદશા । વૈરાગ્ય દશા । મરતદશા । યોગ-ધ્યાન-દશા । કર્મયોગીની દશા । કર્મ-વીરની દશા । પ્રભુાવરહ દશા । સ્વદેશભક્ત તરીકેની દશા । ગુરુ-ભક્ત તરીકેની દશા । આનંદમૂર્તિ તથા ભગૃતસંત તરીકેની દશાની અલૌકિકતા માટે આવડા ન્હાનાથા લેખમાં કાંઈ ન લખી શકાય । એને માટે તો પુસ્તકોનાં પુસ્તકો ભરવાં પડે ને તે ભરાયેજ.

એમનાં ગ્રંથાલેખન માટે, એમની સાહિત્ય સેવા માટે એમની ગુરુભક્તિ માટે, શુ' ગુજરાત્ અજ્ઞાન છે ? ના, ભરતવર્ષના ઉદ્ધાર માટેની તલપવાળા જગરમાં પોતાના આત્મના ઉદ્ધાગની તેમની ધગશ જોવા જેવી હતી.

નૈનધર્મ એ વિશ્વધર્મ છે. એજ ધર્મનાં જ્ઞાતા પુરુષોના ચ-રણ પાસે બેસી વિશ્વે એકવાર ધર્મનું શિક્ષણ લીધું હતું. તેજ સમય થુનાપ્રકટાવવા એ જીવ્યા ત્યાં મુખી મથ્યા ને ઠેઠ મૃત્યુ મુખી એજ આરાધન આરાધ્યાં ને એમાંજ ખપ્યા.

એમને માનવ કેમ કહ્યા જાય ? જે મૃત્યુ પહેલાં, મહીનાઓ પૂર્વે, પોતાના મૃત્યુનો સમય નિર્દોષ કરી જાય છે. ને તેજ પ્રમાણે ઇચ્છીત મૃત્યુ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. જેઓ જીવતાંયે ચમત્કાર રૂપ હતા. જીવન વિસ્મયન થતાં અનેક ચમત્કારો વડે વિશ્વને મુગ્ધ કરે છે. પ્રાયે કોઇનેય ન લાધેલું એવું પરમ શાંતિ સમાધિ જ્ઞાન આત્મા-

સાધન પૂર્વકનુ-સ્વજન પરિવાર સમક્ષ સ્વ નન્ય ભૂમિમાંજ અરોગર
ઠરેલે સમયે-ગદતે પહોરે-મૃત્યુ પાગી-અદારે વર્ણના પૂર્ણ સત્કાર
સહિત-શિક્ષિકામાં બીસણ-વંદન ચિત્તામાં પોતી-નિર્વાણને પામે
એવાં મૃત્યુ કયા મહાપુરુષે મેળવ્યાં છે ? વિન્દા !

એનના સાધન જીવન માટે તો જનતાએ મોટી ધીરજ ધરવી
જ રહી. આ તો ' જીવન છાયા ' એમાં શું સમાય ?

આવા મહાન્ શાશનોદ્ધારક-મહાસાની આચાર્ય જગવંતો
અમારા ભારત વર્ષમાં અનેક પ્રકટેા, એ શિવાય અન્ય શું ધૃમ્છાય ?
શુદ્ધેવ તમારે ચરણે કૌટિકૌટિક વંદન ?

સાચા સાધુ.

ધન્યાસ્તે ભુવિ પરમાર્થે નિશ્ચિતેદ્વાઃ

એવાસ્તુ. ઋમનિલયે પરિભ્રમન્તિ ॥

દેવાંશી આ ક્ષણિક દિસતો, દેહતો આપણો છે:

સંસારે આ ક્ષણિક દિસતો, સ્વર્ગ શો આપણો છે:

એ સંસારે સુરજન તણો વાસ ને વાટિકા છે,

એમાં આવી નિશદિન ન શું દેવ પૂજા ઘટે છે ?

જન્મે ત્યાંથી પરહિત કરે, સ્વાશ્રયે શીખી રહેવા.

જીવ્યા સુધી પ્રભુમય બની સ્વાર્પણે રહાય સેવા

જેવા તેવા રહી જીવિતને આમ ઉજાળનારા

એવાને તો સુર પદ ઘટે ને ઘટે દેવ પૂજા ! લલિત

યોગનિષ્ઠ પરમ સાની સાધુવર્ચ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી
સૂરીશ્વર વર્તમાન સમયમાં સાચા સાધુઓના એક ઉમદા ઉદ્ઘાટનજી
રૂપ થઈ ગયા છે. એમના ઉન્નત જીવનનું સર્વપાસથી અવલોકન
કરતા ઘણું શીખવાનું મળે તેમ છે અને તેમનાં સ્મરણમાં જે જે
લેખાંજલિયો અર્પણ થશે તે સમગ્રથી તેમના જીવનની જુદી જુદી
ભૂમિકાઓનું દર્શન થશે તે ઘણું લાભ્ય સુંદર આકર્ષક અને બોધપ્રદ

ત્રૈકાલિક નિત્ય આત્મતત્ત્વનું સમારાધન અને અન્યકાર્યના પરિત્યાગ પૂર્વક સચ્ચિદાનન્દનું લાજન એ જન્મનું સાર્થક છે એમ તેઓ ઉપદેશે છે. તે કેટલું ચથાર્થ છે. આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ એજ ખરી ઉન્નતિ છે. તે વિનાની બીજી ઉન્નતિ માટેનો પ્રયાસ એતો ભસ્મમાં ઘૂત હોમવા જેવો નિષ્ફળ પ્રયાસ છે. હાલમાં આધિભૌતિક દુષ્પ્રમાણનું મૂલ અધ્યાત્મ અવનતિ છે. આ અવનતિના જમાનામાં પ્રજા સમક્ષ આત્મજ્યોતિને પ્રકટાવવાનારા વિરલ મહાત્માઓ નીકળી આવે છે અને પ્રજાની મોહ મદિરાથી ઉન્મત્ત બની ગયેલી દૃષ્ટિ જો તે તરફ જાય અને તેને ચથાર્થ રૂપમાં ઓળખે તો તે ઉન્નતિના પંથે ચડે એ નિઃશંસય છે.

તેઓ ગયા તેને શોકોદ્ગારથી લેખાંજલિ અર્પનાર લેખક-વર્ગ પણ અમુક કાળે જશે અને આ લેખનો વાંચનાર, વર્ગ પણ જવાનોજ ? ત્યારે શોક કેને માટે કરવો, જ્ઞાનદ્રષ્ટિએ મહાત્મા શ્રી જીવન્મુક્તજ હતા. સ્થુલ દેહેજ મુક્ત જેવા હતા. બાકી જે સ્થુલ દેહનાં સાધનો વડે એમના અવિનાશી આત્માએ સ્વધર્મની અને સ્વધર્મીઓની સેવા કરી છે અને હજુ અધિકાધિક પરોપકારનો પ્રવાહ વહ્યા કરવાની આશા રહેતી હતી, તે દેહનો વિલય થઈ જવાથી ઉક્ત સેવા અટકી પડી અને આશાઓ અળપાઈ ગઈ, તેથી આપણી વૃત્તિમાં આઘાત થાય અને તેના પરિણામમાં હૃદય-માંથી સ્વાભાવિક શોકોદ્ગાર નીકળે. તેમનો સ્થુલદેહ છીનવાઈ ગયો છે પણ તેમનો સાક્ષર દેહ-તેમનાં પુસ્તકો ચિરંજીવી છે અને તેની પૂજા અર્ચાદિ કરવાનું બની શકે તેવું છે. તેમનાં પુસ્તકોનું વાંચન મનન તેમના ઉપદેશોનું અનુચિન્તન અનુસરણ થઈ શકે તેવું છે. અને તેમ કરવું એ પ્રત્યેક જૈન મતાવલંબીજનનું કર્તવ્ય છે.

એમના જેવા સાચા સાધુઓ જૈન સંપ્રદાયમાં ઉત્પન્ન થતા રહો અને આત્મતત્ત્વનું સમારાધન તથા ચિદાનન્દ લાજન એમાંજ જીવનનું સાર્થક સમજી એ રસ્તે સમાજ વહે એવી વીરપ્રભુ પાસે પ્રાર્થનાં કરતાં વૃત્તિ વિરામ પામે છે.

મહુડીમાં મારો મેળાપ.

(લેઝ મુનિરાજ શ્રી શિવમુનિજી મુઠ વીજાપુર)

આચાર્ય શ્રીમાન્ પુદ્ગિસાગરજી ગયા । જે નામરૂપથી મને
ઘણીવાર મેળાપ થયો અને હરવખત મહેં તેમના પ્રેમામૃતનું પાન
કયું તેનાં વિપ્રયોગી અમુલ્ય સ્મરણો મારા ઉરે સદાનાં સ્થાયિ-
કરી તેઓ સદાને માટે ગયા. અત્યારે હું તેમાંનું કયું સંસ્મરણ
આલેખું ? બધાં સંસ્મરણોમાંએ અપૂર્વ પ્રેમ, મિત્રતા ને મીઠાશ.
એકાદ પ્રસંગે મને તેમનામાં અવિશ્વસનીયતા જણાઈ, પણ મહુ-
ડીના અંતીમ મેળાપે મને અસત્ય ઠેરવ્યો, આજ કારણથી મારું
મહુડીના મેળાપનું સંસ્મરણ સર્વોત્કૃષ્ટ બન્યું.

તારંગાથી ઇંદોલ તરફ વિચરતો હું મહુડી તરફ આવ્યો.
શ્રીમાન્ની માંદગી સાંજળી, વર્તમાનપત્રોમાં વાંચી, દર્શનાર્થે
આગમન થયું. અંતિમ મેળાપને માટે મહુડી જઈ છું એવી
કલ્પના પડેલી નહતી, પણ મેળાપ થયા પછી કાંઈક તેવું અનુમાન
થયું. શ્રીમાને દર્શાવેલી ઠેટલીક હપીકત ઉપરથીજ એ અનુમાન
કાઢવાને કારણે મળ્યાં. મેં મહુડીના ઉપાશ્રયમાં પગ મૂક્યો કે
તરતજ આચાર્યશ્રી મહારાજ પુદ્ગિસાગરજી બ્રોડવા કે જાહુ સાફ થયું.
હું વાટ જોતો હતો કે તમે આવશેજ. જાણે તેઓશ્રી પરવારીનેજ
બેઠા હોય તેવા ભાવે આ કથન હતું. આ વખતે તેઓ ઉપાશ્રયની
પાશ્વિમ દિશા તરફની બારી આગળ પડેલી પાટપર આડા પડ્યા
હતા. હું પાટની સમીપ ગઈએયો કે તેઓ બેઠા થયા અને મને
ઉત્તરવાનો જગ્યાનો, આસન રાખવાની જગ્યાનો નિર્દેશ કર્યો.
અત્યારે હાલમગ સાડાનવ વાગ્યા હતા. જ્યેષ્ઠ મુદિ પચ્ચમીનો
આ દિવસ એટલે ક્યારનોએ તાપ શરૂ થઈ ચુક્યો હતો. આચાર્ય
શ્રીના મને વચનમાં સ્થિરતા જણાતી હતી, પણ ઉજ્જ્વલતા-
ના થોડે શરીરમાં અસ્વસ્થતા વધતી જણાતી હતી. હું ઉપ-
વ્યવસ્થિત કરી તેમની પાસે આવ્યો અને તેઓ પ્રેમ દર્શા-

વચ્ચનોથી “આલો પેલી ઝોરડીમાં હું તમને જોઈ બહુ ખુશી થયો” વિગેરે વિગેરેથી વાત કરતા મને હવાવાળી પૂર્વ દિશા તરફની કોટડીમાં લેઈ ગયા. મેં તેમનો પ્રેમ ઘણીવાર જોયો હતો. ઘણીવાર તેમના મોંની મીઠાશ અનુભવી હતી. પણ મને આ વેળાની વિરલતા જણાઈ. ફરી મળવાની આશા ન હોતાં, છેલ્લે છેલ્લી સલામ કરનાર સ્નેહીઓનો સ્નેહ નિઃસ્તબ્ધ અંતરથી ઉભરાય તેવું કાંઈ મને આ બુદ્ધિના સાગરમાં જણાયું. મારું હૃદય નિઃશબ્દ બોલી ઉઠયું, શું આ બુદ્ધિનો સાગર તેવોજ પ્રેમનો? પણ સાગર? તેમના પ્રેમમય વાતાવરણમાં તેમની પાછળ જતો હું એવો ફરી ક્યાંથી જાની શકું?

કોટડીમાં જઈ આચાર્યશ્રી પાટપર આઠા થયા. હું તેમની સૂચનાથી તેમના પગ આગળ બેઠો. આંતરે આંતરે શાંતિથી અમારી વાતચીત થતી હતી. તમના પ્રત્યેક શબ્દમાં આત્મિક ગાઢ શ્રદ્ધા અને ધાર્મિક દાઝ તરવરતી હતી. વ્યાધિની વેદનાના અનુભવકાળે પણ જગતના હિતનો પ્રશ્ન તેમના હૃદયમાં રમી રહેલો. જોવામાં આવતો હતો. આત્મા અને પુદ્ગલનો વિવેક એક ક્ષણવાર પણ અળગો થતો મેં ન જોયો. લોકહિતની ધમધમાટ ભરી અર્ચાઓ અને તેમાંથી કઠાતા નવનવા નિષ્કર્ષો અત્યારે પૂર્વની જેમ મારા સાંભળવામાં ન આવતા હતા પણ નિશ્ચયાત્મક સિદ્ધાંતો એક પછી એક હું શ્રવણ કરી રહ્યો હતો. મારા પ્રશ્નોના નિખાલસભર્યા અતિ સ્પષ્ટ ટુંકા ઉત્તરો મને ઘણાજ સંતોષ આપતા હતા. આવી રીતે મેં અહીં ચાર દિવસ પસાર કર્યા. અને તેમાં તેમના મુખથી ઘણું ઘણું શ્રવણ કર્યું. આ વખતે મેં તેમનામાં પુરેપુરી મહત્તા જોઈ.

મારે સ્પષ્ટ કહેવું જોઈએ કે અમે જાને નિરંતર એક વિચારના ન હતા. અમે પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ દ્વારા ઘણી વખત મળ્યા, વિચિત્ર મતલેદ સાથે મળ્યા, ઉઠ્યા; પણ આ વેળા મતલેદ ન હતો. તેમની હરેક અપેક્ષાઓનો તેમણે નિખાલસતાથી સ્ફોટ કર્યો. તેઓને બાલકવું જીવન બહુજ પસંદ હતું. અત્યારે તેઓ બાળક જાની સ્પષ્ટ થયા.

મતભેદ રહેતાં છતાં અમારી ગાઢ મિત્રતા કાયમ હતી. અત્યારે તેને દિવ્ય રૂપ મળ્યું. પહેલાં પશુ હું અમુક અંશે માનની નજરે જોતો હતો, અત્યારે પૂજ્યબુદ્ધિએ મારા હૃદયમાં સ્થાન કર્યું.

પાદરા વડોદરામાં હું અને તેઓ એકજ ઉપાશ્રયમાં બે માસ સાથે રહ્યા હતા ત્યારે આખો દિવસ અને રાતનો મોટો ભાગ હું તેમની સાથે જ બેસતો, ઉઠતો અને ફરતો તંથા વિવિધ વાતોલાપ થતો. અહીં મહુડીમાં તેથી જોછો સમય પણ લગભગ આખો દિવસ તેમની સમીપેજ ગાળતો તથા શરીરની અનુકૂળતાએ વાતો કરતો. શરીરની અસ્વસ્થતા છતાં પણ તેમનો ઉપયોગ ભારે હતો. જગત્કિતના અને જૈન ઠામના એકે એક સવાલો તેઓ ગંભીરતાથી જોતા હતા. જરાક સ્વસ્થતા મળી કે છપાતાં પુસ્તકોનું મુદ્ર કાચમાં લે, ટપાલ વાંચે, એકાદું આવેલું માસિક કે અઠવાડિક ઉથલાવે, પ્રશ્નકર્તાને જવાબ આપે અથવા તેવી કાંઈ પ્રવૃત્તિ થતીજ હોય. નિઃસંગભાવે શરીરની દરકાર રાખ્યા વિના પ્રભુ-પ્રીત્યર્થે, આપણા શબ્દોમાં આત્મહિતાર્થે કરાવાતી પ્રવૃત્તિનો આદર્શ અહીં મને જોવા મળ્યો અસ્વસ્થતામાં અને અંતિમ આત્મ-ગંભીરતામાં પણ તેમની તરફથી તેમના શ્રોતાઓને, અનેકમાર્ગે બકતોને અપૂર્વ રસ મળી રહ્યો હતો. એ હું ઠઠિ પણ બૂલી શકીશ નહિ. મૂનિરાજ શ્રી કીર્તિસાગરજી અને માણસાવાળા અંદુલાલ તલકશીનો આધ્યાત્મિક ચર્ચાત્મક વિનોદ કરાવાય અને તેમાં મારા એકાદ પ્રશ્નનો ઉત્તર કઢાવવાનો મુંદર હેતુ રખાવય એ તેમની સિદ્ધકળાનું સંસ્મરણ કેમ ચૂકી જવાય ? બૂદ્ધ્યું પણ કેમ બૂલાય ? મહુડીના આવકોએ આચાર્યશ્રીની બહુજ ભકિત સાચવી. બહાર ગામના આવકોમાં ગુરૂશ્રીના પરમ ભક્ત વયોવૃદ્ધ વકીલજી મોહ-લાલભાઈ. નેસાણાવાળા સાચા ભક્ત મોહનલાલ ભાંખરિયા અને દેરાલ વાળા મોતીલાલ નાનચંદ એ ગુરૂસેવામાં હાજર રહેનારાઓમાં મુખ્ય ગણાય.

તેમના પ્રતિ આચાર્યશ્રી મધુરવાણીનો ઉપયોગ કરે એમાં કાંઈ

નવીન નહિ. તેમાં જગત મહત્ત્વ માને નહિ. પણ જે કોઈ દર્શનાચે
 યા ચોમાસાની વિનંતીના માટે આગ્યું તેના પ્રતિ પણ એજ લાવ!
 પશુપદીના પ્રતિ પણ તેને ધર્મનો લાલ થવાની સદાની ઉદાર આશા!
 કાલ પણ પૂર્વના જેવીજ હયાત. ઈર્ષાળુ જીવોના મન એ કદાચ હાંસી
 જેવું લાગે, કેમકે મહત્ત્વ સત્ય જીવવું એ સર્વને માટે અશક્ય છે.
 પણ એમાં હાંસી જેવું આ અવસરે મને ન લાગ્યું. અંત્યજ સુસલ-
 માન, કોળી વાઘરી વગેરે ક્ષુદ્રવર્ણો પર્યંત આચાર્યશ્રીની જેમ
 ઉદારતા અને વિશાલતા જેઓએ ન ધારણ કરી હોય તેવા પામરો
 કદિપણ ઉમદા આશયને ન સમજે. તેમનામાં કોઈપણ જાતની
 નબળાઈ કે ભૂલ નજ હતી એમ એઓશ્રી માનતા ન હતા. આપણે
 પણ તેમ નજ માનીએ. તો પછી તેઓ ઉદ્દેશ્ય હું કયાંથી કરું?
 પણ એટલું તો હું કહીશ કે આ અવસરે તેમનામાં ઘણી વાતે
 સરળતા અને શુદ્ધિ જેવામાં આવતી હતી. એકાદ દૃષ્ટાંત ટાંકું? જુઓ
 તેમનો ઉદારાશય અને સાધુતા અને તીર્થ સેવાની મહત્તાનો ખ્યાલ!

તેમની આગળ આચાર્ય શ્રીવિજયનેમિસૂરિજીની માંદગીના
 સમાચારની વાત થઈ. કોઈએ તે વિષે ઘસાતો વિચાર જણાવ્યો કે
 તરતજ તેઓ ખોલી ઉઠ્યા. “ જૈન સાધુ કયાંથી ? તેઓ ઘણું જીવે
 અને તીર્થ સેવા કરે. તેઓને આરામ થાય એમ હું ઇચ્છું છું ”

અમદાવાદમાં શેઠ હઠીલાઈની વાડીમાં આચાર્ય શ્રી નેમિ-
 સૂરિજીની આગળ વાતચીતમાં કદા પ્રમાણે એકસો આઠ ગ્રન્થો
 પુરા કરી શ્રીમાન્ બુદ્ધિસાગરજી પરલોક જવાની સ્પર્ધામાં આગળ
 વધ્યા છે. પણ કેવી રીતે ? કેટલા ઉદાર હૃદયથી ! સર્વ સાધુઓની
 સાધુતાપર તેમને આદર અને રાગ હતો. તે સિવાય અત્યારની વાત-
 ચીતમાં કાંઈ વિશેષતા તેમના સહવર્તીને તો નહિજ લાગવાની.
 પણ ઉદારાશયનું આ સુસ્મરણ આજકાલ વધારે નોંધવા જેવું
 નથી ? નવદીક્ષિત સાધુના પ્રતિપણ નિરભિમાનીપણે પ્રેમ અને
 લાગણી દર્શાવી તેને વિશ્રંભ આપવો એ તેમની જીવંતીનો મહાન્
 ધડો કોણ ન લે ?

શ્રીમાન્ બુદ્ધિસાગરજીની સાથેના આ બહુજ યોગી વિવેચના સમાગમમાં પણ મને અનેક બાબતો સંસ્મરણીય થઈ પડી છે. સાત-મના બપોરે ત્રણવાગતાં હું તેમના સંધારાપર હાથ મૂકતાં બોલ્યો કે સંધારો બહુજ ઓછો છે. તેમાં અન્ય કમળાદિ નાખવાં જોઈએ તેઓ સ્પષ્ટ ન સાંભળે તેમ હું ધીરેથી બોલ્યો હતો. મારાથી બો-લાઈ જવાયું હતું. પણ તેઓએ તે સાંભળી લીધું અને બોલ્યા કેમ સિદ્ધિમુનિજી તમે જાણતા નથી કે હું એક આસનપરજ નિરંતર પડ્યો રહેનારો છું ? અત્યારે આટલાયે દુઃખ બીજાઓએ ઘાલી દીધા છે. શરીરની શી શુભ્રુપા ? ” સાધુઓએ ભકિતમી થોડાં-ઘણાંપડ સંસ્થારકમાં વધાર્યાં તેયે આવી માંદગીની સ્થિતિમાં । છતાં અણગમનાં । તેમજો ક્યારેય શરીર અને વસ્ત્રની સફાઈમાં લક્ષ્ય આપ્યુંજ નહતું. એ ટેવ અત્યારે પણ તેવીજ કાયમ હતી. તેમના વીંટીયામાં ક્યારે એકાદુ પણ સાફ વસ્ત્ર નજ દોય । એ તેમનો પરિચયી વર્ગ સારી રીતે જાણે છે, એટલે આ વાતમાં હું શું લખું ?

આ સંધારા વિશેની વાત થયા પછી હું પડિલેહવાની ક્રિયા કરવા મારા આસને ગયો. ત્યારે ડૉઝ માધવલાલે આચાર્યશ્રીને શરીર તપાસતાં પૂછ્યું “ આપનું આ કઈ હું લેઈ શકું એમ કેઈ રીતે બને ખરું કે ? ” તરતજ આચાર્યશ્રીએ મને બોલાવ્યો અને કહ્યું “ માધવલાલ પૂછે છે તેનું સમાધાન કરો ” મેં માધવલાલને જવાબ આપ્યો અને પ્રથમ સખંધી બુધ્યાનુસાર ખુલાસો કર્યો. તેમના મસ્તકે ગદમીનો વેગ ચઢેલો હતો, તેથી આ કામ મને સોંપ્યું. તો પણ હું ખુલાસો કરું છું તે તેમના લક્ષ્ય બહાર નહોતું. મારા ખુલાસાથી ડૉક્ટરને સંતોષ થયો કે નહિ એ જાણવા તેમજો અતે પ્રથમ કર્યો “ કેમ તમારો ખુલાસો થઈ ગયો ને ? ” પ્રશ્ન કરનારને સં-તોષ થાય એવું વાસ્તવિક સમાધાન કરવું. પણ ઉડતો જવાબ આપી તેને સમાધાન ન થયું હોય છતાં સમાધાન થવાનું મનાવવું નહિ એ તેમની આદત હતી. તે અત્યારે પણ સાચવી. લખવામાં અત્યંત વ્યથા હોય ત્યારે પણ “ કાંઈ પૂછવું છે । ” એમ કહ્યા

સિવાય નજ રહે અને પૃથ્વીનારને સમાધાન પણ આપેજ. એ તેમની
 મથહુર હિતબુદ્ધિ આ માંદગીના સમયમાં પણ સદા જાગૃત હતી
 એક વાર સવારમાં મેં પૃથ્વી તમે વધારે સમય આ સંસારમાં હ-
 યાત રહો તો શું મહત્ કાર્ય કરો ? અથવા જો હયાત ન રહી
 શકે એમ તમને લાગે તો તમારી ઇચ્છાને અનુસરનારા રજસને તમે
 શું કરવાનું કહો ? તેઓએ સ્પષ્ટ કહ્યું, હું હવે ઝાઝો સમય કાઢીશ
 નહિ, પણ માનો કે હું વધારે જીવું તો આ મહુડી પ્રદેશમાં એક
 ગુરૂ : લ માટે પ્રતન કરું કે જેમાંથી સમર્થ જૈનો અને એવા પિતાઓ
 તૈયાર થાય અને સમર્થ આચાર્યો અને એવા નિરપૃહીઓ નિવડે.
 તથા નેતાઓ થવાને લોગ આપનારા પણ પાડે. આ કાર્ય હું ન
 કરી શકું તો અજીતસાગર સૂરિજી અને તમે તે કરો એમ હું ઇચ્છું
 છું, બાકી મારું લેખન કાર્ય તો મારી જાંદગીના અંત સુધી લગલગ
 ચાલુજ રહેશે. ખરેખર તેમણે લગલગ મરણાંત સુધી તે કાર્ય કર્યો
 કર્યું છે. પાલીતાણાના ગુરૂકુલને વધારે સારી સ્થિતિમાં લાવવા અને
 મહુડીના પ્રદેશમાં એક આદર્શ ગુરૂકુલ સ્થાપવા તેમની લાવના
 હતી. તે મનમાંજ રાખીને અહીંથી ચાલ્યા ગયા છે આ પ્રદેશમાંની
 અઢારે વર્ષ અને મુસ્લીમ પ્રજાની આંખમાં અશ્રુ વહેતાં કરી તેઓ
 પોતાનો કાર્યલાગ બનતો પુરો કરી અનાદિના પંથે પડ્યા છે. મારે
 અથવા જૈન સાસનનું હિત ચાહનારા અન્ય કે.ઈ.એ. હવે તે વાતો
 સ્મરવાની રહી. એટલુંજ નહિ પણ તેવાં સંસ્કારોથી ઠાંઠ બનતું
 કરવાનું પણ રહ્યું. માન માટે ઠંઠ બેલી શકે તેવું કરવાને
 શાસનદેવતા મને ઝેરનું બળ આપે અને શાસનને અનુકૂળ સદ્બુદ્ધિ
 સદા કાયમ રહી પુરુષાર્થ કરવાની પ્રેરણા કરે એજ.

શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

હતો એ સાચો સન્તમણિ!

તા. ૬ મી જુન ૧૯૨૫ મહારા જીવનમાં કાયમી સુસ્મરણ તિથિ હશે. એ જૂંસી જૂંમાય તેમ નથી. વિસારી વિસરાય તેમ નથી. વિદ્યાર્થી તરીકે હું ઇન્દિહાસના કોઈ પણ અગત્યના બનાવની પણ સાલ યાદ રાખવાનો રસિક ન હતો. સાલ યાદ રાખવી એ મહારા સ્વભાવમાં જ નથી. સ્વભાવમાં નથી ત્યારે ૬ મી જુન ૧૯૨૫ કેમ યાદ રહેશે ? જે પ્રસંગ ચાને બનાવ આપણા જીવન સાથે સીધો સંબંધ ધરાવતો નથી તેનું સ્મરણ ન રહે એ સ્વાભાવિક છે. પોતાના સ્વજનનો, યા તો પુન્યજનનો, જે દિવસ શાશ્વત વિયોગ કરાવે છે તે દિવસ ચાને પણ હરકોઈ મગ્ધ્યને સહજ યાદ રહે છે. આ નૈસર્ગિક નિયમ છે અને એને હરકોઈ આધીન છે, તો પછી હું કાં ન હોઉં ? તા. ૬ મી જુન ! અહા ! એ કારભો દિવસ ! બૂલ્યો કેમ બૂલ્યાય ? વિસાર્યો કેમ વિસારે ! કારણ ? મહારા જીવનમાં અમુક અંશે સત્ય પ્રભાસ પાડનારનો, મારા જીવનને સત્યદિશામાં દોરવાના સચ્ચા સલાહકાર અને ઉપદેશકનો, જેમને હું અન્યધર્મી હોવા છતાં, પ્રેમસ્વરૂપ, ધર્મનિષ્ઠ, નૈદિક બ્રહ્મચારી, અને સાચા વિરલ સમર્થ સન્ત માનતો એવા પુન્યજનનો તા. ૬ મી જુને આ ક્ષાની આલમમાંથી કાયમી અન્ત આવ્યો ! એ પ્રેમસ્વરૂપ બબ્બાત્મા તે કોણ ? એ વાયક હું તુરતજ ચમજી શક્યો. હોઈય અને કદાચ ન'હળી શક્યો હોય તો જાણ એ બબ્બાત્મા તે સન્તમણિ પૂજ્યપાદ શ્રીમદ્ જીવ સાગરસુરિજી ! !

હું અન્યધર્મી હોવા છતાં એજોશીના સત્યજનો લાભ શી રીતે પામ્યો ? મહારા કેટલાક મિત્રો નૈનધર્મી છે અને તેઓ એજોશીના ચુસ્ત અનુયાયીઓ છે. તેમની દ્વારા હું એજોશીનો પરિચય પામ્યો. સન ૧૯૨૦નું ચેમ્પાસ જોજોશીએ વિજયપુર કરેલું ત્યારે હું એમના ઈર્થનાર્થ પ્રથમજ ગયો. મહેં દંડવત્ પ્રવાસ મહારી રીતિ મુજબ રથો કે દુરવજા મહેને ગાઈ નામ વિગેરે પૂછી લીધું. માર

નામથી એઓ પરિચિત હતા. કારણ મહારી એાળખ મહારા મિત્રોએ એમને આપેલી હતી. પોતાનું બધું જ કામ બાબુપર મૂકી મહારી સાથે જીવનની વાતો કરવી શરૂ કરી. વાર્તાલાપ પરથીજ મહારા સ્વભાવમાં પરમાત્મ પ્રાપ્તિ માટે કયો ગુણ પ્રાધાન્યપાત્ર લોગવે છે એ એમણે જોઈ લીધું. ખસ ખલાસ ? મારો સ્વભાવ જાણી લીધા બાદ મહેને કયી રીતે ઉપયોગી થવું અને જીવનની સાચી ચાવી ખતાવવી, એજ ભાવના એઓના મનપ્રદેશમાં રમ્યા કરતી. આ ભાવના મહારા એકલા પ્રત્યેજ એઓશ્રીએ ખતાવી છે એમ નથી પરંતુ હરકોઈ જ્ઞાસુ અને મુમુક્ષુ બન્ધુને એઓશ્રીને સદ્ગતિ દોરવાની તિવ્ર ઝંખના હતી. પોતાનામાં જે જ્ઞાન અનુભવસિદ્ધજ્ઞાન હતું તે જ્ઞાનનો રસ, પોતાને પરિચિત તેમજ અપરિચિત એવા સર્વે બન્ધુઓ પીતા થાય એ એમનો પ્રાસ મહામંત્ર હતો. દુનિયાની અસારતા, દુનિયાના વૈભવોની ક્ષુલ્લકતા, અને માયાની જાળમાંથી પાછા હઠી આત્મપરાયણ થતા સંસારીજીવોને કરવાનાં અનેક વ્યાખ્યાનો, પત્રો, ષોધવચનો, ભજનો અને ગ્રન્થો એઓશ્રીના લખેલા છે. આ વધું ખતાવી આપે છે કે એમનું લક્ષ્ય આત્માભિમુખી હતું. એ આત્મરસનું પાન કરવાનું વ્યસન એઓને એટલું બધું સજ્જડ હતું કે જ્યારે જ્યારે પોતે પોતાની પ્રવૃત્તિમાંથી ફારેક થતા કે તુરતજ ધ્યાનમાં ઘેસી જતા અને એકજ આસને લાંબા સમય સુધી એ અજબ આત્મરસની લહનજત લેતા. એઓનો સદા આનંદી સ્વભાવ, સતત પ્રવૃત્તિમય જીવન, એમના ત્યાગની જવલંત ધગશ, એમની બ્રહ્મચર્ય પ્રીતિ, એમનું વિશાળ અનુભવસિદ્ધ જ્ઞાન અને આત્મરમણતા વિગેરે અનેક સદ્ગુણોથી એમના પરિચયમાં આવેલી ભાગ્યેજ કોઈ વ્યક્તિ અજ્ઞાત હશે. અમર રહો એ ભવ્યાત્મા. ઓ ॥

ધર્મની વિશાળ ભાવના એઓશ્રીની એટલા અંશે હતી કે પોતાની પાસે અંત્યજ્ઞે, મુસલમાનભાઈઓ, ફકીરો, અન્ય સંપ્રદાયના સાધુઓ અને અનુયાયીઓ બહુ છુટથી આવતા અને પોતાની પાસે આધી હંમેશાં ભારે મેદની એ બધા ભાઈઓની જામતી.

ધર્મના અને જ્ઞાત્રમા પરમાત્માના વિવાદો બહુ રમણ્યાં અને
 યથાશક્તિ થતા. આ વિવાદોમાં પોતે એટલા બધા તદ્દલીન થઈ જતા
 કે પોતાને પોતાની આંધ્રધારિય વિધિ કરવાના સમયનું પણ સ્મરણ
 ન રહેતું. જ્ઞાત્રમા-પરમાત્મા સંબંધી જ્ઞાનનું વિવરણ પોતે એવી
 અજ્ઞાન શેઢીથી કરતા કે અન્યધર્મની કંઈ એમ ન જણાય કે એઓ
 પોતે એ વિવરણ જૈન દ્રષ્ટિએ કરે છે. જ્ઞાત્રમા-પરમાત્માને હરકોઈ
 નામથી સંબોધવામાં પોતે જરા પણ વિરોધ માન્યો નથી. પોતાનાં
 બજનોમાં વિશુદ્ધાત્મા-પરમાત્માને રામ, કૃષ્ણ, અદલા એવાં અનેક
 નામોથી સંબોધ્યા છે. નામ અનેક હોવા છતાં વસ્તુ એક છે એવી
 આચી અને અનુભવી સ્કંધજ પોતાની હતી મહને પોતાને એઓ-
 થીએ જૈનધર્મનું સ્વરૂપ પ્રથમ મુલાકાતે જ દ્રષ્ટિએ સ્કંધજન્યું તે
 દ્રષ્ટિ મહેં અગાઉ કોઈ જૈન બંધુ પાસેથી સાંભળી ન હતી. મહેં
 જ્યારે એ મિત્રાંસા સાંભળી ત્યારે મહારી ઘણા અંશે ધર્મની ભેદ-
 ભેદ દ્રષ્ટિ એાછી થઈ અને અને હું જૈનધર્મની પૂજારી બન્યો.

મહારા પરના એક ઉપકારની ખાસ નોંધ આ પ્રસંગે એ હું
 ન લઉં તો મહારી એઓથી પ્રત્યેની આ સ્નેહાંજલી અપૂર્ણ લેખાય.
 એઓથીનો અવાપિ મુધીનો અપ્રસિદ્ધ અંથ નામે “ જ્ઞેમગીતા ”
 જે તદન અસ્કૃતમાં જ પોતે લખ્યો છે અને પોતાના વિશ્વાસુ
 અનુયાયીઓ કે જે એ ગ્રંથ વાંચવાની, વિચારવાની અને યથા-
 શક્તિ આચરવાની લાયકાતવાળા હતા તેઓને જ ફક્ત એ અંથ
 વાંચવા વિચારવા અપાયો હતો. તે ગ્રંથ એઓથીએ મહને અત્યંત
 પ્રેમ પૂર્વક અચથી તે ઈતિ ભણાવ્યો અને વિચારાવ્યો. મહેં એ
 ગ્રંથ જે ચોમાસામાં પુરો કર્યો પ્રેમનું એટલું વિશાળ સત્ય અને
 શુદ્ધ સ્વરૂપનું એ ગ્રંથમાં વર્ણન કરાવ્યું છે કે મહને બહાવતી વખતે
 હુંમે બંને પોતાનું સ્વભાન ભૂલી ફક્ત પ્રેમ લહરીઓ જ નાણે
 (નુભવતા હોઈએ એવું લાન થતું) એ ગ્રંથનું ગુજરાતીમાં ટીકાસહ
 ભાષાન્તર મહને પોતાની પાસે રાખી મહારી પાસે કરાવવાની
 એમની ખાસ ઇચ્છા હતી; પરંતુ હું એવકુર ! મહારી કર્મવિશાલ

પ્રવૃત્તિમાંથી આજ દિન સુધી કારેગ ન થયો અને એ કાર્ય નિર્માણ મુજબ અર્પણ જ રહ્યું હું. એઓશ્રીની ઇચ્છાને માન નથી આપી શક્યો એને માટે હું ખરેખર એઓશ્રીનો અપરાધી છું, પરંતુ એ દયાના સાગર, પ્રેમમૂર્તિ મહને જ્યાં હશે ત્યાંથી ક્ષમા આપશે એવી શ્રદ્ધા રાખી હું મહાત્મ સમાધાન કરી લઉં છું. આ ગ્રંથ દેટલો અફશુત છે તેનો ભવિષ્યમાં જ્યારે એ પ્રસિદ્ધ થશે ત્યારે ભવિષ્ય જ જોલશે. એ ગ્રંથ મહરા મન્તવ્ય પ્રમાણે ફક્ત જૈન સમાજને જ નહિ પરંતુ સમસ્ત વિશુદ્ધ પ્રેમી આત્મને અજળ વારસારૂપ જણાશે. એઓશ્રીના ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ કરતું “શ્રી આધ્યાત્મ-જ્ઞાનપ્રસારક મંડળ” એની પ્રસિદ્ધિ સત્વર કરે એજ આ સેવકનું નમ્ર સૂચન અને વિનંતિ આ પ્રસંગે છે.

આવા અનેક ગુણરત્નોથી ભરેલા સાચા સન્ત અને ફકીરનું નિર્વાણ ફક્ત જૈન આત્મને નહિ પરંતુ એમના સત્સંગના લાભ પામેલા હરકેઈ અન્યધર્મિને પણ ભારે ખોટનું કારણ બન્યો છે ! ! આ ખોટ ઠોઠથીયે ન પૂરાય એ બહુ જ દુષ્ટ છે, પરંતુ કર્મનો શાશ્વત નિયમ તદ્દન પ્રમાણિત છે એવું જાણનાર આપણ સર્વને આ અમલ્ય પ્રસંગ કર્મના એ ગહન નિયમને વધુ દઢતાસહ શકેમજવાની અને અનુભવવાની શક્તિ અને બળ આપનારો નિવડો. અસ્તુ. અંતમાં ભગવાન્ વીર પોતાના એ સાચા પૂજારીને શાશ્વત શાન્તિ આપે! એજ હૃદયની અત્યંત પ્રેમ અને ભક્તિભાવે અભ્યર્થના સહ અ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

૨૬-૬-૨૫ નર્મદા આશ્રમ. }
શુકલતીર્થ

મુલચંદ

મહાત્મા શાસ્ત્રવિશ્વારૂપ ગોમનિષ્ઠ લેનાનાર્થ શ્રીમાદ બુદ્ધિસાગર-
મુદિતરેણના આદિતની સંપત્તિના નામ

તેમનો સંદેશ.

અર્થસંધ્ય વિનાશાત, ધર્મ કષ્ટાત્મ દેવદંડે ।
જાતમજાતિ મુનીદ્રાંતા, ધનનારા મદોમલે ॥
જાતાગાદિ વિનાશોન, મદદુનામા મદાસનાત્ ॥
ધર્મો પારત્વ વાગીશ્વરા, મીઠામાં રમ્મરા મનેઃ ॥

શબ્દાર્થઃ અર્થ વિનાશાર્થ અને ધર્મ સંપત્તિનાર્થ આ વિશ્વમાં જાતમજાતિ મુનીન્દ્રાંતા અધનારો થાય છે. જ્ઞાતાન, નાસ્તિ કય આદિ આસુરી સંપત્તિના નાશ વડે અને જ્ઞાત કથાનાદિ સદ્ગુણોનો વિશ્વમાં પ્રકાશ કરવાગી વિશ્વજનો વડે તે ધર્મોપારક મોગીન્દ્રો ધર્મરો ગવાય છે, સેવાય છે. —કર્મયોગ

જે સત્ય તે મહાઈ સહા માનીપ્રરૂપે સત્યને,
તે ધર્મના શુરૂઓ બતા ધન્ય ધન્ય તેના કૃત્યને.

(ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્ય.)

આંગ્લ તત્ત્વજ્ઞોએ " Man is a rational animal. " " મનુષ્ય બુદ્ધિવાળું પ્રાણી છે, " એ વાખ્યા કરી મનુષ્ય અને અન્ય પ્રાણીઓમાંનો ભેદ વ્યક્ત કર્યો છે. ખીજાં સર્વ પ્રાણીઓની સરખામણીમાં મનુષ્ય પોતાની બુદ્ધિની શક્તિએ કરી એ સર્વથી જુદો પડી જાય છે. જેટલે અંશે મનુષ્ય આ શક્તિને અનુસરીને વર્તે તેટલે અંશે તે મનુષ્ય ધર્મ પાળે છે એમ કહી શકાય. ક્ષત પચીસ વર્ષના જુવાનીયા બહેરદાસે ન્યાયે સં. ૧૯૫૬ની સાલમાં એટલે આજથી પચીસ વર્ષ પૂર્વે દિશા લીધી ત્યારે તેમના પ્રાતઃસ્મરણીય શુરૂશ્રી મુખસાગરજી મહારાજજીએ ખરેખર જોયુંજ હશે કે એમનામાં આ

શક્તિ અગાધ હતી અને તેથીજ એમણે “ બુદ્ધિસાગર ” કહ્યો, અને આ બદલ સંપૂર્ણ ગુરુભક્તિથી “ શ્રી સુખસાગર ગુરુગીતા ” લખનાર સદગતે પોતાના પુણ્ય ગુરુવર્યે આપેલું નામ છેલ્લાં પચીસ વર્ષમાં સંપૂર્ણ રીતે શોભાવ્યું છે એ નિઃશંકસ વાત છે. એમનું નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્ય અને આશ્રેય રહીત જીવન, બાળવયથીજ આહાર પ્રત્યેની નિસ્પૃહતા, અલ્પનિદ્રા લેવાની ટેવ, અને નિર્ભય સ્વભાવ એજ બતાવે છે કે એઓશ્રી એક દૈવી-પુરુષ હતા. Super-man હતા. એમનું શરીર મનુષ્યનું હતું પરંતુ તેમાં રહેલો આત્મા દિવ્ય ક્રોડીનો હતો. એઓ એક અવતારી પુરુષ હતા, એવી તો એમના જીવતાંજ ઘણાની ચોક્કસ માન્યતા થઈ ગઈ હતી.

x

x

x

ગુરુવર્યે ઠવિ, લેખક, વક્તા અને તત્ત્વજ્ઞ તરીકે જે અદ્વિતીય નામના મેળવી છે તેજ બતાવે છે કે એમના પર દેવી સરસ્વતીના ચારે હાથ હતા. તેઓશ્રી ગુજરાતી તેમજ સંસ્કૃત ભાષાના શીઘ્ર ઠવિ હોઈ, લખવું હોય કે બોલવું હોય તો એમને ભાગ્યેજ પ્રથમથી વિચાર કરવો પડતો. દર્શનાર્થે આવેલા ભાવિક ભકતો સાથે ઘણુંખડું વાતો કરતાં કરતાંજ એમણે એમને પોતાને થયેલા વર્ષોનું સ્વાનુભવનાં ૧૦૮ થકી પણ અધિક પુસ્તકો લખ્યાં છે. ભાષણ કરતી વખતે તો એમના વિચારોની ઝડપ અને એમની વાણી વચ્ચે જાણે સ્પર્ધા ચાલતી હોય એવું દેખાતું. એમનાવાંચન અને વિચારની વિશાળતા તેમજ વૈવિધ્યને લીધે, લિન્ન લિન્ન મતના વિદ્વાનો, મહાત્માઓ તેમજ અવધૂ-તોના સંબંધને લીધે, તેમજ યોગનિષ્ઠપણાએ કરી એમનું તત્ત્વજ્ઞાન ઘણુંજ ઉંચું ક્રોડીતું અને મધ્યસ્થ ભાવના ભર્યું હતું. “ ગમે તે વેપ વા આચારધારક મનુષ્ય હોય પણ તે સમતા-ભાવના ઉપાયોનું અવલંબન કરીને મુક્તિ સુખની પ્રાપ્તિ કરે છે એમાં અંશ માત્ર શંકસ નથી. સમતા ભાવ આત્મા વિના પરબ્રહ્મપદની, મોક્ષપદની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી. ” આ લખનાર મહાત્મા માત્ર-જેન દર્શનાચાર્યજ નહોતા, પરંતુ વિશ્વધર્માચાર્ય હતા. એમ

કહેવું અતિશયોક્તિ ભરેલું જણાતું નથી. કારણ કે જેમ સરોવર
માં ઉત્પન્ન થઈ નિકળેલું સુંદર કમળ માત્ર તે સરોવરના જળનેજ
ચોક્કા આપતું નથી પરંતુ જળથી ઉત્પન્ન થયેલું સુખ રાખી જળત સમસ્ત
ને પણ સ્વરૂપ તેમજ સુવાસથી આનંદ આપે છે. તેમ તેમણે પણ
નૈનધર્મની ઉન્નતિ માટેજ પ્રયાસો કર્યા નથી, પણ તેમનો સંદેશ
પૃથ્વીની સર્વ પ્રજા તેમજ ધર્મ-ધર્માનુયાયીઓ માટે છે. તેમના
શ્રદ્ધાનો મોટો ભાગ એવા તો સર્વદેશિય વિચારોથી ભરેલો છે કે
વાંચક ચાહે તે ધર્મનો અનુયાયિ હોય તો પણ તેને એ શ્રદ્ધાના
વાંચનમાં અવશ્ય રસ પડશેજ.

x

x

x

“ ગુરુઓ સાતમા માળપર ચઢેલા હોય છે તો પણ તેઓ
ભક્ત શિષ્યોના પૂર્ણ પ્રેમથી પહેલા બીજા માળ સુધી અને છેવટ
જમીનના તળીયા સુધી હેઠાઉતરીને પોતાની ફરજ બજાવે છે. અને
શિષ્યોનો, ભક્તોનો ઉદ્ધાર કરે છે. ”

બાળક યુવાન કે વૃદ્ધ, ત્યાગી કે ગૃહસ્થ, સ્ત્રી કે પુરુષ,
સુશિક્ષિત કે અસિક્ષિત, સૌને પ્રત્યેકની અવસ્થા તેમજ શક્તિ
અનુસાર સચોટ રીતે અન્નરકારક ઉપદેશ આપવાની તેમની શક્તિ
અદ્ભુત તેમજ પ્રશંસનીય હતી. કદા એક વારજ જે મનુષ્ય
તેમના પ્રેમથી ઉપદેશામૃતનું પાન કરતો, તેને તેમના પ્રતિમાન અને
સદ્ગુણો ઉપન થયા શિવાય રહેતી નહી. લોખંડના નાના નાના
ટુકડા જેમ લોહ સુંબકથી ખેંચાય તેમ, એઓ જ્યાં જ્યાં વિહાર
કરતા ત્યાં ત્યાં ગામ તેમજ પરગામના જાણામુ તેમજ અધિકારી
શિષ્યોની ઠઠ એમને ફરતી રહેતીજ. આ ઉપરાંત એમણે હંમેશ
પત્રો લખીને પણ જાતિક શિષ્યવર્ગને તેમજ જાણામુ જેનેતરોને
ઉપદેશ કરવામાં મજા રાખી નથી. સ્વચ્છ દ્વારા પણ ઉપદેશ કર-
વાની એ મહાત્માની શક્તિ હતી. એમના યુક્તિપૂર્વક ઉપદેશથી
ઘણા નાસ્તિકો આસ્તિક થયા ઉ. તેમજ પિતા અને પુત્ર બાઈ અને
બાઈ, પતિ અને પતિન મિત્ર અને મિત્ર, દામ વચ્ચેના નાના અને

વળી સદગત એક અટલ રાષ્ટ્રપ્રેમી હતા તે વિશે, હાલનો રાષ્ટ્રિય પ્રવૃત્તિનો કાળ ભેષ સહેજ લખ્યા શિવાય ચાલતું નથી. હિંદ એક રાષ્ટ્ર અને નહીં ત્યાં સુધી હાલની પરતંત્રતામાંથી તેનો ઉદ્ધાર નથી એવી એમની ખાસ માન્યતા હતી અને એક રાષ્ટ્ર અને તે માટે હિંદમાં વસ્તી સર્વધર્મિય પ્રજાઓ વચ્ચે પ્રેમનો નાતો, સહકાર, ઉત્પન્ન થવાની ખાસ જરૂર છે, એવો એમનો દૃઢ વિશ્વાસ હતો.

જેમ કરકંઠણ ભેવા આરસીની જરૂર નથી તેમ સદગત એક મહાન યોગી હતા, તે લખવાની પણ કંઈ જરૂર નથી. જે જ્ઞાત્રુ શિષ્યોએ, ભકતોએ એમનું સામિપ્ય સેવ્યું છે તેઓનેજ આ જાણતો ચોક્કસ અનુભવ છે. આ ઉપરાંત એઓ મંત્ર સાધના-દિમાં પણ ઘણાજ આગળ વધેલા હતા યોગી ગુરૂઓ પોતે કયી ભૂમીકાપર છે. પોતામાં કંઈ કંઈ શક્તીઓ ખોલી નીકળી છે, ઈત્યાદી જાણતો કોઈને કહેતા નથી. પરંતુ પ્રસંગોપાત, અંધકારમાં વિજ્ઞ ચમકે તેમ, એમની મહત્તા જળકી ઉઠે છે અને તે પરથી એમની ઉચ્ચ સ્થિતિની કલ્પનામાત્ર જનસમાજ કરી શકે છે.

નેષ્ટિક બ્રહ્મચર્ય તેમજ યુવાવસ્થામાં કરેલી હઠયોગની કઠણ તપશ્ચર્યાથી તથા વ્યાયામથી ગુરૂશ્રીનું શરીર ભવ્ય તેમજ મુખ તેજસ્વી લાગતું હતું. મૂળ અલમસ્ત શરીર, તેમજ બુદ્ધિનો પાપો મુગ્ધબુદ્ધ હોવાથી યોગગણે એમનો વિહંગ ઉઠતાં એમની કલમને ઓર ઉત્તેજન મળ્યું અને જેમ જેમ ઉચ્ચ સ્થિતિ ચતી ગઈ તેમ તેમ પુસ્તકના ઢગલા લખાવા લાગ્યા, અને પાને પાને આધ્યાત્મરસ જરવા લાગ્યો. મહાત્માનો વીકાસ જેમ જેમ થવા લાગ્યો તેમ તેમ જનતવિકાસના પ્રયાસો આરંભ્યા.

દેશ Spirit નો પ્રતિબંધ એમને માટે રહ્યો ન હોતો. કયાં શું થાય છે તે એઓ સહજ-સહજ દેખી, સાંભળી તેમજ જાણી શકતા. અમુક દિવસે વાંદવા આવનાર છે ઈત્યાદિ વાતો કોઈ કોઈ વાર મુખમાંથી નીકળી પડતી, અને જનનું પણ તેમજ, વળી વચન-સિદ્ધીની લખી એમને પ્રાપ્ત થઈ હતી. એઓ આશીષ આપતા તે દુશ્મની અને એમના સંકલ્પમાંથી બીજાનાં દુઃખ દળતા.

પાશ્ચાત્ય મેક્સમેરીઝમ, હીપ્પોટીઝમ, કલેર વોયન્સ (દુરની સ્થિતિ
જેવી) કલેરગ્ગોસીયન્સ (દુરની વાતો સાંભળવી) થોટ રીકીંગ
(વિચાર પારખવા) થોટ ટાસફરન્સ (વિચારના આંદોલન મોઠ-
લવાં) ઇત્યાદી પ્રયોગો એમને મન “યોગરૂપ સુર્યના કિરણ જેવાં”
લાગતાં અને તેથી એવાં કિરણમાં મોહી રહેલાને એથી પર
સુર્યનો સાક્ષાત્કાર કરવા માટે, વૃત્તિઓનો નિરોધ કરી, મન,
વાણી, અને કર્મનો યોગ, પ્રથમ સાધવા, એઓ હંમેશ પ્રેરતા.

*

*

*

*

“ કર્મે જન્મ ને મૃત્યુ છે. ”

જેમ જેમ ગુરૂવર્યનો ઉચ્ચતર અંતરાત્માઓમાં પ્રવેશ થતો
ગંથો તેમ તેમ, પરિશ્રમ જેવો ને તેવો ચાલુ રહેવા છતાં, શરીર
પ્રત્યેની એમની ઠાળણ તદ્દન ઓછી થતી ચાલી, અને તેથી એમની
પહેલવાન જેવી શરીર પ્રકૃતિ લક્ષ્યી. છેલ્લા ત્રણ ચાર વર્ષથી એમનો
ઉઠેલો આત્મવિહંગ, દેહપિંજરમાંથી “ ઉડુ ઉડુ ” કરી રહ્યો
હતો. જુના વસ્ત્ર પરથી જેસ સાધારણ મનુષ્યનું મન ઉઠી જાય તેમ
એમને શરીર સખંધમાં થતું. લાંબી મુઆફરીએ નીકળનાર મનુષ્ય
જેમ પ્રવાસને લગતી તૈયારીઓ કરવા માંડે છે તેમ છેલ્લા દોઢ એ
વર્ષથી ચાલતું હતું. જનહિતનાં કાર્યો એમણે જપાટાથી આટોપવા
માંડયા અને વિદ્વાન ડોક્ટરોએ છ માસમાં એમને દેહ તજવો
પડશે એવો અભિપ્રાય આપ્યાં છતાં લગભગ દોઢ વર્ષ જેટલો
સમય, એમણે સંકલ્પ બળથી જીવન ટકાવી રાખ્યું. એમણે ધાર્યું
હોત તો સર્વ પ્રવૃત્તિ બાબુપુર મુકી નવન થિત્તે કેટલીક યોગ
ક્રીયાઓથી શરીરને પુનઃ અસહ સ્થિતિપર લાવી મુકવા એ સમર્થ
હતા અને આ બાબત જ્યારે કેટલાક શિષ્યે તરફથી એમને
પ્રાર્થના થઈ ત્યારે એકજ ઉત્તર મળ્યો “ કર્મના ભોગ ભોગની
લેવાથીજ આત્મચોળનનિ થાય છે. રોગ ઉત્પન્ન થવાનું
કારણ માંડાં કર્મનો ઉદય છે અને આરાં માંડાં કર્મનો ઉદય
રાખી દેવાથી મુક્તિથી દુર ને દુર જાય છે. ” આ અને

એવી ઉદાત્ત ભાવનાવાળા બીજા પ્રયત્નો સંભરતા દૃઢ્ય બરાબર આવે છે. ધન્ય ! આ ભાવના.

“ The love which survives the tomb is one of the noblest attributes of the soul. If it has its wound, it has likewise its delights. ” Washington Irving.

“ મૃત્યુ પછી પણ ટકી રહે તો પ્રેમ એ આત્માનો એક ઉમદામાં ઉમદા ગુણ છે. જેમ તેનાથી દુઃખ થાય છે તેમ તેમાં આનંદ પણ સમાયેલો છે. ”

વોશિંગ્ટન ઇર્વીંગ.

જેમ એક મધમાખી અનેક સુવાસ બધો પુષ્પો પર ભેસી તેમાંનું મધ ચુસી હવે મધપુડામાં સંચિ છે તેમ આ મહાત્માએ ભિન્ન ભિન્ન ધર્મોના અનેક પુસ્તકોનું અધ્યયન કરી, ધ્યાના દિધી તેમાંના રહસ્યોનો અનુભવ કરી, તે અમુલ્ય તત્વોનો પોતાના ગ્રંથોમાં સમાવેશ કર્યો છે. એટલુંજ નહીં પરંતુ પોતાના જીવન તેમજ ચારિત્રને સ્વપુસ્તકને પાને પાને જોતજોત કરી દીધાં છે. પોતાના બાવીશ શિષ્યો તેમજ ભકતોનેજ નહિ, પરંતુ સમસ્ત જગતને એમણે એ પુસ્તકોમાં ઉપદેશ દીધો છે. એજ એમનો જીવન સંદેશ છે.

શુદ્ધય હવે નથી. એમનો દેહ પડ્યો છે ઇત્યાદી વિચારોથી ખરેખર એમના ભાવિક શિષ્યોને દુઃખ થયા વિના રહેતું નથી. પરંતુ જે પ્રેમથી વિરહાવસ્થા ઉત્પન્ન થાય છે તેજ પ્રેમથી આનંદાવસ્થા પણ ઉત્પન્ન થાય છે, વિરહમાં દુઃખ છે, પરંતુ સમાગમમાં આનંદ છે. સદ્ગતનું શરીર પડતાં હવે એમના ભકતોને એમના ગ્રંથોમાં સમાયેલા ઉપદેશનાં મનન, તેમજ તદનુસાર મન, વાણી, અને કર્મથી આચરણ એ શિવાય અન્ય શું હોઈ શકે !

દુઃકામાં એમનો સંદેશ એમના પોતાના જ થોડા
 શબ્દોમાં લખી વીરમીથું:—“ છેવટે સાર રૂપ શિક્ષા કર-
 વામાં આવે છે કે હે મનુષ્ય ! ! ! હે આત્મન ! ! ! સર્વ
 કર્મથી મુક્ત થવા અને અનંત સુખ પ્રાપ્ત કરવા માટે પુણ્ય
 શ્રદ્ધા વડે ધર્મ યોગ્ય કર્તવ્ય કાર્યો કરવાથી અંતે પરમ શાન્તિ
 પ્રાપ્ત થવાની છે એમ નિશ્ચય કર. ધર્મ યોગ્ય કર્તવ્ય-કર્મો કરવાથી
 જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય, આયુષ્ય, નામ, ગોત્ર, અને
 અન્તરાય, એ અષ્ટ કર્મોનો નાશ થાય છે. કર્મમાં પ્રવૃત્ત થયા વિના
 કદાપી કર્મયોગથી મુક્ત થઈ શકાય તેમ નથી બ્રહ્મજ્ઞો, ક્ષત્રી-
 યોજ્ઞો, વૈશ્યોજ્ઞો, અને શુદ્રોજ્ઞો, શુભ્ર કર્માતુસાર કર્મોનો વ્યવસ્થિત
 સંબંધ ન સાચવ્યો તથા ધાર્મિક કર્મોનો વ્યવસ્થિત સંબંધ ન
 સાચવ્યો તેથી આરે વર્ણની પરત્વી થઈ, તથા ત્યાગી મહાત્માઓએ
 ધાર્મિક કર્તવ્ય-કાર્યોનો પ્રવૃત્તિ સંબંધ જે સ્વાધિકારે હતો તે ન
 સાચવ્યો તેથી વિશ્વમાં સુખ શાંતિની વ્યવસ્થા અસ્તવ્યસ્ત થઈ.
 આર્યોનો પુનઃ ઉદય રૂપ સુર્યનો ઉદય થાઓ. વિશ્વવર્તિ સર્વ
 મનુષ્યો અનંત સુખમય પ્રભુમય જીવનની પ્રાપ્તિ કરો, અનન્ત
 સુખમય પ્રભુમય જીવન દરવાને સ્વાધિકારે કાર્ય કર્યા કરો. કયની
 કરવાથી કંઈ વળવાનું નથી. હવે તો જાગૃત થઈ કાર્યો કરો આત્મમાં
 સ્વર્ગ અને આત્મમાં મુક્તિ છે. આત્મસ્વાતંત્ર્ય ને પ્રાપ્ત કર. શ્રી
 પરમાત્મા મહાવીર દેવની આજ્ઞાતુસારે સ્વાધિકારે કર્તવ્ય કર, જેથી
 સર્વ પ્રકારના મંગલોનો તું સ્વામી થાની શકે. સર્વ પ્રકારના કર્મોનો
 સાર એ છે કે કર્તવ્ય કર્મો કરીને આત્મની શુદ્ધતા પ્રાપ્ત કરવી.
 કર્મયોગની દશા પૂર્ણ થયા પશ્ચાત્ત મમનથી જાની પ્રાપ્તિ છેવટે
 થાય છે માટે સરસ્વતીના પાણિ-વૈભવ કર્મોને છેવટે કરવા
 યોગ્ય છે. વિશ્વવર્તિ સર્વ મનુષ્ય આત્મની અનંત જ્ઞાન-દર્શન-
 નિર્મલ પ્રાપ્તિ કરે.”

“ મહા પુરુષોના જીવન ચરિત્રથી આપણે પણ આપણું જીવન ઉચ્ચ બનાવી શકીએ એવું આપણને લાગે થાય છે. ”

ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

પટોદરા. } ગુરૂવચનોના હાસાનુદાસ,
જ્યોતિલાલ આરજવલાલ મહેતા,
ખી. એ. એલ. એલ. ખી.

મસ્ત યોગીરાજ !

જે મહાપુરુષના હેઠલે વિલય માટે શોક પ્રદર્શિત કરવા આપણે એકમિત થયા છીએ તેના જીવનનો યથાશક્તિ પરિચય આપવા હું ઉત્કૃષ્ટ થયો છું. મહાપુરુષના જીવનનો પરિચય મહાપુરુષોના આપી શકે. ઇતર જનની શક્તિ બહારનું તે કામ છે. પાંચ ઇન્દ્રિયમાં રસ-નેન્દ્રિય જીતવી ઘણીજ મુશ્કેલ છે અને એ ઇન્દ્રિય ઉપર જે કાળુ મેળવી શક્યો હોય તેની બીજી ઇન્દ્રિયો પોતાનું સામર્થ્ય બતાવી શકતી નથી. એ મહાત્મા માટે ઘણાઓએ જીવ્યું છે, તેમ તેઓ ચરચ આહારને નીરસ કરીને વાપરતા હતા આથી તેઓની વિષ્ણુતદ્વયા સમજી શકાય છે. દુનિયા ૫૦ વર્ષ પાછળ છે. તેને પોતાના સમકાલીન મહાપુરુષોની કદર નથી. કારણ કે જ્ઞાની અને જગતને પોતા પોતાના વ્યવહારને જાણે કર્યો મેળ આવતો નથી. જગત મહાન પુરુષને પોતાનાં (ચર્મ) ચક્ષુએ જુએ છે. જ્યારે તે મહાન પુરુષ જગતને પોતાનાં (જ્ઞાન) ચક્ષુએ જુએ છે. યોગીરાજ આનંદ-વનજીની કદર તેમના સમકાલીન મનુષ્યોને થોડી હતી.

જગ જાણે ઉન્મત્ત જો, જો જાણે જગ જાણે; *

જ્ઞાનીનું જગને ઇન્દ્રિય, વૃં નહિ કે:કે સ્વયં

જ્ઞાની અને જગતને આરોધ વ્યવહાર દેય છે, છતાં જ મહાત્માને જગને વહેણ પિછાની દીધા હતા અને તેમના કદર.

* જેનાં જ્ઞાન ચારિત્રોની સમગ્ર ખબરો કે જે મહાત્મા પ્રત્યે મનુષ્ય

આપણે જાણ

શ્રીમદ્ આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી સૂરિશ્વરજીને ચરણે.

શ્રીમદ્ આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી સ્નાન્ધરજીના સ્વર્ગવાથી આજે જૈન સમોજનું ધાર્મિક અંગ અપંગ થયું છે. તેઓશ્રીના જીવનની યથાર્થ સમાલોચના તો જેણે જ્ઞાન ગંગાને ધુંટડે ધુંટડે પીધી હોય તેજ કરી શકે, છતાં પણ જ્ઞાન ગંગાને કાંઠે બેસી ચંચુ-પાત કરનાર તેમના પવિત્ર જીવનનું આધુનિક પણ ચિત્ર દોરવા પ્રયત્ન કરે તો તે અશક્ય નહિ ગણાય.

હીરાઓ પૃથ્વીના અલેખ પડોમાં ગુપ્ત રીતે પાકે છે, મહા-પુરુષોની બાહ્યલીલાનાં ચરિત્રોની કથની પણ કંઈક એવાજ પ્રકારની હોય છે. જગતના મહાન્ધર્મનેતાઓ, ચોદાઓ, કવિઓ, તત્ત્વજ્ઞાનીઓની જીવન કથા ઘણે ભાગે બુદ્ધિથીજ શરૂ થાય છે. આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજી બાલ્યજીવન પણ વિજયપુરની એક ગરીબ બુદ્ધિમાં વીત્યું હતું. તેમના પિતાશ્રી કે જેમનું નામ શિવદાસ હતું તે તે એક સાધારણ ખેડૂત હતા. વસુદેવ અને નંદ જેવાઓ પણ માયાની ભુક્તવણીમાં ગુચવાઈ જઈ શ્રી કૃષ્ણચંદ્રના ચરિત્રને ન સમજી શક્યા તો આ મહાત્માશ્રીના અઘણ પિતા પોતાના બાલપુત્રમાં ગુપ્તપણે રહેલી જ્ઞાનપિપાસાને ન કળી શકે એ સ્વાભાવિકજ છે. તેમનો અભ્યાસ માત્ર ગુજરાતી છઠ્ઠા ધોરણ સુધીનોજ હતો. પરંતુ જેને સ્વયંજૂ સૂક્ષ્મજ્ઞાનનો આકાંક્ષાર થયો છે તેમનાં જીવનનાં ઉંડાણ સ્થુળ અભ્યાસના માપથી શી રીતે માપાય ? આ વાતની સાક્ષી જેમનો સ્થુળ દેહ બંગાળામાં હતો પણ જેનો સૂક્ષ્મદેહ સર્વવ્યાપી હતો એવા પરમહંસ શ્રી રામકૃષ્ણનું પવિત્ર જીવન સારી રીતે પૂરે છે. ગામડી નિશાળમાં અભ્યાસ છતાં મહાન પુરુષર પડિતોની તીવ્ર બુદ્ધિથી પણ અગમ્ય એવા સ્વયંજૂ આત્મજ્ઞાનની રસ ગંગામાં તેઓશ્રી નિરંતર રમખોળ રહેતા. આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરજીનું સમસ્ત જીવનવૃત્તાંત એજ વાર્તાનું સાક્ષીભૂત છે.

બાલ્યાવસ્થાના વહેવા સાથે જ્ઞાનપિપાસા પણ વધતી ચાલી.

મંદિર એટલે અગત્યનાં તત્વજ્ઞાનનાં અણુમુલ પુસ્તકોનો ભંડાર. આ ઉપરાંત તેઓશ્રીની બધી પ્રવૃત્તિઓ જગતના કલ્યાણ માટેજ હતી. પોતાના જીવનની પળેપળ તેઓશ્રીએ જગત હીતાર્થે ખર્ચી છે. ગમે ત્યારે તમે તેઓશ્રીનાં દર્શનાર્થે જાઓ પણ તેઓશ્રી તો કંઈને કંઈ લગતા હોય, જ્ઞાનગોષ્ઠિ કરતા હોય કે મુમુક્ષુઓને જ્ઞાન પંથે ચઢાવતા હોય. તેઓશ્રીનું વાંચન ઘણું વિશાળ હતું. તેઓશ્રીએ લગભગ ત્રીસ હજાર પુસ્તકો વાંચ્યાં હતાં. બહોળા વાંચનને પરિણામે તેઓશ્રી એક ઘણા અસરકારક ઉપદેષ્ટા બન્યા હતા. સરળ વાણીમાં ધરગથ્યું દર્શાવેલી આત્મજ્ઞાન જેવા કઠણ વિષયનું પણ તેઓશ્રી સામાન્ય ભુદ્ધિવાદી નિરૂપણ કરી શકતા. તેઓશ્રીએ લગભગ ૧૦૮ પુસ્તકો લખ્યાં છે. આટલા ઉપરથી તેઓશ્રીના જ્ઞાનની વિશાળતાનો ખ્યાલ આવી શકશે.

આવા મહાત્માઓ જે જનસમાજમાં ઉત્પન્ન થાય છે તેને મન્ય છે. પણ તેની સાથે કહેવું જોઈએ કે આવા મહાત્માઓ કંઈ હર વખત નથી ઉત્પન્ન થતા. સિંહનાં ટોળાં નથી હોતાં. ખરા વન-કેસરીઓ તો જવલ્લેજ મળે છે. તેવું જ જ્ઞાનકેસરીનું સમજવું. જનસમાજની ફરજ છે કે તેમને પગલે પગલે ચાલવું. તેમના ઉપદેશને જીવનમાં રોગરોગે ઉતારવો અને એ રીતે તેમના તરફનું ફણ ખદા કરવું. ધીમઃ આચાર્યશ્રીના આત્માને પૂર્ણ શાન્તિ મળે.

જ શાન્તિ.

શાન્તિ.

શાન્તિ.

ચુનીલાલ દુસંબદાસ.
પુના હો. મે. દે. જ.

વચન સિદ્ધિ.

સિદ્ધિ એ સંત પુરુષોની લખિય યા પ્રાસાદી છે. જેઓ
અભ્યાસી છે અને પોતાના મનની સાથે પ્રત્યવેક્ષણ કરી
ચિત્ત, વાચિક અને માનસિક ઠમો પરિશુદ્ધ કરે છે; તેમજ
મનિકાર, દ્રેષ્યબુદ્ધિ, આજ્ઞા, અસ્વસ્થતા અને સંશયનો
દ કરનાર છે અને આત્યંતિક ચિત્ત વિમુક્તિથી ગ્રસ્ત છે
તેજ વચનસિદ્ધિ વરમાળા સમર્પણ કરે છે. બાકી શુદ્ધ
આત્મ અને સદ્ગતિ વિના તેનું અવતરણ મહાપુરુષમાં થતું નથી.
જનતાં વૃક્ષ જેમ અદ્ય હોય છે, તેવી રીતે આ જગતની સપાટી
ઉપર આવા યોગીઓ મહર્ષિઓ પણ વિરલ હોય છે. જેઓ શુદ્ધ
આત્મિયવાન હોય છે, જેઓનું ચિત્ત કુમેશાં શાંતિ પ્રસાદો
અને નિર્વાણમાં રક્ત હોય છે તેમનાજ વચનની અસરો વીજળી
નાદક જગતના એક છેડેથી બીજે છેડે પહોંચે છે. બાકી તે જગત
પુરુષો દ્વારા વાજે નહીં. તેવી રીતે જેઓનું શુદ્ધ ચારિત્ર હોતું નથી
તેઓના બોલો કુલામાં ફરી નય છે, તેમ તેમની અસરો પણ
દેહાત્મક થતી નથી. આટલું પ્રાક્તાવીક ફક્ત હવે હું વાચકનું દય
આપણા પરમ પૂજ્ય શાસ્ત્રના ધોરી સદ્ગત "જ્ઞાન વિશારદ યોગ-
નિષ્ઠ શ્રીમદ્ આચાર્ય બુદ્ધિસાગરજીસૂરિજી" પરત્વે જેમણે તેઓના
મુદ્દવની નિખાલસતા, હાર્દિક પ્રેમ, નિર્મોહી, નિર્લોભી નિષ્કામી
અને નિર્માનીપણું શુદ્ધ વૈરાગ્ય રંગ, વિશુદ્ધજ્ઞાન અને
શાસ્ત્ર પ્રત્યે અચલ અને અલૌકિક શ્રદ્ધાના બળે તેઓ મહાત્મામાં
"વચનસિદ્ધિ" નો પ્રાદુર્ભાવ હતો. જેના મને અવતરસિદ્ધ
અનુભવ છે. જે નીચેના દાખલા ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજાયે.
સત્યથી દશકા ઉપર હું તેમના મહાનર નસે બેઠે હતે
તે વખતે અનુક્રમ સંતોષ અને વાંકે અનેક નયક નમ્ર અને ચિ
ચિન્તામાં વળાઈ હતું અને વાંકે અનેક નયક નમ્ર અને ચિ
મત કંઈ નહીં સમજાતું. મહાત્માના મહાનર નસે બેઠે હતે
તેમના મહાનર નસે બેઠે હતે. મહાત્માના મહાનર નસે બેઠે હતે
મહાત્માના મહાનર નસે બેઠે હતે. મહાત્માના મહાનર નસે બેઠે હતે

કે તમારા મંગળની આસપાસ પીળી ઝોરાઓ " પિત્તકેશ્યાનાં
પરમાણુઓ " હું ભેડું છું, તેથી મને લાગે છે.

મહારી ચાલુ ચિન્તા બદલ મેં કહ્યું કે સંસારી જનોને તે
સ્વાભાવિક છે. મહારે તેમને ગુરુશિષ્યનો સંબંધ હતો. તેમનો
હાર્દિક પ્રેમ પણ મહારા ઉપર હતો. જેથી તેઓ મહાત્મને
કહ્યું કે એવી તે શી ચિન્તા છે તે મને કહો. હું કંઈ બોલ્યો નહીં.
પરંતુ છેવટ તેમના અનુપમ ધર્મસ્નેહને લીધે મેં મહારી
વાતનો ખુલાસો કર્યો. તેજ વખતે તેઓ મહર્ષિએ કહ્યું કે " જા
જા બધું સાંઝ્યો " તેમાં કાંઈ ફીકર નથી. " અમુક ગણુજ્યો "
આ કહેવાની સાથેજ મહારે અનિદ્ર-સૂચક આંખનું ડાળા અંગૂઠું
સ્ફુરણ બંધ થયું અને બીજા દિવસે ઘેરથી તારમાં શુભ સમાચાર
મળ્યા, મહારા હૃદયને શાન્તિ થઈ

આ ઉપરથી વાચક બાંધુઓને ખાતરી થશે કે તેઓ મહાત્મ-
નને જે " શાસ્ત્રવિશારદ અને યોગનિષ્ઠ "નું અનુપમ બીરૂદ હતું
તે યોગ્યજ હતું. આવા વિરલ રત્નો આ વસ્તુધરામાં બહુ અલ્પ
હોય છે. આપણેજ કમનસીબ છીએ કે વસ્તુ સ્થિતિ બાબત
છતાં અનુભવ્યા છતાં પણ તેનો જોઈએ તેટલો લાભ ઉઠાવી શકતા
નથી. તેઓ મહર્ષિ મને કેટલીક વખત કહેતા કે " હિંદુઓ ધાર
પૂજા છે " અર્થાત તેઓ યોગીઓની હયાતીમાં જોઈએ તેવો
લાભ ઉઠાવી શકતા નથી. તેમ તેમની કિંમત પણ ઝાંકી શકતા
નથી પરંતુ તેમના મરણ બાદ તેમના ગુણ સંભારી રૂએ છે અને
તેમનું દિનરાત રટન કરે છે, તેમજ તેમનાં યથોચાન ગાય છે.

કહેવાનો ક્ષીતાર્થ અને તાત્પર્ય એ છે કે હમેશાં યોગીઓને,
જ્ઞાનીઓને, ચારિત્રવાનને આજખતાં ચિખવું જોઈએ, અને તેનો
યથાગ્રહિત લાભ ઉઠાવવો જોઈએ. હજારો દિવસની મહેનતના પરિ-
શ્રમે જે વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવી મુશ્કેલ હોય છે, તે યોગીઓ પાસેથી
રહેજે પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. મારે હમેશાં મંત્રત્વમાગમ સેવવો અને
તેના સ્વાચરણોપાસક થવું એજ આ દેખની ઉપદિશનિનો હેતુ છે.

ધત્યલમ્

શંકરલાલ હાદયાભાઈ દાપડીઆ.

મુમી-ટે-૮ જૂન ૧૯૩૮

સાહિત્યરત્નાકર યોગનિષ્ઠાધ્યાત્મજ્ઞાનદિવાકર શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરનાં જીવનદર્શ્યો.

ભારતવર્ષની ભવ્યમૂર્તિપરના અદ્ભૂત યોગીશ્વરોમાંના એક
અધ્યાત્મજ્ઞાની મસ્ત યે.ગી શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજીએ સંવત
૧૯૮૧ ના જેઠ વદી ૩ ના સવારે સવાઆઠ વાગે વિજાપુરમાં
શરીર રૂપી વાહનનો ત્યાગ કરી આત્માના શુદ્ધોપયોગમાં નિર્ભય
થયા. આ પરમપુરૂષે સંસારનો ત્યાગ કરી આત્મકલ્યાણનો માર્ગ
આરંભ્યો ત્યારે કેાણુ જાણતું હતું કે તેઓશ્રી ૧૦૮ મહાવ્રંથોના
પ્રણેતા જગદુદ્ધારક સાહિત્યરત્નાકર યોગનિષ્ઠ બુદ્ધિસાગરસૂરિ
થશે? યોગીશ્વરની કૃપા અને દયાથી થોડા વર્ષમાટે નીકટ પરિચીત
બની કર્મયોગીની પ્રવૃત્તિનો અલભ્ય લાભ મને પ્રાપ્ત થયો તેમાંનો
થોડો નીચે મુજબ—

સાહિત્યરતનાકર યોગનિષ્ઠાધ્યાત્મજ્ઞાનદિવાકર

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિશ્વરનાં જીવનદર્શ્યો.

ભારતવર્ષની લઘ્યભૂમિપરના અદ્ભૂત યોગીશ્વરોમાંના એક અધ્યાત્મજ્ઞાની મસ્ત યોગી શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિશ્વરજીએ સંવત ૧૯૮૧ ના જેઠ વદી ૩ ના સવારે સવાઆઠ વાગે વિજાપુરમાં શરીર રૂપી વાહનનો ત્યાગ કરી આત્માના શુદ્ધોપયોગમાં નિર્ભય થયા. આ પરમપુરૂષે સંસારનો ત્યાગ કરી આત્મકલ્યાણનો માર્ગ આરંભ્યો ત્યારે કોણ જાણતું હતું કે તેઓશ્રી ૧૦૮ મહાગ્રંથોના પ્રણેતા જગદ્ગુદારક સાહિત્યરતનાકર યોગનિષ્ઠ બુદ્ધિસાગરસૂરિ થશે? યોગીશ્વરની કૃપા અને દયાથી થોડા વર્ષમાટે નીકટ પરિચીત જની કર્મયોગીની પ્રવૃત્તિનો અલભ્ય લાભ મને પ્રાપ્ત થયો તેમાંનો થોડો નીચે મુજબ—

સં. ૧૯૮૦ માં જ્યારે ડો. કુપરે ગુરૂશ્રીનો દેહ દુઠ્ઠ સમય માટે છે એમ જણાવ્યું ત્યારે ગુરૂદેવે મ્હને પત્રથી લખ્યું. “મારા શરીર માટે ડો. કુપરનો મત જાણ્યો. મ્હને તો ક્યારનો શરીરનો ભરંસો નથી. જેટલું ચેતાય છે તેટલું ચેતીએ છીએ. આવતી કાલે મૃત્યુ આવે તોયે આત્મા અને મૃત્યુનું સ્વરૂપ જાણવાથી નિર્ભય દશા વર્તે છે. આત્મશાંતિ વર્તે છે. હું તો પરવારી ક્યારનો બેઠો છું. વિશેષ લાગે કર્મયોગીની પ્રવૃત્તિ સેવાય છે.” આ ઉપરથી શ્રીમદ્ની અધ્યાત્મદશા તથાંતીત્ર વૈરાગ્યનો ખ્યાલ આવી શકે છે. શ્રીમદ્ મહોયોગી ધ્યાની તેમજ મસ્ત કવિરાજ હતા. હંમેશા સવારે તથા સાંજે મહા વિસર્જનાર્થે જતાં એકાંત સ્થાનમાં, મસીદો કોતરો, ગુફાઓ વીગેરેમાં ધ્યાન ધરતા. કેટલીક વખતે મહુડી (મધુપુર) ના કોતરોમાં ધ્યાન ધરતા હોય ત્યારે વાઘ, દીપડા આદિ હુર પ્રાણીઓ પાસેથી ચાલી જતાં. એક સમયે હું તથા ગુરૂદેવ મહુડીમાં ઘંટા-કર્ણવીર પાસે રાત્રીના સમયે ધ્યાન ધરતા તેવામાં અચાનક છ શ્રી સાત પુટનો ટાપો નાગ પાસે આવતો જોયો. મેં શ્રીમદ્ને

વિનંતિ કરી, કૃપાનાથ ! નજીકમાં સપ છે, એમ કહી જો
થયો. તરત જ મહાયોગીરાજે મારી સામી દૃષ્ટિ કરી કહ્યું
નીર્મોલ્ય ! બીકણ ! શા માટે હરે છે ? તે તો સંત મહાત્માઓ પાસે
આનંદ કરે છે. “ પછી તરતજ સેકન્ડમા સપ ” અદ્રશ્ય થયો.

નાના બાળકોને પ્રભુનું પીછાન કરાવવા તેઓશ્રી પ્રસંગે પ્રસંગે
આનંદ કરાવી શિક્ષણ આપતા. એક પ્રસંગે મહેસાણામાં મારો નાનો-
બાઈ પોપટ ગુરૂવર્ય પાસે રાત્રીના સમયે પ્રભુના સવાલો પુછતો
કે પ્રભુ કેવા હોય, પ્રભુ કયારે થઈએ ? પ્રભુ શું કરે છે મને પ્રભુ
મળે કે કેમ ? ગુરૂદેવે નિર્દોષ બાળકનું સમાધાન કરવા, તરતજ
તેનાં ચક્ષુ પર અંશુકો ગુફી આત્મસ્વરૂપની જ્યોતીનો અંદ્રમા જેવો
પ્રકાશ દેખાડ્યો.

આ બાળપ્રજ્ઞાચારી મહાબળ કાન્તિવાન દેહ છતાંયે હુંગર
કોતર કે ગુફાઓમાં ચેકતા આઠમણ વજનવાળા જેણે શ્રીમદ્ને
જોયા હશે તેનેજ ખબર છે કે કલાકોના કલાક હઠયોગમાં મસ્ત
બનતા અને આખી રાત્રી સુધી જ્ઞાનચર્યામાં લીન બની જઈ સવાર
યતાં દીનચર્યામાં પ્રવૃત્તતા. મહાન્ યોગીશ્વરનો અંત સમય નજીક
જણાયો ત્યારે પત્રથી સૂચવ્યું કે “ મારી શરીર પ્રકૃતિ હવે નરમ
રહે છે તેનો ઉપયોગ રાખો. વીજપુરથી એક બે દિવસમાં મહુડી
જઈશ ” મહેને સમાચાર મળતાં સૂરિશ્વરના હર્ષને ગયો. પરંતુ તે
સમયે વીજપુરના સંઘને વ્યાખ્યાનમાં શ્રીમદ્ ઉપદેશ તથા દરેક
બકતો સાથે આત્મિક હિસાબ ચુકાવી સમાપના કરતા હતા. વીજપુ-
રના સંઘને જ્ઞાનમંદિર હસ્ત લખાણથી અર્પણ કયું, આ અંતિમ
ઉદ્ગારો દરેકના હૃદયને વીંધી નાંખતા હતા. તેઓશ્રી મહુડીમા પ્રવેશ
કરી અધુર લેખન કાર્ય પૂર્ણ કરવા મસ્ત રહેતા. આ સમયે મહેને
આત્માની રમણતા, દરેક કાર્ય નિલેપ અવસ્થામાં કરવું, જૈન
ધર્મનું સ્વરૂપ વીગેરેનો ઉપદેશ આપતા. પરમ પુરૂષનો દેહ છુટવા
અગાઉ વિનંતિ કરી. કૃપાનાથ ! કપડા તથા પાગેણી છૂર્ણ (કાટી)
થયાં છે. ગુરૂશ્રીએ હસ્તે મુખડે કહ્યું ! મોહન લે છેવટનો વાસણેપ !
પંદર દિવસ પછી નવાં કપડા પહેરીશું. તેમજ બન્યું. પરંતુ પ્રેમ તથા,

લકતીમાં અંધ થએલાને ઉપર ના શખેદો સત્ય ના લાગ્યા (છેવટના
ખે માસ શ્રીમદ્ની સાથે લેખકની હાજરી હતી) વધારેમાં
પાઠરાવાસી મોહનલાલ વકીલજી તથા મારી સાથે જેઠ વદી ર ના
ખપોર ક્ષમાપના કરી. કોણ જાણતું હતું કે આવતી કાલે સવારે
આઠ વાગે શ્રીમદ્નાં દેહ રૂપી વસ્ત્ર બદલાશે ! વચનસિદ્ધ અનેક
સીદ્ધીઓભર્યા યોગના અનેક ચમત્કારોવાળા તથા મહાજ્ઞાની
હોવા છતાં પણ જાણે તે બાબત પોતે જાણતા નથી એવું અજ્ઞાત
જીવન જીવતાં તેમને તેમના સત્ય સ્વરૂપમાં કોણ પિછાને ? જ્યાં
મહાપુરુષો જાતેજ ચમત્કાર રૂપ ત્યાં શી વાત !

ખે મહિના અગાઉ પોતાના દેહ ને ભસ્મ કરવાની જગ્યા
મુકરર કરવી, પખવાડીયા પહેલાં પોતાના ચીર પ્રવાસ માટે સૂચના
ઓ આપી સૌ સાથેના આત્મિક હિસાબો ચુકતે કરી શીષ્યપરિવાર જે
સૂચનાઓ આપી પોતાનું અદભૂત જ્ઞાનમંદિર સંઘને સમર્પી દઈ
અમર લોક યાત્રાથે તૈયાર બેઠેલા તેમને જોઈ લકતીવશે તે નહિ
માનનારા હું પણ આ મહાયોગી પરમ પુરુષને ઓળખી ના શક્યો.

મહાપુરુષના પીછાંન તો મૃત્યુજ કરાવે !

મોહનલાલ નગીનદાસ ભાખરીઆ.

સાચા સૂરિશ્વરજી !

કાલના કળીકાળમાં સદગત આચાર્ય મહાનંદ શ્રીમદ્ બુદ્ધિ
સાગર સૂરિશ્વરજી જૈન ધર્મના એક સ્થંભ રૂપ હતા. તેમના સંબંધી
કાંઈ પણ લખવું, તે લેખકની શક્તિની બહાર છે. શ્રીમદ્ના જ્ઞાન,
અધ્યાત્મ અને યોગમાર્ગ સંબંધી કાંઈ પણ વીશેષતા રૂપે હું લખું
તે લેખક સોનાને ગીલીટ ચઢાવવા જેવું માને છે. તેમણે સમસ્ત
દેશને એવો એક મહાચમત્કારી મંત્ર શીખવ્યો હતો કે, જે મહા-
મંત્રના પ્રભાવથી તેમને સર્વ ધર્મના અનુયાયિયો પોતપોતાના ઇષ્ટ
મંત્રના લાગ્યા. એમનો વિશ્વના તમામ ધર્મ પ્રત્યે શુદ્ધ પ્રેમ હતો.

જેથી તેમની પાસે તમામ મતવાદી ચર્ચા કરવાને આવતા અને તેમની સાથે હમેશા આનંદથી જે જેને પ્રીય લાગે તેવી રીતની તેમની રહેણીથી જૈનદ્રષ્ટિએ વાદવીવાદ કરી આત્માની પીછાન કરાવતા. તેમને સરસ્વતિદેવી વરેલી હતી. એમ કહેવામાં હું કાંઈ પણ અતીશયોક્તી જોતો નથી. આવા મહાપરોપકારી શાસન-રક્ષક વ્યવહારે જૈનઆચાર્ય મહારાજશ્રીના સ્વર્ગગમનથી સમસ્ત વિશ્વને ખોટ પડી છે. જૈન સમાજે પોતાના હાથમાં આવેલો કોઈનુર હીરો ગુમાવ્યો છે. સમાજ તેમનો જીવતા લાભ લઈ શકી નથી, એને માટે લેખક દીલગીર છે. પણ સમાજ પોતાની દ્રષ્ટિ આચાર્ય મહારાજશ્રીએ અધ્યાગ શ્રમ લઈ આત્મજ્ઞાનથી, વેરાગ્ય-આદી મહા વિષયોના જ્ઞાનના ઝરા વહાવી જે મહાન્ '૧૦૮' ગ્રંથો રચી; આપણા ઉપર મહાન્ ઉપકાર કરીને જે મૂકી ગયા છે તેના તરફ દેંકશે અને તે રચેલાં પુસ્તકોને હમેશા ઉત્સાહથી વધાવી લઈ જ્ઞાનનો સારો ફેલાવો કરી સમસ્ત વિશ્વને સારો લાભ આપશે એમ લેખક ઇચ્છે છે. લેખક માને છે કે સમાજ જેમ પૂર્વાચાર્યો શ્રીહીરવી-જયસૂરી, શ્રીહેમચંદ્રાચાર્ય, શ્રીસિદ્ધસેન દિવાકરસૂરી, શ્રીયથોવીજયજી શ્રીઆનંદધનજી જેવા મહાપુરુષોને યાદ કરી આંસુ લુછે છે, તેજ હયા આપણે થોડા સમય પછી અનુભવવાની છે. માટે સમાજ પ્રત્યે લેખકની નમ્ર વીનંતી છે કે કોઈપણ વ્યક્તિ સમાજમાં ઘર કરી રહેલ ઇયોને અંગે આપને કાંઈપણ કહે તો તે વ્યક્તિને તેમની સમક્ષ તેમના મહાન્ રચેલા ગ્રંથોને હાજર કરી, ન્યાયથી આ મહાન્ આચાર્યની જ્ઞાનશક્તિની તુલના કરવા તે વ્યક્તિને વિનંતશે, અને સમાજ માફ તે સાફ, એ દ્રષ્ટિને દુર કરીને સાફ તે માફ એ નીતિ આદરશે. તથાસ્તુ.

લી. વારીલાલ રાધવજી.

મહાન સાહિત્યાચાર્ય!

યોગનિષ્ઠ આચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી જેઓના જીવનની કિંમત વર્તમાન કાળની પ્રજા કરતાં લવિષ્યકાળની પ્રજા વિશેષ આંકવાની છે, પીછાનવાની છે, તેમના મહાન ગ્રંથોની કિંમત પણ લવિષ્યમાં જ થશે. વર્તમાન પ્રજાએ પણ લાલ તો અસાધારણ લીધેલ છે. તેઓશ્રીના બનાવેલા ૧૨૫ ગ્રંથોમાંથી માત્ર આજે શોધ કરતાં થોડા ગ્રંથો જે વર્તમાન કાળે મળે છે તે હવે પછી મળશે કે કેમ તે એક સવાલ છે. દારણ કે આપણી કોમ નિર્ગુણી છે એ લખવામાં કે કહેવામાં જોડું નથી. કંઈ કંઈ મહારાજોનાં સ્મારકો થયાં અને પછી લાંબ્યાં છે. જેનો વર્તમાન કાળે પત્તો લાગતો નથી. ઉક્ત મહારાજશ્રીના લકતો શિષ્યો પૂજનારાઓ આરા લાગણી વાળા છે. ધારે તો મહારાજશ્રીની કૃતિના અમૂલ્ય ગ્રંથો એકજ માધ્યમમાં નમુનારૂપ આપી શકે તેવા છે. તેવી વર્તમાન કાળે તેમની લાવતા છે. લવિષ્યમાં તે અમરતા ને પામે એવી મારી પરમાત્માને વિનંતિ છે મહારાજશ્રીએ મારા ઉપર અગાધ ઉપકાર કરેલ છે અને મારા પ્રત્યે જે લાગણી હમામની છુટકમાં બતાવી છે, તે જોઈને હું તો આદોષ બની ગયો કે એક જૈનકોમના આચાર્યશ્રી તે હું પામરની કમજીર લોભવે અને સમાપતની છુટક અર્પણ કરે એ તેમના ઉદાર જીવનની શાહી નહિ ને! બીજા શું કોઈ શકે! મહારાજશ્રીના મારે હું મનથી કે ધનથી જેટલા ભોજન આપું તેટલા એક છે, છતાં તેઓશ્રીની લાગણી જૈન કોમમાં અસાધ્ય હર હરવાની હતી અને ને મારે તેઓએ વિશ્વા લીધી રિવસથી તે સ્વર્ગે ગયા ત્યાં સુધી જાતાનો કલમ ચાલુને રાખી તેમના અન્નને શાંતિ મળે.

સાદ મેઘજી (૧૯૨૭) મુ.

શ્રી ગુરુ દેવને ચરણે !

હું દેખક નથી, છતાંયે ગુરુદેવનો ભક્ત તો છુંજ. મારો ગુરુદેવ સાથે વર્ષોનો પરિચય હતો. મને ખરા આત્મધર્મના માર્ગે દોરનાર એજ હતા. મને તો જ્ઞાન કરતાંએ એમની ભક્તિ કરવાનું ગમતું. ને મેં તે યથાશક્તિ કરી. અવસાનકાળે તેમને વિજ્ઞપુર લાવવામાં હું અને વકીલ મોહનલાલભાઈજ નીમિત્ત હતા. તેમના જેવા મુસાધુ આ દુશ્મ કાળમાં થવા જણાતા નથી. એમનાં આ ગુણ જ્ઞાન કરૂં ? લખવામાં જે ન આવી શકે, બોલવામાં બોલી ન જ શકાય, તેનું શુ કરૂં ? હું તો એ મહાયોગીના શ્રી ચરણે મારૂં હૈયું ધરી તેમના આત્માની શાંતિજ ધમ્મુ છું.

ગુરુભાવ.

જલેરી મોતીલાલ નહાનચંદ.

વીજપુરવાળા.

સદ્ગત ગુરુદેવનું હુંકે જીવનચરિત્ર.

પુન્ય ગુરુશ્રીનો જન્મ શહેર, વીજપુરમાં સં. ૧૯૩૦ ના મહાવદી ૧૪ (શીવરાત્રી) ના રોજ પટેલ શીવાભાઈને ત્યાં અંબાબાઈની કુળે થયો હતો. યોગ્ય ઉમ્મરે સારો અભ્યાસ કરી ધાર્મિક જ્ઞાન મેળવી સં. ૧૯૫૭ ના માગસર શુદ્ધ ૬ ના દીને શહેર પાલજપુરમાં હોયીના હોદ્દે ઘણા આકર્ષકરુકત મરહુમ ક્રિયાયોગી, શ્રીમદ્ મુખસાગરજી મહારાજ પાસે શ્રીમદ્ હોક્ષા અંગીકાર કરી હતી. ક્ષયોપસમના બળથી યોદ્ધાજ સમયમાં ન્યાય, વ્યાકરણ, કાવ્ય અલંકાર, અને ધર્મશાસ્ત્રનું જ્ઞાન તેમણે બહુ સારૂ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. આધ્યાત્મિકજ્ઞાનમાં તો તેમની બરોબરી કરનાર અન્ય કોઈ જણાતું નથી. સીદ્ધાંતના વીયમાં તેમની તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ હતી. દૃઢ્યની વિશાલભાવના, સર્વ જીવો ઉપર સમાન ભાવ અને પ્રેમ ભરી દ્રષ્ટી તેમજ મહાનુ સમર્થ પુરૂષ હોવા છતાં,

વળી અનેક શ્રીમંતો અને રાજા મહારાજાઓના માનીતા હોવા છતાં,
 તેમનું સાદુ જીવન અને સાદી રહેણીકરણી કેઈનાથી અનલુપ્યાં નથી.
 આવા સાચા સાધુ, કડક ત્યાગી મહાત્માઓ, આ જમાનામાં બહુજ
 વીરલ પ્રાપ્ત થાય છે. મરહુમશ્રીની વીચારદૃષ્ટિ તેમની લેખનીથી
 લખાએલા ૧૦૮ ઉપરાંત ગ્રંથો અવલોકવાથી જણાઈ આવે છે, કે
 આ મહાત્માએ પચીસ વર્ષની દીક્ષામાં અભ્યાસ ક્યારે કર્યો, અને
 પુસ્તકો ક્યારે લખ્યાં ? તેઓએ ખરેખર લુપ્ત કરીને ખાધું નથી,
 અને ઉંઘ કરીને ઉંઘ્યા નથી. જ્યારે જ્યારે જુઓ ત્યારે લેખનીની
 અને કાગળો તેમની પાસે હોય અને કંઈ ને કંઈ લખતાજ હોય.
 કંઈ જુના મહાત્માઓને તેઓશ્રી ઉદાર ભાવે જાહેરાતમાં લઈ
 આવ્યા છે. મરણના અગાઉ અઢી દીવસ પહેલાં તેમણે પોતાનું
 લખવાનું તથા સુધારવાનું કામ પોતાના હાથેજ કર્યું છે. તેઓ
 વારંવાર કહેતા કે “ મારા શરીરમાં એક પણ લોહીનું ટીપું જ્યાં
 સુધી હશે ત્યાં સુધી હું મારી ફરજ બજાવ્યાજ કરવાનો. ” અરે
 ઓ ! ભારત માતા ! જો તારા ઉપર આવા પચીસ સંતો એક
 સાથે પેદા થાય તો જરૂર તને શોભાવે, પણ દુષ્ટ દેવને એ ગમે
 શાનું ? બુદ્ધીનો સાગર ગયો ! અરે ! સદાને માટે તે ગયો ! તેની
 ખોટ પુરાવી અશક્ય છે. ખરેખર હિંદવાસી જનો મુઠ્ઠાને પુજનારા
 છે, તે જીવાતાને જાણી શકતા નથી. તેમજ મરહુમ મહાત્માને
 ખરેખરી રીતે ઓળખનારા ઘણા થોડા જ જનો હતા. તથાપી
 તેમના વચનો યાદ આવતાં રહેશે, અને તેની કીર્તિ થશે,
 અને સમાજને પણ પસ્તાવો થશે કે આપણા હાથમાં ચીંતામણી
 આવ્યો હતો પરંતુ આપણી અજ્ઞાનતાથી તેને જાણી શક્યા નહીં,
 મરહુમશ્રીને સં. ૧૯૭૦ ની સાલમાં પેથાપુર આચાર્ય-
 પદ આપવાની પેથાપુરના સંઘે ઇચ્છા જાહેર કરતાં અમદાવાદ
 વીગેરે ઘણાં ગામો અને શહેરના સંઘ સમક્ષ આચાર્યપદ આપ્યું
 હતું. તેઓ શ્રીના બોધથી તીર્થોદાર, નવીન જીનાલય, ઉપાશ્રયો.
 ભારતીંગો, ગુરુકુળ, પાંડ્યાગાઓ, જ્ઞાનમંદીરો, આગમસુધારણ,
 હાયદેરીઓ વીગેરે ઘણાં સારાં સારાં સમાજસુધારણાનાં કામો

નેક સ્થળે થયાં છે. તેનો વીગતવાર હેવાલ ચોક્કસ વખ-
તમાં જનસમાજનો હાથમાં આવશે. તેમના લખેલા એકસો ને
પાંચ શ્રેયો છે. શીખ્યસમુદાય પંદરનો છે. સાધવી સમુદાય બહોળો
1. તેઓ સરવે મરહુમને પગલે ચાલે અને તેમના સાહીત્યનો
લાવો કરે, તેમજ તેમની મેળવેલી ખ્યાતિમાં વધારો કરે, તેમ
જેથી મહુમના આત્માને પુણ્ય શાંતી પ્રાપ્ત થાઓ એમ ઇચ્છું છું.

લલિતુભાઈ ઠેરમચંદ દલાલ.

યોગાનંદ અધ્યાત્મજ્ઞાન દિવાકર જીનાચાર્ય શ્રીમદ્ આચાર્ય

શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિનું ચમત્કારીક જીવન

જૈન શાસનમાં જે અનેક સાધુ મુનિરત્નો પ્રગટ થયાં છે,
તેમાં પુણ્યપાઠ પ્રાતઃસ્મરણિય અખંડ પ્રદાતારી શાસ્ત્રવિચારક
જીનાચાર્ય યોગનિષ્ઠ જ્ઞાનદિવાકર શ્રીમદ્ શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિજી
ઘણું ઉંચું પદ ભોગવે છે, એમ કદા વગર છુટકો નથી. મુંબાઈમાં
તેઓએ જે વખતે ચાતુર્માસ કર્યું હતું તે વખતે જ હું તેમના
પ્રથમ સંબંધમાં આવવા બાગ્યશાળી થયો હતો અને અન્ય સાંસા-
રિક ફરજોના કારણે જો કે હું તેમના અતિ ગાઢ પરિચયમાં આવ્યો
નહતો, તોપણ તેમની વૈરાગ્યવૃત્તિ અને ઉદ્વૃત્ત દયાગુ દૃઢ્ય પગલે
પગલે નિહાળવાના પ્રયત્નો મને પ્રાપ્ત થયા હતા ખરા. તે
બાદ મને તે મહાત્માના દર્શનનો લાભ મળ્યો નથી, પણ તેમના
વખતો વખત પ્રગટ થતાં હાળો અને પુસ્તકોએ મને તેમના તરફ
જેમી રાખ્યો હતો અને મને હાલુ દત્ત કે બાવા અનેક જૈના-
ચાર્યો અને મુનિશાસ્ત્રીની જૈનશાસ્ત્રમાં જરૂર છે. થીમા વિજયનાંદ
સૂરિશ્વરે જા.પા. પંદરજન્મ અને તે બાદ ગુજરાત અને મુરબમાં
જૈનશાસનને ટીકા વગરકો હતો તેમ જોમા વિજયધર્મસૂરિશ્વરે

પાશ્ચાત્ય દેશોમાં અને વિદ્વાનોમાં જૈનદર્શનની ઉચ્ચતા પ્રસિદ્ધ કરી હતી:

સદ્ગત સૂરિશ્વરજી પણ દેશમાં ફરી રાજ્ય સતાધિશે, અમલદાર વર્ગ અને રાણા અને રાજવીઓ ઉપરાંત અશ્રદ્ધાળુ થતા જૈનોને જૈન ધર્મની ઉત્કૃષ્ટતા સમજાવી રહ્યા હતા, અને ઉદાર વિચારોની જરૂર સાથે દેશમાં વસ્તા અન્ય દર્શનો સાથે મૈત્રી રાખવાથી ધર્મને લાભજ થાય છે તે પ્રત્યક્ષ રીતે દેખાડી રહ્યા હતા અને પોતાની હૈયાતી દરમિયાન, એ બીના સાબીત કરી રહ્યા હતા કે આ સંસાર છે, સંસારમાં જો સાચો સાધી ખરેખરો હોય તો તે ધર્મ છે-શ્રી મહાવીર છે-શ્રીમહાવીરની વાણી છે-અને તનના અને ધનના ફકીરો જ દુનીયામાં સર્વત્ર મોટો ઉપકાર કરી શકે છે. તેઓએ પોતાના જીવન દરમિયાન, મનુષ્ય પ્રાણીઓને જીવવાને પ્રયત્ન કરતાં કેટલીક રાજાઓ અને મહારાજાને જ જીવ્યા હતા. એટલુંજ વહિ પણ અનેક વૈષ્ણવ પિંડતો, શિવમાર્ગી પંડિતો પારસીઓ અને મુસલમાનોને પણ જૈન ધર્મની ઉત્કૃષ્ટતા તરફ પોતાના ઉપદેશથી તેમજ ઉંચ આચારથી ખેંચ્યા હતા અને અકિંસક બનાવ્યા હતા. દેશવિરતિ ધર્મનો ઉપદેશ પોતાના સંખ-મ

મુખ્યને કરતા હતા અને કોઈને એક વતની, અને પાંચ મહાવૃત્તની તો કોઈને શ્રાવકોના આપી તે પાળવા તરફ તેમને હમેશ પ્રેરણા આપી જીવન વિષે હું બહુ સંબંધમાં નહિં આવ્યો હોવાથી જી શકું એમ નથી. તે છતાં જે જે મેં જુદી અવલોકન કર્યું છે અને સાંભળ્યું છે તે ઉપરથી મારાથી સહસ્રાંશ અપાર્થ જાય છે કે તેઓ સંસારમાં રહેવા છતાં યોગી હતા. તેઓ આત્માનુરાગી હતા, તેઓ આત્માની રમણતામાં હમેશા રોકાયે રહેતા હતા-શ્રી મહાવીરપરની શ્રદ્ધા તેમની રંગરંગમાં પ્રત્યક્ષ રહી હતી અને પુસ્તકો મારફતે જૈન ધર્મની સેવા કરવામાં તેમને કેંઈપણ હરીફ આ કાળમાં તો પાક્યો નથી. મરણના બે ત્રણ દિવસ અગાઉ સુધી તેઓના હાથ જૈન ધર્મની સેવામાં ઠંઠક લખવાને રોકાયેલા

હતા અને અત્યાર મુસિમાં તેઓએ લગભગ ૧૫૦ પ્રંથો લખ્યા છે. જેમાંના કેટલાક પ્રંથો તો એક હજાર પૃષ્ઠો ઠરતાં વધુ પૃષ્ઠોના છે. તેમનું અધ્યાત્મિક જીવન શ્રીમદ્ જ્ઞાનંદપનજી મહારાજ, શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી મહારાજ, શ્રીમદ્ મણિચંદ્રજી મહારાજ વિગેરે આત્મગગનમાં વિહાર કરતા પવિત્રાત્માઓની જ્ઞાન આપે છે. તેઓ એટલે ભાગે એકાંત સેવતાં, ઓઝાધી ગૃહસ્થ અવસ્થામાં પણ દૂર રહેતા હતાં અને આધુ અવસ્થામાં પણ તેમના દર્શન આવતી ઓઝાને વ્યાખ્યાન પ્રસંગે જ દર્શનનો જોગ મળે, તેટલો જ સંબંધ તેઓએ ઓઝા સાથે રાખ્યો હતો. એટલે કે તેઓ ઓઝા સાથે વાતચિત કે કાગળ પત્રનો વ્યવહાર કદી પણ રાખતા નહતા. જ્યારે પણ તેમને વખત મળતો ત્યારે તેઓ આપણા તિથોના પહોંચેની શુક્રઓમાં અને ગ્રીષ્મ ઝાઝમાં એકાંત જગ્યાઓમાં પ્રભુ ચિંતન કરવા આઠ્યા જતા હતા અને ધર્મીક વખત તો ઘણાઓને તેમને ઓઝા કાઢવામાં મુશ્કેલી નહતી. આવા એક ઉત્કૃષ્ટ જીવાત્માના અવસાનથી આ કાળના જેનોને એટલી જોડ પડી છે, જે કદિ પણ પુરાય એમ નથી. તેમના જેવા જૈન ધર્મોત્તરાગી પ્રભુ સેવકોની ઘંટુ જરૂર આ કાળમાં છે એમ મને પળે પળે લાગે છે. તેઓ જૈન સાહિત્યના સૂર્ય રૂપ હતા, યોગના મહાન ઉપાસક હતા, અને સંસાર તરફ વિરાગ દયા મારાવનાર એક ઉત્કૃષ્ટ આત્મા હતા. એવા એક ઉત્કૃષ્ટ જીવના જીવન સાથે અનેક અમરકારિક અધ્યાત્મિકાઓ જોડાયેલી છે, જેમાંની કેટલીક મેં સાંભળી છે તે હું નીચે આપું છું:--

એક અંધ અન્યદર્શનીને દેખતો કયો.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિમાગરસૂરિજીનું પ્રદાયયં ધણું જ ઉત્કૃષ્ટ હતું અને તેના પ્રભાવે તેઓનો પ્રભાવ જેમ જનો તેમ અન્ય દર્શનીઓ ઉપર પણ પડતો. આ કારણથી કેટલાક વૈષ્ણવો, શીવમાર્ગીઓ સ્વામીનારાયણ ધર્મોપધાયીઓ અને મુસલમાનો પણ તેમના

તરફ ભક્તિભાવ ધરાવતા હતા. એક વખત એવું બન્યું કે માણ-
સાના રહીશ અને હાલ કાલકાદેવી, મોરારજી ગોકળદાસ ચાલમાં
ઉદ નંબરની રૂમમાં રહેતા વીસાનાગર વૈશ્ણવ જ્ઞાતના ઝવેરીનો
ધંધો કરનાર ગૃહસ્થ શેઠ મથુરદાસ છગનલાલ ઝવેરીની આંખો
મેટીકનો અભ્યાસ કરતાં બંધ થઈ ગઈ અને તેઓ અંધ થઈ ગયા.
તેઓ પોતાની આંખો ઉઘાડી શકતા ન હતા અને મુંબઈના
અને ગીરજના બાહોશ દાકતરોની સહાય લેવા છતાં અને કાંકરા
માફક પૈસા ખર્ચવા છતાં તેમની આંખ મહીનાઓ સુધી ઉઘડી નહી
અને તેઓ અંધ રહ્યા. તેઓ માણસાના રહીશ હોવાથી અને મહારાજ
સાહેબની શક્તિ વિષે ઘણું સાંભળ્યું હોવાથી મહારાજના પરમભક્ત
શ્રી માણસા ઠાકૈરની સહાયથી શ્રીમદ્ પાસે ગયા અને પોતાનું
દુખ કહ્યું. મહારાજશ્રીએ તેમને જોતાં જ કહ્યું કે તમારી આંખો
કાંઈપણ દવાથી ઉઘડી શકશે નહિ, પણ દોઢ મહિના પછી વગર
દવાએ ઉઘડશે. પેલા દુખી ભાઈએ મહારાજશ્રીને, પોતાનું દુખ
કહી અતિ આગ્રહ કરતાં મહારાજશ્રીએ તેમને કહ્યું કે જો તમારે
આ બીનાની ખાત્રી જ નેમતી હોય તો જુઓ હું હમાણું જ આંખો
ઉઘાડું છું પણ તે હંમેશ માટે ઉઘડવાને તો દોઢ મહિનાનો
વિલંબ જ છે. એ બાદ મહારાજશ્રીએ તેમની આંખ પર પોતાનો
અંગુઠો અડાડ્યો અને આંખો ઉઘડી ગઈ. મહારાજશ્રીએ આંખ
એમ ત્રણ દિવસ માટે ઉઘાડી રાખી, તેમને દેખતા કર્યા. બાદ તેમને
કહ્યું કે જે ઇષ્ટદેવને તમે ભજતા હો તે ઇષ્ટદેવ તમને દેખાશે
અને તમારે તેમને તમારી આંખો ઉઘડવા માટેનો ઉપાય પુછવો.
તેઓ જે કંઈ કહે તે પ્રમાણે કરજો. શ્રી મથુરદાસે તે બાદ પોતાના
ઇષ્ટદેવને સંભાર્યા અને તેમણે હાજર થઈ દોઢ મહિનાની સુદત
આપી, અમુક વિધિ પ્રમાણે કરવા કહ્યું. તે પ્રમાણે શ્રી મથુરદાસે
કરતાં દોઢ મહિને તેમની આંખ સંપૂર્ણ ઉઘડતી થઈ અને તેઓ
દેખતા થયા. હજી પણ આ ભાઈ હિંચાત છે અને શ્રી કૃષ્ણના
પરમ ભક્ત છે. તેઓને આ લેખ લખવા અગાઉ એક કલાક
પહેલાં જ હું મળ્યો હતો અને તેઓએ મહારાજ શ્રી તરફ પૂર્ણ

ભકિતભાવ થયોવી ઉપલી બીના મને કહી દેતી. તેઓ શ્રીમદ્ના
સ્વર્ગમનથી બહુજ વિભાગ થયા છે.

પૂર્વજન્મ બાણવાનું જ્ઞાન.

એજ ભકતે જણાવ્યું હતું કે મહારાજ શ્રી પૂર્વજન્મનું
જન્મ સ્થાન ધરાવતા હતા અને મારા પોતાના પૂર્વ જન્મની સ્થિતિ
પણ કહી હતી. એ બીનાની સામેતી માંગતાં હું જેવા દરખાત
હયું છું, તેવા મારા પોતાના જેવાજ દરકત લખીને તે મારા
પોતાનાજ દરકત હતા કે નહિ તે પુછ્યું હતું અને મને તે
દરખાત મારા જેવા જણાતાં આશ્ચર્ય થયું હતું. આવી રીતે દરખા-
તની સામેતી તેઓ પૂર્વજન્મ વિષે આપતા હતા.

સીંહ, વાઘ વગેરેનું વર્તન.

મહુલીમાં રહેતા અને આશ્ચર્ય મહારાજશ્રી સાથે સંબંધમાં આવેલા
કેટલાક ગૃહસ્થો તરફથી મને ખબર મળી છે કે મહારાજશ્રી તરફ
સિંહ, વાઘ, સર્પ વગેરે કુર અને ઝેરી જાનવરો પણ સંપૂર્ણ માનથી
વર્તતાં અને એ જાનવરો તેમની પાસેથી ચાંતીથી પસાર થઈ જતાં
હતાં. મહારાજશ્રી કેટલીક વખત શુદ્ધમાં ધ્યાન ધરતા ત્યારે સિંહ
અને વાઘ જેવા જાનવરો, શુદ્ધને દરવાજો ખેંચી રહેતાં અને સર્પો તે
ચાંતીથી ધ્યાન ધરતા હોય એમ જણાવ્યું હતું. આ અમત્કારો ઘણા
ભકતોએ જોયા છે. મહારાજશ્રીની પ્રેરણાથી તૈયાર થયેલા શ્રી ધંટા
કરણના મંદિરનાં દર્શને એક કુતરો દરરોજ આવતો હતો, જે
એવો તો વૃત્તધારી હતો કે તિથિના દિવસે ઘણીક વખત ભોજન
કરતો નહિ અને રાત્રે પણ ખાતો હતો નહિ.

ભવિષ્ય બાણવાની રાહિત.

એમ પણ કહેવાય છે કે મહારાજ શ્રી ભવિષ્ય બાણવાની
પૂર્વ ચક્રિત ધરાવતા હતા અને ઘણા સુગ્રાવકો તેમના વેણ
પાંચથી હકમીવાન અને ધર્મશીળ થયા હતા. તેઓએ પોતાના સિધ્ધ
દિસાગરનો ભૂતદેહ સ્મરણમાં બળતો હતો ત્યારે પોતાનું
ત્યુ નજીક હતું તેવું ભવિષ્ય ભાખ્યું હતું અને પોતાની હાથ કંઈ
બાણવામાં આવશે તે પણ જણાવ્યું હતું. વળી એવ વહિ

ત્રીજના દિવસે તેઓએ પોતાના લકતોને પોતાના નજદીક આવતા
અવસાનની ખબર આપી જે કંઈ લાલ દેવો હોય તે લઈ જવા જ-
ણાવ્યું હતું. વળી મૃત્યુ રાજયોગમાં ૮ વાગ્યે થનાર હોવાથી
તેઓએ મહુડીથી વીજપૂર ખેંચવા માટેના સમય તરીકે ૬
વાગ્યાનો વખત નિર્ણય કર્યો હતો.

મૃત્યુ પછીના ચમત્કારો.

આચાર્ય મહારાજના મરણ બાદ ઘણા ચમત્કારો થવાની વાત
ખહાર આવી છે. તેમાંનો મુખ્ય ચમત્કાર એ છે કે જે સમયે મહારાજ
ઠાળ કર્યો તે વખતે વિજપૂરથી ત્રણ માઈલ દુર આવેલા મહુડી
ગામના ઘંટાકરણ સંહિરનાં દ્વાર ખંધ છતાં ગભારાનો ઘંટ વાગવા
માંડ્યો હતો અને તેમ કેટલીક વખત સુધી ચાલુ રહ્યું હતું. વળી
તેજ વખતે નજદીકની ભોળત ખંધ બારણે વાળી હતી અને હજી
પણ કેટલીક વખત વાગે છે. તેમના ઠાળધર્મ પામવાના સમયે
મહુડીમાં વસ્તા ઘણા માણસોએ મહારાજશ્રી ને સાધુવેષમાં વિહાર
કરતા જોયા હતા એમ પણ કહેવાય છે. વળી મૃત્યુ પછીના બીજા
દિવસે તેમના મૃતદેહની રાખ ઘંટાકરણના સંહિર નજદીક એક
ઘડામાં રાખવામાં આવી હતી તેમાંથી મોટી જ્યોતિ નીકળતી
કેટલાકોએ જોઈ હતી એમ પણ કહેવાય છે.

મહારાજશ્રી પ્રકાશ આપે છે.

હાલમાં પણ ઘણાક સજ્જનોને મહારાજશ્રી દેખા દે છે,
એવી બીના પણ સાંભળી છે. એમ દેખા દેતાં મહારાજશ્રીએ
કેટલાકોને પોતાના વ્રત અને નિયમો બરોબર પાળવા, ધર્મસ્નેહ
જાળવવા અને અપ્રગટ પુસ્તકો પ્રગટ કરવા માટેનો પ્રકાશ આપ્યો
હતો અને કેટલીક વખત તો અનુકંષાથી ક્યાં છે તે પણ દેખા-
ડ્યું હતું.

આવા ચમત્કારી આચાર્ય મહારાજના અવસાનથી જૈન
પ્રજાને મોટી ખેડ ગઈ છે એ નિરાશય છે.

સાકુરચંદ માણિકચંદ વડીઆળી

મુંબઈ.

એ દયાળુ ગુરુદેવ !

...આ સ્થળે ગુરુદેવની પ્રવૃત્તિ અવસ્ય હોવા છતાં પણ લખાણ, ઉપદેશ, ચર્ચાઓ વિ. માં શ્રીમદ્ સતત પરિશ્રમ લેતા હોવાથી અમોએ તે ઓછાં કરવા કહેતાં, જગદ્દેવકારી ગુરુદેવે જણાવ્યું કે “ત્યાં સુધી આ દેહમાં આસોશ્યામ્ આલે છે, ત્યાં સુધી તો કામ પણ કાર્ય કરતાં પરિશ્રમ નહિ ગણું. આ જીવનને જગતના ઉપકારાયે વાપરવામાં કેમ નિર્બંધતા ધરવી ?”...

શ્રી કીર્તિ સાગરજી.

...ગુરુદેવની હાર્દિક પરોપકારની છાંયા તેઓશ્રી સ્વર્ગસ્થ થયા છતાં પણ અખિલ વિશ્વમાં પ્રતિદ્વંનીત થઈ રહી છે, તેનું મુખ્ય કારણ એજ કે દયાળું ગુરુદેવે પોતાના નીખાલસ આત્મભાવથી અમસ્ત જગતની નિઃસ્વાર્થ સેવા કરવારૂપ તાત્વિક રસમય ૧૦૮ મહાઅંધો નિર્મોછ કરી જન સમાજને અધ્યયપાત્ર રૂપે આપ્યા છે.....!

પં ૦ શ્રી મહેન્દ્રસાગર ગણિ.

...અધ્યાત્મવિદ્યાને સંપૂર્ણ ખીલવનાર એક મહામસ્ત યોગી-રાજ વિશ્વમાંથી વિદાય થયા X X તેઓશ્રી મહારાજાની હતા, દ્રવ્યાનુયોગ, નય, નિરોધ અને યોગના વિષયમાં તો એમનુસ્થાન ઘણું ઉચું હતું X X X ગુરુશ્રી મહા આનંદી હતા. તેઓનું મુખ સદાએ આનંદી અને હસ્તુજ દેખાતું....ચર્ચા કરતાં થાકતા પણ ન હતા. આહાર કરવાનું પણ ભૂલી જતા. મુમુક્ષુઓના ઉદ્ધારને લગતી, જીન શાશનની, જીનધર્મ વિશ્વવ્યાપક ધર્મ અને ને જેનો બહાદુર ગમે એજ ભાવના એમની રંગેરંગે નિતરતી હતી. “બહાદુર

ખનો કાયરતા દૂર કરો” એ એમની કાયમની હાકલ હતી....ગુફ
મળો તો ભવોભવમાં એવાજ મળજો.....

શ્રી ઉત્તમસાગરજી.

x

x

x

x

....પોતે વિજયપુરના રહીશ અને પાટીદાર હતા અને બાલ
બ્રહ્મચારી હતા. તેમનું ચારિત્ર ઉત્તમ હતું, ને નવાઈ જેવું તો
એકે ભંગીઆ, ખારોટ, ચારણ, ભાવસાર કે હરકોઈ કોમના માણસ
સાથે તેમનો પ્રેમ કોઈ પણ શ્રીમંત જૈન કરતાં ઓછો નહતો. મોટા
કે નાના, શ્રીમંત કે ગરીબ સૌને સરખા ધર્મની દૃષ્ટિએ જોતા.....
પકીલ નગીનદાસ સાંકળચંદ.

x

x

x

x

....પરમપૂજ્યશ્રી એક વિદ્વાન જૈનાચાર્ય હોઈ તમામ ધર્મોપર
સદ્ભાવ રાખતા. શ્રીમદ્ એક અલૌકિક મહાત્મા નીવડયા હતા. આ
જમાનામાં આવા સંપૂર્ણ સદ્ગુણી મહાત્મા જવલ્લેજ થશે.....
તેમના મુખની આબુખાબુ મુર્યાનાં કિરણો જેવાં કિરણો સ્પુરી
રહેતાં....

દેસાઈભાઈ ભુલાભાઈ પટેલ.

જૈન જૈનેતર તમામપર તેમનો વિશુદ્ધ પ્રેમ હતો, ને અનેક
માણસો તેમની અમૃતવાણીનો લાભ લેતા. દરેકને તેઓશ્રી આત્મ
સ્વરૂપ ધારતા. પત્ર લખતા ત્યારે ઉપદેશકને અર્થસૂચકજ લખતા.
તેમનો ઉપદેશ ધાર્મિક તેમજ વ્યવહારીક પણ હતોજ. જૈનો નિર્માલ્ય
ન હોવા જોઈએ, ઉન્નતદશાવાળા હોવા જોઈએ, એ ભાવના તેમનામાં
વિલસી રહેતી હતી. વિજયપુરે એક મહાન્ પુરુષ ખોયો છે. આખા
દેશને તેમની ખોટ પડી છે....

હાદ્યાભાઈ નથુભાઈ દેસાઈ.

x

x

x

....શ્રીમદ્ગુરુ યોગલવન. પરમાદર્શ છે. શ્રીમદ્ગુરુ આધ્યાત્મ-
લવન, પ્રેમ લવન, પંકિત લવન, સાધુ લવન, મસ્ત ફકીરીલવન
વિગેરે હવ્ય દશામાં વર્તતાં હતાં.....અતિ પરિશ્રમે સ્વાનુભવે
શ્રીમદ્ ગોગેંદ્રપણું પ્રાપ્ત કર્યું હતું.....

આસ્તર ચીમનલાલ સાંકળચંદ પેઠાપુર.

x

x

x

x

....શુદ્ધદેવે મને મનુષ્યત્વ આપ્યું. લવનની ઉત્તમોત્તમ સ્થિતિ
અને આદર્શ તેમણે મને શિખવ્યાં. આત્મસ્વરૂપની પિછાન કરાવી.
તેમના આયુધ્યની ઉદ્ધતી ક્ષણ મુધીની તેમની મેં કરેલી સેવા મને
હમેશાં સંતોષ આપશે. એમણે મને શું નથી આપ્યું? આત્માની
અનંતી રિદ્ધિ મેળવવાની આવી આપ્યા પછી શું આપવું બાકી રહ્યું?
એમનો બહોલો શે વળે? જેમના લવનની પ્રત્યેક ક્રિયા-ક્ષણને વચન,
આદર્શ તત્ત્વજ્ઞાનનાં લવંતાં સૂત્રોજી જાણે હોય ત્યાં તેમની સેવામાં
રહેનાર યોગ્ય હોય તો ન્યાલ કેમ ન થાય? એવા દાનેશ્વરીના ચ-
રણે તો નમનજ.

(બાણુ)

રતીલાલ માહનલાલ હીમચંદ
માદરા.

x

x

x

x

....શ્રીમદ્ગુરુ સવાલો કરીએ તો આપણે શું કહેવા માંગીએ
છીએ તે શ્રીમદ્ ગુરુ સમજ જતા, અને તેનો જવાબ સુદાસર
અને સંતોષકારકજ આપતા. આવા પ્રસંગોએ અન્યદર્શનોના
તત્ત્વજ્ઞાનની તેઓની માહેતી આશ્ચર્યકારક હતી. જેમણે પૂર્વ અને
પશ્ચિમના તત્ત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ કર્યો હોય, તેજ અન્યદર્શનોનો
સરખામણીમાં જૈન ધર્મ કેવી રીતે ઉત્તમ છે તે સમજાવી શકે.....

x

x

x

શ્રી અણ્ણિલાલ ઢોલતચંદ શાહ
બી. એ. એલ. એલ. બી.

x

x

x

x

.... ગુરૂશ્રી એક બાળપ્રત્યક્ષચારી, યોગનિષ્ઠ અદ્ભુત યોગી હતાં. તેમનાં લજનોના અગીઆર લાગો જૈનો, વૈશ્નવો, મુસલમાનો, ઠાકોરો-વિગેરે લલિતથી ગાય છે. તેઓશ્રી ૧૦૮ પુસ્તકો સ્વહસ્તે લખી વિશ્વને માટે અમૂલ્ય જ્ઞાન લંકાર સુકી ગયા છે. તેઓ તો યોગીતાનો ફેરો સંકળ કરી ગયા છે.....

... .જવેરી મોહનલાલ ચુનીલાલ મહેતા.
ઉપ. પ્રમુખ જૈન સ્વયંસેવક મંડળ મુંબઈ.

x

x

x

x

.... દરેક યુવક ગુરૂશ્રી પાસે બહુજ છુટથી વાતચીત કરી શકે. આધુનીક સમયે કેટલાક મુનિ મહારાજાઓ રૂઢિ પ્રમાણે વસ્તુસ્વરૂપ સમજાવ્યા વિના બાધાઓ આપવાનો કઠાચક રાખે છે, તેવો ભય ગુરૂશ્રી પાસે જતાં નહોતો. તેઓ તો હમેશાં જ્ઞાન સાથે આત્મસ્વરૂપ સમજાવતા. વિષય અર્થતા ને અંતે ધાર્યું કરતા.

x

x

x રતીલાલ કેશવલાલ પ્રાંતીજ.

x

x

x

x

.... શ્રીમદ્નામાં મહાત્મ ગુણ એ હોતો કે ગમે તેવામાંનો સફળ ગુણ પોતે અપનાવી લેતા. તેઓશ્રી ઉચ્ચ ચારિત્રવાન મહાપુરુષોના લક્ષ્મી બની જતા. તે પછી સાધુ, બાવો, રૂઢીર કે ગમે તે હોય, જેના જીવનમાંથી ગુણ મળે તેને તેઓશ્રી કદીએ ભુલતા નહી. ....

શા. મણીલાલ હીરાચંદ પંથાપુર.

x

x

x

x

ગુરુદેવનાં સ્વર્ગગમન સ્મરણો.

પ્રાંતીજ—હડતાળ પાડી હતી. સ્કુલોમાં રજા પાડી હતી. ગરીબોને અનાજ વહેંચ્યું હતું. સ્મારકકંડમાં રૂ. ૧૫૦૦ ભર્યા હતા. અઢાઇ મહોત્સવ શાંતિસ્નાત્ર વરઘોડો અને શ્રીમદ્દની પાકુકાની પ્રતિષ્ઠા ૧૯૮૨ ના માગસર શુદ્ધ પ ના રોજ શ્રી અગ્નિસાગર-સુશિલના હાથે કરવામાં આવી હતી.

વરસોડા—હડતાળ, અઢાઇ મહોત્સવ, વરઘોડો, સ્વામિ વાતસલ્ય, ગાયોને ધાત્ર નાંખવા આદિ કાર્યો થયાં હતાં.

વાઘપુર—હડતાળ પાડી, પુજા ભણાવી, મહુદી ખાતે સંગ્રાધિ મંદિરમાં રૂ. ૬૦૦૭ મોકલી આપ્યા.

મંદર—પાખી પાળી પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી.

પ્રાંતીજ—સ્વર્ગવાસના ખજાર મગતાં પાખી પાળીને ગરીબોને અનાજ તથા લતનવરોને પાલ નાંખવામાં આવ્યો હતો. ધણી શ્રી પુરુષો અતિમ દર્શન માટે વિજયપુર ઉપડી ગયાં હતાં. ગામે દીલગીરી બહાર કરી હતી.

વડાકી—પાખી પાળવા ઉપરાંત પૂજા ભણાવી હતી.

પાલણપુર—લ્લહે ગભા મળી દીલગીરીનો દસવ કથો અને પૂજાઓ ભણાવી હતી.

ઉંઝા—પાખી પાળી, પૂજા ભણાવી તથા આંગી ભાવના થયાં હતાં.

કુકરવાડા—પાખી પાળી પૂજા ભણાવી હતી.

પાનસર—ખજાર મગતાં તે વખતે ત્યાં આવેલા યાત્રી-કાર્યે દીલગીર લ્લહેર કોને સન્નિધના પુરુષાર્થે વજુ દિવસ પૂજા-આંગી ભાવી મહોત્સવ કથો હતો.

ખેડા—ગામમાં હડતાલ પાડી અને દેરાસરમાં પૂજા લણાવી હતી.

પાટણ—પાખી પાળી ગાયોને ઘાસ નાખવામાં આવ્યું હતું.

તલેગામ-દાલડા—(દખણ) માં દેવવંદન કર્યાં તથા મુનિશ્રી પ્રેમમુનિજીના પ્રમુખપણા નીચે જાહેર સભા ભરીને દિલગીરીનો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો. *

વીજપુર—સદ્ગતના પુણ્યાર્થે અઠાઈ મહોત્સવ કરી પુર્ણાહુતિમાં અશાઠ સુ. ૩ ના આચાર્ય શ્રી અજીતસાગર સૂરિશ્વરજીની હાજરી નીચે શાંતિસ્નાત્ર લણાવ્યું હતું. બહારગામથી પણ ઘણા લાઘઓ આવેલા.

અમદાવાદ—માં જૈન શ્વે૦ મૂર્તિપૂજક ખોડીંગના ગૃહપતિઓ તથા વિદ્યાર્થીમંડળની એક સભા તા. ૨૩ મીએ નાગોરી-સરાહના ખોડીંગના મકાને મળીને દિલસોજીનો ઠરાવ કર્યો તથા એ ખોડીંગ એ સદ્ગતનાં ઉપદેશનું જ ફળ છે તેમ જણાવ્યું હતું. તથા મહુમના પુણ્યાર્થે પૂજા લણાવી હતી.

સાદરા—માં પાખી પાળી મુનિશ્રી ગુણવિજયજી સાથે સંઘે દેવવંદન કર્યું હતું. આ પ્રસંગે શા ઢોલાલાઈ લલ્લુલાઈએ શ્રીફળ વહેંચ્યાં હતાં અને શા. કાળીદાસ દેવચંદ કરફથી પૂજા લણાઈ હતી. તથા જીવદયા પાછળ સારી રકમ ખરચવામાં આવી હતી.

પુના—(લશ્કર)માં આ. શ્રી. બુ. કાળ કર્યાના ખગર મળતાં બધાં બખર બંધ રાખી, જૈન બંધુસમાજ તરફથી શેઠ મનમુખલાલ નગીનદાસના પ્રમુખપણા નીચે દીલગીરી દર્શાવવા જાહેર સભા મળતાં તેમાં શેઠ પોપટલાલ, વીરજીલાઈ, કેશવલાલ તથા શોભાલાલ વગેરે લાઈઓએ મહુમનો પરિચય કરાવવ. પછી દીલગીરીનો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

ઉંઝા—સંઘમાં પાખી પાળી દેવવંદન કર્યાં હતાં. તથા વદ પાંચમે સદ્ગતના પૂણ્યાર્થે પૂજા લણાવી હતી તથા રાત્રે જૈનસંગીત-પ્રકાશમંડળના મુકામમાં દીલગીરીદર્શક સભા મળી હતી.

ગંભીર—માં પાખી પાળી પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી.

રામપુર—(ભંડોડા)માં જેઠ વદી ૫ પાળી પાળી દેરાસ-
રમાં પૂજા ભણાવીને આંગી રચાવી હતી.

મુરત—આ. થી. બુ. કાગધર્મ પાઠ્યાના ખજર મંગતાં શ્રી
મોહનલાલજી મહારાજને ઉપાશ્રયે દેવવંદન થયું હતું તથા આશ્વ
શરૂ થયો છે. તેમજ વઢાચોટાના શ્રી જૈનનિવાસી આશ્રમની મળેલી
ચલામાં દીલગીરી દર્શક કરાવ કરી તેમના પટ્ટધર સિંધ આચાર્ય
શ્રી અણતસાગરને મોકલવામાં આવ્યો હતો.

પેથાપુર—માં જેઠ વદી ૭ ના રોજ એક મિટ્ટીંગ ભરવામાં
આવતાં તેમાં સદ્ગતનાં સ્મરણાર્થે સ્મારકકુંડ ભરવાને શરૂ થયું
છે. અને તેમાં પેથાપુરના ખડારગામ વસતા ભાઈયોને ચોચ કાળો
આપવા અપીલ કરી છે તથા જેઠ વ. ૧૧ થી સદ્ગતના પુણ્યાર્થે
અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ શરૂ થયો છે.

મગરોળ—માં દેવવંદન કરી જેઠ વ. ૮ શેઠ મકનજી કાનજી
તરફથી પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી તથા આંગી કરી હતી.

વિજાપુર—ગુરૂશ્રીનો સવારે સવા આઠ કલાકે ધર્મ
ધ્યાનમાં સ્વર્ગવાસ થતાં ગામમાં હીંદુ ગુસલમાન સર્વ
જનોમાં ભોરે દિલગીરી ફેલાઈ હતી. ધંધોકામ ખંધ કરી સર્વ ક્રિયા
કરવા પછી જેઠ શુ. ૪ લોખવારે અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવ્યો
હતો. મહીકાંઠામાં પેથાપુર વગેરે ગામોમાં તેમજ અમદાવાદ સાણંદ
તરફથી પણ સંખ્યાબંધ જૈનો અંતિમ દર્શનનો લાભ લેવા ઉતરી
પડ્યા હતા. પાલખી ઉપાડવા, જવદયા, તથા છુટક ધર્મકાર્યોમાં
પુષ્કળ દ્રવ્ય વેરાયું હતું. સદ્ગતના માનમાં અત્રે ધર્મ કાર્યો સારાં
થવાની તૈયારી થઈ રહી છે. સ્મારકકુંડ પણ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

ભાવનગર—અત્રે થી સંઘના નામે તેમજ જૈન ઓપ્રીસમાં
આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજીના સ્વર્ગવાસનો તાર આવતાં પરિચીત

દેરાસરે ત્રણ દિવસ પૂજા ભણાવવામાં આવેલ હતી. અત્રેથી ગુરૂશ્રીના અગ્નિસંસ્કારની ક્રિયામાં લાગ લેવાને ત્રીસ માણસો ગયાં હતાં. જેઓએ ગુરૂશ્રીની પાલખી ઉપાડવામાં તેમજ સ્મારક ફંડમાં બાવીસો રૂપિયા ભર્યા હતા. થોડા વખતમાં ચોક પ્રદર્શીત કરવા માટે અત્રે સંગ્રહ શહેરની બહોર સભા ભરવામાં આવનાર છે, તેમજ બોન્ડવ પણ શરૂ થનાર છે.

પાદરા—આચાર્ય શ્રી જુહિસાગરસૂરીજીના સ્વર્ગવાસનો તાર ફરી વળતાં અત્રે હિંદુ મુસ્લીમ સર્વ પ્રભમાં દીલગીરી ફેલાઇ જતાં ગામે હડતાળ પાટી, દોરોને ઘાસ તથા ગરીબોને ખોરાક વહેંચવામાં આવ્યો હતો. દેવવંદન ક્રિયા કરી બન્ને દેરાસરમાં મહોત્સવ શરૂ કરેલ છે. અત્રે દુક સમયમાં ચોકદર્શક સભા મળનાર છે.

આઠોલા—આચાર્ય શ્રી જુહિસાગરસૂરીના સ્વર્ગગમનના તારથી અત્રે દીલગીરી થઇ. સંઘે દેવવંદન કયું તથા પૂજા આંગી થયાં હતાં.

ખેરવા—આચાર્ય શ્રી જુહિસાગરજી કાળધમ પામવાના ખબર મળતાં, મુનિ શ્રી રંગવિજયજીએ અનિત્ય ભાવનાનો બોધ કર્યો. ગામે પાખી પાળી હતી.

ગુરૂશ્રીની ચરણપાદુકાની પ્રતિષ્ઠાઓ

પ્રાંતીજ—આચાર્ય શ્રીમદ્ અગ્નિસાગરસૂરિજીના સમગ્ર પ્રાંતીજ સંઘે પ્રાંતીજમાં શ્રીમદ્ની પાદુકાની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. આ પ્રસંગે મહાન્ મહોત્સવો થયા હતા.

પેથાપુર—શ્રીમદ્ની પાદુકાની પ્રતિષ્ઠા માટે ગુરૂ મંદિર બંધાવવાનું ખાત સુદુર્ગ વહીલ નગીનદાસ સાંસ્કૃત્યંદને દાધે કરવામાં આવ્યું હતું.

વિંબપુર—શ્રીમદ્ના દેહને અગ્નિ સંસ્કાર કર્યો તેજ સ્થળે મોટા ખર્ચે એક ગુરૂ સમાધિમંદિર તૈયાર થઇ ગયું છે. અને

આગામી કાદગુન શુકલ ત્રીયાના રોજ તેમાં જયપુરથી મોટા ખર્ચે મંગાવરાવેલી આરસની સુંદર લબ્ય ગુરુસુર્તિની પ્રતિષ્ઠા સારે મહોત્સવ પૂર્વક કરવાની તૈયારી થાલી રહી છે.

પાદુકાની સ્થાપના--મહેસાણામાં સદ્ગત આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિની ચરણપાદુકાની પ્રતિષ્ઠા અશાક શુદ્ધ ૩ બુધવારે સવારના ૮૧ વાગતે થેઠ લાંબરીયાના સુપુત્રેના હાથે થઈ હતી. આ પ્રસંગે પાટણ, અમદાવાદ, પાલણપુર, ઉંઝા, પાદરા, વડોદરા સાણંદ, પેઢાપુર, માણસા વગેરે શહેરો અને આસપાસના ગામડાં-માંથી મોટી સંખ્યામાં મેઢની આવી મળી હતી. બપોરના શાંતિસ્નાત્ર લણાવ્યું. અને સાંજના લાંબરીયા નગીનદાસ રાયચંદ તરફથી નોકારશી થઈ હતી.

આ પ્રસંગે પં. શ્રી મહેન્દ્રસાગરજીના સદ્ગુપદેશથી મેસાણામાં શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી જૈન યુવક મંડળ તથા બાળમિત્ર મંડળની સ્થાપના થઈ હતી.

પાદુકાની પ્રતિષ્ઠાને અંગે અઠાઈ મહોત્સવ થયેલો તેમાં જોઈ વદ ૦)) થી ગુરુશ્રીના ફોટા સાથે દબદબા લયોં સરઘસો ફરેલાં અશાક શુદ્ધ ૧ ના રોજ રથયાત્રાને વરઘોડો ચઢતાં તેમાં આગામી આચાર્યશ્રીને ચિત્રપટ સહઅહસ્થો સ્વયંસેવકો ઉચકીને ચાલત હતા, વરઘોડો શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજની દેરીયે ગયો હતો. બીજાને દિવસે નવઅહ પૂજન કર્તું, હમેશાં વિવિધ પૂજાઓ લણાવામાં આવતી હતી.

પાદુકા મહોત્સવ--અમદાવાદમાં શ્રી મંગલનાથજી મંદિરે ૨૩ દિવસને મહોત્સવ કર્યો હતો. અશાક શુ. ૧૨ સદ્ગત આચાર્ય શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિના પગદાંની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. ત્યારે અઠાઈ મહોત્સવ મહુમતા ગુરુચર્ય જગવદ્ભજપાં નાથજીના દેવસેને સહ થયે. હતા.

શિવજી અવધ સ્થાપના અમદાવાદે આવેલ

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિવરજીના સ્મરણાર્થે જૈન સેનિટેરીઅમ.

મહેસાણાનિવાસી સુપ્રસિદ્ધ શેઠ હાલાભાઈ ધેલાભાઈએ ધજા
સેનિટેરીઅમ સંસ્થાપક

ગોટા ખર્ચે મુંબાઈ નજીક ચારી
દવાવાળા વીલેપારલે ગામમાં
ખરોબખર રોશન સામેજ એક ઉ-
ત્તમ સ્વદવાળું જૈન સેનિટેરીઅમ
શુદ્ધીના સ્મરણમાં એક ગોટા
મેલાવડા અને પરમપૂજ્ય પં.
લલિતવિજયજી મહારાજ. સમક્ષ
સ્થાપી ખુદ્ધુ મુકયું છે. આ વખતે
મુંબાઈથી ગોટા ધનાદયો તથા
આગેવાનો તેમજ શ્રી સંઘના બાઈ
બહેનોનો ગોટો સમુદાય મળ્યો
હતો.

શેઠ હાલાભાઈ ધેલાભાઈ
મહેસાણાવાળા.

આ સેનિટેરીઅમ સાથે શેઠ
શ્રીએ પોતાના મહુમ પિતાશ્રી શેઠ

ધેલાભાઈ કરમચંદ્રજી મુબારક નામ જોડયું છે.

જોાળી હવા-સગવડવાતા મુંબાઈ તથા અન્ય સ્થળોનાં જૈન
બાઈઓની તંદુરસ્તી માટે આ સંસ્થા જોલવામાં આવી છે તેમાં
લગભગ ૧૦ કુટુંબો સુખસવદ પુર્વક રહી શકે તેવી સવડ છે.
જેમને દરેકને અદીસો અદીસો વાપરવાની ચીજો શેઠ પુરી પાડી છે.

આ પ્રસંગે ગવેઆઓ સાથે પુજાઓ ભણાવવામાં આવી હતી.
રાજ સ્વામિવાસદ્ય ઠરવામાં આનંદ્યાં હતાં.

સેનિટેરીઅમ ખુદ્ધુ મુકવા એક ગોટી સભા પં. લલિતવિજ-
યજીના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. મંડપ ધ્વજ વાવટાથી ચણ-
ગાયો હતો તથા બેન્ડ હાજર હતું. સ્ત્રી પુરુષોની મેદની અપૂર્વ હતી.

આ પ્રસંગે શેડ મોતીચંદ ઠાપડીયા, શા. પાઠશાળકર, વરલક-
 બકાસ ત્રી. ગાંધી વિગેરે વક્તાઓનાં ભાષણો થયાં હતાં. છેવટ શેડ
 ઠાપડીયાએ ત્રીજે પ્રસંગે ભાષણ કર્યા બાદ બપોરે મેળાવડો વિખ-
 રાગો હતો.

મનિર્વીણમ બુદ્ધુ' મુક્તી વળતે તેમના અપુત્ર

શેડ મદાભાઈ ચેતાભાઈ દરમચંદે આપેલું ભાષણ.

પ્રજ્ઞા મદાભાઈ મદાભાઈ; પદાવેલા બ'ધુઆ અને બાંહેના.

માન આમંત્રણને માન આપી આવે પધારવા માટે આપ
 ત્રીજે આપને બાંહે છું, આજે મારા હાર્તિના ચાર નથી. મદાભા
 હુકેવ સ્વતંત્ર પુત્ર્ય થી હુદિસાગર મુર્ચીચરનું નામ અત્યાદે
 મારા હાર્તિના વકરો કરે છે. નં. ૧૮૪૮ ના શ્રાવણ મારામાં મદારી
 બકાસેર સંતોષાં વાળને મેં સુદથીને વિજાપુર પર લખાવી મારી
 આપર આપરના બધુ વતો, તેમજાથીએ સ્વ ન થરી મને આપુરનું દે
 તમે. જરૂર નવ થયોજ પદુ સ્વ ન થય. પછી તમારે વાચા વિગેરે
 કરશે, અને આજર મેંદે. મેંને મને બ નાન થયું. ત્યાજ્યક દુ
 વિજાપુર હુકેવિના હાર્તિના થયું, ત્યા. તેમજ પ્રાંત મને હકમીને
 હુકેવિને સ્વતંત્ર હુકેવ હુકું, ત્યા. તેમજ મેં બ. મદારીને. હાર્તિના
 હુકેવિ. આજે હુકેવનું નામ મેં. વિજાપુર નામ ન મેંનેદેવી
 મારાં બેદે હુકેવિ થાઈ છું.

સાચીજાણ શેડ શ્રીમદ્ સચિત્તચિત્તચિત્ત નામ નામ મદારા
 આજે મારાં મદારાં અને તેમજાથીને હુકારોનાજ મદારાં મદારા
 હુકારોના મદારાં મને વિજાપુર મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં
 મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં
 મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં

આ પ્રસંગે
 આજે મારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં મદારાં

શ્રી ગુરુ સમાધિમંદિર અને શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર- મુરિ સ્મારકકુંડ.

શ્રીમદ્ સદ્ગુરુદેવના સ્વર્ગગમન સમયે તેમના સમાધિસ્થાન માં એક સમાધિ મંદિર બાંધાવવા માટે એક સ્મારકકુંડ કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં ગામેગામના ગુરુભક્તોએ સારા ઇશરથી નીચે પ્રમાણે દાન આપ્યો હતો.

શ્રી સદ્ગુરુદેવનું સમાધિમંદિર વિજાપુરમાં દેશનથી ચહેર માં જમણા હાથ પર, થોડું કંઠુચુંદ મૂળચુંદની પટ બાંધવાની વિશાળ ખુલ્લી જગ્યા છે જ્યાં ગુરુશ્રીના દેહને અગ્નિસંસ્કાર કરેલો, તેજ જગ્યાપર બધાઈ તૈયાર થઈ ગયું છે. આ સમાધિ-મંદિર મોટા બચે મુંદર તેમજ આકર્ષક બન્યું છે. તેમાં શ્રીમદ્ ગુરુશ્રીની આરસની બબ્બ મુર્તિની પ્રતિષ્ઠા કામલ્ય શુદ્ધ ત્રીજના રોજ ચઢતે પહેરે કરવામાં આવનાર છે. આ પ્રસંગે શાંતિસ્નાત્ર, અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ સ્વામિવાત્સલ્યાદિ વિગેરે ઘણા ઠાકમાઠ થયો.

વિજાપુર	રૂ ૪૭૪૮	અમદાવાદ	રૂ ૫૭૮
માણસા	રૂ ૧૯૩૧	પ્રાંતીજ	રૂ ૧૩૪૫
મેચાણા	રૂ ૧૧૩૧	પાટણ	રૂ ૬૨૫
સાણુંદ	રૂ ૨૧૦૮	રણાસણા	રૂ ૧૪૯
પેઘાપુર.	રૂ ૭૨૨	ગવાડા	રૂ ૩૦૨
પામોલ	રૂ ૨૩૫	પુધરા	રૂ ૩૪૨
મહુડી	રૂ ૨૬૮	લોઢરા	રૂ ૪૮૧
આજોલ	રૂ ૧૮૫	વાધપુર	રૂ ૨૧૨
રીઢરાલ	રૂ ૧૧૪	ધલોલ	રૂ ૨૫
સમોઢિ	રૂ ૩૫	પીલવાઈ	રૂ ૩૭
બામણવા	રૂ ૨૬	ઠોલવાડા	રૂ ૨૫
મારાડા	રૂ ૫	ઈટાઢરા	રૂ ૫
જંત્રાલ	રૂ ૧૦	લાખી	રૂ ૧૦
આગલોડ	રૂ ૩૬	અંકલારા	રૂ ૧૦
બીલીમોરા	રૂ ૧૦૧	વેરાવળ	રૂ ૭૫
વલસાડ	રૂ ૧૦૧	ઈઅલકરંલ	રૂ ૨
પરચુરણ	રૂ ૪૬૧૧૧-૧		

૧૬૦૫૦૭-૧

* ૩૦ થી ૩૪ સુખસાગર ગુરુગીતા.	૩૦૦	૦-૪-૦
* ૩૫ પુનરુપવિચર.	૨૪૦	૦-૪-૦
અન્ન ૩૬ વિભાવરૂપાંત.	૬૦	૦-૪-૦
x ૩૭ સાબરમતી ગુરુશિષ્ય કાવ્ય.	૧૬૨	૦-૬-૦
૩૮ પ્રતિજ્ઞાપાઠન.	૧૧૦	૦-૫-૦
* ૩૯-૪૦-૪૧ જૈનમંત્રમયપ્રજ્ઞા, સંપ્રગમતિ, જૈનગીતા.	૩૦૪	૧-૦-૦
૪૨ જૈનધાતુપ્રતિમા લેખસંગ્રહ. ભાગ ૧		૧-૦-૦
• ૪૩ મિત્રમૈત્રી.	૧૭૦	૦-૮-૦
* ૪૪ ક્રિષ્ણોપનિષદ.	૪૮	૦-૨-૦
૪૫ જૈનોપનિષદ.	૪૮	૦-૨-૦-૦
૪૬-૪૭ ધાર્મિક સંપ્રદાય તથા સદુપદેશ ભાગ ૧.	૮૭૬	૩-૦-૦
૪૮ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૮.	૮૧૬	૩-૦-૦
• ૪૯ ધીમહિ દેવમંદ્ર ભાગ ૧.	૧૦૨૮	૨-૦-૦
x ૫૦ કર્મશાસ્ત્ર.	૧૦૧૨	૩-૦-૦
* ૫૧ આત્મતત્ત્વવર્ણન.	૧૧૨	૦-૧૦-૦
• ૫૨ બારત સદશર ક્રિષ્ણ કાવ્ય.	૧૧૮	૦-૧૦-૦
* ૫૩ ધીમહિ દેવમંદ્ર ભાગ ૨.	૧૨૦૦	૩-૮-૦
૫૪ ગદ્યલી સંગ્રહ ભાગ ૨	૧૩૦	૦-૪-૦
• ૫૫ કર્મપ્રતિષ્ઠા કાવ્યપાંતર	૮૦૦	૩-૦-૦
૫૬ ગુરુગીત ગદ્યલી સંગ્રહ.	૧૬૦	૦-૧૨-૦
૫૭-૫૮ આત્મસાર અને અખ્યાતમનીન.	૪૩૦	૦-૧-૦
૫૯ દેવવંદન સ્તુતિ નારન સંગ્રહ.	૧૭૬	૦-૪-૦
૬૦ રૂપસંગ્રહ ભાગ ૧ લે.	૪૧૬	૧-૦-૦
૬૧ ભજનપદ સંગ્રહ ભાગ ૬	૫૮૦	૧-૮-૦
૬૨ ભજનપદ સંગ્રહ ભાગ ૧૦.	૨૦૦	૧-૬-૦
૬૩ પત્રસદુપદેશ ભાગ ૨.	૫૭૬	૧-૮-૦
૬૪ ધાતુપ્રતિમા લેખસંગ્રહ ભાગ ૨.	૧૮૦	૧-૦-૦
૬૫ જૈન દર્શિએ કયાચરણોપનિષદ આચાર્યવિવેચન.	૮૬૦	૧-૦-૦
૬૬ પુનરુપસંગ્રહ ભાગ ૧-૨.	૪૧૫	૨-૦-૦
૬૭ સ્નાન પુણ્ય.		૦-૨-૦
૬૮ ધોમહિ દેવમંદ્ર અને તેમજ જનવિદિ.		૦-૪-૦
૬૯-૭૨ ગુરુપદેશ વિ. સંસ્કૃત મંથ ૪	૧૮૦	૦-૧૨-૦

૭૩-૭૭ સંઘકર્તૃવ્ય વિ. " " ૫	૧૬૮	૦-૧૨-૦
૭૮ લાક્ષ્મી લગ્નપતરાય અને જૈનધર્મ.	૧૦૦	૦-૪-૦
૭૯ ચિ-તામણિ.	૧૨૦	૦-૪-૦
૮૦-૮૧ જૈનધર્મ અને ખ્રિસ્તી ધર્મનો મુકાબલો		
તથા જૈન ખ્રિસ્તિ સંવાદ.	૨૨૦	૧-૦-૦
૮૨ સત્યસ્વરૂપ.	૨૦૦	૦-૬-૦
૮૩ ધ્યાનવિચાર.	૮૫	૦-૬-૦
૮૪ આત્મશક્તિ પ્રકાશ.	૧૪૦	૦-૪-૦
૮૫ સાંવત્સરિક ક્ષમાપના.	૮૦	૦-૩-૦
૮૬ આત્મદર્શન (મણીચંદ્રશુકલ સન્નિધિ) તુ વિવેચન.	૧૫૦	૦-૪-૦
૮૭ જૈનધર્મિકે શંકાસમાધાન.	૫૫	૦-૨-૦
૮૮ કન્યાવિકલ નિષેધ.	૨૦૦	૦-૬-૦
૮૯ આત્મશિક્ષા આવનાપ્રકાશ.	૧૧૫	૦-૭-૦
૯૦ આત્મપ્રકાશ.	૫૬૫	૧-૬-૦
૯૧ શોકવિનાશક ગ્રંથ.	૮૦	૦-૧-૦
૯૨ તત્ત્વવિચાર.	૧૨૫	૦-૬-૦
૯૩-૯૭ અધ્યાત્મગીતા વિ. સંસ્કૃત ગ્રંથ.	૨૦૫	૧-૦-૦
૯૮ જૈન સુત્રમાં મૂર્તિપૂજન.	૯૬	૦-૩-૦
૯૯ શ્રી યશોવિજયશુ નિબંધ.	૨૧૦	૦-૬-૦
૧૦૦ અમરનપદ્મગ્રંથ ભાગ ૧૧.	૨૨૦	૦-૧૨-૦
૧૦૧ " ભાગ ૧ આ. ૪ થી	૨૦૦	૦-૬-૦
૧૦૨ ગુજરાત બુદ્ધ વિગ્નપુર વૃતાંત.	૨૭૮	૧-૪-૦
૧૦૩-૪ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રશુ વિસ્તૃત અવનચરિત તથા દેવવિજ્ઞાસ.	૨૩૦	૦-૧૨-૦
૧૦૫ મુદ્રિત જૈન શ્લોક ગ્રંથમાહૃદ.		
૧૦૬ કલ્યાણી-સુભેદ.	૪૬૦	૧-૬-૦
૧૦૭ સ્તવનસંગ્રહ (દેવવંદન સંકલિત)	૨૭૫	૦-૧૦-૦
૧૦૮ પત્ર સંકુલેષ ભાગ ૩.		

= આ નિયાતીવાળા પ્રથો શિક્ષકમાં નથી.

x આ પ્રથો ત્રિતીય કેળવણી ખાતાએ મંજૂર કરેલા છે.

÷ આ પ્રથો શ્રીમંત નાયકના સરકારના કેળવણી ખાતાએ મંજૂર કરેલા છે.

